

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΣΤΥΦΙΛΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

ΕΡΕΥΝΑ, ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΝ
ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΒΟΙΑΝ
ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΩΣ ΕΙΣ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΑ,
ὕποβληθεῖσα εἰς τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν.

ΑΘΗΝΑΙ 1965

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΡ. ΣΕΤΤΑ
ΓΕΩΠΟΝΟΥ — Τ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΣΤΥΦΙΛΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

ΕΡΕΥΝΑ, ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΝ
ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΒΟΙΑΝ
ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΩΣ ΕΙΣ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΑ,
υποβληθεῖσα εἰς τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν.

ΑΘΗΝΑΙ 1965

Μετ' απόφασιν τῆς Σχολῆς, ἡ ἔγκρισις τῆς παρούσης διδακτορικῆς διατριβῆς ὑπὸ τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν δὲν ὑποδηλοῖ ἀποδοχὴν τῶν γνωμῶν τοῦ συγγραφέως. (Ἄρθρον 37 τοῦ ἀπὸ 5/9/1944 Β. Δ/τος «Περὶ σπουδῶν, ἐγγραφῶν, ἐξετάσεων κλπ. φοιτητῶν Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν»).

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΙ

Θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου, ὅπως ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὸν Σεβαστὸν Πρύτανιν, Καθηγητὴν τῆς Ἀγροτικῆς Πολιτικῆς τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν Κ^ον ΧΡΥΣΟΝ ΕΥΕΛΠΙΔΗΝ διὰ τὰς χρησίμους ὑποδείξεις καὶ τὰς πολυτίμους συμβουλὰς του πρὸς ἐκπόνησιν τῆς παρούσης διατριβῆς.

Ἐπίσης εὐχαριστῶ θερμῶς ὅλους τοὺς κ. κ. Καθηγητὰς τῆς ἰδίας Σχολῆς, διότι ἐνέκρινον τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὡς διδακτορικὴν διατριβὴν δι' ἀποφάσεώς των, ληφθείσης τὴν 18ην παρ. Ἰουνίου.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΓΕΩΠΟΝΟΥ ΝΙΚ. ΧΡ. ΣΕΤΤΑ
ΤΙΜΗΘΕΝΤΑ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἡ ἀγροτικὴ ἐν γένει ἀνάπτυξις τῆς ἐπαρχίας Ἑλασσόνας.
(Βραβεῖον. Δεκέμβριος 1939)
2. Ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ τὰ δάση τῆς δυτικῆς Θεσσαλίας.
(Ἑπταίνος. Δεκέμβριος 1945)
3. Τεχνικαὶ καὶ γεωργο-οικονομικαὶ ἔρευναι εἰς τὴν Θεσσαλίαν.
(Ἑπταίνος. Δεκέμβριος 1948)
4. Τὰ μεγάλα παραγωγικὰ ἔργα τῆς Μακεδονίας.
(Βραβεῖον. Δεκέμβριος 1959).
5. Ὁ ἠλεκτρισμὸς εἰς τὴν ἐλληνικὴν ὑπαιθρον.
(Βραβεῖον. Δεκέμβριος 1960).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Ἔργα τοῦ γεωπόνου Νικ. Χρ. Σέττα, τιμηθέντα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν	3
Πίναξ περιεχομένων	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ	
Γενικαὶ πληροφορίες	11
Κατανομὴ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας	14
Γεωγραφικὴ θέσις καὶ μορφολογία τῆς Εὐβοίας	16
Τὸ φυσικὸν περιβάλλον τῆς Εὐβοίας (κλίμα, ἔδαφος, ὕδωρ)	18
Ὁ ὄρυκτος πλοῦτος	30
Οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ συνθῆκαι	31
Γεωργικὴ κατάστασις	39
Κτηνοτροφικὴ κατάστασις	45
Τὰ δάση τῆς Εὐβοίας καὶ ἡ μεγάλη ὕδρονομικὴ καὶ παραγωγικὴ σημασία των	48
Ο ΠΑΗΘΥΣΜΟΣ τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας καὶ ἡ ἐξήγησις τῶν μεταβολῶν του	53
Νόμιμος καὶ πραγματικὸς πληθυσμὸς	55
Ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταναστῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐβοίας	58
Χῶραι ἐξωτερικοῦ, ὅπου μετηνάστευσαν οἱ ἀγρόται τῶν ὡς κάτωθι ἐξ Κοινοτήτων τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας	59
Πυκνότης πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐβοίας	61
Ἀστικός, ἡμιαστικός καὶ ἀγροτικός πληθυσμὸς τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας κατὰ τὰ ἔτη 1928, 1940, 1950 καὶ 1961	62
Η Κοινότης ΝΕΟΥ ΠΥΡΓΟΥ ΕΠ. ΙΣΤΙΑΙΑΣ	
Τὸ ἱστορικόν, ἡ ἔκτασις καὶ τὸ φυσικὸν περιβάλλον τῆς περιοχῆς τῆς	66-72
Οἰκονομικαὶ συνθῆκαι (μεταφορῶν, ἐργασίας κλπ.) καὶ κοινωνικαὶ συνθῆκαι (στεγάσεως, διατροφῆς κλπ.).	72-77
Ὑφισταμένη γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ κατάστασις	77-79
Ἀγροτικὸν εἰσόδημα καὶ δαπάναι συντηρήσεως τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν	79-83

Πίνακες μεταβολῶν πληθυσμοῦ, ἀριθμοῦ τῶν μετακινήθέντων ἀτόμων καὶ κατανομῆς των κατὰ φύλον, οἰκογενειακὴν κατάστασιν, ἡλικίαν, χρόνον ἀναχωρήσεως καὶ τόπον προορισμοῦ 83-88

Ἡ Κοινότης ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ — ΕΠ. ΧΑΛΚΙΔΟΣ

Ἔκτασις καὶ κατανομή τῆς περιοχῆς τῆς, φυσικὸν περιβάλλον, οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ συνθῆκαι καὶ λοιπαὶ ὡς ἀνωτέρω πληροφορίαι 88-100

Ἡ Κοινότης ΣΕΤΑΣ — ΕΠ. ΧΑΛΚΙΔΟΣ

Ἐπιφάνεια καὶ κατανομή τῆς περιοχῆς τῆς, φυσικὸν περιβάλλον, διάβρωσις τοῦ ἐδάφους, οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ συνθῆκαι κ.λ.π. 101-111

Ἡ Κοινότης ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ — ΕΠ. ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ

Ἔκτασις καὶ κατανομή τῆς περιοχῆς τῆς. Ἡ ὁμοιογενὴς κυμαϊκὴ περιοχὴ καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς, οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ συνθῆκαι, τὸ ἱστορικὸν τῆς ἀμπέλου καὶ ἡ γεωργοκτηνοτροφικὴ κατάστασις κ.λ.π. 111-123

Ἡ Κοινότης ΣΤΥΡΩΝ — ΕΠ. ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ

Ἔκτασις καὶ κατανομή τῆς περιοχῆς τῆς, φυσικὸν περιβάλλον, οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ συνθῆκαι κ.λ.π. 124-133

Ἡ Κοινότης «ΚΟΜΗΤΟΝ» — ΕΠ. ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ

Ἔκτασις καὶ κατανομή τῆς περιοχῆς τῆς, τὰ φυσικά, κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Κ α β α ν τ ὀ ρ ο υ, γεωργο-κτηνοτροφικὴ κατάστασις κ.λ.π. 134-144

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Π ρ ο τ ἄ σ ε ι ς βελτιώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας καὶ εἰδικῶς τῶν ἀνωτέρω ἐξ Κοινοτήτων αὐτῆς πρὸς περιορισμὸν τῆς ἀστυφιλίας καὶ τῆς μεταναστεύσεως 145-159

Συμπεράσματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν Εὐβοίαν καὶ ἀντιστοιχῶς εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα 160

Χάρτης τῆς Εὐβοίας 162

Περίληψις εἰς τὴν γαλλικὴν καὶ ἀγγλικὴν 163

Πηγαὶ καὶ βοηθήματα 171

ΕΙΣΑΓΩΓΗ*

Ἐντικειμένον τῆς παρούσης διατριβῆς εἶναι: α) ὁ καθορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετακινήθεντων ἀγροτῶν κατὰ τὸ 30ετὲς διάστημα ἀπὸ τοῦ 1934 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Ἰουλίου 1963, ἐκ τῶν Κοινοτήτων Νέου Πύργου, Στροφυλιάς, Σέτας, Ταξιαρχῶν, Στύρων καὶ «Κόμητον» τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας (τῆς γενετέρας ἡμῶν), τὰ ὁποῖα ἄτομα ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς χώρας μας (ἀστυφιλία) ἢ μετηνάστευσαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ὁ καθορισμὸς ἐπίσης τῶν ἀτόμων, τὰ ὁποῖα μετεκινήθησαν ἐκ τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν Κοινοτήτων τούτων, ἐξ τὸν ἀριθμόν, καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς ἡμιαστικάς καὶ τὰς ἀγροτικάς περιοχὰς τῆς χώρας.

β) Ἡ ἔρευνα καὶ ἡ ἐξακρίβωσις τῶν αἰτίων, δηλαδὴ τῶν λόγων, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον ἀπὸ τὰς ἐστίας των τὰ ἄτομα ταῦτα, μεμονωμένως ἢ οἰκογενειακῶς καὶ γ) Ἡ ὑπόδειξις ἐφαρμοσίμων μέτρων, νομοθετικῶν, διοικητικῶν, οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν, τεχνικῶν, πρὸς περιορισμὸν τῆς ἐκτάσεως τῶν δύο τούτων κοινωνικο-οικονομικῶν φαινομένων, τῆς ἀστυφιλίας καὶ τῆς μετανάστεύσεως.

Πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀντικειμενικῶν τούτων σκοπῶν, ἐπὶ τῇ θάσει τοῦ δημοτολογίου ἐκάστης Κοινότητος, διεξήχθη ὑφ' ἡμῶν αὐτοπροσώπως ἐπιτόπιος ἐπανειλημμένη ἔρευνα ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1963 μέχρι τοῦ Νοεμβρίου 1964 ἐφ' ὅλων τῶν οἰκογενειῶν διὰ τὰ ἐξακριβωθῶσιν ὅλα τὰ ἄτομα καὶ αἱ οἰκογένειαι, ποὺ ἀπῆλθον ἀπὸ τὰς ἐστίας των κατὰ τὸ ὡς ἄνω 30ετὲς διάστημα.

Ἡ διαπίστωσις τῆς πραγματικότητος ἐγένετο δι' ἐρωτήσεις καὶ ἀπαντήσεων καὶ διαλογικῆς συζητήσεως μεταξὺ τῶν γονέων ὡς πρὸς τὰ μετακινήθεντα τέκνα των ἢ τῶν συγγενῶν των ἢ καὶ μεταξὺ τῶν ἰδίων τῶν μετακινήθεντων ἀτόμων, τὰ ὁποῖα συμπτωματικῶς εὐρέθησαν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐρεῦνης εἰς τὰς ἐστίας των, εἴτε διότι εἶχον μεταθῆ ἐκ τῆς πρωτεύουσας ἐκεῖ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας, εἴτε διότι εὐρέθησαν ἐκεῖ θάσει ἀδειῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἢ διότι ἐπέστρεψαν ὀριστικῶς ἐξ αὐτοῦ.

Ἐκ παραλλήλου συνειργάσθημεν μετὰ τῶν Προέδρων τῶν Κοινοτήτων τούτων, τῶν Προέδρων τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ τῶν Γραμματέων αὐτῶν καὶ ἰδίᾳ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἐμπείρων προσώπων πρὸς διαπίστωσιν

* Τὴν μελέτην ταύτην ἀνελάβομεν κατόπιν ὑποδείξεως τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἀγροτικῆς Πολιτικῆς παρὰ τῆ Α.Γ.Σ.Α. κ. Χρ. Εὐελπίδου, μετὰ τοῦ ὁποίου ἐπελέξαμεν ἐπίσης τὰς μελετηθείσας ἐξ Κοινοτήτας τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας.

ἀκριβῶς τῶν κινήτρων, ὑποκειμενικῶν καὶ ἀντικειμενικῶν, μετακινήσεως τῶν ἀγροτῶν τῶν ὡς ἄνω Κοινοτήτων.

Ἐνηργήσαμεν περὶ αὐτοψίαν τῆς περιοχῆς ἐκάστης Κοινότητος πρὸς διαπίστωσιν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ὡς καὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ τῶν οικονομικῶν συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας διαδισθῶσι οἱ ἀγρόται οὗτοι καὶ διεξάγονται αἱ ἐργασίαι των (ποιότης ἐδάφους, παραγωγικότης αὐτῶν, ἀγροτική στέγη, ἔκτασις τῶν γαιοκτησιῶν, οικονομικὴ κατάστασις τῶν οἰκογενειῶν, αἱ ὁποῖαι μετεκινήθησαν καὶ λοιπὰ στοιχεῖα).

Κατὰ τὴν ἐκπόνησιν τῆς παρούσης ἠκολουθήσαμεν τὴν κάτωθι σειράν: Διηρέθη ἡ μελέτη αὕτη εἰς δύο μέρη:

Εἰς τὸ ΠΡΩΤΟΝ μέρος, κατ' ἀρχὴν, παρέχονται γενικαὶ πληροφορίαι διὰ τὴν Εὐβοίαν, ὡς ἐνδιαφέρουσαν παραγωγικὴν περιοχὴν ἐντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου καὶ αἰτιολογεῖται, διατὶ ἡ Εὐβοία εἶναι ὁμοίωμα τῆς ὅλης Ἑλλάδος. Εἶναι μία μικρὰ Ἑλλάς, τῆς ὁποίας, εὐτυχῶς, ἔχομεν ἰδίαν προσωπικὴν ἀντίληψιν ἐκ τῆς μακρᾶς τριακονταετοῦς ὑπηρεσίας μας εἰς 13 Νομοὺς τῆς Χώρας. Ἐν συνεχείᾳ ἐκτίθενται συντόμως:

α) Ἡ ἐπιφάνεια, ἡ γεωγραφικὴ θέσις, τὸ ἀνάγλυφον καὶ ἡ μορφή τῆς Εὐβοίας, παρατιθεμένου στατιστικοῦ πίνακος κατανομῆς τῆς ἐπιφανείας τῆς κατὰ κατηγορίας χρήσεως τῶν ἐκτάσεων. β) τὸ φυσικὸν περιβάλλον τῆς Εὐβοίας, ἦτοι οἱ φυσικοὶ παράγοντες (κλίμα, ἔδαφος, ὕδωρ, ὄρυκτά) καὶ παρέχονται τ' ἀπολύτως ἀπαραίτητα περὶ αὐτῶν στοιχεῖα, τὰ σχετιζόμενα μὲ τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς παρούσης διατριβῆς, γ) αἱ οικονομικαὶ καὶ αἱ κοινωνικαὶ συνθήκαι τῆς υπαίθρου τῆς Εὐβοίας, ὑπὸ τὰς ὁποίας διαδισθῶσι καὶ ἐργάζονται οἱ ἀγρόται οὗτοι καὶ διατελοῦν αἱ γεωργοκτηνοτροφικαὶ ἐκμεταλλεύσεις τῆς νήσου ταύτης.

Ἰδιαιτέρως ἐξετάζεται ὁ τρόπος τῆς βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν τούτων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας, μὲ συνέπειαν νὰ περιορισθῇ ἡ ἔκτασις τῆς ἀστυφιλίας καὶ τῆς μεταναστεύσεώς των.

καὶ δ) Ἐκτίθεται συντόμως ἡ γεωργικὴ, ἡ κτηνοτροφικὴ καὶ ἡ δασικὴ κατάστασις τῆς Εὐβοίας καὶ αἱ δυνατότητες βελτιώσεως τῆς καταστάσεως ταύτης.

Ἐν συνεχείᾳ ἐξετάζονται ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐβοίας καὶ αἱ μεταβολαὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ 1928 μέχρι τοῦ 1961 κατὰ τὰ δεδομένα τῶν ἀντιστοιχῶν γενικῶν ἀπογραφῶν. Κατανέμεται ὁ πληθυσμὸς οὗτος εἰς ἀστικόν, ἡμιστικόν καὶ ἀγροτικόν καὶ ἐξηγεῖται ἡ διαρκὴς ἐλάττωσις τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐβοίας καὶ ἡ ἀύξησις τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς. Παρέχονται πρὸς τοῦτο διὰ πινάκων ὅλα τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα καὶ γίνεται σύγκρισις αὐτῶν πρὸς τὰ ἀντίστοιχα στοιχεῖα ὅλης τῆς χώρας.

Ἐπακολουθοῦν: α) Ἡ σύνομος περιγραφή τοῦ φυσικοῦ,

τοῦ κοινωνικοῦ καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ περιβάλλοντος (συνθήκαι διαβιώσεως, συγκοινωνιῶν κλπ.), ὡς καὶ τῆς ὑφισταμένης γεωργοκτηνοτροφικῆς καταστάσεως ἐκάστης ἐκ τῶν ἐξ μελετωμένων Κοινοτήτων τῆς Εὐβοίας καὶ β) Α ἰ σ υ γ κ ε κ ρ ι μ έ ν α ι π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς κ α ι κ ρ ῖ σ ε ι ς ἡ μ ῶ ν ὡς πρὸς τὴν δυνατότητα βελτιώσεως τῆς ἐν γένει καταστάσεως ταύτης, ὑπὸ τὸ πρῖσμα, πάντοτε, τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀντικειμενικῶν ὡς ἄνω σκοπῶν τῆς παρουσίας διατριβῆς. Εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου μέρους ἐκτίθενται κεχωρισμένως δι' ἐκάστην Κοινότητα διὰ πινάκων ὅλα τὰ διαπιστωθέντα στοιχεῖα ἐπὶ τόπου περὶ τῶν μετακινήθεντων ἀτόμων, ἀγροτῶν, διακρινομένων κατὰ φύλον, ἡλικίαν, οἰκογενειακὴν κατάστασιν, χρόνον μετακινήσεως καὶ τόπον προορισμοῦ.

Οἱ δὲ λόγοι, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον οἱ ἀγρόται οὗτοι ἐκ τῶν οἰκιῶν των, διακρίνονται εἰς ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ο ὺ ς (ἀκτημοσύνη, ἀνεπαρκῆς εἰσόδημα, ὑποαπασχόλησις) καὶ εἰς κ ο ι ν ω ν ι κ ο ὺ ς καὶ λοιποὺς λόγους, ὅπως εἶναι ἢ ἐπιθυμία νὰ ζήσουν εἰς τὰς πόλεις ἢ ν' ἀλλάξουν ἐπάγγελμα καὶ ἐργασίαν, νὰ τύχουν τῶν εὐεργετημάτων τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων κλπ. Ὁ ἀριθμὸς ἐκάστης κατηγορίας τῶν μετακινήθεντων ἀτόμων παρίσταται καὶ δι' ἐκατοστιαίων ποσοστῶν κατὰ φύλον, οἰκογενειακὴν κατάστασιν, ἡλικίαν, χρόνον ἀναχωρήσεως καὶ τόπον προορισμοῦ. Ἐπὶ πλεόν, παρέχονται τὰ ἐκ τῶν γενικῶν ἀπογραφῶν τῶν ἐτῶν 1928, 1940, 1951 καὶ 1961 ἐπίσημα στοιχεῖα πληθυσμοῦ (νομίμου καὶ πραγματικοῦ) τῶν ἐξ ὡς ἄνω ἀντιπροσωπευτικῶν Κοινοτήτων τῆς Εὐβοίας.

Ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ νομίμου πληθυσμοῦ ἔναντι τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ τῶν Κοινοτήτων τούτων ἐπιβεβαιοῦνται σαφῶς αἱ ἐκ τῆς εἰδικῆς ἐπιτοπίου ἐρεύνης ἡμῶν διαπιστώσεις. Προστίθεται σχετικῶς, ὅτι πρὸς πλήρη κατανόησιν τῶν διὰ πινάκων παρεχομένων στατιστικῶν πληροφοριῶν διατυποῦνται ὑφ' ἐκάστης περιπτώσεως σχετικαὶ ἐπεξηγήσεις.

Εἰς τὸ ΔΕΥΤΕΡΟΝ μέρος ἐκτίθενται κατὰ τὸ δυνατόν συντόμως αἱ προτάσεις ἡμῶν, συμπληρωματικαὶ τῶν ἐκτιθεμένων εἰς τὸ πρῶτον μέρος κατὰ τὴν ἔρευναν ἐκάστου θέματος, πρὸς βελτίωσιν τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου τῆς Εὐβοίας καὶ κατὰ συνέπειαν πρὸς περιορισμὸν τῆς ἀστυφιλίας καὶ τῆς μεταναστεύσεώς των. Αἱ προτάσεις αὗται διαχωρίζονται εἰς τὰς ἀναφερομένας εἰς ὁλόκληρον τὴν Εὐβοίαν καὶ εἰς τὰς ἐντοπιζομένας εἰς ἐκάστην τῶν μελετωμένων ἐξ Κοινοτήτων αὐτῆς.

Πρὸς ἐκπόνησιν τῆς παρουσίας ἠρύσθημεν χρήσιμα στοιχεῖα καὶ γνώμας ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν πίνακα βιβλιογραφίας συγγραμμάτων, βιβλίων, περιοδικῶν, στατιστικῶν ἐπετηρίδων τῆς Ἑλλάδος, σχετικῶν ἐκδόσεων τῆς Ἑθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας, δελτίων καλλιεργείων καὶ προϊόντων τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, κρατικοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς καὶ ἀγροτικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Ἐπίσης ἠρύσθημεν στοιχεῖα ἐκ τῶν ἄρθρων καὶ τῶν με-

λετών, τῶν ρητῶς εἰς τὸ κείμενον τῆς παρούσης σημειουμένων. Ἄπαντα τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐπεξεργάσθημεν ἐν συναρτήσει πρὸς τὰ ἐκ τῆς ἐρεύνης ἡμῶν ἐξαχθέντα στοιχεῖα, ἵνα καταλήξωμεν εἰς τὰ συμπεράσματά μας.

Ἐξ ἄλλου, ἠκούσαμεν μετὰ προσοχῆς τὰς ἀπόψεις καὶ τὴν γνώμην ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν συναδέλφων γεωπόνων τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς καὶ τῶν δασολόγων, τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὴν Εὐβοίαν. Πρὸς ὅλους αὐτοὺς ἐκφράζομεν τὰς θερμὰς εὐχαριστίας μας, πολὺ περισσότερον, διότι ἄνευ τῆς οὐσιαστικῆς συνδρομῆς των δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκπονήσωμεν καὶ νὰ περαιώσωμεν τὴν μελέτην ταύτην ἐπὶ δυσκόλων θεμάτων τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἀγροτικῆς κοινωνιολογίας τῆς Εὐβοίας.

ΜΕΡΟΣ Ι.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

Ἡ Εὐβοία εἶναι ἡ δευτέρα νῆσος τῆς Ἑλλάδος ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν μετὰ τὴν Κρήτην. Ὁ δὲ ὁμώνυμος Νομὸς εἶναι κατὰ σειρὰν ἐνδέκατος ὡς πρὸς τὸν πραγματικὸν πληθυσμὸν του (166.097 κάτ. κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν τῆς 19ης Μαρτίου 1961) καὶ ἕνατος ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν του μεταξὺ τῶν Νομῶν τῆς Χώρας. Πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ τούτου, εἶναι ἡ Χ α λ κ ί ς, γνωστὴ εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἐκ τῆς στενωτάτης θαλασσίας λωρίδος (πλάτους μόνον 40 μέτρων), τοῦ π ο ρ θ μ ο ὕ τ ο ὕ Ε ὕ ρ ί π ο υ, ὅπου παρατηροῦνται τὰ ἀνώμαλα παλιρροϊκὰ φαινόμενα τοῦ θαλασσίου ρεύματος καὶ ὑπάρχει μεγάλη σιδηρὰ γέφυρα, συνδέουσα τὴν Εὐβοίαν μετὰ τῆς ἕναντι ἀκτῆς τῆς Βοιωτίας, ἀλλὰ καὶ ἐπιτρέπουσα, ὅταν ἀνοίγη, τὴν διέλευσιν τῶν πλοίων.

Ὁ Νομὸς Εὐβοίας περιλαμβάνει καὶ τὰς νήσους Σκυρον, Πεταλιούς, Στύρα καὶ ἄλλας μικροτέρας νησίδας τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, ἐνῶ εἰς τὸν ἴδιον Νομὸν ὑπήγοντο ὅλαι αἱ ὄρειοι Σποράδες (Σκόπελος, Σκιαθός, Ἀλόνησος, Γιοῦρα καὶ λοιπαί), αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τοῦ 1942 προσηρτήθησαν εἰς τὸν Νομὸν Μαγνησίας. Κατὰ ταῦτα, ὑπαρχείσης τῆς Ἐπαρχίας Σκοπέλου εἰς τὸν Νομὸν αὐτόν, ἔκτοτε ὁ Νομὸς Εὐβοίας ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς Ἐπαρχίας: Ἰ σ τ ι α ί α ς, Χ α λ κ ί δ ο ς καὶ Κ α ρ υ σ τ ί α ς.

Κατέχει ἐνδιαφέρουσαν θέσιν ἐντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κυρίως, διότι:

α) Εἶναι ποικίλη καὶ σημαντικὴ ἡ ἀγροτικὴ παραγωγὴς αὐτῆς καὶ μάλιστα ἡ κτηνοτροφικὴ καὶ ἡ δασικὴ.

β) Τὸ ὑπέδαφος τῆς νήσου ταύτης ἐγκλείει ὄρυκτὰ καὶ πετρώματα, ἐκμεταλλεύσιμα καὶ ἐκμεταλλεύόμενα (λευκόλιθος, μάρμαρα, λιγνίται).

γ) Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ εἶναι ἐπίσης σημαντικὴ. Διότι εἰς τὴν Χαλκίδα λειτουργοῦν βιομηχανίαι τσιμέντων, ἀμιαντοσωλήνων, κατασκευῆς σιδηρῶν φιαλῶν ὑγραερίων, ὀπτοπλίνθων, κεράμων, σύρματος, κλωστηρίων καὶ ἄλλαι δευτερεύουσαι βιομηχανίαι, ἐνῶ εἰς τὸ Ἀλιθέριον τῆς Εὐβοίας λειτουργεῖ ἀπὸ τοῦ 1953 μεγάλος Ἀτμοηλεκτρικὸς Σταθμὸς τῆς Δ.Ε.Η.

δ) Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Εὐβοίας πλησίον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ βελτίωσις τῶν ὁδῶν καὶ μάλιστα τῆς ὁδοῦ Ἀθηνῶν — Θεσσαλονίκης καθιστοῦν εὐχερῆ τὴν ἐπικοινωνίαν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὴν μεταφορὰν τῶν ἐμπορευμάτων (σίτου, ἐλαίου, κηπευτικῶν προϊόντων, ὀπωρῶν, ξυλείας, καυσσόξυλων καὶ ἄλλων).

Παρ' ὅλα ταῦτα, ἐπειδὴ αἱ γόνιμοι πεδινοὶ τόποι τῆς Εὐβοίας εἶναι μικρᾶς

σχετικῶς ἐκτάσεως, τὸ δὲ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐπικλινούσῃ ἐδάφους αὐτῆς εἶναι ἀνεπίδεκτον γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως, καθὼς καὶ δι' ἄλλους φυσικοὺς, κοινωνικοὺς καὶ οἰκονομικοὺς λόγους ἡ νῆσος αὕτη δὲν δύναται, ἀτυχῶς, νὰ συντηρήσῃ ἀφ' ἑαυτῆς ἐξ ὀλοκλήρου τὸν πληθυσμὸν της.

Ἡ Εὐβοία διακρίνεται διὰ τὴν ποικίλην κλιματικὴν καὶ ἐδαφικὴν διαμόρφωσίν της, τὰ γραφικὰ της παράλια ἀπὸ τῆς Καρύστου μέχρι τῆς Ἰστιαίας καὶ διὰ τὰ δασοσκεπῆ βουνὰ της εἰς τὸ κεντρικὸν καὶ τὸ βόρειον τμήμα της. Ἐξ ἄλλου, ἔχει ὑγιεινὸν καὶ εὐχάριστον κλίμα, πλὴν ὀρισμένων πεδινῶν τόπων τῆς βορείου Εὐβοίας. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, ὅταν καλῶς διατρέφονται καὶ διαιτῶνται κανονικῶς, ἔχουν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν υἰεῖαν, ὀξὺ καὶ διαγῆς πνεῦμα καὶ ἀγνὰ μεταξὺ των συναισθήματα. Μὲ αὐτὰ τὰ φυσικὰ της θέληγτρα, μὲ τὰ ἱστορικὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, ὅσον καὶ μὲ τὴν σύγχρονον πολιτισμένην ὄψιν τῆς Χαλκίδος καὶ τῶν Λουτρῶν τῆς Αἰδηψοῦ, ἡ Εὐβοία προκαλεῖ, πράγματι, τὴν λατρείαν τοῦ ἐπισκέπτου, τοῦ ξένου καὶ τοῦ ἡμετέρου.

Ἡ Σκύρος, ἐπιφανείας 199,25 τετρ. χιλιομέτρων κατὰ τὴν Στατιστικὴν Ἐπετηρίδα τῆς Ἑλλάδος, τοῦ 1962, ὡς πρὸς τὴν ἐδαφικὴν διαμόρφωσιν καὶ τὸ φυσικὸν περιβάλλον εἶναι πιστὸν ὁμοίωμα τῆς βορειοανατολικῆς Εὐβοίας. Καὶ διακρίνεται, ὅπως καὶ ἡ Εὐβοία, διὰ τὴν καλωσύνην καὶ τὴν ἀπλότητα τῶν κατοίκων της.

Ὡς πρὸς τὴν Εὐβοίαν, δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν, ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ φυσικὸν ὁμοίωμα τῆς Ἑλλάδος λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς νήσου ταύτης, τῆς μεγάλης σχετικῶς ἐκτάσεώς της, τῆς γεωφυσικῆς καταστάσεώς της, τῆς ποικιλίας τῶν βασικῶν καλλιεργουμένων ἐτησίων καὶ πολυετῶν φυτῶν, τῶν μορφῶν τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῶν ἐκτεταμένων δασῶν τῆς Εὐβοίας. Πράγματι, αἱ μεγάλαι κλιματικαὶ παραλλαγαί²⁴, ἡ μορφολογία καὶ τὸ ἀνάγλυφον τοῦ ἐδάφους τῆς Εὐβοίας, ὁ ὑπόγειος ὄρυκτος καὶ μεταλλικὸς πλοῦτος, ὁ ὕδατικός παράγων αὐτῆς, ὡς φυσικὸς συντελεστής τῆς εὐημερίας, ἀλλὰ καὶ ἀντιθέτως ὡς καταστρεπτικὴ δύναμις, ἔχουν τὴν ἰδίαν σχεδὸν φυσικὴν μορφήν, ὅπως εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα. Ἐξαιρέσειν μόνον παρουσιάζουν αἱ λίαν ὕψηλαί περιοχαὶ τῆς Ἠπείρου, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης. Ἐν τούτοις, ἀκόμη καὶ ἡ ὑπαλπικὴ ζώνη ὑπάρχει εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Δίρφους, τοῦ ὕψηλοτέρου ὄρους τῆς Εὐβοίας.

Ἐξ ἄλλου, τὰ σιτηρά, τὰ ψυχανθῆ, τὰ κηπευτικά, ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ, ποὺ ἀποτελοῦν τὰς κυριωτέρας καλλιεργείας τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ἀντιπροσωπεύονται σαφῶς εἰς τὴν Εὐβοίαν.

Ὅλαι αἱ μορφαὶ τῶν κτηνοτροφικῶν ἐκμεταλλεύσεων τῆς Ἑλλάδος, ἀκόμη καὶ ἡ ἐκτατικὴ νομαδικὴ προβατοτροφία, καθὼς καὶ ἡ βελτιωμένη ἀγελαδοτροφία συνυπάρχουν εἰς τὴν Εὐβοίαν, ἡ ὁποία ἐπίσης κατέχει ἐνδιαφέρουσαν θέσιν ὡς δασικὴ περιοχὴ τῆς χώρας μας. Αἱ βασικαὶ γεωργικαὶ βιομηχαναίαι,

ὅπως εἶναι τὰ οἰνοποιεῖα, τὰ ἐλαιουργεῖα, τὰ γαλακτοκομεῖα καὶ τὰ κονσερβοποιεῖα, καθὼς καὶ αἱ μεγάλαι βιομηχανίαι καὶ ἐκμεταλλεύσεις ὀρυχείων καὶ μεταλλείων ἀντιπροσωπεύονται ἐπαρκῶς εἰς τὴν Εὐβοίαν.

Ἄλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸν παράγοντα ἄ ν θ ρ ω π ο ς, ὡς μέλος τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας καὶ ὡς παραγωγικὸν καὶ οἰκονομικῶς ἐνεργὸν στοιχεῖον, λόγῳ τοῦ διαφορισμοῦ τοῦ παράγοντος τούτου ἐντὸς τῆς Εὐβοίας εἰς ἄστυν καὶ ἀγρότην, εἰς χερσαῖον γεωργόν, κηπουρόν, ἐλαιοκόμον, ἀμπελοουργόν, κτηνοτρόφον, δασοκόμον καὶ δασεργάτην, ἀλιέα, ναυτικόν, ἐργάτην βιομηχανιῶν καὶ βιοτεχνιῶν, ἔμπορον καὶ ἐπαγγεληματίαν, ἡ Εὐβοία ἀντιπροσωπεύει ὅλην γενικῶς τὴν Ἑλλάδα.

Δ η λ α δ ἡ μ ε δ ὄ ο λ έ ξ ε ι ς, ἡ Εὐβοία εἶναι μία μικρὰ Ἑλλάς. Ἐπομένως, ἡ εὐρύτερα μελέτη τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς ἐπιφειλεστέρας ἐκμεταλλεύσεώς του, τῶν πολλῶν καὶ συνθέτων προβλημάτων τῆς γεωργίας, τῆς κτηνοτροφίας, τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν καὶ τῶν δασῶν τῆς νήσου ταύτης ἐξυπηρετεῖ τὴν ἔρευναν καὶ τὴν πρόδον τῆς ἐπιστήμης — τῆς κλιματολογίας, τῆς ἐδαφολογίας, τῆς γεωλογίας καὶ ὀρυκτολογίας, τῆς ὑδρολογίας καὶ τῆς ὑδραυλικῆς—καὶ περισσότερον θὰ ἐξυπηρετήσῃ πρακτικὸς παραγωγικὸς σκοπὸς ὄχι μόνον τῆς ἰδίας τῆς Εὐβοίας, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς νησιωτικῆς καὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν σχεδὸν ἐν ὅλῳ ἀντικατοπτρίζει ἡ νῆσος αὕτη.

Κατὰ συνέπειαν τῶν ἀνωτέρω καὶ ἡ ἔρευνα τῶν προβλημάτων τῆς ἀγροτικῆς κοινωνιολογίας, ἥτοι τῆς μεταβολῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς μετακινήσεώς του εἰς τὰς πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἢ ἄλλως τῆς μεταναστεύσεώς του καὶ τῶν ἄλλων συναφῶν θεμάτων, ἐ ξ υ π η ρ ε τ ε ῖ ἀ μ έ σ ω ς μ έ ν τ ῆ ν Εὐβοίαν, ἐ μ μ έ σ ω ς δ έ ὅ λ ῆ ν τ ῆ ν Ἑλλάδα.

Ἐπιφάνεια τῆς Εὐβοίας καὶ κατανομή αὐτῆς

Ἡ νῆσος Εὐβοία ἔχει συνολικὴν ἐπιφάνειαν 3.620,7 τετραγ. χιλιομέτρων, ἐνῶ ὀλόκληρος ὁ ὀμώνυμος Νομὸς μετὰ τῆς Σκύρου καὶ τῶν ἄλλων νήσων καὶ νησίδων ἔχει ἐπιφάνειαν 3.865 τετραγ. χιλιομέτρων*, συμφώνως πρὸς τὴν Στατιστικὴν Ἐπετηρίδα τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1962. Ὅμως, μόνον τὸ 1) 10 κατὰ προσέγγισιν τῆς ἐπιφανείας τοῦ Νομοῦ τούτου περιλαμβάνει ἐδάφη πεδινὰ (ἀλλουβιακά), πρόσχωματικά, γόνιμα ἢ μετρίως γόνιμα. Ὅλη ἡ λοιπὴ ἐπιφάνεια τῆς νήσου Εὐβοίας εἶναι ἐπικλινῆς, λοφώδης, ἡμιορεινὴ ἢ ὄρεινὴ, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνεπίδεκτος γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἐπίδεκτικὴ δὲ δα-

* Αἱ Στατ. Ἐπετηρίδες τῆς Ἑλλάδος μέχρι τοῦ 1958 ἀνέγραφον, ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς Εὐβοίας ἦτο 3,772,9 τετ. χιλ., ἡ δὲ ἀντίστοιχος τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας ἦτο 4.019,3 τετρ. χιλ.

Κατανομή τῆς ἐπιφανείας τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας (7).

Κατηγορίαί ἐκτάσεων	Στρέμ.	'Ολική ἔκτασ. %	'Ἐκτασ. κατὰ κατηγ. ἔκμετ. %
Α'. Ἐτήσια καλλιέργεια :			
σιτηρὰ	350.000		
ὄσπρια βρώσιμα	70.000		
κτηνοτροφικά φυτὰ διὰ καρπὸν	22.000		
κτηνοτροφικά φυτὰ διὰ σανὸν	134.000		
πεπονσιδῆ	16.300		
γεώμηλα	11.500		
λαχανικά καὶ λοιπὰ κηπευτικά	32.000		
βιομηχανικά φυτὰ	4.200	640 000	16,5
'Αγροαπαυόμενοι ἀγροὶ	116.000	116.000	3,0
Β'. Φυτεῖαι			
ἐλαιοφυτεῖαι	160.000		
ἀμπελοφυτεῖαι	40.300		
φυτεῖαι ἐσπεριδοειδῶν	1 500		
λοιπαὶ φυτεῖαι ὄπωροφόρων	12.200	214.000	5,6
		970.000	25,1
Γ'. Βοσκότοποι			
πεδινοὶ ἀσκεπεῖς	50 000		
ἡμιορεινοὶ καὶ ὄρεινοὶ ἀσκεπεῖς	800.000	850.000	22,0
		850.000	22,0
Δ'. Δάση καὶ δασικοὶ βοσκό- τοποι			
δασικοὶ βοσκότοποι	580.000		
δάση	1.109.000	1.689.000	15,0
		28,7	1.689.000
			43,7
Ε'. Λοιπαὶ ἐκτάσεις μὴ ἐκμε- ταλεύσιμοι γεωργικῶς			
1. Λίμνη καὶ ἔλη	10.000		
2. ἀκταί, αἰγιατοί, κοῖται ρευμά- των καὶ χειμάρρων, κατεστρα- μέναι ἐκτάσεις, ἄγονοι, πε- τρώδεις	286.000		
3. κατωκημένοι χώροι, δρόμοι, ἀν- τιπλημμυρικά ἔργα κλπ.	60.000	356.000	9,2
		356.000	9,2
Σύνολον :		3.865.000	100,0
		3.865.000	100,0

Ἐπεξηγήσεις : Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐλήφθησαν ἐκ τῆς Διευθύνσεως Γεωργοοικονομικῶν Μελετῶν τοῦ Ἵπουργείου Γεωργίας. Κατ' ὀλίγον μόνον διαφέρουν τὰ ἐκ τῆς ἀπογραφῆς τῆς 19ης Μαρτίου 1961 ἐξαχθέντα στοιχεῖα τῶν ὡς ἄνω καλλιεργείων, φυτειῶν κλπ. Μόνον ὡς πρὸς τὰ δάση τῆς Εὐβοίας ὑφίσταται διαφορά, ὑπολογισθέντα κατὰ τὴν ἀπογραφὴν ταύτην εἰς 968 000 στρέμ. Τὰ ὑψηλά δάση (σπερμοφυτῆ καὶ διφυτῆ) κυρίως χαλεπίου πεύκης καὶ δευτερευόντως ἐλάτης καὶ δρυὸς καλύπτουν εἰς τὴν Εὐβοίαν ἔκτασιν 889.000, τὰ δὲ χθαμαλὰ δάση (κουμαριάς, μύρτων, σχίνων, ἐρείκης καὶ λοιπῶν εἰδῶν) καλύπτουν ἔκτασιν 220.000 στρέμ. Ἡ λίμνη τοῦ Δύστου Καρυστίας κατὰ τὸν χειμῶνα καλύπτει ἔκτασιν 5.800 στρέμ.

σικῆς, δασικοκτηνοτροφικῆς ἢ χαλαρᾶς κτηνοτροφικῆς μόνον ἐκμεταλλεύσεως.

Τὰ ἐπίπεδα ἢ ἀκριβέστερον τὰ ἔχοντα ἐλαχίστην κλίσιν προσχωματικά ἐδάφη τῆς νήσου Εὐβοίας εἶναι ἐκεῖνα τῶν πεδιάδων Ἰστιαίας, Ἀγίας Ἐφνης, Κηρύνθου, Μαντουδίου, Προκοπίου, Ψαχνῶν, Καστέλλας, Νέας Ἀρτάκης, Ληλαντίου πεδίου τῆς Χαλκίδος, Ἐρετρίας, Ἀμαρύνθου, Ἀλιβερίου, Αὐλωναρίου, Δύστου, Στύρων καὶ Καρύστου. Ἐπίσης, τῆς αὐτῆς καταστάσεως καὶ ἀποδοτικότητος, ἐν συναρτήσῃ πάντως πρὸς τὸν κλιματικὸν παράγοντα, εἶναι τὰ ἐδάφη τῶν κοιλάδων Κεχριῶν, Στροφυλιάς, Φαράκλας, Ζωοδόχου Πηγῆς, Μετοχίου καὶ ἄλλων μικροτέρων κοιλάδων καὶ κοιλωμάτων μεταξύ τῶν λόφων καθ' ὅλην τὴν Εὐβοίαν, πλὴν μόνον τῆς περιοχῆς Καδοντόρου (τοῦ ἄκρου τῆς νοτίου Καρυστίας), ὅπου εἶναι ἀσημάντου ἐκτάσεως τὰ πεδινὰ ἐδάφη.

Ἡ περιοχή αὕτη, συνολικῆς ἐπιφανείας 190 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων περίπου, γνωστὴ ἐκ τοῦ ὀμωνύμου ἀκρωτηρίου (Καφηρέως ἢ Καδαντόρου), εἶναι τὸ πτωχότερον τμήμα τῆς Εὐβοίας, τὸ ὁποῖον κατέστη χειρότερον λόγῳ τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν τοῦ ὅρου «Ὁ χ η» καὶ τῆς μεγάλης διαθρώσεως τῶν καλλιεργουμένων ἐπικλινῶν ἐδαφῶν.

Παρέχομεν κατωτέρω τὴν ἐπιφάνειαν τῶν πεδινῶν ἐδαφῶν ἐκάστης Ἐπαρχίας (μετὰ τῆς νήσου Σκύρου καὶ τῶν ἄλλων νησίδων), ὡς ὑπελογίσθη ἢ ἐπιφάνεια αὕτη διὰ τῆς ἐμβαδομετρήσεως ἐπιτελικοῦ χάρτου ὑπὸ κλίμακα 1 : 50.000 (1).

Ἐ π α ρ χ ί α ι	Πεδινὰ ἐκτάσεις στρεμ.	Συνολικὴ ἔ- κταση εἰς στρέμματα	Ποσοστὸν %
1. Χαλκίδος	195.000	1.713.000	11,9
2. Καρυστίας (μετὰ Σκύρου)	113.000	1.646.000	6,9
3. Ἰστιαίας	78.000	506.000	15,4
	386.000	3.865.000	10,0

Κατὰ τὰ στοιχεῖα ταῦτα, ἡ Ἐπαρχία Ἰστιαίας ἔχει τὴν σχετικῶς μεγαλύτεραν πεδινὴν γόνιμον ἔκτασιν, ἐνῶ καὶ οἱ λόφοι καὶ τὰ θουὰ αὐτῆς (Τελέθριον καὶ Ξηρὸν ὄρος) ἔχουν γαιῶδες ἔδαφος. Ἡ Ἐπαρχία Καρυστίας ἔχει τὴν μικροτέραν πεδινὴν γόνιμον ἔκτασιν, ἢ δὲ Ἐπαρχία Χαλκίδος τάσσεται εἰς ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξύ τῶν δύο ἄλλων Ἐπαρχιῶν τῆς Εὐβοίας.

Γεωγραφική θέσις και μορφολογία τῆς Εὐβοίας

Ἡ νῆσος αὕτη προσδιορίζεται διὰ τῶν ἐξῆς γεωγραφικῶν συντεταγμένων: α) Βορείου γεωγραφικοῦ πλάτους 37°-58' καὶ 39°-2', δηλαδή ἡ διαφορὰ βορείου γεωγραφικοῦ πλάτους μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ βορείου ἄκρου εἶναι 1° καὶ 4'. Ἡ δὲ ἀπόστασις μεταξὺ αὐτῶν κατ' εὐθείαν νοητὴν γραμμὴν εἶναι 118,5 χιλιομέτρα καὶ β) Ἀνατολικῶν γεωγραφικῶν μήκους ἀπὸ τοῦ Σταθμοῦ Γκρήνουϊτς 22°-49' καὶ 24°-37'. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ βορειοδυσμῶν (ἄκρωτήριον Λιχάδος — πρὸς νοτιοανατολὰς — ἄκρωτήριον Καφηρέας) εἶναι κατ' εὐθείαν νοητὴν γραμμὴν 166 χιλιομέτρα, ἡ δὲ διαφορὰ τοῦ γεωγραφικοῦ μήκους μεταξὺ τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ τοῦ δυτικοῦ σημείου τῆς Εὐβοίας εἶναι 1° καὶ 48'.

Ὡς πρὸς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς ἢ Εὐβοία διακρίνεται εἰς 6 ὄριον, κεντρικὴν καὶ νότιον μὲ σαφῆ φυσικά, κοινωνικά καὶ οἰκονομικά χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα. Εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου, δηλαδή μεταξὺ Χαλκίδος καὶ Κύμης, εἶναι τὸ μεγαλύτερον πλάτος, 50 χιλιομέτρων κατ' εὐθείαν νοητὴν γραμμὴν, ἡ ὁποία ἀπόστασις λόγῳ τῆς ὄρεινης καὶ λοφώδους διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους εἶναι ἐπὶ τῆς ὑφισταμένης ἐπαρχιακῆς ὁδοῦ Χαλκίδος — Ἀλιβερίου — Κύμης 95 χιλιομέτρα. Τὸ μικρότερον πλάτος τῆς Εὐβοίας εἶναι εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Καρυστίας εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κοινοτήτος Στύρων (6 χλμ.).

Ἡ Εὐβοία εἶναι πολυσχιδοῦς καὶ ποικιλωτάτης ὄψεως, μὲ ὑψηλὰ ὄρη καὶ πολλὰ μικρότερα βουνά, μὲ πολλὰς χαράδρας καὶ πολλοὺς λόφους, ἀλλ' ἀτυχῶς μὲ ὀλίγας καὶ μικρὰς ἐκτάσεις παραλιακῆς πεδιάδας καὶ κοιλάδας. Ἐὰ κυριώτερα ὄρη καὶ βουνά τῆς Εὐβοίας εἶναι: εἰς τὴν βόρειον Εὐβοίαν τὰ βουνὰ Τελέθριον. ὕψ. 977 καὶ Ἐηρόν ὄρος ὕψ. 991, σχεδὸν ἐν ὄλῳ γαιώδη. Εἰς τὴν βόρειον μᾶλλον Εὐβοίαν κεῖται καὶ τὸ ἐπίμηκες ὄρος Καντήλι ὕψ. 1.218. Εἰς τὴν κεντρικὴν Εὐβοίαν εἶναι: Ἡ Δίρφος ὕψ. 1.744, ὁ Πυξαρίας ὕψ. 1.343, ὁ Ὀλυμπος ὕψ. 1.175 καὶ τὸ Μαυροβούνι ὕψ. 1.120, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐντὸς τῆς Ἐπαρχίας Καρυστίας δυτικῶς τῶν Κομιστρῶν. Εἰς τὴν νότιον Καρυστίαν κεῖται, ὡς γνωστόν, τὸ ὄρος «Ὀχη», ὕψ. 1.308, τὸ ὁποῖον ἀτυχῶς ἔχει ἀπογυμνωθῆ, λόγῳ τῆς καταστροφῆς τῆς δασικῆς καὶ θαμνώδους βλαστήσεως. Κατὰ ταῦτα, τὸ κεντρικὸν τμήμα τῆς Εὐβοίας ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινὴν διαμόρφωσιν, ποὺ ὁμοιάζει μὲ τὴν αὐτὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀπέναντι Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται, ὅτι ἡ νῆσος Εὐβοία εἶναι πολυσχιδοῦς καὶ ποικιλωτάτης ὄψεως, ὅτι οἱ πεδινοὶ γόνιμοι τόποι αὐτῆς εἶναι μικρὰς ἐπιφανείας καὶ ὅτι αἱ ἐκτάσεις, αἱ φύσει ἐπικλινεῖς, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνεπίδεκτοι γεωργικῆς ἢ δεινῶδους ἐκμεταλλεύσεως, καταλαμβάνουν τὸ μεγαλύτερον αὐτῆς μέρος.

Κατανομὴ τῆς ἐκτάσεως τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας κατὰ βασικὰς κατηγορίας χρήσεως αὐτῆς: (ἐκτάσεις εἰς χιλιάδας στρεμμάτων):

Κατανομή τῆς ἐκτάσεως τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας κατὰ βασικὰς κατηγορίας χρήσεως αὐτῆς (ἐκτάσεις εἰς χιλιάδας στρεμμάτων).

Ἐκτάσεις	Ἀριθμὸς Δῆμων καὶ Κοινοτήτων	Σύνολον ἐκτάσεως	Κατανομή τῆς ἐκτάσεως						
			Γεωργ. γῆ	Ζευγαρολείβ	Βοσκότοποι Σύνολ.	Ἐξ αὐτῶν κοινόχρ. ἢ κοινοτ.	Δάση	Ἐκτάσεις καλυπτόμ. ὑφ' ὑδάτων	Οἰκοπεδοποιημένη ἐκτασ. κλ.
Πεδιναί	67	974,0	481,6	0,0	286,4	152,5	152,9	18,0	35,1
Ἡμιορειναί	46	1244,2	363,9	0,0	441,5	107,7	377,2	18,6	43,0
Ὀρειναί	46	1342,1	181,6	0,0	662,0	167,7	437,9	4,8	55,8
	159	3560,3	1027,1	0,0	1389,9	427,9	968,0	41,4	133,9

Ἐπεξηγήσεις: 1. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. Γ-1 ἐκδ. ἔτους 1962 σελ. 2 δελτίου «Κατανομή τῆς ἐκτάσεως τῆς Χώρας κατὰ βασικὰς κατηγορίας χρήσεως», περιλαμβάνοντος ἀπογραφικὰ στοιχεῖα τῆς χρήσεως τοῦ ἐδάφους κατὰ φθινόπωρον τοῦ 1960, συλλεχθέντα διὰ προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν τῆς ἀπογραφῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας τῆς 19ης Μαρτίου 1961. Σημειοῦται, ὅτι τὰ ὡς ἄνω στοιχεῖα ὡς πρὸς τὴν Εὐβοίαν μᾶλλον δὲν προσεγγίζουν εἰς τὴν πραγματικότητα ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔκτασιν τῶν βοσκοτόπων καὶ τῶν δασῶν.

2. Οἱ Δῆμοι καὶ αἱ Κοινότητες διεκρίθησαν εἰς πεδινὰς, ἡμιορεινὰς καὶ ὄρεινὰς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀναγλύφου τοῦ ἐδάφους ὅλης ἢ τοῦ μεγίστου μέρους τῆς περιοχῆς ἐκάστης Κοινότητος. Ἐπεξηγεῖται σχετικῶς, ὅτι ὄρειναι Κοινότητες ἐχαρακτηρίσθησαν ἐκεῖναι, τῶν ὁποίων ἡ ἐπιφάνεια ἐν ὅλῳ ἢ κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος εἶναι πολὺ κεκλιμένη καὶ πολὺ ἀνώμαλος, λόγῳ τῶν χαραδρῶν, τῶν βαθειῶν καὶ πολλῶν πτυχώσεων καὶ τῶν ἀποτόμων ὄρεινῶν ὄγκων μὲ ὑψομετρικὰς διαφορὰς ἐντὸς τῆς ἰδίας κοινοτικῆς περιοχῆς ἄνω τῶν 400 μέτρων.

Ἐπίσης, ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς ὄρειναι καὶ αἱ Κοινότητες ἐκεῖναι, τῶν ὁποίων ὀλόκληρος ἡ ἐπιφάνεια ἢ μέγα μέρος αὐτῆς κεῖται ἐντὸς ὑψομετρικῆς ζώνης ἀνωτέρας τῶν 800 μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἀσχετῶς τῆς πεδινῆς ἢ ἐλαφρῶς ἐπικλινούσ μορφῆς τοῦ ἐδάφους.

ΤΟ ΦΥΣΙΚΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Οί φυσικοί παράγοντες τῆς Εὐβοίας — κλίμα, ἔδαφος, ὕδωρ — ἐξετάζονται διὰ τῆς παρούσης μελέτης ὅλως ἀδρομερῶς, καθόσον αὕτη ἀποδλέπει κυρίως εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ κοινωνικοῦ -οἰκονομικοῦ φαινομένου τῆς μετακινήσεως τῶν ἀγροτῶν τῆς νήσου ταύτης.

Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ τὸ φαινόμενον τοῦτο σχετίζεται μὲ τὴν ὕφισταμένην γεωφυσικὴν κατάστασιν τῆς Εὐβοίας καὶ εἰδικῶς τῶν ἐξ μελετωμένων χωρίων αὐτῆς (εὐνοϊκὸν ἢ δυσμενὲς κλίμα διὰ τὴν ἀγροτικὴν παραγωγὴν, κατάστασις καὶ παραγωγικότης τῶν ἔδαφῶν κλπ.), εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἔστω ἀδρομερῆς ἐξέτασις τοῦ περιβάλλοντος τῆς νήσου ταύτης κατὰ τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως συνδέονται μὲ τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν καὶ μὲ τὸ ἐν λόγῳ κοινωνικοοικονομικὸν φαινόμενον.

Τὸ κλίμα τῆς Εὐβοίας.

Ἡ νῆσος αὕτη, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της, τῆς ἐκτεταμένης περιμέτρου αὐτῆς (677,8 χιλιομ.), ὡς ἐκ τοῦ ἐπιμήκους σχήματος καὶ τῶν πολλῶν κόλπων καὶ ὄρμων εἰς τὰ δύο ἄκρα, τὸ βόρειον καὶ τὸ νότιον, τῆς ἐπιδράσεως τῆς θαλάσσης τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Εὐβοϊκοῦ καὶ περισσότερον λόγῳ τοῦ ἀναγλύφου καὶ τῆς διαφόρου διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους της (ὄρη, βουνά, χαράδραι, κοιλάδες, μικραὶ παραλιακαὶ πεδιάδες) ἔχει ποικίλον κλιματικὸν περιβάλλον. Τοῦτο διακρίνεται σαφῶς ἐκ τῆς διαφόρου αὐτοφουῶς θαμνώδους καὶ δασικῆς βλαστήσεως, ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν τῶν εἰδῶν καὶ τὴν ἀνάπτυξίν των, ἐκ τῶν καλλιεργουμένων ἐτησίων καὶ πολυετῶν φυτῶν καὶ ἐκ τῶν συστημάτων καλλιεργείας κατὰ περιοχὰς τῆς Εὐβοίας.

Τὸ βασικὸν μετεωρολογικὸν στοιχεῖον, ἡ *β ρ ο χ ή*, διαφέρει τόσο πολὺ μεταξὺ τῆς βορείου καὶ τῆς νοτίου Εὐβοίας, ὥστε ὁ ξένος ἐπισκέπτης ἐκπλήσσεται, πράγματι, ἐκ τῆς διαφόρου ταύτης διαμορφώσεως τοῦ κλίματός της. Ἐπίσης, καὶ ὡς πρὸς τὴν θερμοκρασίαν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῶν τόπων τῆς βορείου καὶ τῆς νοτίου Εὐβοίας ὑπὸ τοὺς ἰδίους ἄλλως ὄρους.

Πράγματι, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος καὶ αἱ ἐνδιάμεσοι κλιματικαὶ μορφαὶ τῆς ἑλληνικῆς χώρας διακρίνονται σαφῶς εἰς ὀλόκληρον τὴν Εὐβοίαν. Μὲ ὀλίγας λέξεις, τὸ κλίμα τῆς νήσου Εὐβοίας δὲν ὑπάγεται εἰς ἐνιαῖον τύπον. Παραθέτομεν πίνακας, ἐμφαίνοντας τὸ ποσὸν τῆς βροχῆς εἰς χιλιοστὰ τοῦ μέτρου, τὸν ἀριθμὸν ἡμερῶν βροχῆς καὶ τὴν κατανομὴν των κατὰ μῆνα καὶ ἐποχὰς τῶν τόπων: Ἰστιαίας, Σκύρου, Κύμης, Χαλκίδος καὶ Καρύστου, ὅπου ἐγένοντο βροχομετρικαὶ παρατηρήσεις (24), (25).

Ὡς πρὸς τὴν *θ ε ρ μ ο κ ρ α σ ί α ν* καὶ τὰς μεταβολὰς αὐτῆς, παραθέτομεν τὰς παρατηρήσεις τοῦ Μετεωρολογικοῦ Σταθμοῦ Χαλκίδος. Ὅλα τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ συγγράμματος «Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος»,

ἔκδ. 1938, τοῦ καθηγητοῦ Ἡλία Μαρσιολοπούλου. Ὅμως, οἱ πίνακες κατανομῆς κατὰ ἐποχὰς τοῦ βροχομετρικοῦ ὕψους καὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἡμερῶν βροχῆς, συντάχθησαν προσωπικῶς παρ' ἡμῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων τούτων, ἵνα καταφανῆ ἢ διαφορὰ τῆς βροχῆς κατὰ τόπους τῆς Εὐβοίας.

Κατανομή τῆς ἐτήσιας βροχῆς κατὰ ἐποχὰς εἰς χιλιοστά.

Χ ε ι μ ῶ ν					
	Ἰστιάια	Σκῦρος	Κύμη	Χαλκίς	Κάρυστος
Δεκέμβριος	125,5	125,0	179,9	72,0	91,5
Ἰανουάριος	110,2	109,1	128,2	66,0	90,6
Φεβρουάριος	98,6	99,4	123,5	51,0	88,7
	334,3	333,5	431,6	189,0	270,8
Φ θ ι ν ὀ π ω ρ ο ν					
Σεπτέμβριος	23,8	19,4	43,4	27,1	26,0
Ὀκτώβριος	60,4	45,1	76,4	41,2	38,5
Νοέμβριος	106,8	64,9	145,2	62,0	67,9
	191,0	129,4	265,0	130,3	132,4
Ἄ ν ο ι ξ ι ε ς					
Μάρτιος	55,2	50,8	117,1	38,0	60,6
Ἀπρίλιος	29,1	35,1	49,6	26,4	25,7
Μάιος	53,0	22,1	34,1	23,9	19,2
	137,3	108,0	200,8	88,3	105,5
Θ έ ρ ο ς					
Ἰούνιος	26,4	25,7	21,2	15,0	11,8
Ἰούλιος	8,4	10,0	11,5	3,4	1,5
Αὐγούστος	20,1	11,0	10,4	6,3	3,5
	54,9	46,7	43,1	24,7	16,8

Μέσον ἐτήσιον ὕψος βροχῆς εἰς χιλιοστά τῶν ἀνωτέρω σταθμῶν.

717,5	617,6	940,5	432,3	525,5
-------	-------	-------	-------	-------

Παραθέτομεν ἐπίσης τὸ μέσον ἐτήσιον ὕψος βροχῆς τεσσάρων τόπων τῆς χώρας, ἵνα ὁ ἀνάγνώστης δυνηθῆ νὰ κάμῃ σχετικὴν σύγκρισιν:

Ἰωάννινα	1.195,4	Θεσσαλονίκη	486,0
Καστορία	725,7	Ἀθῆναι	383,9

Ἐκ τῶν στοιχείων τούτων βεβαιοῦται σαφῶς, ὅτι αἱ κλιματικαὶ παραλλαγαὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς πρὸς τὸ στοιχεῖον τοῦτο, διακρίνονται σαφῶς ἐντὸς τῆς Εὐβοίας.

Κατανομή τοῦ ἐτησίου ἀριθμοῦ ἡμερῶν βροχῆς κατὰ ἐποχάς.

	Χεῖμῶν				
	Ἰστυαία	Σκυῖρος	Κύμη	Χαλκίς	Κάρυστος
Δεκέμβριος	14,8	11,8	7,8	11,9	7,8
Ἰανουάριος	10,6	12,2	8,4	11,9	8,2
Φεβρουάριος	10,9	9,9	7,1	10,1	7,0
	36,3	33,9	23,3	33,9	23,0
	Φθινόπωρον				
	Σεπτέμβριος	Ὀκτώβριος	Νοέμβριος		
Σεπτέμβριος	4,8	3,1	2,6	3,6	2,3
Ὀκτώβριος	9,3	5,5	4,7	7,6	4,2
Νοέμβριος	12,5	9,1	7,7	10,6	6,1
	26,6	17,7	15,0	21,8	12,6
	Ἀνοιξίς				
	Μάρτιος	Ἀπρίλιος	Μάιος		
Μάρτιος	9,5	7,3	5,5	9,0	4,8
Ἀπρίλιος	8,2	5,0	3,2	6,4	2,9
Μάιος	7,9	4,7	3,0	6,1	2,4
	25,6	17,0	11,7	21,5	10,1
	Θέρος				
	Ἰούνιος	Ἰούλιος	Αὐγούστος		
Ἰούνιος	5,1	3,0	1,9	4,9	1,0
Ἰούλιος	2,6	1,3	1,2	1,9	0,4
Αὐγούστος	3,1	1,6	1,6	2,0	0,8
	10,8	5,9	4,7	8,8	2,2

Ἐτήσιος ἀριθμὸς κατὰ μέσον ὄρον τῶν ἡμερῶν βροχῆς.

99,3	74,5	54,7	86,0	47,9
------	------	------	------	------

Κατανομή ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν τῆς μέσης ἐτησίας βροχῆς καὶ τοῦ ἐτησίου ἀριθμοῦ ἡμερῶν βροχῆς κατὰ ἐποχάς.

Σταθμοὶ	Ἐτήσιον ὕψος βροχῆς				
	Χεῖμῶν	Φθινόπωρον	Ἀνοιξίς	Θέρος	Ἔτος
Ἰστυαία	46,6	26,6	19,1	7,7	100
Σκυῖρος	54,0	21,0	17,5	7,5	100
Κύμη	45,9	28,2	21,4	4,5	100
Χαλκίς	43,7	30,2	20,4	5,7	100
Κάρυστος	51,6	25,2	20,0	3,2	100

Κατανομή τοῖς ἑκατὸν τοῦ ἐτησίου ἀριθμοῦ ἡμερῶν βροχῆς

Σταθμοὶ	Χειμῶν	Φθινόπωρον	Ἄνοιξις	Θέρος	Ἔτος
Ἴστυαία	36,5	26,8	25,8	10,9	100
Σκυῖρος	45,5	23,8	22,8	7,9	100
Κύμη	42,6	27,4	21,4	8,6	100
Χαλκίς	39,4	25,3	25,0	10,3	100
Κάρυστος	47,9	26,3	21,1	4,7	100

Μέση θερμοκρασία τοῦ ἀέρος τῆς Χαλκίδος (1900 - 1929)

Ἰανουάριος	9,0	Μέση χειμερινή	Μέση θερινή	Διαφορὰ
Φεβρουάριος	9,5	Χαλκίς	9,0	27,4
Μάρτιος	11,8	Ἀθῆναι	9,1	26,9
Ἀπρίλιος	15,8	Λάρισα	5,4	27,2
Μαῖος	20,2	Θεσσαλονίκη	5,6	26,3
Ἰούνιος	24,8	Πάτραι	10,1	27,0
Ἰούλιος	27,4	Ἡράκλειον	12,2	26,3
Αὐγούστος	27,3			
Σεπτέμβριος	23,8			
Ὀκτώβριος	19,2			
Νοέμβριος	15,2			
Δεκέμβριος	10,9			
Ἔτος	17,9			

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς κ α ι ἔ π ε ξ η γ ῆ σ ε ι ς : Ἐκ τῶν στοιχείων τῶν πινάκων τούτων καταφαίνεται, ὅτι αἱ βροχαὶ δὲν διανέμονται, ἀτυχῶς, κατὰ ἐποχὰς συμφώνως πρὸς τὰ ἀνάγκας τῶν καλλιεργειῶν καὶ τῆς κτηνοτροφίας, ὅπως σχεδὸν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τοῦτο, βεβαίως, ἀποτελεῖ φυσικὸν δυσμενῆ συντελεστὴν ὡς πρὸς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν τῆς νήσου. Ἐν τούτοις ἡ βορειοανατολικὴ Εὐβοία (περιοχαὶ Ἴστυαίας, Ἀργίας Ἄννης καὶ Μαντουδίου) διατελεῖ ὑπὸ καλυτέραν σχετικῶς τοιαύτην φυσικὴν κλιματικὴν κατάστασιν (βλέπε πίνακας).

Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Καρύστου, ὅπου καὶ ὀλιγώτερον δρέχει τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ θέρος, ἀλλὰ καὶ συνήθεις εἶναι οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι κατὰ τὰς ἐποχὰς ταύτας, τὸ κλίμα ὁμοιάζει πρὸς τὸ ξηροθερμικὸν κλίμα τῶν γειτονικῶν Κυκλάδων νήσων. Ἡ θ ε ρ μ ο κ ρ α σ ί α εἰς τὴν νήσον Εὐβοίαν δὲν παρουσιάζει μεγάλας διακυμάνσεις εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, οὔτε κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, οὔτε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας. Ἐν τούτοις, εἰς ὀρισμένους πεδινούς κλειστοὺς χώρους ἢ κοιλάδας, ὅπως π.χ. εἰς τὸ Προκόπιον (Ἀχμέτ - Ἀγᾶ), παρατηρεῖται μεγάλη σχετικῶς διακύμανσις, ἐξ αἰτίας τοῦ φαινομένου τῆς ἀναστροφῆς τῆς θερμοκρασίας. Ἡ ἀνατολικὴ Εὐβοία καὶ περισσότερο ἡ βορειοανατολικὴ προσβάλλονται, κατὰ τὸν χειμῶνα, ὑπὸ τῶν ψυχρῶν βορειοανατολικῶν ἀνέμων τοῦ σιθηρικοῦ ἀντικυκλώνος. Ἐκεῖ εἶναι συχνὴ ἡ πτώσις χιόνος κατ' ἔτος, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν παραλιακὴν ζώνην. Οἱ δὲ σχετικῶς ὑψηλοὶ τόποι (ὕψομετρον 500—800 μ.) τῆς κεντρικῆς καὶ τῆς βορειοανατολικῆς Εὐβοίας,

καλύπτονται συνήθως ἐπὶ 30—40 ἡμέρας κατ' ἔτος ὑπὸ χιόνος, ἐνῶ εἰς τὰς ὑψηλὰς κορυφάς, ὑψόμ. ἄνω τῶν 1.300, ἡ χιών διατηρεῖται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους συνήθως ἐπὶ τρίμηνον ἢ τετράμηνον.

Ὡς πρὸς τὴν ἐπιδροσιν τοῦ κλίματος περιοριζόμεθα, ἵνα μὴ ἐπεκταθῇ ἢ παροῦσα μελέτη, νὰ μνημονεύσωμεν οὐσιώδη τινὰ στοιχεῖα. Ἡ παραγωγή τῶν βροχῶν καὶ ἡ γυμνότης τῶν βουνῶν τῆς κεντρικῆς Εὐβοίας καὶ περισσότερο τῆς νοτίου Καρυστίας, δημιουργοῦν ρεύματα καὶ χειμάρρους, τῶν ὁποίων, ἀτυχῶς, τὸ θολὸν ὕδωρ χάνεται εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡ θάλασσα τοῦ Εὐβοϊκοῦ καὶ τοῦ Αἰγαίου γίνεται ἐρυθρά, ὅταν πίπτουν πολλαὶ καὶ ραγδαῖαι βροχαί, ἀπὸ τὸ ἐδαφικὸν αἷμα τῆς Εὐβοίας, θλιβερόν φαινόμενον φθορᾶς τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους (21), (23), (19), (25), (27). Προφανῶς, μεγάλη καὶ ἀνεπανόρθωτος εἶναι ἡ διάθρωσις τοῦ ἐδάφους τῆς Εὐβοίας, δηλαδὴ τοῦ γυμνοῦ ἐπικλινοῦς ἐδάφους, ἰδίᾳ τοῦ καλλιεργουμένου, τὸ ὁποῖον δὲν προστατεύεται διὰ τῶν λιθοβαθμίδων ἢ θαμνοβαμίδων. Ἐξ ἄλλου, μεγάλαι εἶναι αἱ ζημίαι τῶν πεδιάδων καὶ τῶν κοιλάδων ἐκ τῶν πλημμυρῶν καὶ τῶν προσχώσεων καὶ ἐπὶ πλεόν ἐκτίθενται εἰς κίνδυνον οἱ κατωκημένοι χώροι τῆς Εὐβοίας.

Ἐκ τούτων προκύπτει φανερὰ ἡ ἀνεκτίμητος ὑδρονομικὴ ἀξία τῶν δασῶν τῆς Εὐβοίας, ἐπὶ πλεόν τῆς παραγωγικῆς τῶν σημασίας, διότι προστατεύουν τὸ μὴ καλλιεργούμενον ἔδαφος ἐκ τῆς καταστρεπτικῆς ροῆς τῶν βροχῶν, ἰδίᾳ εἰς τὴν θόρειον Εὐβοίαν, ὅπου ἐκτεταμένοι λοφώδεις ἐκτάσεις καλύπτονται ὑπὸ συμπαγῶν δασῶν πύκνης τῆς χαλεπίου. Ὑπογραμμίζομεν, ὅτι διεσώθησαν τὰ δάση ταῦτα, εἰς τὴν θόρειον καὶ τὴν βορειοανατολικὴν Εὐβοίαν, καθὼς καὶ εἰς τμήμα τῆς ὑψηλῆς περιοχῆς τῆς κεντρικῆς Εὐβοίας, παρὰ τὴν καταστρεπτικὴν δράσιν τοῦ ἀνθρώπου, χάρις εἰς τὰς πολλὰς σχετικῶς βροχάς, τὴν μᾶλλον κανονικὴν κατανομήν των καὶ τὴν μεγαλυτέραν ὑγρασίαν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας τῆς Εὐβοίας.

Ἀκριβῶς δι' αὐτὸν τὸν κύριον λόγον, εἰς τὴν θόρειον καὶ τὴν βορειοανατολικὴν Εὐβοίαν, ὅπου συνήθως βρέχει ἐπαρκῶς καὶ τὴν ἄνοιξιν, τὸ πεδινὸν ἔδαφος εἶναι ἐπιδεκτικὸν συνεχοῦς καλλιεργείας καὶ χωρὶς πότισμα, κατὰ τὸ σύστημα ἀμειψισπορᾶς (σίτος—ἀραβόσιτος ἢ σίτος—δάμβας).

Ὡς πρὸς τὴν θερμοκρασίαν, ἡ νοτιοδυτικὴ Καρυστία καὶ εἰδικῶς ἡ περιοχὴ τῆς κωμοπόλεως Καρύστου εἶναι αἱ θερμότεραι. Πράγματι, ἐκεῖ εὐδοκίμοῦν αἱ λεμονεαί, χωρὶς συνήθως νὰ ἐλάπτωνται σοβαρῶς ἐκ τοῦ ψύχους. Ἀντιθέτως, ψυχροτέρα περιοχὴ τῆς Εὐβοίας, ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ἔρους ὑψομέτρου, διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους κλπ. εἶναι ἡ βορειοανατολικὴ περιοχὴ αὐτῆς. Δέον νὰ σημειώσωμεν ὅτι, ἐνῶ ἐπὶ 100 συνεχῆ ἔτη δὲν εἶχε παρατηρηθῆ παραδόξως, τοιαύτη τὸ 1957 εἰς τὴν θόρειον, τὴν βορειοανατολικὴν καὶ τὴν κεντρικὴν

ἀκόμη Εὐβοίαν. Τῆ 26ην Ἰανουαρίου τοῦ 1963, ὑπὸ ἀνέφελον οὐρανόν, ὅταν τὸ παραλιακὸν ἔδαφος τῆς Ἰστιαίας καὶ τῆς Αἰδηψοῦ εἶχεν καλυφθῆ ὑπὸ χιόνος εἰς ὕψος ἑνὸς μέτρου, κατῆλθεν ἡ θερμοκρασία εἰς -13° Κελσίου. Ἐκ τοῦ παγετοῦ τούτου ἀπεξηράνθησαν ἐντελῶς μέχρι τῶν ριζῶν των 180.000 ἐλαιόδενδρα τῆς Ἐπαρχίας Ἰστιαίας, ἀπεξηράνθησαν μέχρι τῆς βάσεως 130.000 ἐλαιόδενδρα καὶ ὑπέστησαν μερικὰς ζημίας ἐπὶ τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν κλώνων περὶπου 320.000 ἐλαιόδενδρα. Ἐπίσης, κατεστράφησαν ἐκεῖ κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ ἐσπεριδοειδῆ.

Ἐπίδρασις τοῦ κλίματος ὡς πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν.

Εἰς τὴν ὄρεινὴν κεντρικὴν Εὐβοίαν ἀσχεῖται ποιμνικὴ μετακινουμένη κτηνοτροφία ἢ ὅποια ὅμως, μεταπολεμικῶς, περιωρίσθη. Ἐκεῖ, τὸ ψῦχος καὶ ἡ κάλυψις τοῦ ἔδαφους ὑπὸ χιόνων, ἐπὶ διάστημα 2—3 μηνῶν, ἐμποδίζουσάν εἰς τὸ ὑπαιθρον διατήρησιν τῶν ποιμνίων αἰγοπροβάτων, τῶν ὁποίων ἄλλως ἢ ἐκτροφῆ διὰ ξηρῶν τροφῶν δὲν συμφέρει. Ἐνεκα, λοιπόν, τῆς τῆς τῆς τοιαύτης γεωφυσικῆς καταστάσεως τῆς κεντρικῆς ὄρεινῆς Εὐβοίας (ὄρος Δίρφος καὶ μετ' αὐτῆς συνεχόμενα βουνὰ τῶν ἐπαρχιῶν Χαλκίδος καὶ Καρυστίας), τὰ μεγάλα ποιμνία μετακινουῦνται εἰς τοὺς χαμηλοὺς τόπους τῆς Εὐβοίας ἢ τῆς ἀπέναντι Βοιωτίας, ἐνῶ μικρὸς ἀριθμὸς ἐκ τῶν ποιμνικῶν αἰγοπροβάτων διατηρεῖται εἰς τὰς χαμηλοτέρας μεσημβρινὰς τοποθεσίας ἐκάστης κτηνοτροφικῆς Κοινότητος τῆς Εὐβοίας.

Εἰς ὄλην τὴν Εὐβοίαν, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν παραλιακὴν χαμηλὴν ζώνην, αἱ βροχαί, τὸ ψῦχος καὶ ἡ χιὼν κατὰ τὸν χειμῶνα βλάπτουν τὴν εἰς τὸ ὑπαιθρον διαιτωμένην κτηνοτροφίαν. Συγκεκριμένως, ἐπέρχεται θάνατος τῶν νεογνῶν ἢ συνηθέστερον, περιορίζονται ἡ γαλακτοπαραγωγὴ καὶ ἡ κρεατοπαραγωγὴ. Εἶναι φανερόν ὅτι, αἱ ζημίαι αὗται εἶναι μεγαλύτεραι, ὅταν οὐδόλως ἢ ἐλλιπῶς διατρέφονται τὰ ζῶα ταῦτα κατὰ τὸν χειμῶνα διὰ συμπληρωματικῶν ξηρῶν τροφῶν (βαμβάκοσπόρου, κυάμων ἢ σανοῦ βίκου).

Ἐν προκειμένῳ, δεόν νὰ προστεθῆ, ὅτι καὶ εἰς τὴν νήσον Σκύρον συνήθεις καὶ μεγάλαί εἶναι αἱ ζημίαι τῆς κτηνοτροφίας κατὰ τὸν χειμῶνα, ἐνίοτε δὲ καὶ αἱ φθοραὶ τοῦ ζωϊκοῦ κεφαλαίου. Διότι, ἀτυχῶς, ἐκεῖ ἀσχεῖται, κατ' ἐσφαλμένον ἔθιμον, πρωτόγονος ἐκτατικὴ προβατο-αἰγοτροφία. Δηλαδή, διαχειμάζουν τὰ αἰγοπρόβατα ἐν ὥρᾳ χειμῶνος χωρὶς συμπληρωματικὴν διατροφήν καὶ χωρὶς ἄμεσον ἐπιτήρησιν ὑπὸ τὰς συστάδας τῶν δασικῶν δένδρων ἢ ἐντὸς σπηλαίων ἢ ἐντὸς μικρῶν φυσικῶν ἐδαφικῶν κοιλοτήτων, ὅ π ὁ σ υ ν ω σ τ ι σ μ ὁ ν. Κατὰ ταῦτα, ἡ διατήρησις τῆς χωρικῆς ποιμνικῆς αἰγοτροφίας καὶ προβατοτροφίας τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Σκύρου δέον νὰ βελτιωθῆ διὰ τῆς κατασκευῆς στεγάστρων κατὰ τὰς ἀλλήλων, ἐπαρκῶν καὶ ὑγιεινῶν, ὥστε νὰ προστατεύονται τὰ ζῶα ταῦτα κατὰ τὸν χειμῶνα.

Αί έδαφικαί συνθήκαι τής Εύβοίας.

Έν προκειμένω έκθέτομεν συντόμως τὰ οὐσιώδη μακροσκοπικά χαρακτηριστικά έν τῇ συνόλῳ τῶν έδαφῶν τής Εύβοίας, τὰ όποία έχουν άμεισον σχέσιν μέ τήν παραγωγικότητα και τήν έκμετάλλευσίν των. Είς τὸ ειδικόν δέ μέρος τής παρούσης μελέτης, περιγράφομεν τὰ έδάφη εκάστης περιοχῆς τῶν εξ μελετωμένων Κοινοτήτων τής Εύβοίας.

Πρὸς τούτο, κατατάσσομεν τὰ έδάφη τής νήσου ὡς κάτωθι εις τέσσαρας κατηγορίας:

1. Έ δ ά φ η λ ί κ ν έ π ι κ λ ι ν ῆ κ α ι μ ε ρ ι κ ὠ ς π ε τ ρ ὠ δ η, τὰ όποία, εκ φύσεως, δηλαδή λόγω τής κλίσεως, τοῦ πτωχοῦ και και άδαθοῦς τούτων και τής έν μέρει καλύψεως των ὑπὸ βράχων είναι ανεπίδεκτα γεωργικῆς ἢ δειδροκομικῆς εκμεταλλεύσεως. Όμως, είναι δεκτικά εκμεταλλεύσεως δασικῶς ἢ δασικοκτηνοτροφικῶς (δάση και δασικοί βοσκότοποι). Μία άπλή διαδρομή από τής Χαλκίδος μέχρι τοῦ Προκοπίου ἢ από τής Χαλκίδος μέχρι τοῦ Άλιθερίου είναι αρκετή δια νά αντιληφθῆ κανεις τās φυσικās ιδιότητες τῶν έδαφῶν τούτων τής Εύβοίας επί τοῦ Πυξαριά, τοῦ Κανδηλίου ἢ επί τοῦ θουνοῦ «Όλυμπος», τὸ όποιον κείται πλησίον τής Έρετριάς.

Είναι φανερόν, ὅτι ἡ καταστροφή τῶν δασικῶν δένδρων και τῶν δασικῶν θάμνων επί τῶν έδαφῶν τούτων είναι επιζημία δια τούς ιδιώτας δασοκτήμονας και δια τήν άγροτικήν οικονομίαν τής Εύβοίας. Διότι, στεροῦνται οί Εύβοεις τῶν εκ τῶν δασῶν εισοδημάτων, άλλου έπαρκῶν και άλλου περιωρισμένων και περισσότερον, διότι χάνουν πλέον αί εκτάσεις αὔται, ὅταν είναι γυμναί και άσκεπείς, τήν ανεκτίμητον ὕδρονομικήν αξίαν των (21), (23), (27).

2. Έ δ ά φ η έ π ι κ λ ι ν ῆ μ έ κ λ ί σ ι ν 25—60%, τὰ όποία ὡς εκ τής συστάσεως των καθίστανται μετά τήν εκχέρσωσιν επιδεκτικά δειδρώδους καλλιεργείας, ἤτοι δι' έλαιοδένδρων, άμπέλων, άμυγδαλεῶν, συκεῶν και άλλων δένδρων κατά τὸ τοπικόν κλιματο - υδατικόν περιβάλλον.

Όπως, επειδή τὰ έδάφη ταῦτα ὑπόκεινται, ὅταν δέν καλύπτονται ὑπὸ πυκνῆς φυσικῆς θαμνώδους ἢ δειδρώδους βλαστήσεως, εις διαρκῆ διάδρωσιν ὑπὸ τοῦ ρέοντος ὕδατος τῶν βροχῶν, έχουν ανάγκην, άμέσως μετά τήν εκχέρσωσιν και τήν απόδοσίν των εις τήν δειδρώδη εκμετάλλευσιν, συνεχοῦς προστασίας δια τῶν λιθοβαθμίδων και θαμνοβαθμίδων και τῶν άλλων γνωστῶν και έφικτῶν αντιδιαβρωτικῶν μέτρων.

3. Έ δ ά φ η μ έ μ ι κ ρ ο τ έ ρ α ν κ λ ί σ ι ν, ἤτοι από 5—25%, κείμενα επί τῶν πλευρῶν τῶν λόφων, επιδεκτικά γεωργικῆς εκμεταλλεύσεως, άκόμη και άροτραίας καλλιεργείας, ὑπὸ τήν άπαραίτητον, πάντως, προϋπόθεσιν τής κατά τ' άνωτέρω προστασίας τοῦ επικλινοῦς καλλιεργουμένου έδάφους εναντι τής εκ τῶν βροχῶν διαβρώσεως του. Άλλως, ὑπόκεινται τὰ έδάφη ταῦτα, καλλιεργούμενα δι' έτησίων ειδῶν εις πρόωρον και σύγτομον, ἤτοι εντός

5—10 τὸ πολὺ ἐτῶν, πτώσιν τῆς γονιμότητός των μέχρι παντελοῦς ἀπωλείας αὐτῆς, ὅτε παύει πλέον νὰ συμφέρη ἢ γεωργικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν ἐδαφῶν τῆς κατηγορίας ταύτης. Σαφῆς καὶ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ περίπτωση τῶν ἐδαφῶν τούτων τῆς μελετωμένης Κοινότητος Σέτας — Ἐπ. Χαλκίδος, ἐπὶ τῆς περιοχῆς τῆς Δίρφους, τῆς ὁποίας ἔχομεν ἴδιαν προσωπικὴν ἀντίληψιν.

Ἄτυχώς, εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς περιοχὰς τῆς Εὐβοίας κατεστράφησαν, συνηθέστερον διὰ τοῦ πυρός, καὶ ἐξεχερσώθησαν ἐδάφη καλυπτόμενα ὑπὸ δασῶν ἐλάτης καὶ πεύκης, ἀκατάλληλα λόγῳ τῆς κλίσεώς των πρὸς μόνιμον γεωργικὴν ἐκμετάλλευσιν, ἐφ' ὅσον δὲν συντηροῦνται διαρκῶς δι' ἀντιδιαβρωτικῶν μέτρων. Τὰ ἐδάφη τῆς κατηγορίας ταύτης, ὡς ἐκ τῆς δομῆς καὶ τῆς συστάσεώς των, διότι εἶναι ἐδάφη κατὰ τὸ πλεῖστον πηλοαμμώδη ἢ ἀμμοπηλώδη, δὲν ἔχουν φυσικὴν ἱκανότητα νὰ συγκρατοῦν ἐπαρκῆς ὕδωρ ἐκ τῶν βροχῶν καὶ ἐκ τούτου βλάπτονται θεβαίως αἱ καλλιέργειαι — ἐτήσιαι καὶ πολυετεῖς — κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ θέρος, ὅταν αἱ βροχαὶ εἶναι ἀνεπαρκεῖς.

4. Ἐ δ ἄ φ η π ρ ο σ χ ω μ α τ ι κ ἄ με ἐλαχίστην κλίσιν, μὴ ὑποκείμενα εἰς φυσικὴν διάθρωσιν ἐκ τῶν βροχῶν. Εἶναι τὰ ἐδάφη τῶν πεδιάδων Ἰστιαιᾶς, Μαντουδίου, Ψαχνῶν, Ἀηλαντίου πεδίου Χαλκίδος καὶ ἄλλων περιοχῶν, τῶν κοιλάδων καὶ τῶν μικροτέρων κοιλωμάτων τῶν μεταξὺ λόφων παρεμβαλλομένων. Τὰ ἐδάφη ταῦτα θεωροῦνται ἐπίπεδα, καίτοι εἰς τὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι θεβαίως ἀπολύτως ἐπίπεδα, πλουσίας ἢ μᾶλλον πλουσίας ἢ εἰς ὀρισμένους τόπους μετρίας συστάσεως, ἐν συναρτήσει, προφανῶς, πρὸς τὸ τοπικὸν κλιματὸν - ὕδατικὸν περιβάλλον. Πρόκειται περὶ τῶν καλλιτερίων, δηλαδὴ τῶν σχετικῶς παραγωγικωτέρων ἐδαφῶν τῆς Εὐβοίας.

Ὅμως, τὰ ἐδάφη ταῦτα ἀποτελοῦν μικρὸν ποσοστὸν τῆς καλλιεργησίμου γῆς καὶ ἀκόμη μικρότερον (10%) τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς νήσου. Ἐξ ἄλλου μερικὰ ἐκ τῶν ἐδαφῶν τούτων βλάπτονται ἐκ τῶν προσχώσεων διὰ χονδρῶν ὕλικῶν, μεταφερομένων ὑπὸ τῶν χειμάρρων ἢ ἄλλως βλάπτεται ἢ ἀπόδοσις τῶν ἐδαφῶν τούτων ἐκ τῶν πλημμυρῶν, ποὺ προσβάλλουν τὰς καλλιέργειας.

Μείωσις τῆς παραγωγικότητος τῶν καλλιεργουμένων ἐδαφῶν τῆς Εὐβοίας.

Ὅπως ἀμέσως ἀντιλαμβάνονται οἱ ἀγρόται τῆς Εὐβοίας καὶ ὅπως ἄλλωστε ἀπεδείχθη ἐκ τῶν χημικῶν ἀναλύσεων τοῦ Ἐδαφολογικοῦ Ἐργαστηρίου Ἀθηνῶν, ὅλα τὰ καλλιεργούμενα ἐδάφη τῆς νήσου ἔχουν ἀπωλέσει μέρος τῶν φυσικῶν συστατικῶν των, τῶν ὑπὸ τῶν φυτῶν ἀφομοιωσίμων. Ἐχουν δηλαδὴ σοβαρῶς ἐξαντληθῆ τὰ ἐδάφη ταῦτα.

Διὰ τοῦτο τὸ Ἴδρυμα τοῦτο συνιστᾷ τὴν ἐνίσχυσιν ὅλων τῶν καλλιεργουμένων ἐδαφῶν τῆς Εὐβοίας, ἀκόμη καὶ τῶν πεδινῶν ἐκ φύσεως γονίμων, ἀπαραιτήτως διὰ χημικῶν λιπασμάτων, ἔπου δὲ καὶ ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὸν καὶ οἰκονομικῶς συμφέρον καὶ δι' ὀργανικῆς, δηλαδὴ ζώικῆς διὰ κόπρου ἢ φυ-

τικῆς λιπάνσεως. Ἄλλως, χωρίς λίπανσιν δηλαδή, τὰ ἐδάφη τῆς Εὐβοίας δὲν εἶναι ἀρκούντως παραγωγικά, ἢ ἡ ἀπόδοσίς των εἶναι πενιχρά, μὴ καλύπτουσα κατὰ τόπους οὔτε τὰς δαπάνας καλλιεργείας. (βλ. Ἀναλύσεις ἐδαφῶν καὶ ὑδάτων ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Ἐδαφολογικοῦ Ἐργαστηρίου. Ἔκδ. Ὑπουργ. Γεωργίας, 1955).

Ἐπὶ πλέον οἱ ἀγρόται τῆς Εὐβοίας, ἀκολουθοῦντες τὰς ἐντολάς τῶν κρατικῶν γεωπόνων, δέον ν' ἀλλάξωσι καὶ νὰ θελιώσωσι τὸν τρόπον τῆς χρησιμοποίησεως τῆς ζωϊκῆς κόπρου, ὡς λιπάσματος ὀργανικοῦ χρησιμωτάτου, πλὴν ἀνεπαρκοῦς εἰς ποσότητα πρὸς κάλυψιν ὅλων τῶν λιπαντικῶν ἀναγκῶν.

Ἡ χημικὴ λίπανσις εἶναι ἀνάγκη καὶ συμφέρον νὰ γενικευθῇ εἰς τὴν Εὐβοίαν, ἐφ' ὅλων τῶν καλλιεργειῶν, ἐτησίων καὶ πολυετῶν, δεδομένου ὅτι μόνον ποσοστὸν περίπου 15% τῶν ἐλαιοφυτειῶν λιπαίνεται διὰ χημικῶν λιπασμάτων. Τοῦτο ἀναμφισβητήτως ἐν μέρει ὀφείλεται εἰς τὴν ὑψηλὴν τιμὴν τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐλαίου συχνὰ εἰς τιμὰς κάτω τοῦ κόστους.

Αἱ ὕδατικά συνθῆκαι.

Εἰς τὴν Εὐβοίαν ὑπάρχουν αἰερόα ρεύματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μεγαλύτερα εἶναι ὁ «Νηλεὺς καὶ ὁ Κηρεύς». Πρόκειται μᾶλλον περὶ δύο μικρῶν ποταμῶν - χειμάρρων. Δὲν προκαλοῦν, ὡς χειμάρροι, οἱ δύο οὗτοι μικροὶ ποταμοὶ σοβαρὰς ζημίας. Διότι συνήθως δὲν ὑπερχειλίζουσι. Ὀφείλεται δὲ τοῦτο κυρίως εἰς τὸ ὅτι ἡ ὀρεινὴ λεκάνη ἀπορροῆς των καλύπτεται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ δασῶν πυκνῶν πεύκης καὶ ἄλλων δασικῶν εἰδῶν ἐκ τῶν ἀειφύλλων πλατυφύλλων (κουμαρέας, ἀδράκλης κλπ.).

Ἄλλαι πηγαί, ποὺ δημιουργοῦν μικρότερα αἰερόα ρεύματα, εἶναι 1) Ἡ πηγὴ τοῦ Ταξιάρχου - Ἰστιαίας. 2) Ἡ πηγὴ τοῦ Ἀήλαντος εἰς τὴν περιοχὴν Στενῆς - Ἐπαρχίας Χαλκίδος. 3) Ἡ πηγὴ «Μανικιά», τῆς περιοχῆς Βρύσης - Κύμης. 4) Αἱ πηγαὶ «Ἀλάκα καὶ Ἀγίας Τριάδος» τῆς Καρύστου, ἐκ τῶν ὁποίων κυρίως ποτίζονται αἱ φυτεῖαι τῆς λεμονέας εἰς τὸν μικρὸν κάμπον τῆς Καρύστου. Ἐπίσης ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικραὶ πηγαὶ καὶ ρεύματα, ποὺ χρησιμοποιοῦνται δι' ἀρδεύσεις κηπευτικῶν, ὀπωροφόρων δένδρων καὶ διὰ τὴν ὕδρευσιν τῶν κατοίκων καὶ τῶν ζώων.

Ἡ παροχὴ τῶν πηγῶν κατὰ τὴν ξηρόθερμον ἐποχὴν Ἰουλίου - Σεπτεμβρίου περιορίζεται εἰς τὸ τρίτον ἢ τέταρτον τῆς χειμερινῆς παροχῆς, κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἰδίων καλλιεργητῶν, διότι δὲν ὑπάρχουσι ἀτυχῶς μετρήσεις τοῦ ὕδατος τῶν πηγῶν τῆς Εὐβοίας.

Ὅπωςδὴποτε, βέβαιον εἶναι, ὅπως δέχονται οἱ δασολόγοι, ὅτι ὁ περιορισμὸς τῆς ἐκτάσεως τῶν δασῶν ἢ ἡ φθορὰ καὶ ἡ ἀραίωσις αὐτῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐπικλινοῦς ἐδάφους, χωρίς νὰ τηρῶνται ἀντιδιαβρωτικὰ

μέτρα, επιφέρουν τήν βαθμιαίαν ἐλάττωσιν τῶν πηγαίων ὑδάτων. Διότι, ὅταν ὑπάρξη δασική βλάστησις ἐπὶ τῆς ἐπικλινούσῃ ἐκτάσει, ἐκτιμᾶται μεγαλύτερον τὸ ποσὸν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, ποῦ διεισδύει εἰς τὸ ὑπέδαφος καὶ ἐμφανίζεται ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει δι' ἐμφανῶν ἐκροῶν ὡς πηγαῖον, ἐν συναρτήσει πρὸς τήν σύστασιν καὶ τήν διάταξιν τῶν πετρωμάτων.

Ἐκτιμᾶται δηλαδή τὸ ποσὸν τοῦτο τῶν ὀμβρίων ὑδάτων μεγαλύτερον συγκριτικῶς πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἀπατμίζεται ὑπὸ τῆς δασικῆς βλαστήσεως. Ἐπομένως, ὅταν δὲν ὑπάρξη αὕτη, καὶ μὲν προλαμβάνονται αἱ ἐκ τῆς ἀπατμίσεως ἀπώλειαι τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ἀντιθέτως ἢ ἀπορρέουσα ποσότης τοῦ ὀμβρίου ὕδατος, ἢ ὁποῖα λόγῳ τῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους δὲν εἰσχωρεῖ εἰς τὸ ὑπέδαφος, εἶναι κατὰ τοὺς δασολόγους, πάντοτε, μεγαλύτερα.

Ὅπως δὲποτε, οἱ ἀγρόται τῆς Εὐβοίας πιστεύουν, ὅτι συνεπεία τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν αἱ πηγαὶ παρέχουν ὀλιγώτερον ὕδωρ. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ἢ μεγίστη σημασία τῶν δασῶν τῆς Εὐβοίας διὰ τὴν διατήρησιν τῶν πηγαίων ὑδάτων, διὰ τῶν ὁποίων ἐξασφαλίζεται ἢ ἐντατικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν πεδινῶν γονίμων περιοχῶν τῆς Εὐβοίας. Τὰ πηγαῖα ὕδατα τῆς νήσου ταύτης εἶναι ἀτυχῶς ἀνεπαρκῆ διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀρδευτικῶν ἀναγκῶν, καίτοι σήμερον δὲν γίνεται ἐξ ὀλοκλήρου ἐπιωφελῆς ἢ χρησιμοποίησις των, κυρίως ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τεχνικῶν ἔργων ὑδροληψίας, μεταφορᾶς καὶ διανομῆς τοῦ ὕδατος.

Εἰς τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν τοῦ νοτίου τμήματος τῆς Δίρφειος (κορυφαὶ Ἐηροσούνη καὶ Σκοτεινὴ) ὑπάρχει ἀεὶροον ρεῦμα παροχῆς ἡμίσεος κυβικοῦ μέτρου περίπου κατὰ 1', συμφώνως πρὸς τὴν γενομένην ὑφ' ἡμῶν μέτρησιν τὴν 3ην Ὀκτωβρίου 1963, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν φθινοπωρινῶν βροχῶν. Τὸ ρεῦμα τοῦτο τὸν χειμῶνα εἶναι χεῖμαρρος, ἐκβάλλει δὲ ὀλόκληρον ἐντὸς φυσικῆς μεγάλης καταβόθρας, γνωστῆς ὑπὸ τὸ τοπωνύμιον «Μ α υ ρ ο σ π η λ ι ἄ» τῆς κοινοτικῆς περιφερείας Μανικίων, Ἐπαρχίας Καρυστίας. Εἶναι πιθανὸν ἢ κατὰ πολὺ μικροτέρα πηγὴ τοῦ Μανικιά - Βρύσης - Κύμης, ἢ ὁποῖα κεῖται χαμηλότερον τῆς καταβόθρας τῆς Μαυροσπηλιάς, νὰ ἔχη τὴν προσέλευσίν της ἐκ τοῦ ὡς ἄνω ἀειρόου ρεύματος, ποῦ εἰσέρχεται ἐντὸς αὐτῆς. Ἄλλως, ὅλον τὸ ὕδωρ τὸ εἰς τὴν καταβόθραν εἰσερχόμενον κατέρχεται εἰς τὰ θάθη τῆς Εὐβοίας ἢ ἐξέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν δι' ὑπογείων ἐκροῶν, ὅπως εἶναι καὶ τὸ παράκτιον «Γλυφὸ νερὸ» τῆς Ἁγίας - Ἄννης.

Πλέον τοῦ ὑδατικοῦ τούτου φαινομένου σημειοῦμεν καὶ τὸ ἐξῆς ἐνδιαφέρον: Εἰς τὴν Νέαν Λάμψακον τῆς Χαλκίδος, πλησίον τῆς θαλάσσης, κατὰ τὴν ἀνόρυξιν οἰκοδομησίμων λίθων, ὅλως τυχαίως καὶ συμπτωματικῶς πρὸ τετραετίας εὐρέθη μεγάλη ποσότης ὕδατος ποσίμου, ἢ ὁποῖα ἐχάνατο εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐκτοτε τὸ ὕδωρ τοῦτο, ἐπαρκῆς διὰ τὴν ὕδρευσιν τοῦ ἡμίσεος πληθυσμοῦ τῆς Χαλκίδος, μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων συλλήψεως τοῦ ὕδατος καὶ ἀνυψώσεώς του δι' ἀντλίας ἠλεκτροκινήτου, χρησιμοποιεῖται διὰ τῶν σκοπῶν αὐτῶν, ἐνῶ

προηγούμενως ή πόλις αύτη υπέφερεν εκ τής ανεπαρκείας του παλαιού της υδραγωγείου.

Τά δύο ταύτα φαινόμενα εσημειώθησαν εις τήν παρούσαν μελέτην μας διά να καταδείξωμεν τήν σημασίαν τής πλήρους και συστηματικής ύδρολογικής έρεύνης καθ' έλλην τήν Εύβοιαν προς άνεύρεσιν άρτεσιανών και άλλων υπογείων υδάτων, τά όποια ένδεχομένως υπάρχουν και έξέρχονται εις τήν θάλασσαν δι' υπογείων εκροών.

Ποτιζόμενα γαίαι: Εις τήν Εύβοιαν ποτίζονται κατά τήν θερινήν περίοδον περί τά 65.000 στρέμματα, που εκμεταλλεύονται διά κηπευτικών, μηδικής, φυτειών λεμονέας και άλλων όπωροφόρων δένδρων. Έκ τής ποτιζομένης ταύτης εκτάσεως διά τό τρίτον περίπου χρησιμοποιείται πηγαίον και ποτάμιον ύδωρ, τό όποιον κρίνεται ανεπαρκές έναντι των άρδευτικών αναγκών τής νήσου και μάλιστα έναντι των πηγαίων και ποταμίων υδάτων άλλων περιοχών.

Π.χ. τό ύδωρ των ποταμών Άλφειού και Πηγειού τής Ηλείας, του Άξιού, του Αλιάκμονος και των άλλων ποταμών τής Μακεδονίας ή άλλως τό ύδωρ των πηγών τής Έδέσσης, τής Ναούσης και τής Δράμας, ως γνωστόν, έξυπηρετούν εκτεταμένας εκτάσεις, που εκμεταλλεύονται διά του θάμβακος, τής δρύζης, τής μηδικής, των κηπευτικών και των όπωροφόρων δένδρων. Ο καλλιεργητής τής Εύβοίας, έπειδή δέν έχει εύνοηθη έκ φύσεως, όπως οι συνάδελφοί του των άλλων ως άνω περιοχών, υποβάλλεται εις μεγάλους κόπους και δαπάνας διά να άνεύρη και χρησιμοποιήση υπόγεια ύδατα διά τήν άρδευσιν των καλλιεργειών.

Χειμάρροι: Η Εύβοια έχει χειμάρρους και πάσχει έξ αυτών, άλλ' εις βαθμόν μικρότερον, συγκριτικώς προς άλλας νήσους και προς άλλας περιοχάς τής ήπειρωτικής Ελλάδος. Διότι άκριβώς διεσώθη περίπου τό ήμισυ των δασών τής Εύβοίας, ένθ' άλλού, ως γνωστόν, αί καταστροφαι των δασών είναι μεγαλύτεραι ή καθολικαι (Κρήτη).

Έκ των θολών υδάτων των χειμάρρων τής Εύβοίας μόνον εκείνα του Αήλαντος χειμάρρου χρησιμοποιούνται έπωφελώς διά χειμερινάς και έαρινάς άρδεύσεις και δι' υδρολιπάνσεις. Τα ύδατα όλων των άλλων χειμάρρων και ρευμάτων τής Εύβοίας άτυχώς χάνονται μετά τής ίλύος των εις τήν θάλασσαν (βλ. τήν μελέτην ήμών, «Η μεγάλη εθνική σημασία των χειμερινών άρδεύσεων και των υδρολιπάνσεων εις τήν Ελλάδα». Δελτίον τής έλληνικής έπιτροπής άρδεύσεων, τεύχη 1ον, 2ον, 3ον, Αθήναι, Ν) Έριος 1962—Μάρτιος 1963).

Υπόγεια φρέατα ύδατα: Εις τάς περιοχάς, όπου διεξάγονται από πολλών έτών κηπευτικαι καλλιέργειαι, π.χ. εις τάς περιοχάς Ψαχνών, Καστέλλας και Νέας Άρτάκης, τής Έπαρχίας Χαλκίδος, υπάρχουν υπόγεια φρεάτια ύδατα, που άντλούνται από βάθος 7—12 μέτρων. Άτυχώς περιορίζεται βαθμιαίως ή παροχή των φρεάτων τούτων μέχρις στερείσεως με-

ρικῶν ἐξ αὐτῶν ἢ καὶ ἀλλοιώσεως τοῦ ὕδατος των εἰς τὰς παραλιακὰς περιοχάς. Ἐὰν φαινόμενα ταῦτα εἶναι συνέπειαι τῆς συνεχοῦς καὶ ἐντατικῆς ἀντλήσεως τοῦ φρεατίου ὕδατος καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς ἐσφαλμένης τακτικῆς τοῦ κράτους καὶ τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας, οἱ ὅποιοι δὲν ἐκμεταλλεύονται τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, ἀλλὰ ἀφήνουν αὐτὰ νὰ χάνωνται ὁμοῦ μετὰ τῆς ἀργίλλου καὶ τῆς ἰλύος εἰς τὴν θάλασσαν.

Δυστυχῶς δὲν ἔγινεν ἀκόμη εἰς τὸν τόπον μας κοινὴ συνείδησις, ὅτι τὸ ἐκ τῆς διαβρώσεως τῆς ἐπιφανείας τῶν λοφωδῶν, τῶν ἡμιορεινῶν καὶ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν τῆς Χώρας μας μεταφερόμενον λεπτὸν ἔδαφος (ἀργίλλος, ἰλὺς) καὶ τὸ ὕδωρ τῶν βροχῶν ἀποτελοῦν θησαυρὸν ἀνεκτίμητον, ὅταν χρησιμοποιῶνται δι' ὕδρολιπάνσεις καὶ χειμερινὰς ἀρδεύσεις.

Συγκεκριμένως ἡ ἐκτέλεσις ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων (ἀναχωμάτων) ἐκατέρωθεν τῶν ὄχθων τῶν χειμάρρων προστατεύει, βεβαίως, τὰς καλλιεργείας καὶ τοὺς κατωκημένους χώρους ἔναντι τῶν πλημμυρῶν. Ὅμως, ἐπέρχονται συγχρόνως σοβαραὶ ζημίαι, αἱ ὁποῖαι ἀφανεῖς σήμερον εἰς τοὺς πολλοὺς θὰ ἀφανοῦν ἀνεπανορθῶτως καταστρεπτικαὶ εἰς ὄχι μακρινὸν μέλλον.

Διότι, ἐφ' ὅσον τὸ θολὸν ὕδωρ ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν, χωρὶς τὸν διαποτισμὸν τῆς γῆς, ἀφοῦ τοῦτο δὲν ἐκχειλίζει ἀπὸ τοὺς χειμάρρους, δὲν ἐξάπλωται πλέον τοῦτο εἰς τοὺς κάμπους καὶ τὰς κοιλάδας. Ἐπομένως, οὔτε τὰ ἐδάφη ἐμπλουτίζονται φυσικῶς διὰ τοῦ ὕδατος καὶ τῆς ἰλύος, οὔτε ἐνισχύονται οἱ φρεατίοι ὀρίζοντες ἐκ τῶν ὁμβρίων ὑδάτων, τὰ ὅποια εἰς τοὺς κάμπους λόγῳ τῆς βαρύτητος κατέρχονται καὶ διεισδύουν μέχρι τῶν ὕδατοστεγῶν στρωμάτων, ὅπου εἶναι τὰ ὑπόγεια φρεατία ὕδατα. (35), (36).

Κατὰ ταῦτα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀλλάξη καὶ νὰ βελτιωθῇ ἡ τακτικὴ ἐκτέλεσεως τῶν ἀντιπλημμυρικῶν τούτων ἔργων εἰς τὴν Εὐβοίαν, τὴν Ἀργολίδα, τὴν Κρήτην καὶ τὴν Ἀθήνον, τῶν ὁποίων ἐπίσης ἔχομεν ἴδιαν προσωπικὴν ἀντίληψιν, ὥστε νὰ λειτουργοῦν ἀρδευτικαὶ θυρίδες ἐπὶ τῶν ἀναχωμάτων. Κατ' αὐτὸν τὸν συνδυασμὸν ἐκπληροῦνται συγχρόνως τρεῖς σκοποί: Ἀντιπλημμυρικὸς, ἀρδευτικὸς καὶ ὕδρολιπαντικὸς καὶ ἐπιτυγχάνεται ἡ πλέον ἐπωφελὴς ἐκμετάλλευσις τῶν περιοχῶν τῶν ἔργων τούτων.

Ἄλλως, ἐντὸς διαστήματος ὀλίγων ἐτῶν, ἐκτιμωμένων εἰς 10—15 ἔτη, θὰ ἐξαφανισθοῦν κατὰ τόπους τὰ φρεατία ὕδατα τῶν ζωτικῶν ὡς ἄνω πεδινῶν χώρων τῆς Εὐβοίας ἢ θὰ περιορισθοῦν ταῦτα πολὺ (35), (36), ὥστε νὰ στερηθῇ ἡ νῆσος τῶν σοβαρῶν εἰσοδημάτων ἐκ τῆς καλλιεργείας τῶν κηπευτικῶν εἰδῶν (γεωμήλων, τομάτας, κοκκαρίου καὶ λοιπῶν) καὶ νὰ εὑρεθοῦν πρὸ ἀδιεξόδου 1.200 οἰκογένειαι περίπου κηπουρῶν τῶν Ψαχνῶν, τῆς Καστέλλας καὶ τῆς Νέας Ἀρτάκης. Εἶναι προφανές, ὅτι θὰ διαταραχθῇ ἐκ τοῦ φαινομένου τούτου καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Χαλκίδος.

Ἐπομένως, ἡ δι' ἐπαναστατικοῦ συναγερμού ἀξιοποίησις τοῦ, μετὰ τὴν σοβαρὰν καταστροφὴν τῶν δασῶν τῆς Εὐβοίας καὶ ὅλης, βεβαίως, τῆς Ἑλλά-

δος, τῆς ἠπειρωτικῆς καὶ τῆς νησιωτικῆς, διαφεύγοντος εἰς τὴν θάλασσαν φυσικοῦ τούτου θησαυροῦ, τ ο ὕ ὕ δ α τ ο ς τ ὠ ν ἔ ρ ο χ ὶ ν μ ε τ ἄ τ ο ὕ λ ε π τ ο ὕ ἔ δ ἄ φ ο υ ς τ ῆ ς ἄ ρ γ ῖ λ λ ο υ, ἀποτελεῖ βασικὴν ἔθνικὴν ἀνάγκην.

Ὁ ὄρυκτὸς πλοῦτος τῆς Εὐβοίας.

Ὡς γνωστὸν, ἡ νῆσος αὕτη ἔχει εὐνοηθῆ ἔκ φύσεως ὡς πρὸς τὸν ὄρυκτὸν πλοῦτόν της. Πράγματι, εἰς αὐτὴν ὑπάρχουν ἐκτεταμένα ἐκμεταλλευόμενα κοιτάσματα λιγνίτου καὶ λευκολίθου.

Αἱ πλέον ἐνδιαφέρουσαι λιγνιτικαὶ λεκάναι εἶναι αἱ τοῦ Ἰαλιθερίου, τῆς Κύμης καὶ τῶν Παλιούρων (πλησίον τῆς Χαλκίδος). Εἰς τὸ Ἰαλιθέριον ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1953 λειτουργεῖ μεγάλος Ἀτμοηλεκτρικὸς Σταθμὸς τῆς Δ.Ε. Η., ἰσχύος 80.000 ΧΒ, ποὺ παράγει ἐτησίως κατὰ μέσον ὄρον 500 ἑκατομμύρια ΩΧΒ ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐκ πρώτης ὕλης, τ ο ὕ λ ι γ ν ῖ τ ο υ, ἐπὶ τόπου ἀνορυσομένου. Ἐκεῖ διεπιστώθη ἔκ τῆς γενομένης ἐρεῦνης ὑπαρξίς 30 ἑκατομμυρίων τόννων λιγνίτου, ποσὸν ἐπαρκὲς διὰ τὴν λειτουργίαν ἐπὶ μίαν τεσσαρακονταετίαν τοῦ ἐργοστασίου τούτου, ὅταν ὑπολογισθῆ, ὅτι καταναλίσκεται ἐτησίως κατὰ μέσον ὄρον ποσότης 750.000 τόν. λιγνίτου. Οἱ λιγνιτωρυχοὶ Ἰαλιθερίου ἀνέρχονται εἰς 1.460. Σχετικῶς προστίθεται, ὅτι εἰς τὸ Ἰαλιθέριον θὰ ἰδρυθῆ νέα θερμικὴ μονὰς τῆς Δ.Ε.Η., προκηρυχθέντος ἀπὸ μὴνός τοῦ σχετικοῦ μειοδοτικοῦ διαγωνισμοῦ.

Τὰ λιγνιτωρυχεῖα τῆς Κύμης «Ἐντζι», λειτουργήσαντα ἀπὸ τοῦ 1909 μέχρι τοῦ θέρους τοῦ 1962, διέκοψαν, ἀτυχῶς, ἀπὸ τότε τὰς ἐργασίας των. Διότι, ὡς ἀναφέρει ὁ ἐκ Κύμης κ. Ἰωάννης Ν. Παπασταματίου, γεωλόγος, καθηγητῆς τοῦ Πολυτεχνείου, ἀναπληρωτῆς Γενικὸς Διευθυντῆς τοῦ Ἰνστιτούτου Γεωλογίας καὶ Ἐρευνῶν Ὑπεδάφους, εἰς σύντομον δημοσίευσμά του εἰς τὸ περιοδικὸν «Εὐβοϊκὴ» τῆς 18ης Μαρτίου 1964, «τὸ ἀπομείναντα κοιτάσματα εἶναι εἰς μεγάλον βάθος καὶ τὸ κόστος παραγωγῆς σχετικῶς ὑψηλόν». Συνεπεία τῆς διακοπῆς τῆς λειτουργίας τοῦ μεγάλου τούτου λιγνιτωρυχείου τῆς Κύμης, ὅπου εἰργάζοντο 1.400 ἐργάται καὶ ὑπάλληλοι, ἐδημιουργήθη δὲξ δημογραφικὸν πρόβλημα. Ἦδη ἀπὸ ἐξαμήνου συντελοῦνται ἐκεῖ συστηματικαὶ γεωτρήσεις πρὸς ἐξακρίθωσιν τῶν ἀποθεμάτων τοῦ λιγνίτου μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅπως ἐπαναλειτουργήσῃ τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο.

Ἐξ ἄλλου παρουσιάζουν μεγάλον ἐνδιαφέρον τὰ ἐκμεταλλευόμενα κοιτάσματα λ ε υ κ ο λ ῖ θ ο υ εἰς τὰς περιοχὰς Μαντουδίου, Προκοπίου καὶ Ἀφρατίου τῆς Ἐπαρχίας Χαλκίδος, ὅπου σημαντικὸς ἀριθμὸς ἀκτημόνων ἐργατῶν εὐρίσκει πόρον πρὸς συντήρησίν του. Προσθέτομεν ἀκόμη καὶ τὰ ἐκλεκτῆς ποιότητος μάρμαρα Καρυστίας, τὸν ὕ π ο π ρ ἄ σ ι ν ο ν σ ι π ο λ ῖ ν η ν τῶν Στύρων τῆς Εὐβοίας, ὁ ὁποῖος ὅμως, κατὰ τὰς περιωρισμένως

γενομένης έρεύνας, δέν εύρίσκεται εις μεγάλην έκτασιν. Κατά τόν ίδιον καθηγητήν, εις τήν κεντρικήν Εύβοιαν έμφανίζονται σιδηρομεταλλεύματα, περιέχοντα όλίγον χρώμιον και όλίγον νικέλιον, τά όποια πιθανόν ν' αξιοποιηθοϋν, άν χρησιμοποιηθοϋν πρός τούτο αί βελτιωμέναί μέθοδοι βιομηχανίας τών ίδίων μεταλλευμάτων τής Λοκρίδος.

Βέβαιον επίσης είναι, ότι εις τήν νότιον Καρυστίαν και μάλιστα εις τήν περιοχήν του Καθαντόρου, υπάρχει όλίγος χρυσός, άλλ' όχι εις αξιόλογον ποσότητα. Ό έν λόγω καθηγητής τονίζει εις τό ως άνω δημοσίευσμά του τήν ανάγκην τής διεξαγωγής συστηματικής και γενικής έρεύνης από τό έν εις τό άλλον άκρον τής Εύβοίας, «διά τά γνωσθή ή επέκτασις του γνωστοϋ όρυκτου πλούτου εις τό υπέδαφος τής Εύβοίας και ή ύπαρξις εις άλλας περιοχάς αύτης άγνωστου μέχρι σήμερα όρυκτου πλούτου της».

Είναι προφανές ότι, άν δέν ύπήρχον τά ως άνω όρυχεΐτα λιγνίτου και λευκολίθου εις τήν Εύβοιαν, θά ήτο όλιγώτερος ό πληθυσμός της και ότι, όταν αναπτυχθοϋν αί έργασίαι εκμεταλλεύσεως του όρυκτου πλούτου αύτης, θά δοθής διέξοδος κατά τόπους διά τήν συντήρησιν σημαντικής μερίδος του πληθυσμού της.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΑΙ

Εις τό κεφάλαιον τούτο εξετάζομεν άδρομερώς τούς σπουδαιότερους εκ τών οικονομικών και τών κοινωνικών συντελεστών τής Εύβοίας.

Άνεπάρκεια γαιοκτησιών και άκτημοσύνη:
Εις τήν Εύβοιαν, όπως και εις άλλας τάς περιοχάς τής Ελλάδος, ύφίσταται πρόβλημα άκτημοσύνης τών έντοπίων και τών προσφύγων καλλιεργητών, ως και πρόβλημα ανεπαρκούς γαιοκτησίας διά μεγαλυτέραν μερίδα έξ αύτών. (15), (32).

Μετά τήν Μικρασιατικήν καταστροφήν έν έτει 1922 και από του έτους τούτου μέχρι του 1927 εκηρύχθησαν αναγκαστικώς άπαλλοτριωτέα τά εις τήν Εύβοιαν ύπάρχοντα μεγάλα άγροκτήματα (τσιφλίκια) πρός άποκατάστασιν τών άκτημόνων έντοπίων καλλιεργητών και τών άγροτών προσφύγων, οί όποιοι προσέφυγον εις τήν Εύβοιαν. Σημειούται, ότι μετά τήν Μικρασιατικήν καταστροφήν προσέφυγον εις τήν νήσον ταύτην 13.243 άτομα κατά τό πλείστον άγροτικής προελεύσεως.

Τά έν λόγω μεγάλα άγροκτήματα ήσαν ιδιωτικά, άνήκοντα εις ήμετέρους μεγαλογαιοκτήμονας (Άδελφούς Άθέρωφ, Κριεζώτην, Τομπάζην, Σιμ. Μπαλαών κ.ά) ή ξένους (Άγγλους, Γάλλους) ή ήσαν μοναστηριακά. Σημειούται, ότι τά έναπομείναντα ύπόλοιπα γαιών, μετά τήν ως άνω άπαλλοτριώσιν τών τσιφλικίων, άπηλλοτριώθησαν και πάλιν διά τόν αύτόν σκοπόν τής άποκαταστάσεως άκτημόνων καλλιεργητών, κατά τάς διατάξεις του άρθρου 104

τοῦ ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1952 Συντάγματος τῆς χώρας καὶ τοῦ εἰς ἐκτέλεσίν του ἐκδοθέντος Ν.Δ) τος ὑπ' ἀριθ. 2185) 1952.

Ὅμως, αἱ ἀπαλλοτριωθείσαι καλλιεργήσιμοι γαῖαι ἀπὸ τοῦ 1922 μέχρι τοῦ 1930 καὶ μετέπειτα ἀπὸ τοῦ 1952 ἕως 1955 δὲν ἦσαν πανταχοῦ ἐπαρκοῦς ἐκτάσεως πρὸς πλήρη κάλυψιν τῶν ἐποικιστικῶν ἀναγκῶν, δοθέντος ἄλλωστε, ὅτι τὰ δάση καὶ αἱ φυτεῖαι ἐξηρέθησαν τῆς ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως, λόγῳ τῆς συντηρητικότητος τοῦ Συντάγματος τοῦ ἔτους 1927 καὶ τοῦ ἔτους 1952, τὸ ὁποῖον ἐν ἰσχύϊ Σύνταγμα παραδόξως ἀφήνει ἀναπαλλοτριώτους ὑπὲρ τῶν ἰδιοκτητῶν μεγαλυτέρας καλλιεργησίμους ἐκτάσεις συγκριτικῶς πρὸς ἐκείνας τοῦ Συντάγματος τοῦ 1927.

Ὅπως δὲποτε, κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀγροτικῆς μεταρρυθμίσεως, ἡ ὁποία διήρκεσεν εἰς τὴν Εὐβοίαν 25 ἔτη (ἀπὸ τοῦ 1922—1947) μέχρις ὅτου συντελεσθῶν αἱ ὀριστικαὶ διανομαὶ τῶν γαιῶν καὶ τῶν οἰκοπέδων, ἱκανοποιήθησαν κατὰ σοβαρὸν ποσοστὸν αἱ ἐποικιστικαὶ ἀνάγκαι τῆς κεντρικῆς καὶ τῆς βορείου Εὐβοίας, ὅχι ὅμως καὶ τῆς πυκνοκατοικημένης Ἐπαρχίας Καρυστίας, ὅπου δὲν ὑπῆρχον τσιφλίκια, πλὴν μερικῶν μοναστηριακῶν ἀγροκτημάτων, μᾶλλον μικρᾶς ἐκτάσεως.

Ἐκτοτε καὶ μέχρι σήμερον παρήλθον 40 καὶ πλέον ἔτη καὶ ἐδημιουργήθησαν νέα οἰκογένεια ἐκ τῶν ἀρχικῶν κληρῶν, δηλαδὴ ἠϋξήθησαν αἱ ἐποικιστικαὶ ἀνάγκαι, χωρὶς νὰ αὐξηθῆ σοβαρῶς ἡ καλλιεργουμένη ἔκτασις. Διότι ἐπραγματοποιήθη μὲν κατὰ μικρὸν ποσοστὸν, εἰς ὄρισμένας μόνον Κοινοτήτας, ἐπέκτασις τῆς καλλιεργείας ἐτησίων φυτῶν καὶ τῆς ἐλαίας, ἀλλ' ἡ ἐπέκτασις αὕτη ἐγένετο ἐν μέρει ἐπὶ ἐπικλινῶν δασικῶν ἐκτάσεων, ἀκαταλλήλων διὰ μόνιμον γεωργικὴν ἐκμετάλλευσιν, αἱ ὁποῖαι ἔνεκα τούτου δεόν νὰ ἐπανακτήσων τὴν μορφήν τοῦ δάσους ἢ τοῦ δασικοῦ ἔσοκοτόπου.

Μὲ ὀλίγας λέξεις ὑφίσταται εἰς τὴν Εὐβοίαν πρόβλημα παντελοῦς ἀκτημοσύνης μερίδος ἐντοπίων καὶ προσφύγων καλλιεργητῶν καὶ πρόβλημα ἀνεπαρκοῦς γαιοκτησίας μεταξὺ μεγαλυτέρας μερίδος ἐξ αὐτῶν (ὄλεπε τὰ εἰδικὰ κεφάλαια περὶ τῶν μελετωμένων ἐξ Κοινοτήτων τῆς Εὐβοίας). Κυρίως ἐκ τούτων τῶν αἰτιῶν ἐπραγματοποιήθη ἡ φυγὴ τῶν ἀκτημόνων ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας ἀπὸ τὰς ἐστίας των διὰ νὰ ἐξοικονομήσων τὴν καθημερινὴν συντήρησίν των εἰς τὰς πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Πολυτεμαχισμὸς καὶ διασπορὰ τῆς γαιοκτησίας.

Εἰς τὴν Εὐβοίαν, ὅπως ἀτυχῶς εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα, πλὴν τῆς περιοχῆς τῶν ἀποστραγγιζομένων γαιῶν τῆς Μακεδονίας, ὅπου ἐγένετο, ὡς γνωστόν, παραχώρησις ἐνιαίου μόνου τεμαχίου κλήρου, ἡ καλλιεργουμένη γῆ εἶναι κατατετημημένη καὶ διεσπαρμένη εἰς πολλὰ μικρὰ τεμάχια ἀγρῶν καὶ φυτειῶν. Ἀναλογοῦν δὲ 6,6 τεμάχια κατ' ἰδιοκτήτην εἰς τὴν νῆσον Εὐβοίαν,

συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς γεωργικῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1950. (4). Ὅμως, ἡ κατάστασις αὕτη, ἐνῶ ἀποτελεῖ σοβαρὸν ἐμπόδιον διὰ τὴν ἐντατικὴν καὶ ἐπωφελεῆ ἐκμετάλλευσιν τῆς καλλιεργουμένης γῆς, ἐπαυξάνει τὸ κόστος παραγωγῆς τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ ἐπιβαρύνει τὴν ἐργασίαν τοῦ καλλιεργητοῦ καὶ τῶν χρησιμοποιουμένων ζώων.

Ὅρθως, ἐπομένως, τὸ Κράτος ἐξεδήλωσεν ἐνδιαφέρον καὶ διὰ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας (ἀρμοδιότητος Διευθύνσεων Ἐποικισμοῦ καὶ Τοπογραφικῆς Ὑπηρεσίας), ὡς καὶ διὰ τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας Νομοῦ Εὐβοίας ἐμερίμνησε διὰ τὸν ἀναδασμὸν καὶ τὴν συνένωσιν τῆς καλλιεργουμένης γῆς εἰς τὰς περιοχὰς Μαντουδίου, Στραφυλιᾶς, Καλυθίων, Κοσκίνων, Ἀγίας Ἄννης καὶ λοιπῶν Κοινοτήτων. Μέχρι τέλους τοῦ 1964 εἶχε συντελεσθῆ ἀναδασμὸς καὶ συνένωσις τῶν μικροτεμαχίων ἐπὶ ἐκτάσεως 51.200 στρεμ., τῆς ὁποίας τὰ καλλιεργούμενα τεμάχια ἦσαν 53.724, ἐνῶ μετὰ τὴν ἐφαρμοσθεῖσαν ταύτην μεταρρυθμίσειν περιωρίσθησαν εἰς 4.950 τεμάχια.

Διὰ τοῦ ἀναδασμοῦ ἀναμφιβόλως ἐπιτυγχάνονται σοβαρῶς εὐνοϊκὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα, τόσον διὰ τὸν ἰδιώτην καλλιεργητὴν, ὅσον καὶ τὴν ἀγροτικὴν ἐν τῇ συνόλῳ οἰκονομίαν. Ὅμως, τὸ χρήσιμον τοῦτο μέτρον δὲν εἶναι τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ διασώσῃ τὴν ἐλληνικὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀκριβῶς τοῦ σημείου τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας ὑπερβάλλει τὰ πράγματα διὰ τῆς σχετικῆς διαφημίσεως τοῦ ἀναδασμοῦ. Διότι, τελικῶς, δὲν ἀποβαίνει πάντοτε τὸ μέτρον τοῦτο, ἐκ βασικῆς ὑπαιτιότητος τῆς Πολιτείας εἰς σοβαρὸν ὄφελος τοῦ καλλιεργητοῦ, ὅταν τὰ ηὑξημένα, κατόπιν τῆς μονίμου ταύτης θελιώσεως, προϊόντα του διατίθενται συχνὰ εἰς τιμὰς κάτω τοῦ κόστους, ὅπερ μαρτυρεῖ τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς κρατικοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν προστασίαν τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἔναντι τῶν σχεδίων καὶ τῶν σκοπῶν τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν μεταπρατῶν.

Συνθήκαι συγκοινωνιῶν καὶ μεταφορῶν.

Ὡς γνωστόν, ἡ Χαλκίς καὶ δι' αὐτῆς τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς Εὐβοίας, ἐξυπηρετοῦνται: α) διὰ τῶν ἐθνικῶν ὁδῶν Ἀθηνῶν — Χαλκίδος καὶ Ἀθηνῶν — Λαρίσης — Θεσσαλονίκης καὶ β) διὰ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Ἐπίσης ἐξυπηρετοῦνται διὰ τοῦ λιμένος Χαλκίδος, διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ διακίνησις ἐμπορευμάτων προελεύσεως ἐξωτερικοῦ (ξυλείας, χημικῶν λιπασμάτων κλπ.) ἢ ἀντιθέτως τῶν ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων (οἴνου, ἐλαίου, ὀρυκτῶν, μεταλλευμάτων κλπ.). Ὅπωςδὴποτε, ἡ Εὐβοία εἶναι προνομιούχος ὡς πρὸς τὴν οἰκονομικὴν θέσιν, δεδομένου μάλιστα ὅτι ἐντὸς τῆς τελευταίας τετραετίας συνεδέθη ἡ νῆσος αὕτη διὰ τριῶν σιδηροπλοίων (φέρρου μπότ) μετὰ τῆς Ἀττικῆς, τῆς Λοκρίδος καὶ τῆς Φθιώτιδος.

Θαλασσίως διὰ μικρῶν πλοίων καὶ μηχανοκινήτων ἰστιοφόρων ἐξυπηρε-

τούνται επίσης οι Ώρειοί, ή Αϊδηψός, ή Λίμνη, ή Κύμη, τὸ Ἀλιθέριον, ή Κάρυστος, τὰ Στύρα, τὸ Μαρμάριον καὶ ἄλλοι μικρότεροι ὄρμοι τῆς Εὐβοίας, καίτοι μεταπολεμικῶς ὡς πρὸς τοὺς περισσότερους παραλιακοὺς τόπους ή θαλασσία αὕτη ἐξυπηρέτησις εἶναι δευτερεύουσα, διότι, ὡς γνωστόν, συγκοινωνοὺν οὗτοι εὐχερῶς, ταχύτερον καὶ μὲ ὀλίγα ἔξοδα δι' αὐτοκινήτου.

Τρεῖς εἶναι αἱ πρωτεύουσαι ὁδοὶ τῆς Εὐβοίας, ὅπου ή κατά τὸ πλεῖστον ἀνώμαλος καὶ ὀρεινὴ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους ἐπαυξάνει τὸ μῆκος τῶν ὁδῶν καὶ ἐπιβάλλει τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν γεφυρῶν καὶ ἄλλων τεχνικῶν ἔργων ὀδοποιίας.

1. Ἡ ὁδὸς Χ α λ κ ῖ δ ο ς—Ψ α χ ν ῶ ν—ύ ψ ῶ μ α τ ο ς Ἀ γ ῖ ο υ (ύ ψ. 800) —Π ρ ο κ ο π ῖ ο υ—Μ α ν τ ο υ δ ῖ ο υ—Ἀ γ. Ἄ ν ν η ς—Ἰ σ τ ι α ῖ α ς—Α ἰ δ η ψ ο ῦ, μῆκος 157 χιλιομέτρων. Ἐκ τῆς ὁδοῦ ταύτης δευτερεύουσα ὁδός, ἀρχομένη ἀπὸ τὴν Στροφυλιάν, καταλήγει εἰς τὴν Λίμνην τῆς Εὐβοίας.

2. Ἡ ὁδὸς Χ α λ κ ῖ δ ο ς—Ἐ ρ ε τ ρ ῖ α ς—Ἀ λ ι θ ε ρ ῖ ο υ—Α ὐ λ ω ν α ρ ῖ ο υ—Κ ὕ μ η ς, μῆκος 95 χιλιομέτρων.

3. Ἡ ὁδὸς Χ α λ κ ῖ δ ο ς—Ἀ λ ι θ ε ρ ῖ ο υ—Σ τ ῦ ρ ω ν—Κ α ρ ῦ σ τ ο υ, μῆκος 127 χλμ., ή ὁποία ὠλοκληρώθη καὶ ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν μόλις ἀπὸ 5 ἐτῶν.

Ἄτυχῶς, μόνον τὸ 1)3 τοῦ μῆκος τῶν πρωτευουσῶν τούτων ὁδῶν τῆς Εὐβοίας εἶναι ἀσφαλτοστρωμένον καὶ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ὅπως καὶ ὀλόκληρον τὸ ὀδικὸν δίκτυον, ἔχουν ἀνάγκην διαπλάτυνσεως. Ἡ κατάστασις αὕτη τῶν πρωτευουσῶν τούτων τριῶν ὁδῶν καὶ ή χειρότερα κατάστασις τοῦ ὑπολοίπου ὀδικοῦ δικτύου τῆς Εὐβοίας δυσχεραίνουν τὴν συγκοινωνίαν, ἐπιβαρύνουν τὰς μεταφορὰς καὶ βλάπτουν τὴν τουριστικὴν κίνησιν τῆς Εὐβοίας. Οἱ ἐκδρομεῖς ἀπὸ Χαλκίδος μέχρις Αἰδηψοῦ κατενθουσιάζονται, ὅταν διατρέχουν τὴν μαγευτικὴν κοιλάδα τοῦ Κηρέως καὶ βλέπουν τὰ παρθένα δάση πεύκης τῆς κεντρικῆς καὶ τῆς βορείου Εὐβοίας. Ἄλλ' ὅμως δυσαρεστοῦνται κάπως, ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης τοῦ ὀδικοῦ δικτύου τῆς νήσου. Εὐτυχῶς, ἀπὸ ἐξαμήνου ἤδη ἐκτελοῦνται ἔργα διαπλάτυνσεως καὶ μονίμων ὁδοστρωμάτων καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν ὡς ἄνω πρωτευουσῶν ὁδῶν τῆς Εὐβοίας.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν τῆς νήσου κατεσκευάσθησαν μεταπολεμικῶς, ἀπὸ τοῦ 1949 μέχρι σήμερον, πολλαὶ ὁδοί, ποὺ συνδέουν δι' αὐτοκινήτου τὰς Κοινότητας μὲ τὰς ἐθνικὰς καὶ ἐπαρχιακὰς ὁδοὺς καὶ μὲ τὰς κωμοπόλεις τοῦ Νομοῦ. Ἡ θέλτιωσις αὕτη τῶν συνθηκῶν συγκοινωνίας καὶ μεταφορῶν ἐπετεύχθη διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ὑπὸ τοῦ Κράτους μεγάλων χωματουργικῶν μηχανημάτων, ὅσον καὶ διὰ τῆς προσωπικῆς χειρωνακτικῆς ἐργασίας τῶν ἰδίων ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας. Ἰπολείπονται μόνον ὀκτὼ Κοινότητες, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπικοινωνοῦν δι' αὐτοκινήτου.

Ὅμως, καὶ τὸ μεταπολεμικὸν τοῦτο ὀδικὸν δίκτυον εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἡμιτελές. Διότι δὲν ἔχει κανονικὸν πλάτος, οὔτε ἔχει σκυροστρωθῆ. Ἐπὶ πλέον δὲν ἔχουν κατασκευασθῆ αἱ περισσότεραι γέφυραι ἐπὶ τῶν ρευμάτων καὶ τῶν χειμάρρων καὶ ἔνεκα τῆς βασικῆς ταύτης ἐλλείψεως ἀχρηστεύονται οἱ δρόμοι οὗτοι τὸν χειμῶνα. Πέραν τούτου, δέον θαθμισαίως νὰ ἐπεκταθῆ τὸ ὀδικὸν δίκτυον μέχρι τῶν κυριωτέρων τοποθεσιῶν ἐκάστης Κοινότητος πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς μεταφορᾶς τῶν προϊόντων καὶ τῆς εὐχεροῦς ἐπικοινωνίας τῶν ἀγροτῶν. Ἐπίσης δέον νὰ ἐπεκταθῆ καὶ νὰ θελιωθῆ τὸ δίκτυον τῶν δασικῶν ὁδῶν, πού κατασκευάσθησαν ὑπὸ τῆς Δασικῆς Τεχνικῆς Ὑπηρεσίας.

Οἱ ἀγρόται τῆς Εὐβοίας, ὡς παραγωγοί.

Οὗτοι διακρίνονται ἀφ' ἑνὸς εἰς γεωργούς, καλλιεργητὰς κηπευτικῶν, ἐλαιοπαραγωγούς καὶ ἀμπελοουργούς καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς γεωργοκτηνοτρόφους καὶ κυρίως κτηνοτρόφους. Πάντως, οἱ περισσότεροι ἀγρόται τῆς Εὐβοίας εἶναι οἱ ἴδιοι γεωργοί, ἐλαιοπαραγωγοί καὶ ἀμπελοργοί, πλὴν τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, ὅπου δὲν καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία, ὡς μὴ εὐδοκιμοῦσα ἐκεῖ.

Οἱ καλλιεργηταὶ κηπευτικῶν ἀνέρχονται περίπου εἰς 1.500 οἰκογενείας τοῦ Δήμου Ψαχνῶν, τῶν Κοινοτήτων Καστέλλας καὶ Νέας Ἀρτάκης, τῆς Ἐπαρχίας Χαλκίδος, καὶ τῆς Κοινότητος Νέου Πύργου, Ἐπαρχίας Ἰστιαίας. Οἱ ἀγρόται τῆς Εὐβοίας εἶναι φιλήσυχου, ὀξυδερκεῖς, ἐργατικοὶ καὶ ἐπιμελεῖς κατὰ μεγάλην πλειονότητα, πιστεύουν εἰς τὴν ἀγροτικὴν πρόοδον, ἐφαρμόζουν τὰ πορίσματα τῆς γεωπονικῆς ἐπιστήμης καὶ ἐκπληροῦν κανονικῶς τὰς ὑποχρεώσεις των. Ὅμως, μικρὰ μερὶς ἐξ αὐτῶν, πού περιλαμβάνει κατὰ τὸ πλεῖστον τοὺς πρεσβυτέρους εἰς ἡλικίαν, ἀκολουθεῖ πιστῶς τὰ ἔθιμα καὶ τὰς παραδόσεις, καίτοι αὐταὶ ἀπεδείχθησαν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐσφαλμένα. Π. χ. δὲν θέλουν ν' ἀλλάξωσι τὸν σπόρον τοῦ σίτου, πιστεύοντες ὅτι μόνον ὁ σπόρος τοῦ τόπου των εἶναι ὁ καλύτερος καὶ ὁ ἐνδεδειγμένος.

Μεταξὺ τῶν κυρίως κτηνοτρόφων — προβατοτρόφων καὶ αἰγοτρόφων τῆς Εὐβοίας, μᾶλλον ἢ μεγαλυτέρα μερὶς δὲν ἀκολουθεῖ τὰς συγχρόνους μεθόδους ἐκτροφῆς, συντηρήσεως καὶ ὑγιεινῆς περιθάλψεως τῶν ζώων. Προφανῶς, ἡ διστακτικότης, ἡ συντηρητικότης ἢ κατὰ περιπτώσεις ἡ ὀπισθοδρομικότης, ἰδίᾳ τῶν πρεσβυτέρων, ἐμποδίζουν ἐν μέρει τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας καὶ τὴν θελίωσιν τῆς οἰκονομίας των.

Ἡ συνεταιρική ὀργάνωσις τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας.

Μία σημαντικὴ μερὶς ἐξ αὐτῶν δὲν μετέχει τῶν Γεωργικῶν Συναιτερισμῶν, ἐνῶ ἐξ ἄλλου μερικαὶ Γεωργικοὶ Συνεταιρισμοὶ δὲν λειτουργοῦν εὐδοκίμως ἔνεκα πολλῶν ὑποκειμενικῶν καὶ ἀντικειμενικῶν λόγων. Συγκεκριμένως ἡ ἀ-

γραμμιάτωσύνη τῶν γερόντων καὶ ἢ χαμηλὴ μόρφωσις πολλῶν νέων συνεταίρων, δὲν ἐπιτρέπουν εἰς αὐτοὺς διὰ τὰ ἀντιλαμβάνωνται τὴν ἔννοιαν καὶ τὸν προορισμὸν τοῦ Συνεταιρισμοῦ, ἐνῶ αἱ προσωπικαὶ ἀντιθέσεις καὶ ὁ ἐγωϊσμὸς τῶν συνεταίρων, ἰδίᾳ ὅταν συνυπάρχουν, δὲν δημιουργοῦν τὴν συναδελφωσύνην, τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἀγάπην μεταξὺ τῶν μελῶν τῶν Συνεταιρισμῶν.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἐλλείψεως τῶν ἠθικῶν τούτων ἀξιῶν εἶναι αἱ συχναὶ διαφωνίαι τῶν μελῶν τῶν διοικητικῶν συμβουλίῶν τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ τῶν συνεταίρων, ὡς μελῶν τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων, ὥστε τὰ μὴ λαμβάνονται ἐκάστοτε μετ' ἀντικειμενικότητος κανονικαὶ ἐκάστοτε ἀποφάσεις, ποῦ ἐξυπηρετοῦν τὸ συμφέρον τῶν συνεταρισμῶν καὶ δι' αὐτῶν τὸ συμφέρον τῶν μελῶν των. Παρατηρήθησαν ἀκόμη καὶ περιπτώσεις ἀνωμάλου ἢ ἐπιζημίας λειτουργίας τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, διότι μέλη τῶν διοικ. συμβουλίῶν αὐτῶν ἐσκέφθησαν καὶ ἀπεφάσισαν τὰ βλάψουν τοὺς Συνεταιρισμοὺς πρὸς ἴδιον ὄφελος.

Ἐξ ἄλλου μία σοβαρὰ αἰτία τῆς ἰσχνῆς ἀποδοτικότητος τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Εὐβοίας εἶναι ἢ ἀφανῆς ἢ ἢ φανερά συμπεριφορὰ καὶ δράσεις κατὰ τῶν ὀργανισμῶν τούτων μερικῶν προσώπων καὶ κοινωνικῶν τάξεων (μεταπρατῶν, ἐμπόρων), τῶν ὁποίων αἱ ἐργασίαι καὶ τὰ συμφέροντα θίγονται, ὅταν λειτουργοῦν εὐδοκίμως οἱ Γεωργικοὶ Συνεταιρισμοί.*

Ὅπως δὴποτε, ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἢ πλειονότης τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Εὐβοίας λειτουργεῖ κανονικῶς καὶ ὅτι ἢ συνεταριστικὴ ὀργάνωσις τῶν ἀγροτῶν αὐτῆς διὰ παραγωγικοὺς σκοποὺς καὶ διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐπεξεργασίαν καὶ πώλησιν τῶν γεωργικῶν καὶ τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἔχει ἱκανοποιητικὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα. Παράδειγμα πρόσφατον τούτων εἶναι ὁ Ἀναγκαστικὸς (Συν)σμός Ἀμπελοκτημῶν Χαλκίδος (Α.Σ.Α.Χ.), ποῦ ὠφελεῖ ἐπαρκῶς τὰ μέλη του, καίτοι εὐρέθη πρὸ δυσχερῶν περιστάσεων, λόγῳ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀμπελοφυτειῶν τοῦ Ἀηλαντίου πεδίου Χαλκίδος ὑπὸ τοῦ ἐντόμου τῆς φυλλοξήρας, αἱ ὁποῖαι ἀνενεώθησαν διὰ φυτειῶν ἐπὶ ἀμερικανικῶν ὑποκειμένων ἀμπέλου.

Γενικώτερον ἔχει ἀναγνωρισθῆ ἢ ἀξία τοῦ Συνεταιρισμοῦ τούτου, διότι ὁ ὑπὸ τοῦ μεγάλου συνεταρικοῦ οἰνοποιεῖου παρασκευαζόμενος οἶνος εἶναι γνήσιος, τυποποιημένος καὶ καθ' ὅλα καλῆς ποιότητος κατὰ κοινὴν ἐκτίμησιν.

* Ἐπὶ πλεόν εἰς τὴν Εὐβοίαν παρατηρήθησαν μεγάλαι ζημίαι ὀλίγων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν (ὡς π.χ. τοῦ Δασικοῦ Συνεταιρισμοῦ Ἀγίας-Ἀννης) ἐξ ἀρχικῆς αἰτίας τῶν προσωπικῶν ἀντιθέσεων τῶν συνεταίρων, τῆς ἐλλείψεως μεταξὺ των συνεταρικῆς συναδελφωσύνης καὶ τῆς ἀναμίξεως δικηγόρων εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν Συνεταιρισμῶν. Διότι ἐνεπλάκησαν οὗτοι εἰς μακροὺς δαπανηροὺς δικαστικοὺς ἀγῶνας, ἀστικῆς καὶ ποινικῆς φύσεως, ὑποχρεωθέντες τὰ καταβάλλουν μεγάλας ἀμοιβὰς εἰς νομικοὺς καὶ σοβαρὰ ποσὰ δικαστικῶν ἐξόδων.

Ἀγροτική πίστις.

Αὕτη διεξάγεται διὰ τῶν Ὑποκαταστημάτων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος Χαλκίδος, Ἰστιαίας, Κύμης καὶ Καρύστου, τὰ ὁποῖα θεβαίως ἐξυπηρετοῦν σοβαρῶς τοὺς ἀγρότας. Ὅμως, γνωστὸν εἶναι, ὅτι δὲν ἐξυπηρετοῦνται ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἐν ὄλῳ αἱ ἀνάγκαι τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας διὰ τῶν παρεχομένων δανείων — βραχυπροθέσμων καὶ μακροπροθέσμων — καὶ ὡς ἐκ τούτου παρακωλύονται ἐν μέρει ἢ ἀπρόσκοπτος διεξαγωγὴ τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν καὶ ἢ ἐν γένει ἀνάπτυξις τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας τῆς νήσου. Ἐξ ἄλλου τὰ ἐπιτόκια τῶν καλλιεργητικῶν δανείων 5,5% εἶναι δυσανάλογα πρὸς τὰ καθαρὰ εἰσοδήματα τῆς μεγαλύτερας μερίδος τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας, ὅπου οἱ γόνιμοι πεδινοὶ τόποι ἀποτελοῦν μικρὸν ποσοστὸν τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. (βλ. κεφ. περὶ ἔδαφῶν).

Μόνον τὰ εἰδικὰ δάνεια τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, τὰ παραχωρηθέντα ἐντὸς τῆς τελευταίας τετραετίας, δι' ἐκτέλεσιν ἀρδευτικῶν ἔργων, διὰ τὴν ἡλεκτρικὴν ἀντλήσιν τοῦ ὕδατος τοῦ χρησιμοποιουμένου πρὸς ἄρδουσιν, διὰ πάχυνσιν μόσχων βελτιωμένων γενεῶν καὶ διὰ τὴν συντήρησιν βελτιωμένων ἀγελάδων, ἀμνάδων καὶ αἰγῶν, ὑπὸ τὴν οἰκίστιον ἢ ἡμιοκίστιον μορφήν, ὑπὸ ὄρους εὐνοϊκοῦς (ἐπιτόκιον 2% μόνον), συμφώνως πρὸς τὸ πενταετὲς κρατικὸν πρόγραμμα γεωργικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας, ἐξυπηρετοῦν πλήρως τὰς ἀνάγκας ταύτας τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας, ὡς δάνεια μέσης ἢ μακρᾶς προθεσμίας, ἐφ' ὅσον τὸ ποσὸν τῶν δανείων τούτων εἶναι ἐπαρκὲς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν δανεισμοῦ.

Χρησιμοποίησις τῆς ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας διὰ παραγωγικοῦς σκοποῦς.

Εἰς τὴν Εὐβοίαν ἐπεξετάθη ὄχι ἐπαρκῶς ἡ ἡλεκτρικὴ ἐνέργεια ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ δικτύου καὶ ἐκ τῶν τοπικῶν ἡλεκτρικῶν σταθμῶν (Λίμνης, Καρύστου κλπ.) δι' ἡλεκτροφωτισμὸν καὶ δι' ἄλλας οἰκιακὰς ἀνάγκας.

Προπολεμικῶς ὑπῆρχον εἰς τὴν νῆσον 18 ἡλεκτροεργοστάσια ἰδιωτικά, ποὺ ἐξυπηρετοῦν τοπικῶς ἰσαριθμοὺς Δήμους καὶ Κοινοτήτας. Ἦδη ἡλεκτροδοτοῦνται 55 ἐκ τῶν 159 Δήμων καὶ Κοινοτήτων καὶ ἐπὶ 339 συνοικισμῶν ὅλης τῆς Εὐβοίας ἐξυπηρετοῦντο ὑπὸ τῆς Δ.Ε.Η. 77 μέχρι τέλους τοῦ 1963, συμφώνως πρὸς τὰς στατιστικὰς τῆς πληροφορίας.*

Ὁ ἡλεκτροδοτούμενος σήμερον πληθυσμὸς τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας ἀποτελεῖ

* Συμφώνως πρὸς τὸ σχετικὸν πρόγραμμα τῆς Δ.Ε.Η. προβλέπεται κατὰ τὴν περίοδον 1964-1965 ἡ ἡλεκτροδότησις τῶν ἐξῆς Κοινοτήτων τῆς Εὐβοίας. Καθενοί, Λούτσα, Στενή—Ἐπ. Χαλκίδος, Ὁξύλιθος, Ὀριον, Ὁχθονιά, Κοίλιον καὶ Ἄνω Ποταμιὰ—Ἐπρχ. Κερυστίας. Εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἔχη πραγματοποιηθῇ ἡ ἡλεκτροδότησις αὕτη ἐν μέρει μέχρις τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης μελέτης.

τά 58,86% τοῦ ὄλου πληθυσμοῦ του. Ὅμως, ὡς πρὸς τοὺς ἀγρότας παρατηρεῖται μεγάλη καθυστέρησις τῆς διανομῆς τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας εἰς τὴν Εὐβοίαν, καίτοι εἰς τὸν τόπον τῆς, τὸ Ἐλιθέριον, λειτουργεῖ, ὡς γνωστόν, ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1953 μεγάλος Ἀτμοηλεκτρικὸς Σταθμὸς τῆς Δ.Ε.Η. Συγκριμένως μέχρι σήμερον ἐξυπηρετήθησαν κυρίως ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ, αἱ πόλιναι καὶ αἱ κωμοπόλεις, ὅπου ὑπῆρχε καὶ προπολεμικῶς ἠλεκτροπαραγωγή, καλύπτουσα τότε μόνον τὴν ἀνάγκην τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ, καθὼς ἐπίσης ἐξυπηρετοῦνται καὶ μερικαὶ Κοινότητες, (ὅπου δὲν ὑπῆρχε προπολεμικῶς ἠλεκτροπαραγωγή), κείμεναι πλησίον τοῦ Ἀτμοηλεκτρικοῦ Σταθμοῦ Ἐλιθερίου.

Ἀκόμη δὲν ἐξυπηρετήθησαν αἱ ἀγροτικαὶ Κοινότητες τῆς Ἐπαρχίας Ἰστιαίας, πλὴν τῶν Κοινοτήτων Νέου Πύργου καὶ Ἀγίου, ἡ κεντρικὴ Εὐβοία (Στενή, Καθενοί, Πεισιῶνας, Μακρυκάπα, Ἀμφιθέα κλπ., ὅπου ἤδη συντελεῖται μελέτη ἐπεκτάσεως τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας), αἱ Κοινότητες τῆς βορειοανατολικῆς Εὐβοίας, Προκόπιον, Πήλιον, Στροφυλιά, Ἀχλάδι, κ.λ.π. ἡ νότιος Καρυστία, δηλαδὴ αἱ περιοχαὶ Στύρων καὶ Καθοντόρου καὶ οἱ συνοικισμοὶ τῆς πόλινης Ἰστιαίας, καίτοι προπολεμικῶς ὑπῆρχεν ἐκεῖ τοπικὸς σταθμὸς ἠλεκτροπαραγωγῆς Ἰστιαίας*.

Ὅπου ἐγένοντο ὑπὸ τῆς Δ.Ε.Η. ἐγκαταστάσεις διανομῆς τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, βεβαίως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν προπολεμικὴν κατάστασιν, ἐξυπηρετοῦνται ἤδη, ὄχι μόνον ὁ ἠλεκτροφωτισμὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ λειτουργία οἰκιακῶν ψυγείων, μαγειρείων, ψυγείων κρεοπωλείων, παντοπωλείων, ἐστιατορίων, ζαχαροπλαστείων, ἡ λειτουργία σφαγείων, γεωργικῶν βιομηχανιῶν καὶ μάλιστα τῶν ἐλαιουργείων, τῶν οἰνοποιείων καὶ τῶν γαλακτοκομιῶν, ὡς καὶ ἡ λειτουργία τῶν βιομηχανιῶν καὶ τῶν βιοτεχνιῶν καὶ πλεῖστα ὅσαι ἄλλαι ἀνάγκαι, ἐφ' ὅσον οἱ ἰδιῶται εἶχον τὴν οἰκονομικὴν δυνατότητα νὰ ὑποβληθοῦν εἰς τὰς σχετικὰς δαπάνας.

Ἡ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια χρησιμοποιεῖται, ἐπίσης, εἰς τὴν Εὐβοίαν διὰ τὴν ἄντλησιν ὑπογείων φρεατίων ὑδάτων. Μέχρι τέλους τοῦ 1963 εἶχον ἐγκατασταθῆ 970 ἠλεκτρικὰ ἀντλιοστάσια τῶν περιοχῶν Ψαχνῶν, Καστέλλας, Νέας Ἀρτάκης, Δήμου Χαλκιδέων, Βασιλικῶν, Ἐρετρίας, καὶ ἄλλων 22 ἐν ὅλῃ περιοχῶν, ὅπου σοβαρῶς ἐξυπηρετοῦνται ἐκ τῆς μονίμου ταύτης βελτιώσεως οἱ καλλιεργηταὶ κηπευτικῶν τῆς Εὐβοίας. Τοιαύτη ἀνάγκη ἠλεκτρικῆς ἀντλήσεως τοῦ φρεατίου ἢ τοῦ ποταμίου ὕδατος ὑφίσταται καὶ εἰς ἄλλας περιοχὰς Ἰστιαίας, Ἀγίας Ἀννης, Μαντουδίου, Στύρων καὶ ἄλλων τόπων, ὅπου εἶναι σκόπιμον νὰ ἐπεκταθῆ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἡ διανομὴ τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας.

Ἐκ λόγων κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ ψυχολογικῶν ἐπιβάλλεται ἡ δια-

* Σημειοῦται, ὅτι ἀπὸ ἔτους ἔχουν συνδεθῆ ἡ Ἰστιαία καὶ ἡ Αἰδηψὸς δι' ὑποβρυχίου ἀγωγοῦ, μεταξὺ Φθιώτιδος καὶ βορ. Εὐβοίας, μετὰ τοῦ ἐθνικοῦ δικτύου τῆς Δ.Ε.Η.

νομή τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Εὐβοίας, ὅπου αἱ Κοινοότητες εἶναι πτωχαὶ καὶ δὲν δύνανται νὰ ὑποβληθοῦν εἰς τὰς μεγάλας δαπάνας μεταφορᾶς τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ δικτύου ἢ ἐκ τοῦ κεντρικοῦ δικτύου τῶν τοπικῶν σταθμῶν ἠλεκτροπαραγωγῆς. Ἐπομένως ὀφείλει τὸ Κράτος νὰ βοηθήσῃ τὰς πτωχάς, ἰδίᾳ τὰς ἄρεινάς, Κοινοτήτας τῆς Εὐβοίας διὰ μακροπροθέσμων δανείων, τῶν ὁποίων τὸ ἐπιτόκιον δὲν δύναται ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ ὑπερβαίῃ τὸ 2%.

Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Τὴν κατάστασιν τῶν καλλιεργειῶν τῆς Εὐβοίας ἀπὸ τῆς οἰκονομικῆς κυρίως πλευρᾶς, ἐκθέτομεν εἰς γενικὰς γραμμὰς, διότι αὕτη δὲν ἀποτελεῖ μὲν τὸ ἀντικείμενον τῆς παρούσης μελέτης, ὅμως σχετίζεται πρὸς τοῦτο, δοθέντος ὅτι ἡ ἀπόληψις ἀνεπαρκοῦς καθαροῦ κέρδους ἐκ τῶν καλλιεργειῶν εἶναι μία σοβαρὰ αἰτία τῆς φυγῆς τῶν ἀγροτῶν ἀπὸ τὰς ἐστίας των.

Αἱ σπουδαιότεραι ἐτήσια καλλιέργειαι εἶναι καθ' ὅλην μὲν τὴν Εὐβοίαν τὰ σιτηρὰ καὶ τὰ ψυχανθῆ, εἰς τοὺς ποτιστικοὺς δὲ κάμπους αὐτῆς εἶναι τὰ κηπευτικά²⁶ Ἡ σπουδαιότερα πολυετῆς καλλιέργεια εἶναι ἡ ἐ λ α ί α, ἐνῶ ἡ ἄμπελος, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, ἡ συκῆ καὶ τὰ ἄλλα ἐπωροφόρα δένδρα ἔχουν πρωτεῦον ἐνδιαφέρον ὡς πρὸς ὠρισμένους τόπους τῆς νήσου. Ὅταν ὑπολογισθῇ τὸ ἀκαθάριστον ἐτήσιον εἰσόδημα τῶν καλλιεργειῶν, ὡς τοῦτο ὑπελογίσθη ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας, προκύπτει ὅτι εἰς τὴν Εὐβοίαν πρωτεύουσαν οἰκονομικὴν θέσιν κατέχουν τὰ φυτὰ τῆς μεγάλης καλλιεργείας (περισσότερον ἐξ αὐτῶν ὁ σῖτος), ἡ ἐλαία καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἐνῶ τὰ κηπευτικά, τὰ γεώμηλα, τὰ πεπονοειδῆ, ὡς καὶ ἡ ἄμπελος κατέχουν δευτερεύουσαν ἐν τῷ συνόλῳ θέσιν.

Τὸ εἰσόδημα ἐκ τῶν φυτῶν τῆς μεγάλης καλλιεργείας κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἐλαιοεσοδείας ὑπολείπεται τοῦ ἐκ τῆς ἐλαιοκομίας εἰσοδήματος καὶ ἀντιθέτως εἶναι πολὺ μεγαλύτερον κατὰ τὰ ἔτη τῆς μειώσεως τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐλαίου λόγῳ τῆς συνήθους ἀνὰ δευτέρον ἔτος ἀκαρπίας, καιρικῶν συνθηκῶν, ἢ ἐξ αἰτίας ἀσθενειῶν καὶ ἐντόμων. Ὅπωςδῆποτε βέβαιον εἶναι, ὅτι τὸ ἐκ τῆς ἐλαίας εἰσόδημα εἰς τὴν Εὐβοίαν, ὅπως ἄλλωστε εἰς ὅλην τὴν χώραν, παρουσιάζει μεγάλας διακυμάνσεις λόγῳ τῆς ὄχι σταθερᾶς καρποφορίας τῶν ἐλαιοδένδρων καὶ τῶν ἀξομειώσεων τῶν τιμῶν τοῦ ἐλαίου.

Ἡ συνηθεστέρα περίπτωσις εἶναι, ὅτι οἱ τρεῖς κλάδοι, δηλαδὴ τὰ φυτὰ μεγάλης καλλιεργείας, ἡ ἐλαία καὶ ἡ κτηνοτροφία, εἶναι ἰσότιμοι καὶ συμβάλλουν κατ' ἴσον ποσοστὸν εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος τῆς Εὐβοίας.

Τοῦτο, βεβαίως, ἀποτελεῖ σοβαρὸν πλεονέκτημα διὰ τοὺς Εὐβοεῖς ἀγρό-

τας, πλήν τῶν ἀγροτῶν περιορισμένων τινῶν περιοχῶν, ὅπου ὑφίσταται ἀποκλειστική ἢ κυρία ἐλαιοκομική ἢ ἀμπελοργική ἐκμετάλλευσίς.

Παραθέτομεν συντόμως βασικὰς τινὰς πληροφορίες περὶ τῶν σπουδαιότερων ἐτησίων καλλιεργειῶν τῆς Εὐβοίας καὶ τῶν προϊόντων τῆς.

Ὁ σ ἰ τ ο ς εἰς τὴν Εὐβοίαν καλλιεργεῖται τελευταίως εἰς ἕκτασιν 250.000 στρεμμάτων, ἔναντι 11.500.000 στρεμμάτων συνολικῆς σιτοκαλλιεργείας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐτησία παραγωγή τοῦ σίτου εἰς τὴν νῆσον εἶναι περίπου 30.000 τόνοι, ἔναντι 1.700.000 τόν. συνολικῆς παραγωγῆς σίτου καθ' ὅλην τὴν χώραν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Ἐκ τῶν ψ υ χ α ν θ ῶ ν οἱ κύαμοι, οἱ φασιόλοι καὶ οἱ ἐρεβίνθοι ἀνεκαθεν εἰς τὴν Εὐβοίαν καλλιεργοῦνται εἰς σημαντικὴν ἕκτασιν. Πρῶτον, διότι δι' αὐτῶν ἐπιδιώκεται ἡ παραγωγή ὀσπρίων πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς διατροφῆς τῶν ἰδίων ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας, οἱ ὅποιοι ὀρθῶς θεωροῦν τὰ εἶδη ταῦτα ὡς θρεπτικὰ συστατικὰ τοῦ σιτηρεσίου· καὶ δεύτερον, διότι πιστεύουν οἱ ἀγρόται οὗτοι εἰς τὴν γονιμοποιὸν ιδιότητα τῶν ψυχανθῶν νὰ ἐνισχύουν δι' ἀζώτου τὸ καλλιεργούμενον ἔδαφος. Ἡ καλλιεργουμένη ἕκτασις ἐτησίως ὑφ' ἑκάστου ἐκ τῶν τριῶν τούτων ψυχανθῶν εἶναι συνήθως 22.000 στρέμ. Ἡ παραγωγή τῶν ἐρεβίνθων τῆς νήσου ἀποτελεῖ συνήθως τὰ 10—13% τῆς συνολικῆς παραγωγῆς ἐρεβίνθων τῆς χώρας.

Παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὴν σιτοκαλλιέργειαν.

Ἀπὸ τῆς προπολεμικῆς περιόδου, μᾶλλον δὲ μεταπολεμικῶς, ἐπεξετάθη, ἀτυχῶς, ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου, τῶν ἄλλων σιτηρῶν καὶ τῶν ψυχανθῶν ἐπὶ ἐπικλινῶν δασικῶν ἐκτάσεων, αἱ ὅποια ἐξεχερσώθησαν καὶ ἀπεδόθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν, χωρὶς ὅμως κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος νὰ ληφθοῦν ἀντιδιαθροτικὰ μέτρα. Ἐνεκα τῆς πλημμυλοῦς ταύτης καλλιεργείας παρετηρήθη σοβαρὰ διάθρωσις τοῦ ἐδάφους μὲ συνέπειαν τὴν πρόωρον ἐξάντλησιν τῆς παραγωγικότητός του.

Ἐπολογίζομεν, κατὰ ταῦτα, εἰς 50.000 στρέμ. τὰς ἐκτάσεις ταύτας, αἱ ὅποια ὡς λίαν ἐπικλινεῖς προτιμώτερον εἶναι νὰ ἐκμεταλλεύωνται ὡς δάση πεύκης, ἐλάτης, δρυός, (βλέπε τὸ εἰδικὸν κεφάλαιον περὶ τῆς ὀρεινῆς Κοινοτήτος Σέτας).

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ὅμως τῆς θελιώσεως τῆς τεχνικῆς τῆς καλλιεργείας τοῦ σίτου πράγματι εἰς τὴν Εὐβοίαν ἐσημειώθη ἀλματώδης πρόοδος, μὲ ἀποτέλεσμα ν' αὐξηθῇ ἡ κατὰ μονάδα ἐπιφανείας παραγωγή τοῦ σίτου. Δηλαδὴ ἐγενικεύθη ἡ χρησιμοποίησις τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ ἀντικατεστάθησαν κατὰ 75% αἱ ἐντόπια ποικιλίαι σίτου διὰ τῶν βελτιωμένων ποικιλιῶν «Σανατόρι - Καπέλλι, Γ) 46.713, Ἐρέτρια» καὶ ὅλως δευτερευόντως δι' ἄλλων

βελτιωμένων ποικιλιών. Ἐξ ἄλλου ἐπεξετάθη, ἀλλ' ὄχι ἐν ὄλῳ, ἡ χρησιμοποίησις τῶν ζιζανιοκτόνων φαρμάκων.

Ἡ ἐφαρμογή τῶν συγχρόνων τούτων μεθόδων τῆς σιτοκαλλιέργειας, χάρις εἰς τὰς ὁδηγίας τῶν γεωπόνων τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἀγροτικῆς Ἐραπείας, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν αὐξησιν τῆς κατὰ στρέμμα παραγωγῆς σίτου ἀπὸ 64 χλγρμ. κατὰ τὸ ἔτος 1939, εἰς 96 χιλιογρμ. κατὰ τὸ 1951 καὶ εἰς 119,3 χλγρμ. κατὰ τὸ ἔτος 1960. Οἱ ἀγρόται τῆς Εὐβοίας βλέπουν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς των τὰ καταπληκτικὰ ταῦτα ἀποτελέσματα καὶ εἶναι, θεθαίως, ἱκανοποιημένοι, ἐκ τῆς παραγωγῆς τοῦ σίτου, διότι ἐπὶ τέλους ἐξασφαλίζουν τὸν καθημερινὸν ἄρτον τῶν οἰκογενειῶν των. Ἐν τούτοις, οἱ ἴδιοι ἀντιλαμβάνονται ὅτι τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς τοῦ σίτου εἶναι ὑψηλόν, κυρίως λόγῳ τῆς ἀκριθείας τῆς τιμῆς τῶν χημικῶν λιπασμάτων, τῶν ὁποίων ὅμως τὴν χρησιμοποίησιν δὲν ἔχουν συμφέρον νὰ διακόψωσι, διότι χωρὶς λίπανσιν ἢ ἀπόδοσις εἶναι πενιχρά.

Διὰ τοῦτο, ἐνῷ οἱ ἀγρόται τῆς Εὐβοίας εὐχαριστοῦν καὶ εὐγνωμονοῦν τοὺς γεωπόνους, ἀφ' ἑτέρου παραπονοῦνται κατὰ τῆς Ἀγροτικῆς Ἐραπείας καὶ γενικότερον κατὰ τῆς πολιτείας διὰ τὴν ἀγροτικὴν καὶ τὴν οἰκονομικὴν, ἐν προκειμένῳ, πολιτικὴν τῆς.

Ὅπωςδὴποτε, ἡ ἀπόληψις ἀνεπαρκῶς καθαροῦ εἰσοδήματος ἐκ τῆς σιτοκαλλιέργειας φέρει πολλοὺς ἐκ τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐγκαταλείβωσι τὰς ἐστίας των διὰ νὰ ζήσωσι εἰς ἄλλους, ἀστικούς τόπους.

Τὰ πεπονοειδῆ, τὰ γεώμηλα καὶ τὰ ἄλλα κηπευτικὰ κατέχουν εἰς τὴν Εὐβοίαν μᾶλλον σημαντικὴν ἔκτασιν, συγκριτικῶς πρὸς τὴν καλλιέργειάν των καθ' ὅλην τὴν χώραν. Τὰ δὲ βιομηχανικὰ φυτὰ — βάμβαξ, καπνὸς καὶ σήσαμον — κατέχουν ὅλως δευτερεύουσαν θέσιν, ἂν καὶ ὁ βάμβαξ δύναται νὰ ἐπεκταθῆ εἰς μερικὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ξηρικοῦ ἀραβοσίτου εἰς τοὺς πεδινοὺς τόπους τῆς Ἐπαρχίας Ἰστιαίας καὶ τοῦ βορείου τμήματος τῆς Ἐπαρχίας Χαλκίδος.

Ἡ ἄμπελος καλλιεργεῖται σήμερον εἰς ἔκτασιν 40.300 στρεμ. κατὰ τὰ στοιχεῖα τῆς Διευθύνσεως Γεωργο-οικονομικῶν Μελετῶν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας ἢ εἰς ἔκτασιν 46.802 κατὰ τὸ Δελτίον Γ:3 ἔκδοσις 1962 τῆς Ἐθν. Στατ. Ὑπηρεσίας Ἑλλάδος. Ἀπὸ τοῦ 1946 ἐλαττοῦται ἡ ἔκτασις τῆς ἀμπέλου εἰς τὴν Εὐβοίαν λόγῳ τῆς βαθμιαίας ἐπεκτάσεως τοῦ ἐντόμου τῆς φυλλοξήρας, τὸ ὅποσον, ὡς γνωστόν, καταστρέφει τὰς ἐλληνικὰς ἀμπελοφυτεῖας. Περιορισμένως ἀνασυνιστῶνται εἰς τὴν Εὐβοίαν αἱ ἄμπελοι ἐπὶ ἀμερικανικῶν ὑποκειμένων. Προπολεμικῶς καὶ συγκεκριμένως τὸ 1937 ἡ ἄμπελος εἰς τὴν Εὐβοίαν κατελάμβανεν ἔκτασιν 54.000 στρεμ.

Μεταπολεμικῶς ἐξ ἄλλου λόγῳ τῆς πτώσεως τῆς τιμῆς τοῦ οἴνου δὲν ἐπιδιώκεται ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν ἀγροτῶν — πλὴν τῶν ἀμπελοργῶν

τοῦ Ληλαντίου πεδίου Χαλκίδος — ἡ ἐκ νέου φύτευσις τῆς ἀμπέλου. Ὅμως, ἀπὸ διετίας παρατηρήθη ἀπότομος ἀνύψωσις τῆς τιμῆς τοῦ γλεύκου καὶ τοῦ οἴνου τῆς Χαλκίδος λόγῳ τῆς ἐλαττώσεως τῆς οἰνοπαραγωγῆς τῆς Ἀττικῆς, ὅπου ἐκ τῆς νόσου φυλλοξήρας ἐπεκτείνεται ἡ ἀποξήρασις τῶν ἀμπελοφυτειῶν χωρὶς ἀνάλογον πρὸς τὸ παρὸν ἐπανασύστασίν των. Ἡ σπουδαιότερα ἀμπελοαγρική περιοχή τῆς Εὐβοίας εἶναι τὸ Ληλάντιον πεδῖον Χαλκίδος (14.500 στρεμ.) καὶ μετὰ τοῦτο ἡ περιοχή τῆς Καρύστου. Ἄλλοτε ἡ ἀμπελος ἦτο πρωτεύουσα καλλιέργεια καὶ εἰς τὴν Κύμην καὶ τὴν περιοχήν της.

Εἰς πολλὰς ἄλλας Κοινότητας τῆς Εὐβοίας ἡ οἰνοπαραγωγή καλύπτει ὀλιγῶς ἢ μερικῶς τὴν τοπικὴν μόνον κατανάλωσιν, ἐνῶ ἄλλοῦ περισεύει ἐνίοτε τὸ προϊόν τοῦτο μὲ συνέπειαν νὰ μὴ εἶναι ἐφικτὴ πάντοτε ἡ ἐναποθήκευσις τῆς νέας ἐσοδείας τοῦ γλεύκου. Τοῦτο αἰσχυρῶς ἐκμεταλλεύεται ὑπὸ τῶν οἰνεμπόρων, ποὺ ἀγοράζουν τὸ γλεύκος ἢ τὰς σταφυλάς εἰς τιμὰς μὴ ἱκανοποιούσας τοὺς ἀμπελοαγροὺς.

Ἡ οἰνοπαραγωγή τῆς Εὐβοίας, ἐκτιμωμένη εἰς 12.000 τόν. ἐτησίως κατὰ μέσον ὄρον, ἐνῶ παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ὡς πρὸς ὠρισμένας ὀλίγας περιοχὰς της, ἀποτελεῖ μικρὸν ποσοστὸν, ἦτοι τὰ 3% τῆς συνολικῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς τοῦ γλεύκου, ἡ ὁποία κατὰ τὴν τετραετίαν 1950—1958 κατὰ μ.δ. ἦτο 407.179 τόν. Μεταπολεμικῶς καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ 1949 καὶ μετέπειτα ἐσημειώθη σοβαρὰ μεταβολὴ τῶν καλλιεργητικῶν ὄρων τῆς ἀμπέλου τῆς Εὐβοίας. Δηλαδὴ ἐπὶ τῶν πεδινῶν τόπων, ἰδίᾳ εἰς τὸ Ληλάντιον πεδῖον τῆς Χαλκίδος, χρησιμοποιοῦνται μικροὶ ἐλκυστήρες δυνάμει 5—13 ἵππων διὰ τὴν σκαφήν καὶ τὴν δισκαφήν τοῦ ἐδάφους, ἡ χρῆσις τῶν ὁποίων μηχανημάτων εἶναι ἐφικτὴ ἐντὸς τῶν νέων φυτειῶν ἀμπέλου μὲ ἀμερικανικὰ ὑποκείμενα. Διότι τὰ κλήματα ταῦτα φυτεύονται εἰς γραμμὰς καὶ εἰς ἀποστάσεις (1,80—2 μέτρα), ποὺ ἐπιτρέπουν εὐχερῶς τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἐλκυστήρων.

Αἱ δύο αὗται ἐργασίαι συντελοῦνται διὰ τῶν ἐλκυστήρων ταχύτερον καὶ μὲ ὀλιγώτερα ἔξοδα πρὸς σοβαρὰν ὠφέλειαν τῶν ἀμπελοκτημόνων. Θίγονται ὅμως ἐξ αὐτοῦ οἱ ἀκτῆμονες γεωργοεργάται, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦνται πλέον, ἐν προκειμένῳ, διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν μηχανικῶν ἀρώσεων, περιοριζομένου ἐπομένως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡμερομισθίων των. Ἐν τούτοις, πολλοὶ ἐκ τῶν γεωργοεργατῶν προτιμοῦν καὶ εὐρίσκουν συμφερότερον, πρὸς ἐξασφάλισιν σταθεροῦ ἡμερομισθίου καὶ ὑπαγωγῆν των εἰς τὸ I.K.A., ὅπως ἐργάζωνται εἰς τὰ ἐργαστάσια ὀπτοπλίνθων καὶ κεράμων τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Βασιλικοῦ. Ἐξ αὐτοῦ κυρίως κατὰ τὰς αἰχμὰς τῶν ἐργασιῶν σκαφῆς καὶ δισκαφῆς ἀμπέλου παρατηρεῖται ἀνεπάρκεια γεωργοεργατῶν. Ὡς πρὸς τὴν ἀμπελοκαλλιέργειαν καὶ τὴν οἰνοπαραγωγῆν τῆς Εὐβοίας ὑπάρχει μέγα περιθώριον βελτιώσεως καὶ περαιτέρω ἀναπτύξεως μὲ τὴν μέριμναν τῶν ἰδίων ἀμπελοαγρῶν, τῶν συνεταιρικῶν ὁργανώσεων, τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας καὶ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς κατ' ἐφαρμογὴν σχεδίου προγράμματος μακρᾶς πνοῆς. Τοῦτο, βεβαίως, προ-

υποθέτει τήν καταβολήν πολλῶν κεφαλαίων καὶ τήν λήψιν νομοθετικῶν μέτρων, ὥστε νὰ θελιωθῇ γενικῶς ὁ οἶνος τῆς Εὐβοίας καὶ ἀντιστοίχως ἕλης τῆς Ἑλλάδος καὶ ν' αὐξηθῇ σταθερῶς ἢ κατανάλωσις του κατ' ἄτομον καὶ συνολικῶς. Ὅμως, ὅλα τὰ θέματα ταῦτα ἐνδεικτικῶς ἀπλῶς ἀναφέρονται, διότι ἐξέρχονται τοῦ ἀντικειμένου καὶ τοῦ προορισμοῦ τῆς παρούσης μελέτης.

Ἡ ἐ λ α ί α εἰς τήν Εὐβοίαν εἶναι δένδρον, τὸ ὅποιον προσαρμόζεται πρὸς τὸ φυσικὸν καὶ οἰκονομικὸν περιβάλλον της, ἐνῶ ἐξ ἄλλου διευκολύνει τοὺς ἀγρότας Εὐβοεῖς πρὸς συντήρησιν τῆς οἰκισίτου προβατοαίγοτροφίας. Συγκεκριμένως τὸ λοφῶδες καὶ τὸ ἐπικλινές κατὰ τὸ πλεῖστον ἔδαφος καὶ τὸ ἥπιον κλίμα αὐτῆς εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν εὐδοκίμησιν καὶ τὴν καρποφορίαν τῆς ἐλαίας μέχρις ὠρισμένης, κατὰ τὸ τοπικὸν οἰκολογικὸν περιβάλλον, ὑψομετρικῆς ζώνης, μὴ δυναμένης νὰ ὑπερβῇ τὸ πολὺ τὰ 500 μέτρα ἐπὶ μεσημβρινῶν τοποθεσιῶν. Μᾶλλον δὲ εὐνοεῖται ἢ ἀνάπτυξις τῆς ἐλαίας ἐπὶ τῶν παραλιακῶν τόπων τῆς νήσου.

Ἐξ ἄλλου ἢ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ, ἰδίᾳ τῆς Ἐπαρχίας Καρυστίας, καθιστᾷ ἀγαντικατάστατον τὸ δένδρον τοῦτο, διὰ τῆς καλλιέργειας τοῦ ὁποίου ἐπιτυγχάνεται ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἐργατικῶν χειρῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἔστω μερικῶς, δοθέντος ὅτι ἡ περιωρισμένη ἔκτασις τῶν ἐλαιοφυτειῶν κατ' ἀγροτικὴν οἰκογένειαν καὶ ἡ φύσις τῶν ἐργασιῶν διὰ τὴν ἐλαίαν δὲν ἀπασχολοῦν καθ' ὅλον τὸ ἔτος τοὺς ἐλαιοπαραγωγούς. Ἐν προκειμένῳ, δεόν νὰ προστεθῇ, ὅτι ἐὰν εἰς τὴν Εὐβοίαν γενικευθῇ ἡ ἐπιμελής καλλιέργεια τῆς ἐλαίας, ὑπερ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους πρὸς προστασίαν τῶν τιμῶν τοῦ ἐλαίου, ὅσον καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῶν φροντίδων τῶν ἰδίων ἐλαιοπαραγωγῶν, θεθαίως, θὰ εἶναι μεγαλυτέρα ἢ ἀπασχόλησις των, μὲ συνέπειαν νὰ περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγροτῶν τῆς νήσου, πού φεύγουν ἀπὸ τὰς ἐστίαις των.

Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐλαιοδένδρων τῆς Εὐβοίας, συμφώνως πρὸς τὸ σχετικὸν στατιστικὸν δελτίον τῆς 13ης Σεπτεμβρίου 1960 τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας, ὑποβληθὲν εἰς τὸ τμήμα Ἐλαιοπαραγωγῆς τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, ἀνέρχεται εἰς 3.200.000. Ἐξ αὐτῶν 2.236.000 ἐλαιοδενδρα εἶναι ἐλαιοποιήσιμων ποικιλιῶν καὶ 964.000 ἐλαιοδενδρα βρωσίμων ποικιλιῶν, τὰ ὅποια ὑπάρχουν ὅλα σχεδὸν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Ἰστιαίας. Ἐκεῖ, ἀτυχῶς, περὶ τὰ 630.000 ἐλαιοδενδρα προσεβλήθησαν κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1963 ὑπὸ τοῦ παγετοῦ. Ἐὰ μὴ καρποφοροῦντα ἐλαιοδενδρα ὡς νεοφυτευθέντα, ἀνέρχονται κατὰ τὸ αὐτὸ ὡς ἄνω δελτίον εἰς 150.000. Ἡ ἐλαιοπαραγωγὴ τῆς Εὐβοίας ἐν τῷ συνόλῳ συνήθως διακυμαίνεται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἐντὸς μεγάλων ὀρίων, ἤτοι ἀπὸ 500—6.000 τόν. ἔτησίως. Ἡ ποσότης τῶν βρωσίμων ἐλαίων διακυμαίνεται ἔτησίως ἀπὸ 250—1600 τόν. Κατὰ τὴν πλήρη ἐλαιοσοδείαν, παρατηρουμένην ἀνὰ 8 ἢ 10 ἔτη, ἡ ποσότης τοῦ ἐλαίου τῆς Εὐβοίας ἀνέρχεται εἰς 10.000 τόν. (ἐλαιοκομικὴ περίοδος 1961—1962).

Αἱ καλλιεργητικαὶ φροντίδες διὰ τὴν ἐλαίαν δὲν εἶναι αἱ ἐνδεδειγμένα

ὡς πρὸς τὴν μεγαλυτέραν ἕκτασιν τῶν ἐλαιοφυτειῶν τῆς Εὐβοίας. Λιπαίνονται κατὰ τὸ ἀνωτέρω δελτίον, διὰ χημικῶν λιπασμάτων μόνον τὰ 15% τοῦ συνόλου τῶν ἐλαιοδένδρων, κλαδεύονται (πρὸς ρύθμισιν τῆς καρποφορίας) τὰ 20%, ἐνῶ ἐξ ἄλλου δὲν ποτίζονται τὰ ἐλαιόδενδρα τὸ θέρος ἢ τὸν χειμῶνα, ἐξαιρέσει τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀηλαντίου πεδίου Χαλκίδος, ὅπου ὑδρολιπαίνονται τὸν χειμῶνα καὶ ἐνωρὶς τὴν ἀνοιξιν αἱ φυτεῖαι τῆς ἀμπέλου, συγκαλλιεργούμεναι μετὰ τῆς ἐλαίας καὶ τινῶν ὀπωροφόρων δένδρων (τῆς κερασέας, τῆς θερυκοκκέας καὶ τῆς κυδωνέας).

Αἱ λεκάναι συλλογῆς ὀμβρίου ὕδατος περίξ ἐκάστου δένδρου καὶ αἱ λιθοθαμίδες, συντηρούμεναι κανονικῶς κατ' ἔτος, ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν λόφων ἐκτελοῦνται εἰς μικρὰν ἕκτασιν εἰς τὴν Εὐβοίαν. Ἐξ ἄλλου διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ δάκου καταβάλλεται προσπάθεια ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας Νομοῦ Εὐβοίας καὶ τῶν γεωπόνων αὐτῆς ἐπεκτάσεως τῶν νέων μεθόδων δακτοκτονίας διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν συνθετικῶν ἐντομοκτόνων.

Δι' ὀλίγων λέξεων ἡ ἐλαιοκομία εἰς τὴν Εὐβοίαν δὲν ἔχει σημειώσει σοβαρὰν βελτίωσιν. Τὸ ἴδιον δυνάμεθα ἀδιστακτικῶς νὰ βεβαιώσωμεν καὶ ὡς πρὸς τὴν λειτουργίαν τῶν ἐλαιουργείων, ἐκ τῶν ὁποίων, 393 τὸν ἀριθμὸν, μόνον τὰ 77, εἴτε τὰ 19,6% εἶναι ἐκσυγχρονισμένα. Βεβαίως, οἱ ἐλαιοπαραγωγοὶ τῆς Εὐβοίας καὶ ἀντιστοίχως ὅλης τῆς Χώρας ἐν μέρει δικαιολογοῦνται διὰ τὴν στατικὴν ταύτην κατάστασιν. Διότι δὲν δύναται π.χ. νὰ προμηθεύωνται ὅλοι χημικὰ λιπάσματα, τῶν ὁποίων ἡ τιμὴ εἶναι ὑψηλὴ καὶ δὲν δύναται νὰ υποβάλλωνται εἰς τὰς δαπάνας σκαφῆς καὶ κλαδεύματος, ἔταν οἱ ἴδιοι δὲν ἐκτελοῦν ἰδιοχείρως τὰς ἐργασίας ταύτας, ὡς π.χ. οἱ ἐπιστήμονες, οἱ ἔμποροι, οἱ ἐπαγγελματίαι ἐλαιοκτῆμονες, δοθέντος ὅτι, συνεπεὶα κυρίως τῆς τακτικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους, δὲν ἔχουν οὗτοι ἐπαρκὲς καθαρὸν εἰσόδημα ἐκ τῆς ἐλαιοκομίας.

Ὅπως δὲποτε, ἡ ἐλαιοκομία ὡς βασικὴ καλλιέργεια τῆς νήσου καὶ ἡ ἐλαιουργία ὡς βασικὴ γεωργικὴ βιομηχανία ἔχουν ἀνάγκην περαιτέρω βελτιώσεως καὶ ἀναπτύξεως, περὶ τῶν ὁποίων δὲν δυνάμεθα ν' ἀσχοληθῶμεν ἐν προκειμένῳ, διότι αὐταὶ ἐξέρχονται τοῦ ἀντικειμένου καὶ τοῦ προορισμοῦ τῆς παρούσης μελέτης. Τοῦτο μόνον, ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι, ὡς ἐκ τῆς εἰδικῆς ἐρεύνης μας εἰς τὴν Κοινότητα Στύρων - Εὐβοίας ἀπεδείχθη, ἡ ἀπόληψις ἀνεπαρκοῦς καθαρῶν εἰσοδήματος ἐκ τῆς καλλιέργειας τῆς ἐλαίας εἶναι εἰς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, σοβαρὸς λόγος τῆς μετακινήσεως τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας ἐκ τῶν ἐστιῶν των διὰ νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὰς πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἢ νὰ μεταναστεύσωσιν.

Ἡ ὀ π ω ρ ο κ α λ λ ι ε ρ γ ε ι α. Αὕτη ἔχει οἰκονομικὴν σημασίαν ὡς πρὸς ὠρισμένας περιοχὰς τῆς Εὐβοίας. Συγκεκριμένως αἱ λ ε μ ο ν ε α ι τ ῆ ς Κ α ρ ὺ σ τ ο υ προσδίδουν τὸ μεγαλύτερον ἀκαθάριστον καὶ καθαρὸν εἰσόδημα εἰς τοὺς ἀγρότας τῆς περιοχῆς ταύτης, οἱ ὁποῖοι ἐκμεταλλεύονται

διὰ τοῦ δένδρου τούτου τὸ ἥπιον κλίμα καὶ τὸ κατάλληλον ἔδαφο-υδατικὸν περιβάλλον τῆς δυτικομεσημερινῆς νοτίου Καρυστίας.

Ἡ σ υ κ ῆ, ὑπὸ μορφὴν μικρῶν συστάδων καὶ ὄχι φυτειῶν συνεχῶν, ἔχει σημαντικὸν ἐνδιαφέρον δι' ὅκτω Κοινότητα τῆς περιοχῆς Κύμης, καθὼς καὶ διὰ τὴν Κοινότητα Ταξιάρχου (Νέου Μουρσαλῆ) τῆς Ἐπαρχίας Ἰστιαίας. Ἐκ τῶν ὄπωροφόρων, ἢ θερυκοκκία, ἢ κερασέα καὶ ἢ κυδωνέα προσδίδουν σημαντικὸν κέρδος εἰς τοὺς ἀγρότας τοῦ Ἀηλαντίου πεδίου Χαλκίδος, ὅπου συγκαλλιεργοῦνται τὰ δένδρα ταῦτα μετὰ τῶν ἀμπέλων, πού ὕδρολιπαίνονται ἐκ τοῦ Ἀήλαντος χειμάρρου. Ἡ κερασέα ἐπίσης εἰς τὴν περιοχὴν Μετοχίου - Δίρφειος ἐπὶ μικρᾶς καιλιάδος ἀποτελεῖ ἐνδιαφέρουσαν καλλιέργειαν καὶ ἀποδίδει ἐκεῖ σημαντικὸν εἰσόδημα, διότι εὐρίσκει τὸ κατάλληλον ἔδαφοκλιματικὸ - υδατικὸν περιβάλλον, πού ὁμοιάζει πρὸς τὸ περιβάλλον τῆς πόλεως Ἐδέεσης, (ὅπου ἔχομεν διαμείνει ἐπὶ μίαν τριετίαν).

Αἱ καλαὶ ποικιλίαι μηλέας καὶ ροδακινέας ἐπὶ τῶν πεδινῶν μικροκοιλωμάτων ὑψομέτρου 400—800 περίπου τῆς κεντρικῆς (περιοχὴ Στενῆς, Καμπίων, Σέτας, Μετοχίου κλπ.) καὶ τῆς βορείου Εὐβοίας, ἐφ' ὅσον ποτίζονται, εὐδοκίμου καὶ ἀποδίδουν ἄριστα καὶ ἀσυναγώνιστα προϊόντα, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν προφανῶς τῆς ἐπιμελοῦς καλλιέργειας καὶ τῆς προστασίας τῶν δένδρων τούτων ἐκ τῶν ἐντόμων καὶ τῶν ἀσθενειῶν. Ἄτυχῶς, ὕστερον αἱ περιοχαὶ αὗται ὡς μὴ συνδεόμενα διὰ δρόμων μέχρι τῶν ἀγροτικῶν τοποθεσιῶν, ὅπου πρέπει νὰ κυκλοφοροῦν τ' αὐτοκίνητα. Ἐνεκα τούτου ἐπιβαρύνεται ἡ μεταφορὰ τῶν ὄπωρων τούτων. Εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας ὁ συνδυασμὸς ὄπωροκαλλιέργειας, μηδικῆς καὶ ἐκτροφῆς βελτιωμένων μόσχων δύναται νὰ προσδώσῃ σημαντικὸν εἰσόδημα εἰς τοὺς ἀγρότας.

Ἡ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ἡ κατάστασις αὕτη ἐκτίθεται ἐνταῦθα συντόμως. Δὲν δύναται νὰ παραλειφθῆ αὕτη ἐντελῶς, διὰ τὸν οὐσιώδη λόγον ὅτι σχετίζεται πρὸς τὰ ἐξεταζόμενα διὰ τῆς παρούσης θέματα καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὰς προτάσεις ἡμῶν πρὸς περιορισμὸν τῆς μετακινήσεως καὶ τῆς μεταναστεύσεως τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας.

Εἰς τὴν νῆσον αὐτὴν ἐκτρέφεται σημαντικὸς ἀριθμὸς ποιμνιῶν αἰγῶν καὶ προβάτων. Ὁμῶς, ὁ ἀριθμὸς τῶν πρώτων περιορίζεται κυρίως συνεπείᾳ τῆς βαθμιαίως ἐπεκτεινομένης ἀπαγορεύσεως ὑπὸ τῆς Δασικῆς Ἑπιμετείας τῆς βοσκήσεως τῶν ποιμνίων τῶν αἰγῶν ἐντὸς τῶν δασῶν τῆς πεύκης καὶ τῆς ἐλάτης, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπακολουθῆ ἀνάλογος αὔξησις τῶν ποιμνιῶν προβάτων, τὰ ὅποια βόσκουν, ὡς γνωστὸν, ἐπὶ τῶν ἀσκεπῶν βοσκοτόπων. Ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. Γ:3 Δελτίου Γεωργ. Στατιστικῆς τοῦ ἔτους 1962, ἐκδοθέντος βάσει στατιστικῆς ἐρεῦνης, διεξαχθείσης τὸ 1961 ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Στατιστι-

κῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ζωϊκὸς πληθυσμὸς τῆς Εὐβοίας ὁμοῦ μετὰ τῆς Σκύρου, ἔχει ὡς κάτωθι κατὰ τὸ ἔτος 1961.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἵππων, τῶν φορβάδων καὶ τῶν ἡμιόνων τῆς Εὐβοίας (17764 κεφαλαί) ἀποτελεῖ τὰ 3,1%, τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν καθ' ἑλλην τὴν χώραν (562.822). Ὁ ἀριθμὸς τῶν βοοειδῶν (18.156 κεφαλαί) ἀποτελεῖ ἔτι μικρότερον ποσοστὸν, ἦτοι τὰ 1,7%, τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν καθ' ἑλλην τὴν χώραν (1.068.546 κεφαλαί). Ὁ ἀριθμὸς τῶν προβάτων (δηλαδὴ τῶν οἰκοσίτων, τῶν ποιμνιακῶν μὴ νομαδικῶν καὶ τῶν ποιμνιακῶν μετακινουμένων) (205.322 κεφαλαί) ἀποτελεῖ τὰ 2,3% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν προβάτων τῆς Ἑλλάδος, ἀνερχομένων εἰς 8.962.163. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν αἰγῶν (195.756 κεφαλαί) ἀποτελεῖ τὰ 4,3% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν αἰγῶν τῆς χώρας, ἀνερχομένων εἰς 4.603.924.

Ὡς πρὸς τὰς ἀγελάδας τῆς Εὐβοίας παρατηροῦμεν, ὅτι αἱ περισσότεραι ἐξ αὐτῶν, ἦτοι κατὰ ποσοστὸν 67,2% εἶναι ἐγχώριοι, μικρόσωμοι, μικρᾶς ἀποδόσεως εἰς γάλα, κρέας καὶ δυναμοπαραγωγὴν. Ὅμως, σημειοῦται ὀρθομετρίως σημαντικὴ βελτίωσις τοῦ ζωικοῦ τούτου πληθυσμοῦ διὰ τῆς ἐκτροφῆς ἀγελάδων μικτῆς ἀποδόσεως, δηλαδὴ μιγάδων ἐντοπίων μετ' ἀγελάδων Σδίτς, μόσχων πρὸς πάχυνσιν τῶν γενεῶν Σδίτς καὶ Ὀλλανδίας, ὡς καὶ ἀγελάδων τῶν ἰδίων γενεῶν.

Ἡ μελισσοκομία τῆς Εὐβοίας ἔχει καταφανῶς σημαντικὴν σημασίαν, συγκριτικῶς πρὸς τὴν μελισσοκομίαν πολλῶν ἄλλων Νομῶν καὶ πρὸς τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν κυψελῶν μελισσῶν, ποὺ ἐκτρέφονται καθ' ἑλλην τὴν χώραν. Συγκεκριμένως ὑπάρχουν εἰς τὸν Ν. Εὐβοίας 26.400 εὐρωπαϊκαὶ κυψέλαι καὶ 21.100 ἐγχώριοι, ἔγαντι 453. 200 εὐρωπαϊκῶν καὶ 464.500 ἐγχωρίων καθ' ἑλλην τὴν χώραν κατὰ τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα τῆς Διευθύνσεως Κτηνοτροφίας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας*.

Ἐκθέτομεν ἤδη συντόμως τὰς ἐπελθούσας μεταπολεμικῶς μεταβολὰς καὶ κατὰ περίπτωσις βελτιώσεις τῆς κτηνοτροφίας τῆς Εὐβοίας.

1. Περιωρίσθη καὶ περιορίζεται, ὀρθῶς, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἵππων ὡς ἀροτριώντων καὶ ὡς ζῶων μεταφορῶν, διότι εἶναι δαπανηρὰ ἢ συντήρησις των. Εἰς τοὺς πεδινοὺς τόπους χρησιμοποιοῦνται σήμερον 260 μηχανικοὶ γεωργικοὶ ἐλκυστήρες, (ἐκτὸς τῶν μοναξονικῶν διτρώγων ἐλκυστήρων), διὰ τῶν ὁποίων ἐκτελοῦνται ἀρόσεις, σποραί, μεταφοραί, ἀντλήσεις ὕδατος πρὸς ἄρδευσιν, κίνησις τῶν ἀλωνιστικῶν μηχανῶν καὶ ἄλλαι ἐργασίαι.

2. Ἐπετεύχθη διὰ τοῦ Κτηνοτροφικοῦ Σταθμοῦ Νέας Ἀρτάκης βελτίωσις τις τοῦ ἡμιόνου, ζώου ἀπαραιτήτου καὶ ἀναντικαταστάτου εἰς τὴν πλείστην περιοχὴν τῆς νήσου, λοφώδη καὶ ἡμιορεινῆν. Ὅμοια προσπάθεια κατα-

* Πλησίον τῆς πόλεως Χαλκίδος μεταπολεμικῶς ἀσκεῖται εἰς σημαντικὴν ἔκτασιν συστηματικὴ ὀρνιθοτροφία ὑπὸ προσώπων, ποὺ κατέχουν τὰς σχετικὰς γνώσεις καὶ πείραν.

βάλλεται και διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ ὄνου, διότι διὰ τοὺς πολλοὺς ἀγρότας εἶναι οὗτος ζῶον ἀπαραίτητον, ὡς λιτοδίαιτον και οἰκονομικόν. Ὅμως, ὅπως εἶναι ὀφθαλμοφανές ἐξ ἀπλῆς ἐπισκέψεως τῆς ὑπαίθρου τῆς Εὐβοίας, ἡ βελτίωσις αὕτη τοῦ ἡμίονου και τοῦ ὄνου δὲν ἔχει γενικευθῆ πρὸς φανεράν ζημίαν τῆς γεωργίας τῆς Εὐβοίας.

3. Καταφανές εἶναι ἡ αὐξησις τῶν ἐκτρεφόμενων ἐξευγενισμένων ἀγελάδων πλησίον τῆς Χαλκίδος και μάλιστα εἰς τὴν Νέαν Λάμψακον ἐντὸς ἀστικῶν βουστασιῶν πρὸς κάλυψιν τῶν εἰς γάλα ἀναγκῶν τῆς πόλεως ταύτης. Ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχει τὸ γεγονός, ὅτι, εἰς τὴν μεταξὺ Αὐλωναρίου και Ἀλιβερίου περιοχὴν (Κοινότητες Λεπούρων, Κριεζῶν και ἄλλαι), ἀπὸ τετραετίας ἤδη ἐφαρμόζεται ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν ἀγροτῶν ἐκτροφή ἐξευγενισμένων ἀγελάδων, γενεῶν Σδίτς και Ὀλλανδικῆς, ὑπὸ τὴν ἡμιοικόσιτον μορφήν.

Τὸ γάλα ἀγοράζεται ὑπὸ τῶν μεγάλων βιομηχανιῶν γάλακτος τῶν Ἀθηνῶν, ἐκεῖ, ἐπὶ τόπου και μεταφέρεται διὰ ψυγείων ὀχημάτων ἐνταῦθα. Τὴν 12ην παρελθόντος Ἰανουαρίου 1964 διήλθομεν ἐπίτηδες ἐκ τῆς περιοχῆς ἐκείνης και συνεζητήσαμεν μετὰ τῶν ἀγροτῶν τούτων, οἱ ὅποιοι, ὡς ἀντελήφθημεν, εὐρίσκουν συμφέρουσαν τὴν χρησιμοποίησιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων (σανῶν και καρπῶν), ποὺ παράγουν οἱ ἴδιοι, πρὸς διατροφήν τῶν ἀγελάδων, παρὰ τὴν μικράν τιμὴν τοῦ γάλακτος ἐκ δραχμῶν 2,80—3, ποὺ ἀπολαμβάνουν οὗτοι ἀπὸ ἔτους. Ἡ ἀπασχόλησις αὕτη, ἡ ὁποία εἶναι καθημερινή, ὅταν ἐξασφαλίσῃ ἐπαρκές καθαρόν εἰσόδημα εἰς τὸν παραγωγόν, βεβαίως, δύναται σοβαρῶς νὰ τὸν συγκρατήσῃ εἰς τὴν ἐστίαν του, χωρὶς νὰ ἀναγκασθῆ νὰ ἐπιζητήσῃ πόρον ζωῆς εἰς ξένον τόπον.

4. Τὰ π ο ἰ μ ν ι α τ ῶ ν α ἰ γ ῶ ν ὀρθῶς, κατὰ τὴν ἐφαρμοζομένην δασικὴν πολιτικὴν, ἀπομακρύνονται ἐκ τῶν παραγωγικῶν δασῶν τῆς Εὐβοίας, διὰ νὰ περιορισθῆ ἡ βόσκησις τῶν ζώων τούτων ἐντὸς τῶν δασικῶν βοσκοτόπων, ὅπου, λόγω τοῦ πτωχοῦ και θραχώδους ἐδάφους, τοποθεσίας μεσημβρινῆς και τοπικοῦ ἐδαφοκλιματικοῦ ξηροῦ περιβάλλοντος (περίπτωσης βοσκοτόπων νοτίου Καρυστίας) δὲν εἶναι ἐκ φύσεως δυνατὴ ἡ ἀνάπτυξις τῶν δασικῶν δένδρων πρὸς παραγωγὴν χρησίμου ξυλείας (8), (9), 23).

Ὡς πρὸς τὴν βελτίωσιν και τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ο ἰ κ ο σ ἰ τ ο υ κ τ η ν ο τ ρ ο φ ἰ α ς σαφές εἶναι ἡ ἐκτροφή οἰκοσίων αἰγῶν «Ζάανεν» και βελτιωμένων ἀμνάδων Κύμης εἰς τὰς πλείστας Κοινότητας τῆς Εὐβοίας, ὅπερ εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν φροντίδων τῶν γεωπόνων τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας. Ἡ ἐκτροφή τῶν αἰγῶν και τῶν ἀμνάδων τούτων συμφέρει εἰς τὰς ἀγροτικὰς οἰκογενεῖας τῆς Εὐβοίας, αἱ ὁποῖαι ἐξ ὑποκειμενικῶν ἢ ἀντικειμενικῶν λόγων δὲν ἔχουν τὰς δυνάμεις νὰ συντηροῦν μίαν βελτιωμένην ἢ ἡμιβελτιωμένην ἀγελάδα, ὡς ἡμιοικόσιτον.

Δυσχέρειαι συντηρήσεως τῆς κτηνοτροφίας.

Αἱ σοβαρώτεραι δυσχέρειαι ἐκτροφῆς τῶν ζώων καὶ ἰδίᾳ τῶν αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων, τῶν εἰς τὸ ὑπαιθρον τῆς Εὐβοίας ὑπὸ ποιμνικὴν μορφήν ἐνδιαιτωμένων, εἶναι αἱ κάτωθι:

1. Στεροῦνται στεγάστρον ἐπαρκῶν, διὰ τὴν στέγασίν των κατὰ τὸν χειμῶνα, πλὴν μεμονωμένων ὀλίγων περιπτώσεων.

2. Εἶναι ἰσχνή ἢ βοσκοϊκανότης τῶν βοσκοτόπων, ὅπου, συνεπείᾳ τῆς ὑπερμέτρου βοσκήσεως περιωρίσθησαν τὰ χρήσιμα καὶ θρεπτικά εἶδη τῆς πούδους καὶ τῆς θαμνώδους βλαστήσεως (21). Ὑφίσταται, δηλαδή, εἰς τὴν Εὐβοίαν, ἔπως καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, τὸ πρόβλημα τοῦτο τῆς ἀναγεώσεως καὶ τῆς βελτιώσεως τῶν βοσκοτόπων (27), (34). Ἐξ ἄλλου ἡ ποιμνικὴ αἰγοτροφία πλήττεται ἀμέσως ἐκ τῆς ἐφαρμοζομένης ὡς ἄνω δασικῆς πολιτικῆς. 3. Περιωρίσθησαν κατ' ἕκτασιν τὰ χειμερινὰ λειβάδια ἢ κατὰ τόπους περιωρίσθη ἡ ἀξία των συνεπείᾳ τῆς καλλιεργείας τῶν κρασπέδων των διὰ σιτηρῶν καὶ ὄσπριων.

4. Οἱ κτηνοτρόφοι ἐπιβαρύνονται δι' ἐξόδων ὑπερμέτρως, ἐνῶ ἡ ἀπολαμβανόμενη τιμὴ τοῦ γάλακτος δὲν εἶναι πάντοτε ἰκανοποιητικὴ εἰς αὐτούς. 5. Εἶναι ἀνεπαρκῆς ἡ κτηνιατρικὴ περίθαλψις, καίτοι αὕτη κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν, διὰ τῆς ἰδρύσεως πέντε ἀγροτικῶν κτηνιατρείων, ἐβελτιώθη σημαντικῶς.

Ἐν συμπεράσματι τονίζεται, ὅτι αἱ δυσχέρειαι συντηρήσεως τῆς ποιμνικῆς κτηνοτροφίας καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς ὄχι πάντοτε ἰκανοποιητικὸν κέρδος συντελοῦν εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετακινουμένων ἀγροτῶν ἀπὸ τὰς ἐστίας των. Τοῦτο ἀπεδείχθη ἐξ ἐπιτοπίου ἐρεῦνης τῆς Κοινότητος Σέτας, ἐκ τῆς ὁποίας ποιμένες - κτηνοτρόφοι μετηνάστευσαν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸ Βέλγιον, ὅπου ἐργάζονται οἱ ὡς ἀνθρακωρύχοι ὑπογεῖως ὑπὸ σκληρὰς ἀνθυγιεινῆς συνθήκας.

ΤΑ ΔΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους ἡ Εὐβοία ἦτο δασοσκεπὴς καθ' ὅλην τὴν ἐπικλιγὴ ἕκτασίν της καὶ ἐν μέρει εἰς τοὺς πεδινούς τόπους αὐτῆς. Ἄλλωστε τὰ πλούσια λιγνιτωρυχεῖα τῶν λοφωδῶν περιοχῶν Ἀλιβερίου καὶ Κύμης μαρτυροῦν, ὅτι τὰ δάση ἐκεῖ ἦσαν πυκνὰ καὶ παραγωγικά, διότι ὁ λιγνίτης, ὡς γνωστόν, εἶναι προῖόν τῆς ἀπανθρακώσεως ξύλων τῆς κρητικῆς (νεωτέρας) περιόδου. Γεωργικῶς ἐξεμεταλλεύοντο κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς νήσου (1830) αἱ πεδιναὶ μόνον ἑκτάσεις αὐτῆς. Ἐφ' ὅσον ὁμως ἠϋξάνετο ὁ πληθυσμὸς, ἐγένετο ἐπέκτασις τῆς καλλιεργείας καὶ ἐπὶ τῶν ἐπικλιγῶν ἑκτάσεων, καλυπτομένων ὑπὸ δασῶν. Ἐπομένως ὁ περιορισμὸς τῆς ὑπὸ τῶν δασῶν καλυπτομένης ἑκτάσεως ἦτο ἀναπόφευκτος, διότι ἐπεβλήθη ἐκ τῆς ἀνάγκης διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ της.

Ὅμως, ἡ ἐκχέρσισις τῶν δασικῶν ἐκτάσεων πρὸς γεωργικὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐδάφους δὲν εἶναι ἡ μόνη αἰτία τοῦ περιορισμοῦ τῶν δασῶν. Ἡ ὑπέριμετρος θόσκησις ἐντὸς τῶν δασῶν τῶν ποιμνίων τῶν μικρῶν ζώων καὶ μάλιστα τῶν αἰγῶν καὶ αἰ συνήθεις πυρκαϊαί, ἐξ ἀμελείας ἢ ἐκ προθέσεως, τῶν δασῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν τῆς πεύκης εἶναι δύο ἄλλαι βασικαὶ αἰτίαι καταστροφῆς ἢ σοβαρᾶς φθορᾶς ἢ εἰς ἄλλους τόπους περιορισμοῦ αὐτῶν κατ' ἔκτασιν. (23), (21), (27).

Δευτερεύουσαι αἰτίαι καταστροφῆς ἢ φθορᾶς τῶν δασῶν τῆς Εὐβοίας, ὅπως ἀντιστοίχως ὄλης τῆς Ἑλλάδος εἶναι:

1. Ἡ συχνὰ ληστρική ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν διὰ τεχνικὴν ξυλείαν πεύκης καὶ ἐλάτης καὶ διὰ παραγωγὴν ξυλανθράκων ἐκ τῶν πρίνων, τῆς κουμαρέας καὶ τῶν ἄλλων δασικῶν δένδρων καὶ θάμνων. καὶ 2. Ἡ ἄπληστος καὶ ἄρρυθμος καυσοξύλευσις, καθὼς καὶ ἡ σπατάλη διὰ τῶν ἐστιῶν (κοινῶς τζάκια) κατὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ξύλων πρὸς θέρμανσιν τῶν ἀγροτῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἀντιλαμβάνονται ὅτι τὸ προϊόν τοῦτο, τὰ καυσόξυλα, δὲν εἶναι ἀνεξάντλητον.

Ὡς πρὸς τὴν ἐκχέρσισιν, ὡς μίαν ἀπὸ τὰς σπουδαιότερας αἰτίας περιορισμοῦ τῶν δασικῶν ἐκτάσεων τῆς Εὐβοίας, θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ σημειώσωμεν καὶ τὰ ἑξῆς: Ὁ δασικὸς Κῶδιξ καὶ οἱ μεταγενέστεροι νόμοι ὀρίζουν ὡς ὑποχρέωσιν τῶν καλλιεργητῶν τὴν διατήρησιν δασικῶν θάμνων, ὅταν ἐκχερσῶνται ἐπικλινεῖς δασικαὶ ἐκτάσεις καὶ ἀποδίδονται εἰς τὴν γεωργικὴν ἢ δενδροκομικὴν ἐκμετάλλευσιν. Καὶ ὅμως οἱ ἀγρόται τῆς Εὐβοίας, πλὴν ἐξαιρέσεων τινων, ὡς π.χ. τῶν ἀγροτῶν τῆς Κοινότητος Στύρων, χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνωνται τὴν ἐκ τῆς διαθρώσεως τοῦ ἐδάφους ἀνεπανόρθωτον ζημίαν των, εὐρίσκουν τρόπον καὶ χρόνον νὰ παραθοῦν τὴν διάταξιν ταύτην, χωρὶς νὰ τιμωρηθοῦν ποινικῶς, ἐπιωφελοῦμενοι τῆς ἀριθμητικῆς ἀνεπαρκείας τοῦ προσωπικοῦ τῶν Δασικῶν Ὑπηρεσιῶν.

Ὅπου ὑπάρχουν λίθοι, εἶναι εὐχερῆς καὶ ὄχι δαπανηρὰ ἡ κατασκευὴ ἀπλῶν λιθοβαθμίδων (πεζουλίων), αἱ ὅποιοι δέον νὰ ἐνισχύωνται διὰ τῆς φυτεύσεως κτηνοτροφικῶν θάμνων, ὡς π.χ. τῆς δενδρώδους μηδικῆς, ἢ καλλίτερον διὰ τῆς διατηρήσεως θαμνίδων ἐκ τῶν φύσει ὑπαρχόντων θάμνων κατὰ τὰς ἰσοῦφεις ζώνας. Ἐξυπακούεται, βεβαίως, ὅτι αἱ λιθοβαθμίδες δέον νὰ γίνωνται πρὸ τῆς καλλιεργείας τοῦ ἐπικλινοῦς ἐδάφους, ὥστε νὰ προλαμβάνηται ἡ διάθρωσις του ἐκ τοῦ ρέοντος ὕδατος τῶν βροχῶν. Ὅπου ὅμως δὲν ὑπάρχουν λίθοι, ἡ παράλειψις τοῦ ἀγρότου τῆς Εὐβοίας νὰ διατηρήσῃ κατὰ τὰς ἰσοῦφεις ζώνας θαμνοβαθμίδα ἀποτελεῖ αὐτοκτονίαν τοῦ ἰδίου.

Τὰ δάση τῆς νοτίου Καρυστίας, ὅπου δεσπόζουν τὸ ὄρος «Ὀχη» καὶ οἱ γειτονικοὶ λόφοι, ἔχουν σχεδὸν ἐν ὅλῳ καταστραφῆ. Διότι ἐκεῖ τὸ φυσικὸν περιβάλλον, δηλαδὴ τὸ πετρώδες καὶ ἐπικλινές πτωχὸν ἔδαφος, ὡς καὶ τὸ ξηρο-

θερμικόν και άνεμώδες τοπικόν κλίμα, όμοιον πρὸς τὸ κλίμα τῶν γειτονικῶν Κυκλάδων νήσων, δὲν εὐνοοῦν τὴν φυσικὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴν ταχεῖαν ἀνάπτυξιν τῶν δασικῶν δένδρων καὶ θάμνων. Εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην ἀπέμεινον σποραδικαὶ δασικαὶ συστάδες εἰς τὰς κλιτεῖς ἐκατέρωθεν τῶν ρευμάτων.

Διὰ τοὺς ἰδίους μᾶλλον φυσικοὺς λόγους ἔχουν καταστραφῆ ἢ κατὰ τόπους ἔχουν ἀραιωθῆ τὰ δάση καὶ οἱ δασικοὶ βοσκότοποι τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς κεντρικῆς Εὐβοίας, τὸ ὁποῖον ὑπάγεται εἰς τὰς Ἐπαρχίας Χαλκίδος καὶ Καρυστίας.

Ἐναντιθέτως δὲν ἔφερε τὰ ἴδια καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα ἡ ἴδια δράσις τοῦ Εὐβοέως, ὡς καλλιεργητοῦ, ὡς κτηνοτρόφου, ποὺ συντηρεῖ τὰ ποιμνία του ἐντὸς τῶν δασῶν ἢ ὡς ὑλοτόμου, εἰς τὴν βόρειον, τὴν βορειοανατολικὴν καὶ τὴν βορειοκεντρικὴν Εὐβοίαν, ὅπου τὸ κλίμα καὶ οἱ λόγοι εὐνοοῦν τὴν φυσικὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴν ταχεῖαν ἀνάπτυξιν τῶν δασικῶν δένδρων καὶ θάμνων. Ὅπως δὲποτε, συνεπεῖα τῆς φυσικῆς ἐδαφοκλιματικῆς καταστάσεως τῆς Εὐβοίας κατὰ τὸ πλεῖστον μᾶλλον εὐνοικῆς ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν δασῶν, τὰ 28,7% τῆς συνολικῆς ἐπιφανείας τῆς καλύπτονται σήμερον ὑπὸ δασῶν, τὰ ὁποῖα μᾶλλον διατηροῦνται εἰς καλὴν φυσικὴν κατάστασιν.

Κατὰ τὴν ἐφαρμοζομένην πολιτικὴν βαθμιαίως ἀπαγορεύεται, διὰ δασικῆς διατάξεως τῶν οικείων δασαρχῶν, ἡ βόσκησις τῶν ποιμνίων τῶν αἰγῶν ἐντὸς τῶν δασῶν πεύκης καὶ ἐλάτης καὶ εἶναι ἐπόμενον ἐκ τοῦ κρατικοῦ τούτου μέτρου νὰ διαταράσσεται ἡ οἰκονομία τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας, ὅπου ἡ αἰγοτροφία ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν πηγὴν προσόδου αὐτῶν. Διὰ τοῦτο δέον νὰ ἐφαρμόζηται, τὸ ἐπιβαλλόμενον ἐξ ἐθνικῆς ἀνάγκης μέτρον τοῦτο, βαθμιαίως μὲ σύγχρονον οὐσιαστικὴν προστασίαν τῶν πληττομένων αἰγοτρόφων, ὥστε νὰ δύνανται, ἀντὶ τῶν ποιμνίων αἰγῶν, νὰ διατηροῦν οἰκόσιτον ἢ ἡμιοικόσιτον προβατοτροφίαν, αἰγοτροφίαν ἢ ἀγελαδοτροφίαν. Ἐξυπακούεται, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀλλαγὴ τῆς μορφῆς τῆς κτηνοτροφίας εἶναι ἐφικτὴ μερικῶς μόνον καὶ κατὰ τὸ μέτρον, ποὺ ἐπιτρέπουν τὸ φυσικὸν καὶ τὸ οἰκονομικὸν περιβάλλον ἐκάστης Κοινότητος καὶ αἱ ὑποκειμενικαὶ συνθῆκαι (γαιοκτησίας, ποιότητος ἀγρῶν, ἀπασχολήσεως τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας κλπ.) ἐκάστου κτηνοτρόφου.

Ἡ σημασία τῶν δασῶν τῆς Εὐβοίας.

Ἐν πρώτοις ἡ ὕδρονομικὴ αὐτῶν σημασία εἶναι καταφανής. Διότι τὰ δάση, τὰ δένδρα καὶ οἱ θάμνοι, ὅταν ἀποτελοῦν κανονικὸν φυσικὸν δάσος, προστατεύουν ἀπολύτως τὸ ἐπικλινές ἔδαφος τῆς νήσου ἔναντι τῆς διαθρώσεως του ἐκ τῶν βροχῶν. Ἐπὶ πλέον, ὅπου ὑπάρχουν δάση ἐπαρκῆ εἰς ἔκτασιν, δάση πυκνὰ εἰς φυσικὴν κατάστασιν, π ρ ο λ α μ β ά ν ο ν τ α ι πλεῖσται ὅσαι ἄλλαι φθοραὶ καὶ ζημίαι τῆς Εὐβοίας. Δηλαδή, αἱ κ α τ ο λ ι σ θ ἡ σ ε ι ς πετρωμάτων καὶ γαιώδους μάξης, αἱ κ α τ α σ τ ρ ο φ α ἰ τ ῶ ν π ε-

δ ι ά δ ω ν και τῶν κοιλάδων ἐκ τῆς καλύψεως των ὑπὸ χονδρῶν φερτῶν ὕλικῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι προϊόντα τῆς διαδρώσεως, αἱ π λ ῆ μ μ υ ρ α ι τ ῶ ν π ε δ ι ά δ ω ν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπειλοῦνται οἱ κατωκνημένοι χῶροι, ὡς συνέβη τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1963 εἰς τὴν κωμόπολιν Ἰστιαίαν, και καταστρέφονται αἱ καλλιέργειαι, α ἰ ἔ κ τ ῶ ν χ ε ι μ ἄ ρ ρ ω ν και τῶν ποταμῶν καταστροφαι τῶν ἐθνικῶν ὁδῶν, τῶν ἀντιπλημμυρικῶν και ἀρδευτικῶν ἔργων και τόσαι ἄλλαι φθοραι και καταστροφαι, πού ἐπέρχονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐκ τῆς ἀπογυμνώσεως τῆς ἐπικλινοῦς εὐδοϊκῆς γῆς.

Ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης μελέτης, ὁ ὁποῖος ηὔτύχησε νὰ γνωρίσῃ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως του ὅλην τὴν ἐλληνικὴν ὕπαιθρον και ἀκόμη καλύτερον τὴν γενετείραν του, τ ῆ ν Ε ὕ β ο ι α ν, πιστεύει ἀπολύτως, ὅτι ἡ ζωὴ και ἡ συντήρησις τῆς νήσου ταύτης και ὅλης τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν ὀρεινὴν κατὰ τὸ πλείστον διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους των, τώρα και πάντοτε, εἰς τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου, στηρίζονται ἐπὶ τῆς δασοκαλύψεως των. (20), (21), (27).

Ἡ δασικὴ πρόσοδος τῆς Εὐβοίας εἶναι σοδαρά, συγκρινομένη πρὸς τὴν ἀντίστοιχον συνολικὴν τῆς χώρας και τῶν ἄλλων περιοχῶν. Γνωστὸν ἄλλωστε εἶναι, ὅτι ἡ Εὐβοία πράγματι εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσα δασικὴ περιοχὴ ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἐξῆς στοιχείων: Τὰ δάση τῆς χαλεπίου πεύκης (Εὐβοίας και Σκύρου) ἀνέρχονται εἰς 768.260 στρέμ. και ἀποτελοῦν τὰ 23,01% τῆς συνολικῆς ἐκτάσεως εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα τῶν δασῶν τοῦ εἴδους τούτου, ἀνερχομένης εἰς 3.469.580 στρέμ.

Ἡ ἀπόδοσις εἰς ρητίνην κατὰ δένδρον πεύκης, ἀνερχομένη εἰς 2,5—3 χιλγρμ. ἐτησίως κατὰ μέσον ὄρον, εἶναι μεγάλη εἰς τὴν Εὐβοίαν, ἴσως ἡ μεγαλύτερα ἐκείνης τῶν ἄλλων περιοχῶν τῆς χώρας. Διότι ἡ χαλέπιος πεύκη εἰς τὴν νήσον κατὰ τὸ πλείστον καλύπτει τοὺς γηλόφους, ἐνῶ ἐξ ἄλλου τὸ κλίμα τῆς βορείου και τῆς βορειοανατολικῆς Εὐβοίας, ὅπου εἶναι ἐκτεταμένα τὰ δάση τοῦ εἴδους τούτου, εἶναι πολὺ πρὸσφορον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν της και τὴν ἀπόδοσιν εἰς ρητίνην. (13).

Ἰδιαιτέρως σημειοῦμεν ὅτι, κατὰ τὰ παρασχεθέντα ἡμῖν στοιχεῖα ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Δασῶν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, κατὰ τὴν τριετίαν 1960—1962 ἡ ἐτησία κατὰ μέσον ὄρον π α ρ α γ ω γ ῆ ρ η τ ῖ ν η ς ἐκ τῶν δασῶν χαλεπίου πεύκης τῆς Εὐβοίας (μετὰ τῆς Σκύρου) ἀνήλθεν εἰς 10.960 τόν. ἐπὶ συνολικῆς ποσότητος ρητίνης 27.461 τόν. εἰς ὅλην τὴν χώραν. Δηλαδὴ ἡ ρητίνη τῆς Εὐβοίας ἀποτελεῖ τὰ 40,0% τῆς ὅλης ρητινοπαραγωγῆς χώρας κατὰ τὴν τριετίαν ταύτης κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίως.

Προσθέτομεν ἀκόμη, ὅτι και ἡ ποσότης τῶν ἐκ τῶν δασῶν τῆς Εὐβοίας παραγομένων ξ υ λ α ν θ ρ ἄ κ ω ν εἶναι σημαντικὴ, ἀνελθοῦσα κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίως κατὰ τὴν ἀνωτέρω τριετὴ περίοδον εἰς τὰ 12,70% τῆς παραγωγῆς ὅλης τῆς χώρας. Διότι ἡ ποσότης ξυλανθράκων τῆς Εὐβοίας ἦτο 2663

τόν. κατά μέσον ὄρον ἑτησίως, ἐνῶ ἀντιστοίχως εἰς ἄλλην τήν χώραν ἦτο 20.984 τόνοι.

Ὡς πρὸς τήν καταβαλλομένην ἐργασίαν διὰ τήν διαχείρισιν τῶν δασῶν τῆς Εὐβοίας σημειοῦμεν ὅτι, κατά τήν στατιστικὴν ἔτους 1959 τήν τηρουμένην ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Δασῶν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, οἱ δασεργάται τῆς γῆσου ἀνέρχονται εἰς 4.605. Ἐξ αὐτῶν 3.016 εἶναι ρητινοσυλλέκται, 964 ἀνθρακοποιοί, 95 ἀσβεστοποιοί καὶ 530 ὕλοτόμοι. Ἐκαστος ρητινοσυλλέκτης, ἀποκλειστικῶς ἐργαζόμενος διὰ τήν συλλογὴν τῆς ρητίνης καὶ βοηθούμενος δις τῆς ἐβδομάδος ὑφ' ἑνὸς μικροῦ υἱοῦ του διὰ τήν μεταφορὰν τῆς, δύναται κατὰ μ.δ. νὰ συλλέξῃ 6.000 χλγρμ. καθ' ἑκάστην ἐξάμηνον περίοδον. Θὰ εἰσπράξῃ ὡς ἀμοιβὴν του συνολικὸν ποσὸν 15.000 δρχ., ἂν πληρωθῇ πρὸς 2,50 δρχ. κατὰ κιλὸν ρητίνης. Εἰς τήν περίπτωσιν αὐτήν, πού πραγματοποιοῦνται περίπου 200 ἡμερομίσθια τοῦ ρητινοσυλλέκτου καὶ τοῦ υἱοῦ του, (δηλαδή 155 ἡμερομίσθια τοῦ ἰδίου καὶ 45 τοῦ βοηθοῦ του), ἐξασφαλίζεται ἡμερομίσθιον 75 δρχ., ὅπερ θεωρεῖται ἱκανοποιητικόν. Διότι ἡ ἐργασία αὕτη εἶναι μὲν κοπιώδης, ἀλλ' εἶναι καθημερινή, πλήν τῶν Κυριακῶν καὶ ἑορτῶν (8—10 ὥρος ἐργασία).

Ἀτυχῶς, ἡ τιμὴ τοῦ προϊόντος τούτου ἀπὸ 6 δρχ. κατὰ χλγρμ., πού ἐπωλεῖτο κατὰ τὰ ἔτη 1961 καὶ 1962 ἐκ τῶν παραγωγῶν πρὸς τοὺς δασικούς ἐμπόρους, κατέπεσε κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη εἰς 3,50 δρχ. (τιμὴ ἀσφαλείας 4 δρχ.), δηλαδή μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε ἡ κατὰ χιλιόγραμμα ἑκ δρχ. 1,70 κατὰ μέσον ὄρον ἀμοιβὴ τοῦ ρητινοσυλλέκτου νὰ μὴ συμφέρῃ πλέον εἰς αὐτόν, διότι ἀναλογοῦν 51 δρχ. καθ' ἡμέραν δι' ἐργασίαν κοπιώδη. Ἐξ ἄλλου, ἀσχέτως τῆς ἀποτόμου πτώσεως τῆς τιμῆς ταύτης τῆς ρητίνης, συνήθης εἶναι ἡ ἐξαγορὰ τοῦ προϊόντος τούτου εἰς χαμηλὰς τιμὰς ὑπὸ τῶν δασεμπόρων, ἐνεργούντων πρὸς τοῦτο ἀπὸ κοινοῦ εἰς βλάβην τῶν ρητινοπαραγωγῶν καὶ τῶν ρητινοσυλλεκτῶν.

Ἐκ τῆς ἐπιτοπίου ἐρεύνης, τῆς διεξαχθείσης εἰς τήν Στροφυλιάν, τῆς δ-ποίας ἡ περιοχὴ κατὰ τὸ 1) 4 καλύπτεται ὑπὸ δασῶν πεύκης, ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ὡς ἄνω πτώσις τῆς τιμῆς τῆς ρητίνης ἐπέτεινε τήν μετακίνησιν τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας. Διότι ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν συντηροῦνται κατὰ μέγα ποσοστὸν ὡς ρητινοσυλλέκται, δοθέντος ὅτι εἶναι ἀκτήμονες κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ δὲν εὐρίσκουν ἄλλην τακτικὴν ἐργασίαν.

Ὅπως δὴποτε, ἀληθὲς εἶναι ὅτι 59 Κοινότητες τῆς βορείου καὶ τῆς βορειο-ανατολικῆς Εὐβοίας, ὑπαγόμεναι εἰς τὰς Ἐπαρχίας Ἰστιαίας καὶ Χαλκίδος, ἔχουν ἐνδιαφέρουσαν δασικὴν οἰκονομίαν. Διότι οἱ κάτοικοι τῶν Κοινοτήτων τούτων εὐρίσκουν ἐργασίαν διὰ τήν συλλογὴν τῆς ρητίνης καὶ γενικῶς διὰ τήν διαχείρισιν τῶν δασῶν των. Ἐπομένως ἡ ὀρθολογιστικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν

τῆς Εὐβοίας κατὰ τρόπον ἀντικειμενικὸν καὶ δίκαιον διὰ τοὺς παραγωγούς καὶ τοὺς δασεργάτας συντείνει σοβαρῶς εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματός της.

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΕΥΒΟΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ

Π ρ α γ μ α τ ι κ ὸ ς π λ η θ υ σ μ ὸ ς: Παραθέτομεν πίνακας κατανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τούτου κατ' Ἐπαρχίας, συμφώνως πρὸς τὰ δημοσιευθέντα ἀποτελέσματα τῶν ἀπογραφῶν τοῦ 1928, 1940, 1951 καὶ 1961. Ἐπίσης παραθέτομεν συγκριτικὸν πίνακα μεταξὺ τοῦ νομίμου καὶ τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Νομοῦ τούτου κατ' Ἐπαρχίας. (2), (3).

Ὡς πρὸς τὸν συνολικὸν πληθυσμὸν βλέπομεν κατὰ πρῶτον, ὅτι ὁ πραγματικὸς πληθυσμὸς τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας ἠὺξήθη μὲν ἐν τῷ συνόλῳ του καταφανῶς μεταξὺ τῆς 10ετοῦς χρονικῆς περιόδου 1928 καὶ 1940, ἀλλὰ δὲν ἠὺξήθη κατὰ τὴν ἀμέσως ἐπομένην 10ετῆ περίοδον 1940 ἕως 1951. Ἠλαττώθη μάλιστα κατὰ 1.709 ἄτομα. Ἐπίσης εἶναι ὅλως ἀσήμαντος ἡ αὕξησις τοῦ πληθυσμοῦ τούτου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1951 ἕως 1961, διότι ἡ αὕξησις αὕτη εἶναι μόνον 1.555 ἄτομα. Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα ἐπιβεβαιοῦν τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἐξαγομένων ἀποτελεσμάτων ἐκ τῆς διεξαχθείσης ἐπιτοπίου σχετικῆς ἐρεῦνης ἡμῶν εἰς ἕξ ἀντιπροσωπευτικὰς Κοινότητας τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας. Ὡς πρὸς τὴν **π υ κ ν ὀ τ η τ α** τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Νομοῦ τούτου καθ' ἑαυτὸν καὶ συγκριτικῶς πρὸς τὸν πληθυσμὸν ἄλλων Νομῶν καὶ ὅλης τῆς χώρας ἀναφερόμεθα εἰς τοὺς προσαρτωμένους στατιστικoὺς πίνακας. Ὁ πραγματικὸς πληθυσμὸς τοῦ Νομοῦ κατανέμεται δι' ὑπολογισμῶν ἡμῶν, εἰς **ἀ σ τ ι κ ὸ ν**, **ἡ μ ι α σ τ ι κ ὸ ν** καὶ **ἀ γ ρ ο τ ι κ ὸ ν**, κατὰ τὴν ἰδίαν καθιερωθεῖσαν θάσιν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος, ὅταν διεξήχθη ἡ γενικὴ ἀπογραφή τοῦ πληθυσμοῦ τὴν 7ην Ἀπριλίου 1951.

Κατὰ ταῦτα **ἀ σ τ ι κ ὸ ς** πληθυσμὸς εἶναι ὁ κατοικῶν εἰς πόλεις 10.000 ἀτόμων καὶ ἄνω, ἥτοι ἐν προκειμένῳ εἶναι μόνον ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως Χαλκίδος καὶ οἱ εἰς αὐτὴν ὑπαγόμενοι συνοικισμοί. Ἐκ τῶν στατιστικῶν πινάκων βεβαιοῦται, ὅτι ὁ ἀστικὸς οὗτος πληθυσμὸς τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας ἠὺξήθη ἀπολύτως ἀπὸ τοῦ 1928 μέχρι τοῦ 1961 καὶ ὅτι ἡ αὕξησις αὕτη ὑπερβαίνει τὴν κανονικὴν, συνήθη, αὕξησιν.

ΠΙΝΑΞ

ἐμφαίνων τὸν ἀριθμὸν τῶν Δήμων καὶ τῶν Κοινοτήτων ἐκάστης τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας, κατὰ τὴν ὑφισταμένην σήμερον διοικητικὴν διαίρεσιν, ὡς καὶ τὸν πραγματικὸν πληθυσμὸν τῶν κατὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς (19 Μαρτ. 1961).

Ἐπαρχία	Ἀριθμὸς		Ἀριθμὸς κατοίκων	Ἐπιφάνεια εἰς τ. χιλ.	Ἀριθμὸς κατοίκων ἀνά τ.χ.
	Δήμων	Κοινοτήτων			
Ἰστιαίας	2	23	25.205	506	49,8
Χαλκίδα:	3	61	85.350	1.713	49,8
Καρυστίας	3	67	55.542	1.646	33,7
Νομὸς Εὐβοίας	8	151	166.097	3.865	43,0

Ἐπεξηγήσεις: Ἡ Ἐπαρχία Καρυστίας, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶναι ἡ Κύμη, εἰς τὸ βόρειον τμήμα αὐτῆς εἶναι ἡ πυκνότερον κατοικημένη περιοχὴ τῆς Εὐβοίας. Ὅμως, ἡ νότιος Καρυστία, ἡ περιλαμβάνουσα τοὺς τέως Δήμους Στύρων, Μαρμαρίου καὶ Καρύστου, εἶναι πολὺ ἀραιῶς κατοικημένη. Διότι κατὰ τὰ 90⁰/10 περίπου τὸ ἔδαφος εἶναι ἀνεπίδεκτον γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ ἔχει σήμερον τὴν μορφήν ἀσκεπῶν βοσκοτόπων, ἢ ἀραιῶς δασοσκεπῶν, δοθέντος ὅτι τὰ δάση ἐκεῖ, εἰς τὴν νότιον Καρυστίαν, (χθαμαλὰ ἀειφύλλων πλατυφύλλων) εἶναι πολὺ μικρᾶς ἐκτάσεως.

Ἀριθμὸς Προσφύγων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Εὐβοίᾳ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν
τῆς 15-16 Μαΐου 1928.

Πραγματικὸς πληθυσμὸς	Πρόσφυγες			Ἀναλογία			
	ἐν ὄλφ	πρὸ τῆς Μικρας καταστρ.	μετὰ τὴν Μικρασιατ. καταστρ.	ἐπὶ χιλίων κατοίκων ἐν ὄλφ	πρὸ τῆς καταστ.	μετὰ τὴν καταστ.	
Ἑλλάς	6.204.684	1.221.849	151.892	1.069.957	196,82	24,38	172,44
N. Εὐβοία	154.449	14.025	782	13.243	90,80	5,06	85,74
πλὴν Ἐπ.							
Σκοπέλου	144.107	14.025	782	13.243			

Εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Σκοπέλου δὲν ἐγκατεστάθησαν πρόσφυγες, οὔτε ὑπῆρχον πρὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς.

Ὁ νόμιμος καὶ ὁ πραγματικὸς πληθυσμὸς τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας
κατ' Ἐπαρχίας.

Ἐπαρχία	Χρονολογία ἀπογραφῶν				Διαφορὰ	
	15-16 Μαΐου 1928	16 Ὀκτωβρ. 1940	7 Ἀπριλίου [1951	19 Μαρτίου 1961	μεταξὺ τῆς 1ης καὶ τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς	μεταξὺ τῶν ἀπογραφῶν 1951-1961
Α'. Νόμιμος πληθυσμὸς						
Ἰστιαίας	21.962	25.764	26.833	28.718	6.756	1.885
Χαλκίδος	68.107	81.250	85.886	93.510	25.503	7.724
Καρυστίας	61.427	68.727	69.125	70.543	9.116	1.418
Νομὸς	151.496	175.641	181.844	192.871	41.375	11.027
Β'. Πραγματικὸς πληθυσμὸς						
Ἰστιαίας	21.930	25.693	25.057	25.205	3.275	148
Χαλκίδος	67.438	79.789	82.605	85.350	17.912	2.745
Καρυστίας	54.739	60.769	56.880	55.542	803	-1.338
Νομὸς	144.107	166.251	164.542	166.097	21.990	1.555
Γ'. Ὑπεροχὴ τοῦ νομίμου πληθυσμοῦ ἔναντι τοῦ πραγματικοῦ						
Ἰστιαίας	32	71	1.776	3.513	3.481	1.737
Χαλκίδος	669	1.461	3.281	8.260	7.591	4.979
Καρυστίας	6.688	7.858	12.245	15.001	8.313	2.758
Νομὸς	7.389	9.390	17.302	26.774	19.385	9.472

Κατὰ ταῦτα ἐκ τῆς ὡς ἄνω εἰς τὸν πίνακα ἐμφαινομένης ὑπεροχῆς τοῦ νομίμου πληθυσμοῦ ἔναντι τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας βεβαιοῦται σαφῶς ἡ μετακίνησις τῶν Εὐβοέων, ἵνα ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἢ ἄλλως διὰ νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μονίμως πρὸς ἐργασίαν ἢ προσωρινῶς ἰδίᾳ διὰ τῆς ναυτολογησεῶς των. (βλ. πίνακα τῶν μεταναστῶν).

Τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι, πλεόν τῆς ὑπεροχῆς τῶν γεννήσεων ἔναντι τῶν θανάτων, συγκεντρῶνται ἐκεῖ, τὴν ΧΑΛΚΙΔΑ, πρωτεύουσαν τοῦ Νομοῦ, ἐργα-

τικός εκ της υπαίθρου πληθυσμός προς εξεύρεσιν ἐργασίας. Πράγματι, ἡ μεταξὺ τῶν ἀπογραφῶν 1940 καὶ 1951 μεγάλη αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χαλκίδος ὀφείλεται εἰς τὴν ἴδρυσιν καὶ ἐπέκτασιν ἐκεῖ βιομηχανιῶν, τσιμέντου ὀπτοπλίνθων, ἀμμαντοσωλήνων, σύρματος, κλωστηρίων κλπ.

Ἐξ ἄλλου σημαντικὸς ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς Χαλκίδος εἶναι ξένης προελεύσεως, ἰδίᾳ ἐκ τῶν τέως δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ τῶν ἀξιωματικῶν ἐν ἀποστρατεία, οἱ ὅποιοι ὑπηρέτησαν ἐκεῖ. Οὗτοι ἐγκαθίστανται μονίμως εἰς τὴν Χαλκίδα μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των, διότι προτιμοῦν τὴν πόλιν ταύτην, ὡς κειμένην πλησίον τῶν Ἀθηνῶν, ἔχουσιν καλὸν κλίμα καὶ συναφῆ ἄλλα πλεονεκτήματα.

Ἄλλος σοβαρὸς λόγος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπίσης ὀφείλεται ἡ μεγάλη αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χαλκίδος μεταξὺ τῶν ἀπογραφῶν τοῦ 1940 καὶ 1951, εἶναι, ὅτι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἀγρόται ἐκ τῆς υπαίθρου τῆς Εὐβοίας, ποὺ προσέφυγον ἐκεῖ κατὰ τὴν ἀνώμαλον περίοδον τῆς κατοχῆς (1942 - 1944) καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀνταρσίας (1948 - 1949). Τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦτο φαινόμενον, ἀπύρροια τῆς ἀνωμάλου καὶ πολεμικῆς καταστάσεως τῆς χώρας μας κατὰ τὰς δύο ταύτας χρονικὰς περιόδους, εἶναι περισσότερον ἐκδηλὸν εἰς τὰς πόλεις Λάρισα, Τρίκαλα, Σέρραι, καὶ Κατερίνη.

Ὁ ἡμιαστικὸς πληθυσμὸς τοῦ Νομοῦ, ἐνῶ ηὐξήθη ἀπὸ τοῦ 1928 μέχρι τοῦ 1940, ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου μέχρι τοῦ 1961 διατηρεῖται εἰς τὸ ἴδιον σχεδὸν ἑκατοστιαῖον ποσοστὸν, συγκριτικῶς πρὸς τὸν συνολικὸν πληθυσμὸν του. Ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν αὐτὸν διεπιστώθησαν κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐρεῦνης μας δύο σχεδὸν ἀντίρροποι (ἰσοβαρεῖς) κινήσεις. Δηλαδή μερὶς τοῦ ἡμιαστικοῦ πληθυσμοῦ ἐγκαταλείπει τὴν ἐστίαν τῆς διὰ τὴν ἐγκατασταθῆ εἰς τὰς πόλεις τῆς χώρας ἢ διὰ τὴν μεταναστεύσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἐνῶ ἄλλη μερὶς προσφεύγει ἐκ τῶν πλησίον κειμένων ἀγροτικῶν μικρῶν Κοινοτήτων εἰς τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰς πολίχνας, ὡς π.χ. εἰς τὴν Κάρυστον καὶ τὸ Ἀλιθέριον.

Τοιαῦτα τοπικὰ φαινόμενα συμβαίνουν, προφανῶς, εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ὅπως προσωπικῶς ἔχομεν ἀντιληφθῆ εἰς τοὺς Νομοὺς Ἡλείας καὶ Ἀργολίδος. Ἐξ ἄλλου, ὅμως, μερικαὶ πολίχναι τῆς Εὐβοίας, ὡς ἡ Λίμνη καὶ ἡ Κύμη, παρουσιάζουν ἀπὸ τοῦ 1928 καὶ ἐφεξῆς διαρκῆ ἐλάττωσιν. Διότι, ἐνῶ μικρὸς ἀριθμὸς ἀτόμων ἐκ τῶν πέριξ Κοινοτήτων ἐγκαθίσταται ἐκεῖ, ἀντιθέτως περισσότερος φεύγει πρὸς εξεύρεσιν ἐργασίας καὶ ἐγκαθίσταται εἰς τὰς πόλεις ἢ συνηθέστερον μεταναστεύει, ὑπηρετῶν εἰς τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα. Εἶναι οἱ κατ' ἐπάγ-

* Παρομοίαν ἐργασίαν ἐρεῦνης τῶν μεταβολῶν τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῶν Νομῶν Ἡλείας καὶ Ἀργολίδος ἐξετελέσαμεν κατὰ τὴν περίοδον 1952-1958. Ἡ ἐργασία ὅμως αὕτη δὲν ἐδημοσιεύθη.

γελμα θαλασσινοί: Οί ναυτιλόμενοι, οί ναυτόπαιδες, οί μηχανοτεχνίται και μηχανικοί τών πλοίων, οί πλοίαρχοι και ἄλλοι, πού συγκροτοῦν τὰ πληρώματα τών πλοίων. Οί περισσότεροι ἐξ αὐτῶν, ὡς ἀπόμαχοι, μετὰ τών οικογενειῶν των ἐγκαθίστανται εἰς τὸν Πειραιᾶ και τὴν περιοχὴν πρωτευούσης.

Κατὰ τὴν ὥς ἄνω ληφθεῖσαν βᾶσιν, ἡμιαστικός πληθυσμός εἶναι ὁ κατοικῶν εἰς κωμοπόλεις και πολίχνας 2.000 μέχρις 9.999 κατοίκους, ἀγροτικός δὲ εἶναι ἐκεῖνος τών συνοικισμῶν, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι εἶναι κάτω τῶν 2.000 ἀτόμων.

Ἐν προκειμένῳ ὁ ἀγροτικός πληθυσμός τῆς Εὐβοίας ἀπὸ τοῦ 1928 μέχρι τοῦ 1961 ἐμειώθη, συγκρινόμενος κατὰ ποσοστὸν πρὸς τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς. Δὲν εἶναι, βεβαίως, καθολικὴ ἢ μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ ὅλων τῶν ἀγροτικῶν συνοικισμῶν τῆς Εὐβοίας. Ἡ πλειονότης ὅμως αὐτῶν παρουσιάζει διαρκῆ μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ. Τοῦτο παρατηρεῖται σχεδὸν εἰς ὅλους τοὺς ὄρεινούς συνοικισμούς τῆς Εὐβοίας, ὅπου εἶναι ἀδύνατος ἢ συντήρησις ὅλων τῶν κατοικῶν των, μικρὰ μερὶς τῶν ὁποίων κατέρχεται και ἐγκαθίσταται εἰς ἀγροτικούς πεδινούς συνοικισμούς τῆς ἰδίας Ἐπαρχίας ἢ τῶν γειτονικῶν Ἐπαρχιῶν. Πάντως τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν ἐλαττώσεως τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐβοίας προέρχεται ἐκ τῆς μετακινήσεώς του ἰδίᾳ τῶν ἀγάμων νέων, εἰς τὴν πρωτεύουσαν και τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ (ἄστυφιλία) και ἐκ τῆς μετανάστευσεώς του εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὡς σαφῶς προέκυψε τοῦτο κατὰ τὴν διεξαχθεῖσαν ἔρευναν.

Μετανάστευσις

Ἐκ τῶν παρατιθεμένων πινάκων τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταναστευσάντων, βάσει τῶν δημοσιευθέντων στοιχείων διὰ τῶν Στατιστικῶν Ἐπετηρίδων τῆς Ἑλλάδος, βεβαιοῦται ἡ ἔκτασις τοῦ δευτέρου τούτου φαινομένου εἰς ὅλην τὴν χώραν και τὴν Εὐβοίαν. Τοιαύτη στατιστικὴ δὲν ἔχει δημοσιευθῆ ὡς πρὸς τοὺς μετακινήθεντας ἀγρότας και λοιπούς κατοίκους εἰς τὸ ἐσωτερικόν ἀπὸ τοῦ 1955-1964.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μονίμως και προσωρινῶς μεταναστευσάντων ἐκ τῆς Ἑλλάδος και τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας ἀπὸ τοῦ 1955 ἕως και 1964.

Έτη	Ε Λ Λ Α Σ			Ν. ΕΥΒΟΙΑΣ		
	Μονίμως	Προσωρινώς	Σύνολον	Μονίμως	Προσωρινώς	Σύνολον
1955	29.787	14.465	44.252	351	279	630
1956	35.349	21.849	57.198	330	457	787
1957	30.428	22.540	52.968	562	456	1.018
1958	24.521	16.287	40.808	139	259	398
1959	23.684	19.999	43.683	156	343	499
1960	47.768	27.454	75.222	228	599	827
1961	58.837	26.426	85.263	295	626	921
1962	84.054	26.668	110.722	763	743	1.506
1963	100.072	35.437	135.509	1.103	979	2.082
1964	105.869	47.616	153.185	(*) 924	1.161	2.085
Σύνολον	540.069	258.741	798.810	4.851	5.902	10.753

Ὡς μονίμως μεταναστεύοντες θεωροῦνται ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος ὅσοι Ἕλληνες ὑπήκοοι, ἔχοντες ὡς μόνιμον κατοικίαν τὴν Ἑλλάδα, μεταβαίνουν εἰς μίαν χώραν τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐκεῖ διὰ χρονικὸν διάστημα πλεόν τοῦ ἔτους.

Ὡς προσωρινῶς μεταναστεύοντες θεωροῦνται ὅσοι Ἕλληνες ὑπήκοοι, ἔχοντες ὡς μόνιμον κατοικίαν τὴν Ἑλλάδα :

α) μεταβαίνουν εἰς μίαν χώραν τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ νὰ μείνουν ἐκεῖ ἐπὶ διάστημα μικρότερον τοῦ ἔτους πρὸς ἐργασίαν, ἀμειβομένην ἐκ τῆς χώρας ταύτης τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ

β) ἀναχωροῦν λόγῳ ναυτολογήσεως.

Κατὰ ποσοστὸν 90⁰/₀ περίπου ἐκ τῶν προσωρινῶς μεταναστευσάντων Ἑλλήνων εἶναι οἱ ὑπηρετοῦντες εἰς τὰ πλοῖα.

* Ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταναστῶν τῆς Εὐβοίας ὡς πρὸς τὸ 1964 εἶναι τοῦ 9/μήνου διαστήματος Ἰανουαρίου ἕως Σεπτεμβρίου. Μεταξὺ τῶν προσωρινῶς μεταναστῶν περιλαμβάνονται καὶ οἱ ὑπηρετοῦντες εἰς τὰ πλοῖα.

Πίναξ εμφανίων α) τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅπου μετηνάστευσαν κατὰ τὸ 30ετὲς διάστημα ἀπὸ τοῦ 1934 μέχρι τέλους Ἰουλίου 1963 οἱ ἀγρόται τῶν ἐξ μελετωμένων Κοινοτήτων τῆς Εὐβοίας (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀηθλίκων ἀτόμων, ποὺ ἠκολούθησαν τοὺς γονεῖς των, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς καταχωρίζεται εἰς ἴδιαν στήλην) καὶ β) τῶν ἀριθμὸν τῶν ναυτιλομένων.

Κοινότητες	Ε Υ Ρ Ω Π Η				ΑΜΕΡΙΚΗ		Σύνολον	'Ασία	'Αφρικὴ	Αὐστραλία	Ἰνδονήσιον	'Αριθμὸς ἀηθλίκων	'Αριθμὸς ναυτιλομένων
	Δυτ. Γερμανία	Βέλγιον	Γαλλία	Ἀγγλία	Δοιπὰὶ Χῆραι	Σύνολον							
Νέος Πύργος ..	6	—	—	—	—	6	—	—	—	—	6	—	10
Στροφυλιὰ	10	15	—	—	—	25	—	1	—	2	28	4	6
Σέτα	13	31	—	—	—	44	8	—	—	—	52	8	1
Ταξιάρχαι	9	—	—	—	2	11	3	—	—	—	14	1	5
Στύρα	3	1	—	4	—	5	11	4	—	1	39	—	18
Κόμητον	1	1	1	1	—	4	5	—	2	1	14	—	50
Σύνολον	42	48	1	2	2	95	27	2	2	1	153	13	90

Πίναξ ἐμφαίνων τὰς ἀσχολίας τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν (ἰδίᾳ τὴν δυτ. Γερμανίαν καὶ τὸ Βέλγιον) μεταναστῶν ἐκ τῆς Στροφυλιάς.

Ἀνθρακωρύχοι καὶ ἐργάται ὑπογείων ἔργων	18	Παρατηρήσεις: Ἡ συνηθετέρα τακτικὴ μεταναστεύσεως εἶναι ἡ ἐξῆς: Προηγείται ὁ πρεσβύτερος υἱός, ὁ ὁποῖος ἐγκαθίσταται εἰς μίαν μεγάλην πόλιν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐὰν ἐκ τῆς ἐργασίας του θεωρήσῃ τὸν ἑαυτὸν του ἱκανοποιημένον, προσκαλεῖ καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς του καὶ τοὺς συγγενεῖς του. Ἐὰν δὲν ἱκανοποιηθῇ, ἢ ἐπιστρέφει ἢ εἰδοποιεῖ περὶ τῆς ὅχι εὐδοκίμησώς του τοὺς συγγενεῖς του, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν περίπτωση διατάσσονται νὰ μεταναστεύσωσιν.
Ἐργάται βιομηχανιῶν	3	
Τεχνῖται	2	
Μηχανοτεχνῖται (ἀπόφ. τῆς Σχολῆς Πυθαγόρας).	1	
	—	
Προστίθενται 4 άτομα ἀνήλικα	24	σύνολον:
	4	
	—	
	28	σύνολον:

Οἱ ἀπλοῖ ἐργάται εἰς τὴν δυτ. Γερμανίαν ἐργαζόμενοι ἐξοικονομοῦν, ἐφ' ὅσον διάγουν ζωὴν στενοχωρημένην, πλῆθον τῶν ἐξόδων τῶν κατὰ μήνα 250-300 μάρκα, ἢ τοὶ δραχμαὶ 4.500-2.000, ὅπερ χρηματικὸν ποσὸν ἐμβάλλεται εἰς τὴν χώραν μας ἢ ἄλλως ἀποσταμιεύεται ὑφ' ἐκάστου μεταναστῆ.

Ἐπιφάνεια καὶ πυκνότης πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας καὶ μερικῶν ἄλλων Νομῶν κατὰ τὴν Στατ. Ἐπετηρίδα 1962 (σελ. 15-22). (Πληθυσμὸς πραγματικῶς).

	Ἐπιφ. εἰς τετρ. χιλ.	Ἀριθμὸς κατοίκων		Ἀξίησ. % μεταξὺ			Κάτοικοι κατὰ τετραγ. χιλόμε.	
		1940	1951	1940-51	1951-61	1940	1951	1961
Ἑλλάς	130.918	7.460.203	8.388.553	2,3	9,9	57,0	58,3	64,1
Περιφ. Πρωτευούσ.	401	1.124.109	1.378.586	22,6	34,4	2.803,3	3.437,9	4.620,2
N. Ἀττικῆς πλὴν περ. Πρωτευούσης	3.375	176.172	177.443	0,7	15,7	52,2	52,6	60,8
Ἐπαρχία N. Ἀττικῆς	3.776	1.300.281	1.556.029	19,7	32,2	341,73	408,94	545,0
N. Χαλκιδικῆς	2.988	74.433	75.735	1,7	5,4	24,91	25,35	26,6
N. Εὐρυτανίας	2.036	53.474	39.678	-25,8	0,1	26,26	19,49	19,5
N. Εὐβοίας	3.865	166.251	164.542	-1,0	1,0	43,0	42,6	43,0
Ἐπ. Χαλκίδος I.	1.713	79.789	82.605	3,5	3,3	46,6	48,2	49,8
» Καρυστίας	1.646	60.769	56.880	-6,4	-2,4	36,9	34,6	33,7
» Ἰστιαίας	506	25.693	25.057	-2,5	0,6	50,8	49,5	49,8

Ἐπιφάνεια καὶ πυκνότης πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας ἐξηγησιβόθῳ, ὡς ἀνωτέρω, βάσει νεω-
τέρας ἐμβαδομετρήσεως, γενομένης τὸ 1958. Ὁ Νομὸς Ἀττικῆς εἶναι ὁ πυκνότερος. Ἐν ἔτει 1940 ὁ ἀραιότερος Νομὸς
ἦτο ὁ Νομὸς Χαλκιδικῆς, ἐνῶ ἐν ἔτει 1961 ὁ ἀραιότερος Νομὸς ἦτο ὁ Νομὸς Εὐρυτανίας.

‘Ο άστικός, ό ήμισσιτικός και ό άγροτικός πληθυσμός (πραγματικός) τής ‘Ελλάδος και τής Εύβοίας κατά την Στατ. ‘Επετηρ. 1962, (σελ. 26).

Ε Λ Λ Α Σ

‘Ετος άπογραφής	Π λ η θ υ σ μ ο ς		Σύνολον Πληθυσμού	Κατανομή του πληθυσμού εις ποσοστά %	
	‘Αστικός	‘Ημισσιτικός		‘Αστικός	‘Ημισσιτικός
(1) 1928	1.934.937	899.466	6.204.684	31,1	14,5
(1) 1940	2.411.647	1.086.079	7.344.860	32,8	14,8
(1) 1951	2.879.994	1.130.188	7.632.801	37,7	14,8
1961	3.628.105	1.085.856	8.388.553	43,3	12,9

N. E Y B O I A Σ

1928	18.577	25.768	99.762	144.107	12,9	17,9
1940	21.820	36.720	107.711	166.251	13,1	22,1
1951	26.248	36.376	101.918	164.542	16,0	22,1
1961	28.576	37.346	100.175	166.097	17,2	22,5

‘Ε π ε ξ η γ ή σ ε ι ς : 1) Κατά την Στατισ. ‘Επετηρίδα τής ‘Ελλάδος του έτους 1955 ή κατανομή ως άνω του πληθυσμού τής ‘Ελλάδος παρουσιάζεται κατά τι διάφορος, με την εξήγησιν ότι τα δημοσιευόμενα στοιχεία εις την Στατιστικήν ‘Επετηρίδα τώντων (του έτους 1955) είναι μή διορθωμένα, ενώ βραδύτερον διορθώθησαν. (βλ. σελ. 14 τής Στατ. τώτης ‘Επετηρίδος).

2) ‘Εκ του πίνακος τούτου σαφώς βεβαιούται ή σταθερά αύξησις του άστικού πληθυσμού τής ‘Ελλάδος και τής Εύβοίας, από του 1928 έως 1961 και αντίθετως ή μειωσις του άγροτικού πληθυσμού ατότων. ‘Επιβεβαιούται δηλαδή και εκ τών γενικών τούτων στοιχείων ό,τι προέκυψε κατά την έπιτόπιον έρευναν τών εξ Κοινοτήτων τής Εύβοίας.

1. Πραγματικός πληθυσμός του Νομού Εύβοίας και κατανομή του.

'Απογραφή τοῦ 1928 : (15-16 Μαΐου τοῦ 1928)

Κατηγορία πληθυσμοῦ	'Επαρχία			Νομός	°/ο
	'Ιστιαίας	Χαλκίδος	Καρυστίας		
'Αστικός	—	18.577	—	18.577	12,89
'Ημιαστικός	4.672	11.180	9.916	25.768	17,88
'Αγροτικός	17.258	37.681	44.823	99.762	69,23
Σύνολον	21.930	67.438	54.739	144.107	100,00

2. Κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ εἰς ἑκατοστιαῖα ποσοστά

'Αστικός	—	27,55	—	12,89
'Ημιαστικός	21,30	16,59	18,12	17,88
'Αγροτικός	78,70	55,86	81,88	69,23
Σύνολον	100,00	100,00	100,00	100,00

3. 'Επεξηγήσεις ὡς πρὸς τὸν ἡμιαστικὸν πληθυσμὸν

'Επαρ. 'Ιστιαίας. Μόνον ἡ 'Ιστιαία.

» Χαλκίδος. 'Η Λίμνη, ἡ Νέα 'Αρτάκη, ἡ Στενή-Δίρφεως καὶ τὰ Ψαχνά.

» Καρυστίας. Τὸ 'Αλιβέριον, ἡ Κύμη καὶ ἡ Σκῦρος.

'Απογραφή τῆς 16ης 'Οκτωβρίου 1940

'Αστικός	—	21.820	—	21.820	13,12
'Ημιαστικός	5.358	17.631	13.731	36.720	22,09
'Αγροτικός	20.335	40.338	47.038	107.711	64,79
Σύνολον	25.693	79.789	60.769	166.251	100,00

Κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ εἰς ἑκατοστιαῖα ποσοστά

'Αστικός	—	27,35	—	13,12
'Ημιαστικός	20,86	22,09	22,60	22,09
'Αγροτικός	79,14	50,56	77,40	64,79
Σύνολον	100,00	100,00	100,00	100,00

'Επεξηγήσεις ὡς πρὸς τὸν ἡμιαστικὸν πληθυσμὸν τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1940.

'Επαρ. 'Ιστιαίας. Μόνον ἡ 'Ιστιαία.

» Χαλκίδος. 'Η Λίμνη, ἡ Νέα 'Αρτάκη, τὰ Ψαχνά, ἡ 'Αμάρυνθος, τὸ Μαντούδιον καὶ ὁ Βασιλικός,

» Καρυστίας. Τὸ 'Αλιβέριον, ἡ Κάρυστος, ἡ Κύμη καὶ ἡ Σκῦρος.

1. Πραγματικός πληθυσμός του Νομού Εύβοίας και κατανομή του.

'Απογραφή της 7ης 'Απριλίου 1951

Κατηγορία πληθυσμού	'Επαρχία			Νομός	°/ο
	'Ιστιαίας	Χαλκίδος	Καρυστίας		
'Αστικός	—	26.248	—	26.248	15,95
'Ημιαστικός	5.364	17.817	13.195	36.376	22,11
'Αγροτικός	19.693	38.540	43.685	101.918	61,94
Σύνολον	25.057	82.605	56.880	164.542	100,00

2. Κατανομή του πληθυσμού εις εκατοστιαία ποσοστά

'Αστικός	—	31,78	—	15,95
'Ημιαστικός	21,42	21,56	23,21	22,11
'Αγροτικός	78,58	46,66	76,79	61,94
Σύνολον	100,00	100,00	100,00	100,00

3. 'Επεξηγήσεις ως προς τὸν ἡμιαστικὸν πληθυσμὸν

'Επαρ. 'Ιστιαίας. Μόνον ἡ 'Ιστιαία.

» Χαλκίδος. 'Η Λίμνη, ἡ Νέα 'Αρτάκη, τὰ Ψαχνά, ἡ 'Αμάρυθος, τὸ Μαντούδιον καὶ ὁ Βασιλικός.

» Καρυστίας. Τὸ 'Αλιβέριον, ἡ Κάρυστος, ἡ Κύμη, ἡ Σκῦρος.

'Απογραφή της 19ης Μαρτίου 1961.

'Αστικός	—	28.576	—	28.576	17,20
'Ημιαστικός	5.641	17.994	13.711	37.346	22,49
'Αγροτικός	19.564	38.780	41.831	100.175	60,31
Σύνολον	25.205	85.350	55.542	166.097	100,00

Κατανομή του πληθυσμού εις εκατοστιαία ποσοστά

'Αστικός	—	33,48	—	17,20
'Ημιαστικός	22,37	21,08	24,68	22,49
'Αγροτικός	77,63	45,44	75,32	60,31
Σύνολον	100,00	100,00	100,00	100,00

'Επεξηγήσεις ως προς τὸν ἡμιαστικὸν πληθυσμὸν ἀπογραφῆς τοῦ 1961:

'Επαρ. 'Ιστιαίας. Μόνον ἡ 'Ιστιαία.

» Χαλκίδος 'Η Λίμνη, ἡ Νέα 'Αρτάκη, τὰ Ψαχνά, ἡ 'Αμάρυθος, τὸ Μαντούδιον καὶ ὁ Βασιλικός.

» Καρυστίας Τὸ 'Αλιβέριον, ἡ Κάρυστος, ἡ Κύμη, καὶ ἡ Σκῦρος.

Πίναξ Α', ἐμφαίνων τὴν αὐξησιν τοῦ ἀστικοῦ (πραγματικοῦ) πληθυσμοῦ τοῦ Ν. Εὐβοίας.

1. Ὁ ἀστικὸς πληθυσμὸς εἰς ἀριθμὸν κατοίκων.

Ἐπαρχία	Χρονολογία ἀπογραφῆς				Διαφορὰ	
	15-16 Μαΐου 1928	16 Ὀκτ. 1940	7 Ἀπρ. 1951	19 Μαρτ. 1961	μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς τελ. ἀπογραφ.	
Ἐπαρ. Χαλκίδος ..	18.557	21.820	26.248	28.576	10.019	ἐπὶ πλεόν
Νομὸς Εὐβοίας ...	18.557	21.820	26.248	28.576	10.019	» »

2. Κατανομὴ τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ ἐπὶ τοῖς ἑκατ.

Ἐπαρ. Χαλκίδος ..	27,55	27,35	31,78	33,48	5,93	ἐπὶ πλεόν
Νομὸς Εὐβοίας ...	12,89	13,12	15,95	17,20	4,31	» »

Πίναξ Β', ἐμφαίνων τὴν ἀξομείωσιν τοῦ ἡμιαστικοῦ (πραγματικοῦ) πληθυσμοῦ τοῦ Ν. Εὐβοίας.

1. Ὁ ἡμιαστικὸς πληθυσμὸς εἰς ἀριθμὸν κατοίκων.

Ἰστιαίας	4.672	5.358	5.364	5.641	969	ἐπὶ πλεόν
Χαλκίδος.....	11.180	17.631	17.817	17.994	6.814	ἐ» »
Καρυστίας.....	9.916	13.731	13.195	13.711	3.795	» »
Νομὸς	25.768	36.720	36.376	37.346	11.578	ἐπὶ πλεόν

2. Κατανομὴ τοῦ ἡμιαστικοῦ πληθυσμοῦ τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ συν. πληθυσμοῦ.

Ἰστιαίας	21,30	20,86	21,42	22,37	1,07	ἐπὶ πλεόν
Χαλκίδος.....	16,59	22,09	21,56	21,08	4,49	» »
Καρυστίας.....	18,12	22,60	23,21	24,68	6,56	ἐ» »
Νομὸς	17,88	22,09	22,11	22,49	4,61	ἐπὶ πλεόν

3. Ὁ συνολικὸς πληθυσμὸς (ἀστικὸς, ἡμιαστικὸς, ἀγροτικὸς).

Ἰστιαίας	21.930	25.693	25.057	25.205	3.275	ἐπὶ πλεόν
Χαλκίδος.....	67.438	79.789	82.605	85.350	17.912	» »
Καρυστίας.....	54.739	60.769	56.880	55.542	803	» »
Νομὸς	144.107	166.251	164.542	166.097	21.990	ἐπὶ πλεόν

Πίναξ Γ', ἐμφαίνων τὴν ἀξομείωσιν τοῦ ἀγροτικοῦ (πραγματικοῦ) πληθυσμοῦ τοῦ Ν. Εὐβοίας.

1. Ὁ ἀγροτικὸς (πραγματικὸς) πληθυσμὸς εἰς ἀριθμὸν κατοίκων.

Ἐπαρχία	Χρονολογία ἀπογραφῆς				Διαφορὰ	
	15-16 Μαίου 1928	16 Ὀκτ. 1940	7 Ἀπρ. 1951	19 Μαρτ. 1961	μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς τελ. ἀπογραφῆς	
Ἰστιαίας	17.258	20.335	19.693	19.564	2.306	ἐπὶ πλεόν
Χαλκίδος	37.681	40.338	38.540	38.780	1.099	» »
Καρυστίας	44.823	47.038	43.685	41.831	-2.992	(ἐπὶ ἔλατ.
Νομὸς	99.762	107.711	101.918	100.175	413	ἐπὶ πλεόν

2. Κατανομὴ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τοῖς ἑκατὸν

Ἰστιαίας	78,70	79,14	78,58	77,63	-1,07	(ἐπὶ ἔλατ.)
Χαλκίδος	55,86	50,56	46,66	45,44	-10,42	» »
Καρυστίας	81,88	77,40	76,79	75,32	-6,56	» »
Νομὸς	69,23	64,79	61,94	60,31	-8,92	» »

Η ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΝΕΟΥ - ΠΥΡΓΟΥ - ΕΠ. ΙΣΤΙΑΙΑΣ

Τὸ ἱστορικὸν της: Κοινότης παράλιος τῆς Ἐπ. Ἰστιαίας, κειμένη μεταξὺ τῶν Λουτρῶν - Αἰδηψοῦ καὶ τῆς πολίχνης Ἰστιαίας καὶ ἀπέχουσα 15 χιλιόμετρα τῶν Λουτρῶν καὶ 8 χιλιόμετρα τῆς Ἰστιαίας. Εἶναι Κοινότης νέα. Ἐδημιουργήθη διὰ τῆς ἀγροτικῆς ἐγκαταστάσεως προσφύγων τοῦ Πύργου τῆς Κωνσταντινουπόλεως (τῆς ἀνατ. Θράκης), μετὰ τὴν σύμβασιν τῆς Λωζάνης περὶ ἀνταλλαγῆς ἐλληνοτουρκικοῦ πληθυσμοῦ, ἐντὸς τμήματος τοῦ ἀγροκλήματος «Ἅγιος Ἰωάννης». Οἱ πρόσφυγες οὗτοι ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ τὸ 1924 ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων δι' ἀμέσου ἐπιτάξεως καὶ καταλήψεως τοῦ κτήματος τούτου, ἀνήκοντος εἰς Γάλλον, ὀνόματι Μιμὸν καὶ ἀπετέλεσαν τὴν Προσφυγικὴν Ὀμάδα Νέου Πύργου. Ἀρχικῶς ἐπὶ ἓν ἔτος ἐστεγάσθησαν ἐντὸς σκηρῶν, εἰς τὴν θέσιν «Ἐλαιῶνα» τοῦ κτήματος τούτου.

Ἐντὸς ἄλλου τμήματος, μικροτέρου εἰς ἑκτασιν τοῦ ἰδίου ἀγροκτήματος, ἐγκατεστάθησαν συγχρόνως 184 ἀγροτικάι προσφυγικάι οἰκογένειαι τῆς τότε Προσφυγικῆς Ὁμάδος Μουρσαλή (ἤδη Κοινότητος Ταξιάρχου). Ἡ ὑπόλοιπος ἑκτασις τοῦ κτήματος τούτου ἐκ 1.400 στρεμ. ἀπηλλοτριώθη ὑπὲρ τοῦ Συνεταιρισμοῦ Ἀκτημόνων Καλλιεργητῶν Ἁγίου Ἰωάννου καὶ διενεμήθη μεταξὺ τῶν 35 μελῶν του, ἀκτημόνων καλλιεργητῶν (κολλήγων). Ὁ συνοικισμὸς οὗτος τῶν ἐντοπίων καλλιεργητῶν προσηρτήθη εἰς τὴν Κοινότητα Ταξιάρχου Ἐπαρχίας Ἰστιαίας.

Ἀρχικῶς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ ἀγρόκτημα τοῦτο 1.150 οἰκογένειαι τοῦ Πύργου. Ἀλλὰ κατὰ τὸ διάστημα 1924—1931, ὅτε ἐγένετο ἡ ὀριστικὴ διανομὴ τῶν γαιῶν, ἀπῆλθον 850 περίπου οἰκογένειαι, διότι ἦσαν ὅλως ἀνεπαρκεῖς αἱ καλλιεργήσιμοι τοῦ κτήματος τούτου γαῖαι καὶ διότι ἑκτασις ἐξ αὐτοῦ 600 στρεμ. ἦτο τότε εἰς νοσηρὰν ὕδατικὴν κατάστασιν. Ἦτο ἡ κυριώτερα ἔστια τῆς περιοχῆς ἐκείνης ἐκκολάψεως ἀνωφελῶν κωνώπων, δηλαδὴ ἡ πηγὴ τῆς ἑλονοσίας.

Οἱ πρόσφυγες τοῦ Νέου - Πύργου, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ πρόσφυγες τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς ἐλώδεις πεδινοὺς τόπους τῶν Γιαννιτσῶν, τῆς Βερροίας καὶ ἄλλων περιοχῶν, ὅπως ἦσαν ταλαιπωρημένοι καὶ ἐξηντλημένοι, προσεβλήθησαν ἀμέσως ὑπὸ τῆς ἑλονοσίας, πού ὠδήγησεν εἰς τὸν θάνατον μερικῶν ἐκ τῶν ἀσθενῶν τούτων. Ἡ ἔστια αὕτη τῆς ἑλονοσίας εἰς τὸν Νέον - Πύργον ἐξηφανίσθη ἐντὸς διετίας, διότι μὲ τὴν σκληρὰν ἰδιόχειρον ἐργασίαν τῶν προσφύγων τούτων ἀπεστραγγίσθη ἡ ὡς ἄνω ἑκτασις διὰ διανοίξεως χανδάκων καὶ ἐξυγιάνθη ἐντελῶς. Ἐκτοτε ἀποτελεῖ αὕτη τὸ πλέον γόνιμον τμήμα τοῦ κάμπου, πού ἐκμεταλλεύεται ἐπιφελῶς διὰ λαχανικῶν.

Ὅπως δὲν ἦτο βιώσιμος ἡ τόσο πυκνὴ ἀποκατάστασις τῶν προσφύγων τοῦ Ν. Πύργου, ἔπερ οἱ ἤδη πρόσφυγες τὸ ἀντελήφθησαν. Διὰ τοῦτο ὀρθῶς οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν προσεπάθησαν νὰ ἐξεύρουν ἄλλους τόπους ἐποικισμού, ὅπου πράγματι μετεκινήθησαν.

Ἐκτασις τῆς περιοχῆς τῆς.

Αὕτη συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς ὀριστικῆς διανομῆς τοῦ ἀγροκτήματος Ἁγίου Ἰωάννης, ἐνεργηθείσης τὸ 1931 ὑπὸ τῆς Τοπογραφικῆς Ἑπιτηρείας τοῦ Ἑπ. Γεωργίας, ἀνέρχεται εἰς 14.104 στέμ. Αἱ καλλιεργούμεναι ἑκτάσεις εἶναι 4.799,5 καὶ αἱ μὴ καλλιεργούμεναι ἑκτάσεις εἶναι 9.304,5.

Αἱ καλλιεργούμεναι ἑκτάσεις διεχωρίσθησαν κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους ὡς ἑξῆς:

Κατηγορίαί	Άγροί	Έκτασις κατά κλήρον	Όλική Έκτασις εις στρεμ.
A	Άγροί	2.500	829,9
B	»	3.375	949,7
Γ	»	7.250	2.248,7
Δ	ποτιστ. γαίαι	2.500	719,7
	Σύνολον :	15,625	4.748,0
	Άμπελοι		6,8
	σύνολον διανεμηθεισών εκτάσεων:		4.754,8
	Ίδιοκτησίαι καλλιεργούμεναι		44,7
	Σύνολον καλλιεργουμένων εκτάσεων		4.799,5

Αί μή καλλιεργούμεναι εκτάσεις (κατά τόν χαρακτηρισμόν των τò 1931)

A' Κοινάί. στρεμ.

1. βοσκή όρεινή	5.635,5	
2. έλαιότοποι	1.843,2	
3. χέρσα	477,9	(διανεμήθησαν μεταγενεστέρως)
4. δάση	680,6	8.637,2
5. συνοικισμός	301,2	
6. άλώνια	24,0	
7. δρόμοι	95,0	
8. άρτεσιανόν φρέαρ	0,3	
9. έξωκλήσιον	1,4	421,9
10. παραλία θαλάσσης	73,1	73,1
11. έλος (*)	7,6	7,6
12. ρεύματα	105,3	
13. χάνδακες	14,4	119,7
	Σύνολον:	9.259,5
B' Ίδιόκτητοι εκτάσεις (δημ. όδός)		45,0
	Σύνολον:	9.304,5

Ή ώς άνω κτηματολογική κατάστασις άπό του 1931, ότε έγένετο ή όριστική διανομή τών γαιών, μέχρι σήμερα μετεβλήθη, ώς κάτωθι, έκφραζόμενη εις στρογγυλούς αριθμούς. Ή μεταβολή αύτη έπραγματοποιήθη κυρίως, διότι

(*) Ήπεξηγεΐται ότι τò έλος τούτο, κείμενον έντός του συνοικισμού, άπεξήράνθη τò 1931.

διενεμήθησαν μεταξύ τῶν νέων κληρῶν, οἱ ὅποιοι ἐνεγράφησαν μετὰ τὴν ὀριστικὴν διανομὴν, ἢ ἐκ 480 στρεμμάτων καλλιεργήσιμος ἔκτασις, ἀρχικῶς ὡς ἄνω χαρακτηρισθεῖσα ὡς χέρσος ἔκτασις καὶ τμήμα τῶν ἐλαιοτόπων, ὅπου συν-εστήθησαν ἐλαιοφυτεῖαι δι' ἐξήμερώσεως τῶν ὑπαρχουσῶν ἀγριελαιῶν καὶ συμπληρώσεως τῶν κενῶν διὰ φυτεύσεως δενδρυλλίων ἐλαίας.

Κατηγορίαι γαιῶν	Στρεμ. εἰς ὀριζοντ. προβολήν		ποσοστὰ %
Ἄγροι	3.100		
λαχανόκηποι	2.100		
μηδική πολυετής	80	5.280	37,5
ἄμπελοι	—		
φυτεῖαι ὀπωροφόρων	—		
ἐλαιῶνες (ὄχι ὄλοι συνεχεῖς)	1.480		
ἐλαιοτόποι	360	1.840	13,0
βοσκότοποι ἀσκεπεῖς καὶ δασικοὶ βοσκότοποι	5.640	5.640	40,0
δάση	680	680	4,8
παραλία θαλάσσης	73		
κοῖται ρευμάτων καὶ χάνδακες	120		
δημοσία ὁδὸς	45		
ἔκτασις συνοικισμοῦ καὶ ἀγροτικῶν ὁδῶν	426	664	4,7
	14.104	14.104	100,0

Ἐπὶ τοῦ πίνακος τούτου παρέχονται αἱ ἐξῆς ἐπεξηγήσεις: 1. Ἀγροναπαυόμενοι ἄγροι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸν Νέον - Πύργον ἀπὸ τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως τῶν προσφύγων, διότι αἱ ἐδαφοκλιματικαὶ συνθήκαι ἐπιτρέπουν τὴν συνεχῆ κατ' ἔτος καλλιέργειαν τῶν καλλιεργησίμων γαιῶν, ἐπιβαλλομένην ἄλλωστε ἐκ τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ.

2. Αἱ ποτιζόμεναι γαῖαι τὸ 1931, ὅτε ἐγένετο ἡ ὀριστικὴ διανομὴ τῶν, ἦσαν 720 στρ. Ἐκτοτε ἐβελτιώθησαν αἱ ὕδατικαὶ συνθήκαι, ἰδίᾳ μεταπολεμικῶς. Δηλαδή διηνοίχθησαν κοινὰ φρέατα καὶ διὰ γεωτρυπάνων κατεσκευάσθησαν ἡμιαρτεσιανὰ φρέατα, βάθους 6—12 μέτρα καὶ ἐγκατεστάθησαν ἀντλιοστάσια, λειτουργοῦντα διὰ μηχανοκίνητων. Ἀπὸ ἔτους διεξάγεται ὑπὸ τῆς ΔΕΗ μελέτη ἐγκαταστάσεως ἐκεῖ ἠλεκτροκινήτων, διότι πρὸ τριετίας ἔχει διανεμηθῆ εἰς τὸν Ν. Πύργον ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια πρὸς ἠλεκτροφωτισμὸν κλπ. ἀνάγκας. Ἐξ ἄλλου ἐγένοντο κοινόχρηστα ἀρδευτικὰ ἔργα, συνιστάμενα

κυρίως εἰς τὴν κατασκευὴν μικρῶν φραγμάτων συγκεντρώσεως πηγῶν ὑδάτων, ὡς καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν ἀυλάκων ἐκ τσιμέντου πρὸς μεταφορὰν καὶ διανομὴν τῶν ὑδάτων τούτων.

Διὰ τῶν ἀτομικῶν καὶ τῶν κοινοχρήστων τούτων ἀρδευτικῶν ἔργων ἐπετεύχθησαν ἢ ἀύξεισις τῶν ποτιζομένων γαιῶν ἀπὸ 720 στρεμ. εἰς 1450 στρεμ. καὶ ἢ καλυτέρα ἄρδευσίς των, ὥστε σχεδὸν ἐφ' ὅλης τῆς ἐκτάσεως ταύτης νὰ πραγματοποιηθῆται ἢ καλλιέργεια δύο κηπευτικῶν εἰδῶν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους, χειμερινῶν καὶ ἑαροθερινῶν λαχανικῶν, χρησιμοποιουμένων πρὸς τοῦτο χημικῶν λιπασμάτων καὶ κόπρου.

3. Ἐκ τῶν ἐλαιῶνων καὶ ἐλαιοτόπων, ἀνερχομένων σήμερον εἰς 1840 στρέμματα, ἔκτασις ἐλαιοφυτειῶν 450 στρεμ. περίπου ἐδημιουργήθη, ὅπως ἐλέχθη, ὑπὸ τῶν προσφύγων.

4. Συστηματικὰ καὶ συνεχεῖς φυτεῖται ὀπωροφόρων δένδρων δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν Κοιν. Νέου - Πύργου. Ταῦτα εἶναι διεσπαρμένα ἐντὸς τῶν λαχανοκήπων.

Τὸ φυσικὸν περιβάλλον. Μορφή καὶ ποιότης τοῦ ἐδάφους.

Ἀπὸ τῆς παραλίας τῆς θαλάσσης ἢ περιοχὴ τῆς μελετωμένης Κοινότητος φθάνει μέχρι ὑψομέτρου 335 (θέσ. Μάγκα), κειμένου εἰς τὰ κοινὰ διοικητικὰ ὄρια τῶν Κοινοτήτων Ν. Πύργου καὶ Ἁγίου.

Περιλαμβάνει ἢ περιοχὴ αὕτη: α) Ἐπιπέδο νημὰ ἐκ στρεμ. 2.500 μὲ ἐλαχίστην κλίσιν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διενεργεῖται ἢ κηπευτικὴ καλλιέργεια φασιόλων, τομάτας, κράμβης κλπ. β) Ἐπικλίνας τμήμα, ἐκτάσεως στρεμ. 2.300, ὅπου ἢ κλίσις τοῦ ἐδάφους κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι μικρὰ (4—15%). Ἐδῶ καλλιεργοῦνται ὁ σίτος καὶ τὰ ἄλλα ἐτήσια ἀγροστώδη, τὰ ψυχανθῆ καὶ ὁ καπνός. Μικρὰ ἔκτασις ἐκ τοῦ τμήματος τούτου ἔχει κλίσιν μεγαλύτεραν. Ἐκτασις δὲ 300 περίπου στρεμμάτων ἐκ τῶν μὲ μικρὰν κλίσιν ἐδαφῶν ἀπεδόθη ἀπὸ διετίας εἰς τὴν κηπευτικὴν καλλιέργειαν, χρησιμοποιουμένων πρὸς τοῦτο ὑπογείων φρεατίων ὑδάτων. γ) Τὸ τμήμα τῶν δασῶν ἐκ δρυὸς ἐκτάσεως 680 στρεμ., περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῆς ὑψομετρικῆς ζώνης 200—280 καὶ τὸ τμήμα τοῦ ἀσκεποῦς βοσκοτόπου καὶ τοῦ δασικοῦ βοσκοτόπου ἐκτάσεως 5,640 στρεμ.

Ἡ κατάστασις καὶ ἡ ἰδιότης τῶν ἐδαφῶν: 1. Τὰ ἐδάφη τοῦ πρώτου ὡς ἄνω τμήματος καὶ ἐπὶ πλέον 200 στρεμ. ἐκ τοῦ δευτέρου εἶναι προσχωματικά, βαθέα, πλουσίας συστάσεως ἐν συναρτήσει πρὸς τὸ τοπικὸν κλίμα. Κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς πρὸς τὴν μηχανικὴν σύνθεσιν των εἶναι πηλώδη. Ἡ δυνατότης ἀρδεύσεως 1450 στρεμ. τὰ καθιστᾷ κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν κηπευτικῶν. Ἐπομένως τὰ ἐδάφη ταῦτα εἶναι τὰ παραγωγικώτερα, ποὺ ἀποδίδουν τὸ μεγαλύτερον ἀκαθάριστον καὶ καθαρὸν εἰσόδημα.

Ἀποτελοῦν μὲ δύο λέξεις τὸν ζωτικὸν χῶρον τοῦ Ν. Πύργου (βλ. τὸ κε-

φάλαιον περι έδαφικῶν συνθηκῶν τῆς Εὐβοίας). Ἄτυχῶς, ἀναλογοῦν ἐκ τῶν έδαφῶν τούτων, σήμερον, μόνον 3,5 στρεμ. κατ' οἰκογένειαν, πού έλαβε βασικόν κλήρον ἐκ 15,625 στρεμ. καλλιεργησίμων γαιῶν. Μικρά έκτασις τοῦ τμήματος τούτου, περιλαμβάνουσα 350 στρεμ. περίπου, ένίστε θλάπτεται ἐκ τῆς έκχειλίσεως τοῦ ρεύματος Μονοκαρυᾶς, πού διαρρέει τήν πεδιάδα Ταξιάρχου - Ν. Πύργου - Ὠρεῶν, διότι ἐκ τοῦ ρεύματος τούτου κατὰ τὰς αἰχμάς τῶν πλημμυρῶν προσβάλλονται αἱ καλλιέργειαι.

2. Τὰ έδάφη τοῦ δευτέρου τμήματος, πλὴν τῶν 200 ὡς ἄνω στρεμ., εἶναι πηλώδους ἢ κατὰ τόπους πηλο-ἀμμώδους συστάσεως, μέσης παραγωγικότητος, κατάλληλα διὰ τήν καλλιέργειαν σίτου, κριθῆς, βρώμης, ψυχανθῶν, (κυάμου, βίκου, έρεβίνθων) καὶ καπνοῦ.

3. Τὰ λοφώδη έδάφη τῶν ἐλαιῶνων εἶναι μᾶλλον ἀμμοπηλώδους συστάσεως καὶ ἐπικλινῆ, έχοντα ἀπόλυτον ἀνάγκην ἀντιδιαβρωτικῆς προστασίας διὰ λιθοθαμίδων. Ἄτυχῶς, δὲν καταβάλλεται συνεχῆς τιαυτή καλλιεργητικὴ φροντίς, ἢ ὁποία θ' ἀποδώσει, ὡς πρὸς τὰ προσβληθέντα ἐλαιόδενδρα ἐκ τοῦ παγετοῦ τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1963, μετὰ 8—10 ἔτη.

4. Τὰ έδάφη τῆς δασοσκεποῦς έκτάσεως, τοῦ δασικοῦ βοσκοτόπου καὶ τοῦ ἀσκεποῦς ἢ ἄραιῶς καλυπτομένου βοσκοτόπου εἶναι λίαν ἐπικλινῆ (κλίσεις 40—100%), ἀβαθῆ καὶ ἐν μέρει βραχώδη, ἀκατάλληλα λόγω τῆς φυσικῆς καταστάσεως των ταύτης διὰ γεωργικὴν ἢ δενδροκομικὴν ἐκμετάλλευσιν. Εἶναι δηλαδὴ ἀπόλυτα δασικὰ έδάφη, ἐπιδεικτικὰ ἐκμεταλλεύσεως μόνον διὰ δασικῶν δένδρων καὶ θάμνων.

Κατὰ τὰ στοιχεῖα ταῦτα τὸ μεγαλύτερον τμήμα κατὰ κατηγορίας γαιῶν τῆς Κοινότητος Νέου - Πύργου, δηλαδὴ ποσοστὸν 40% εἶναι χαλαρᾶς ἐκμεταλλεύσεως. Τοῦτο εἶναι μία οὐσιώδης αἰτία τῆς μετακινήσεως τοῦ ἀγροτικοῦ τούτου πληθυσμοῦ πρὸς τὰς πόλεις. Δηλαδὴ μὲ ἄλλας λέξεις ὁ Νέος - Πύργος θὰ εἶχε μεγαλύτερον πληθυσμόν, ἐὰν ἐκ φύσεως ὅλη ἢ περιοχὴ του ἦτο πεδινὴ καὶ καλλιεργήσιμος.

Τ ὀ κ λ ἱ μ α : Τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κλίματος τῆς περιοχῆς τοῦ Ν. Πύργου ἀναφέρονται εἰς τὸ γενικὸν μέρος τῆς παρουσίας μελέτης περὶ τοῦ κλίματος τῆς βορείου Εὐβοίας καὶ μάλιστα τῆς Ἐπαρχίας Ἰστιαίας. Συγκεκριμένως ἰσχύουν ὡς πρὸς τὸν Ν. Πύργον οἱ κλιματικοὶ πίνακες τοῦ σταθμοῦ Ἰστιαίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὁ Ν. Πύργος ἀπέχει κατ' εὐθεῖαν νοτιήν γραμμὴν μόνον 7 χιλιομέτρα. Ἐξ ἄλλου ἀμφοτέρω οἱ τόποι οὗτοι εἶναι πεδινοὶ μὲ ἀσήμαντον διαφορὰν ὕψομέτρου. Ἐπίσης ἀναφερόμεθα ὡς πρὸς τήν ἐπίδρασιν τοῦ κλίματος ἐπὶ τῶν καλλιεργειῶν καὶ ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν γεωργοκτηνοτροφικῶν ἐκμεταλλεύσεων εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν κλιματικῶν συνθηκῶν τῆς Εὐβοίας καὶ εἰδικῶς τῆς Ἐπαρχίας Ἰστιαίας*.

(*) Ἡ ἀμμώδης παραλία τοῦ Νέου Πύργου χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ἰστιαίας διὰ θαλάσσια λουτρά.

Αἱ ὕδατικαὶ συνθήκαι : Αὗται εἶναι μᾶλλον εὐνοϊκαὶ διὰ τὴν γεωργίαν τῆς Κοινότητος Ν. Πύργου, δοθέντος ὅτι εἰς τὸ πλούσιον πεδινὸν τμημὰ τῆς ὑπάρχουν φρεατία ὕδατα, τὰ ὁποῖα ἀπὸ βάθους κατὰ μέσον ὄρον 7 μέτρων κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἀποδίδουν ἐπαρκῆς ὕδωρ πρὸς ἀρδευσιν τῶν κηπευτικῶν. Ἡ ἐπάρκεια τῶν φρεατίων τούτων ὕδατων ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ σχετικῶς μεγάλου βροχομετρικοῦ ὕψους καὶ τῆς κατανομῆς αὐτοῦ κατ' ἐποχὰς (βλ. πίνακας βροχῆς σταθ. Ἰστιαίας).

Εἶναι λίαν πιθανὸν διὰ συστηματικῆς ὑδρολογικῆς ἐρεύνης νὰ ἐξευρεθοῦν ἀρτεσιανὰ ὕδατα αὐτομάτου ἢ ἡμιαυτομάτου ροῆς. Διότι ἐγένοντο μόνον δύο δοκιμαστικαὶ γεωτρήσεις ὅλως θεβιασμένως, χωρὶς νὰ ἐπιτευχθῆ ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῶν γεωτρήσεων τούτων. Ἐξ ἄλλου ἐκ τοῦ πηγαιῶ ὕδατος τῆς τοποθεσίας «Αὐλαγάδες ἢ Παναγίτσα» τῆς Κοινότητος Ταξιάρχου ποτίζονται διὰ φυσικῆς ροῆς 350 στρεμ. περίπου τῆς περιοχῆς Ν. Πύργου.

Οἰκονομικαὶ συνθήκαι

Πρὸς συντόμεισιν τοῦ κειμένου τῆς παρούσης μελέτης ἐκτίθενται αἱ ἀπαραίτητα μόνον ἐν πρόκειμένῳ σχετικαὶ πληροφορίαι, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὰς συνθήκας συγκοινωνίας καὶ μεταφορῶν. Ὁ Ν. Πύργος συνδέεται διὰ τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ Ἀθηνῶν - Χαλκίδος - Ψαχνῶν - Μαντουδίου - Ἀγίας Ἄννης - Ἰστιαίας - Αἰδηψοῦ, ἣ ὁποῖα μάλιστα διέρχεται διὰ τοῦ παραλιακοῦ ἄκρου τοῦ Ν. Πύργου. Ὅμως, ἡ ὁδὸς αὕτη ἀπὸ Χαλκίδος μέχρι Αἰδηψοῦ ἔχει μὲν μῆκος (157 χιλιομέτρα) καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον δὲν εὐρίσκεται εἰς καλὴν κατάστασιν. Ἐπομένως δὲν εἶναι ταχεῖα καὶ συμφέρουσα ἡ ἐπικοινωνία τῶν κατοίκων τῆς Ἐπαρχίας Ἰστιαίας διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ὅταν πρόκειται νὰ ταξιδεύσων ἐκεῖθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐξ ἄλλου εἶναι βραδεία καὶ δαπανηρὰ ἡ κυκλοφορία μεγάλων αὐτοκινήτων ἐπὶ τῆς ἰδίᾳ ὁδοῦ Αἰδηψοῦ - Χαλκίδος - Ἀθηνῶν μῆκος 257 χιλιομέτρων, διὰ τὴν διακίνησιν τῶν ἐμπορευμάτων (λαχανικῶν, πεπονησίδων, ξυλείας, καυσόξυλων κλπ.).

Εὐτυχῶς ἡ σύνδεσις τῶν Λουτρῶν τῆς Αἰδηψοῦ μετὰ τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ Ἀθηνῶν - Λαμίας - Θεσ. νίκης διὰ τοῦ φέρρου - μὲν Αἰδηψοῦ - Ἀρκίτσης (Λοκρίδος) ἀπὸ τετραετίας ἤδη ἐβελτίωσε θασιῶς τὰς συνθήκας συγκοινωνίας καὶ μεταφορῶν ὅλης τῆς Ἐπαρχίας Ἰστιαίας. Διότι ἡ ἀπόστασις Ἀθηνῶν - Αἰδηψοῦ διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τούτου χερσαίας καὶ θαλασσίας συγκοινωνίας περιωρίσθη μόνον εἰς 150 χιλιομέτρα. Ἦδη ἀπὸ τοῦ θέρους τοῦ 1961 μεγάλα φορτηγὰ αὐτοκίνητα φορτώνουν ἐπὶ τόπου, εἰς τὴν Ἰστιαίαν καὶ τὸν Ν. Πύργον, ἐντὸς τῶν ἀγρῶν τὰ κηπευτικὰ προϊόντα — βαρέα καὶ ὀγκώδη — ὅπως εἶναι τὰ καρπούζια, αἱ τομάτες, τὰ χλωρὰ φασόλια, ἡ κράμβη καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα μεταφέρονται ἐκεῖθεν ἀπ' εὐθείας ἐντὸς τριῶν μόνον ὥρων εἰς τὴν λαχαναγορὰν τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸ τοῦ ἐπιτυχοῦς καὶ ἐπωφελοῦς τούτου συνδυασμοῦ οἱ

παραγωγοί τοῦ Ν. Πύργου μετέφερον τὰ λαχανικά των ἢ διὰ τῆς μακρᾶς ὁδοῦ Αἰδηψοῦ - Ἰστιαίας - Χαλκίδος - Ἀθηνῶν ἢ δι' ἰστιοφόρων ἀπὸ τοῦ Ν. Πύργου μέχρι τοῦ Ὠρωποῦ καὶ ἐκεῖθεν δι' αὐτοκινήτων εἰς Ἀθήνας, ὑποβαλλόμενοι εἰς σοβαρὰς δαπάνας μεταφορῶν. Εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ θελίωσις τῶν συνθηκῶν συγκοινωνίας καὶ μεταφορῶν διὰ τοῦ φέρρου-μπὼτ Αἰδηψοῦ - Ἀρκίσσης συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς καλλιεργείας τῶν κηπευτικῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἐπαρχίας Ἰστιαίας πρὸς ὄφελος τῶν ἀγροτῶν τῆς.

Ἡ πόλις τῶν Λουτρῶν τῆς Αἰδηψοῦ : Αὕτη ἐξυπηρετεῖ ἀμέσως τοὺς κατοίκους τοῦ Ν. Πύργου. Ἐργάτριαι καὶ ἐργάται (ἄτομα 25—30 κατὰ μέσον ὄρον) ἐξευρίσκουν ἐκεῖ ἐπὶ τρίμηνον διάστημα κατ' ἔτος ἐργασίαν λουτρονόμου, καμαριέρας ξενοδοχείων καὶ οἰκιῶν, πλυντρίας, καθαριστρίας ἐστιατορίων καὶ ὑπαλλήλου ἐστιατορίων, ζαχαροπλαστείων καὶ καφενείων. Καὶ ἐπὶ πλεόν ἐξυπηρετοῦνται οἱ κάτοικοι τοῦ Ν. Πύργου ἐκ τῆς πόλεως τῶν Λουτρῶν τῆς Αἰδηψοῦ, διότι καθίσταται δυνατὴ ἡ πώλησις εἰς αὐτὴν σημαντικῆς ποσότητος ἐκ τῶν γεωργικῶν, κτηνοτροφικῶν καὶ ἀλιευτικῶν προϊόντων τοῦ Ν. Πύργου (λαχανικῶν, γάλακτος, κρέατος, ἰχθύων).

Συνθηκαὶ ἐργασίας : Ἐπειδὴ ἡ κατ' οἰκογένειαν ἰδιοκτησία εἶναι μικρὰ εἰς τὸν Ν. Πύργον, ὑφίσταται προφανῶς πυκνότης πληθυσμοῦ καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὰ κρατοῦντα ἔθιμα συμμετέχουν αἱ γυναῖκες εἰς ὅλας τὰς γεωργικὰς ἐργασίας, ὑφίσταται συνήθως περίσσεια ἐργατικῶν χειρῶν. Ἡ μετακίνησις πολλῶν ἀγροτῶν καὶ ἀγροτισσῶν ἐκ τοῦ Ν. Πύργου εἰς τὰς πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν καὶ ἡ ἀπασχόλησις σημαντικοῦ ἀριθμοῦ γυναικῶν τοῦ Ν. Πύργου, ὡς ἐργατριῶν τοῦ κονσερβοποιείου λαχανικῶν καὶ τῶν βιομηχανικῶν ἀλιπᾶστων Ὠρεῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἀπασχόλησις ἐπὶ τρίμηνον, ὡς ἐλέχθη, εἰς τὰ Λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ 25—30 ἀτόμων δὲν ἔχουν φέρει ἔλλειψιν ἐργατῶν καὶ ἐργατριῶν, ποὺ ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν κανονικὴν ἐκτέλεσιν τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν τοῦ Ν. Πύργου. Ἐξ ἄλλου ἡ χρησιμοποίησις μηχανημάτων, ὡς τῶν ἐλκυστήρων διὰ τὰς ἀρόσεις καὶ τὰς μεταφορὰς, τῶν ἀλωνιστικῶν μηχανῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν θεριζοαλωνιστικῶν, βεβαίως, περιώρισε τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἀκτημόνων γεωργοεργατῶν, καθὼς καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀροτριώντων ζώων.

Τὰ ἡμερομίσθια πρὸς ἐκτέλεσιν γεωργικῶν ἐργασιῶν τῶν μὲν ἐργατριῶν κυμαίνονται ἀπὸ 35—40 δρχ., τῶν δὲ ἀνδρῶν ἀπὸ 60—80 δρχ., ἐνῶ εἰς ἄλλας περιοχὰς, π.χ. τῆς πεδινῆς Κορινθίας, εἶναι πολὺ μεγαλύτερα τὰ ἡμερομίσθια ταῦτα κατὰ τὰς αἰχμὰς τῶν ἐργασιῶν, ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ θέρος, ὅποτε παρατηρεῖται ἐκεῖ ἀνεπάρκεια ἐργατικῶν χειρῶν καὶ μεγάλη ὑψώσις τῶν ἡμερομισθίων. Κατὰ τὰς αἰχμὰς τῶν ἐργασιῶν τῶν κηπευτικῶν τοῦ Ν. Πύργου, π.χ. κατὰ τὴν συλλογὴν τῶν χλωρῶν φασιόλων, χρησιμοποιοῦνται ἐν μέρει ἐργάτριαι ἐκ τῶν γειτονικῶν Κοινοτήτων Ἀγίου καὶ Ταξιάρχου ἐπὶ 20—30 ἡμέρας κατὰ μέσον ὄρον καθ' ἕκαστον θέρος.

Ἐκ τὰς γεωργικοῦ κλήρου: Ὄταν κατὰ τὸ ἔτος 1931 ἐγένετο ἡ ὀριστικὴ διανομὴ τῶν γαιῶν μεταξὺ τῶν προσφύγων Ν. Πύργου, διεχωρίσθη βασικὸς κλῆρος διὰ μίαν πενταμελῆ ἀγροτικὴν οἰκογένειαν ἐκ στρεμ. 15,625 καλλιεργουμένων γαιῶν. Ὁ κλῆρος οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 4 τεμάχια τεσσάρων κατηγοριῶν γαιῶν, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω. Ἀναλογοῦν δὲ μόνον 3,5 στρέμ. ἐκ τῶν πλέον γονίμων, ποτιστικῶν γαιῶν, τοῦ Ν. Πύργου εἰς ἐκάστην ἀγροτικὴν οἰκογένειαν, δικαιωθεῖσαν βασικοῦ κλήρου. Ὁ κλῆρος οὗτος προσηυξήθη κατὰ 1) ὅ δι' ἕκαστον τέκνον πλέον τῶν τριῶν μέχρι διπλασίου κλήρου.

Εἰς τοὺς ἐπαγγελματίας (ἀλιεῖς, τεχνίτας κλπ.) παρεχωρήθη κλῆρος ἐκ 5 μόνον στρεμ. γαιῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐν μόνον στρέμμα εἶναι ποτιστικόν. Κατὰ ταῦτα παρεχωρήθησαν οἱ ὡς κάτωθι ἀναφερόμενοι κλῆροι.

	Οἰκογένειαι	Σύνολον κλήρων	Ἐκτὰς βασικοῦ κλήρου
Γεωργικοὶ κλῆροι	269	275	15,625 στρεμ.
Κλῆροι συντηρήσεως	9	9	5,0
» ἐπαγγελματικοὶ	10	10	5,0

Ὁ βασικὸς οὗτος κλῆρος ἀπὸ τοῦ 1931 ἦτο ἀνεπαρκὴς διὰ τὴν διαβίωσιν τῶν προσφύγων Ν. Πύργου, οἱ ὅποιοι πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ στοιχειωδῶς ἀπαιτήτου εἰσοδήματος ἐργάζονται ἐπικουρικῶς ἄλλοι ὡς τεχνίται, «ξυλουργοὶ - κτίσται», ἄλλοι ὡς ἀλιεῖς καὶ ἄλλοι ὡς ἀπλοὶ γεωργοεργάται. Ὅμως, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ 1931 μέχρι τοῦδε παρήλθον 34 ἔτη, ἐδημιουργήθησαν νέαι οἰκογένειαι, ὥστε ν' ἀναλογοῦν εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις μόνον 8 στρέμματα δι' ἐκάστην οἰκογένειαν, ἢ ὁποία ἐκληρονόμησε τὴν ἑκτασιν ταύτην ἐκ τοῦ θανόντος πατρὸς ἢ ἄλλως τὴν προσδοκᾶ ἐκ τῶν ζώντων γονέων.

Ἐκ τῆς μικρᾶς ταύτης ἑκτάσεως ἀναλογοῦν μόνον 1 - 2 στρέμματα γονίμου ποτιστικοῦ χώρου εἰς ἐκάστην οἰκογένειαν, ἢ ὁποία δὲν ἐδικαιώθη ἀρχικοῦ κλήρου. Ἐξ ἄλλου ἡ διανεμηθεῖσα ἑκτασις ἐκ τοῦ ἐλαιότοπου πρὸς δημιουργίαν ἐλαιῶνων, λόγῳ τῆς πτωχότητος καὶ τοῦ ἐπικλινούσ ἐδάφους, καὶ ἡ ἔμμεσος ὠφέλεια τῶν Νεοπυργιωτῶν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν προερχομένων ἐκ τῆς χαλαρᾶς ἐκμεταλλεύσεως τῶν κοινοχρήστων ἐκτάσεων, δηλαδὴ τῶν δασῶν καὶ τῶν βοσκοτόπων, δὲν συντελοῦν σοβαρῶς εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομίας των.

Εἶναι, ὅθεν φανερόν, ὅτι δὲν εἶναι βιώσιμος ἡ ἰδιοκτησία αὕτη. Τοῦτο ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τὴν πρωταρχικὴν αἰτίαν μετακινήσεως τῶν κατοίκων τοῦ Νέου Πύργου εἰς τὰς πόλεις καὶ ἰδίᾳ τὴν πρωτεύουσαν ἢ τὸ ἐξωτερικόν.

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν μετακινήθέντων εἰς τὰς πόλεις καὶ ἰδίᾳ τὴν πρωτεύουσαν ἐστράφησαν πρὸς τὰς τέχναις, τὰς ὁποίας ἔμαθον πλήρως ἐντὸς συντόμου χρόνου χάρις εἰς τὴν δξύνειαν, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐργατικότητά των.

Γεωργικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός Νέου Πύργου: Ὁ Συν)σμός οὗτος ιδρύθη τὸ 1930. Ἐλειτούργησεν ἐπὶ 5 ἔτη, ἀλλὰ διεκόπη ἡ λειτουργία του, λόγῳ διαχειριστικῶν ἀνωμαλιῶν, ἰσχνῆς συνεταιριστικῆς συνειδήσεως καὶ τῶν δυσχερειῶν μεταφορᾶς τῶν κηπευτικῶν προϊόντων. Ἀνασυνεκροτήθη τὸ 1945 μὲ τὸν σκοπὸν τῆς πιστωτικῆς διευκολύνσεως τῶν μελῶν του παρὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς καὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεως τῶν προϊόντων των. Ἐχρησιμοποιήθη δὲ ἐπὶ διετίαν ἴδιον πετρελαιοκίνητον ἰστιοφόρον, πού ἠγόρασεν ὁ Συν)σμός διὰ δανείου τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς πρὸς ἄμεσον μεταφορὰν τῶν κηπευτικῶν προϊόντων ἀπὸ τὸν Ν. Πύργον εἰς τὴν Σκάλαν Ὠρωποῦ. Ἐγένετο, θεδαίως, συνδυασμός μεταφορᾶς κηπευτικῶν προϊόντων καὶ ἄλλων ἐμπορευμάτων, ὡς ἀλεύρων, καυσοξύλων κλπ.

Ἄλλ' ὅταν, μεταπολεμικῶς, διηνοιχθῆ ἡ ὁδὸς Ἰστικίας - Ἀγίας Ἄννης - Χαλκίδος προέκυπτε σοβαρὰ ζημίαι ἐκ τῆς διατηρήσεως τοῦ ἰστιοφόρου τούτου. Μάλιστα ἐπὶ ἓν ἔτος διετηρήθη τούτο μὲ φανεράν ζημίαν τοῦ Συν)σμοῦ, ὑποχρεωθέντος εἰς τὴν καταβολὴν ὑψηλῶν κομιστρῶν τῶν κηπευτικῶν προϊόντων. Ἐκ τούτου ἐδημιουργήθη δυσἀρέσκεια μεταξὺ τῶν συνεταίρων, μερικοὶ τῶν ὀπιῶν ἀπεχώρησαν ἐκ τοῦ Συν)σμοῦ. Κατὰ ταῦτα οἱ συνεταῖροι περιορίσθησαν εἰς 65 μόνον, ἐνῶ ηὔξήθησαν οἱ μεμονωμένοι ἀγρόται. Ὁ ἐν λόγῳ Συν)σμός ἔκτοτε λειτουργεῖ κανονικῶς καὶ πλέον τῆς λήψεως καὶ τῆς διανομῆς μεταξὺ τῶν μελῶν του τῶν δανείων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ἐνεργεῖ τὴν ἀπὸ κοινοῦ πώλησιν τῶν κηπευτικῶν προϊόντων, ἀτυχῶς ὅμως ὄχι ἐν ὄλῳ, διότι μερικοὶ συνεταῖροι ἀπομονοῦνται.

Κοινωνικαὶ συνθήκαι

Διαθίωσις καὶ στέγασις: Οἱ κάτοικοι τοῦ Νέου Πύργου στεγάζονται ἐντὸς μικρῶν καὶ ἀνεπαρκῶν οἰκημάτων, κατασκευασθέντων ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων (Ε.Α.Π.) κατὰ τὴν πρώτην ἐγκατάστασίν των. Ἐκάστη κατοικία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο δωμάτια, ἐπιφανείας ἑκάστον 16 τ.μ., ἤτοι συνολικῶς 32 τ.μ. Μαγειρεῖον (κουζίνα) ἔχουν μόνον ὀλίγαι οἰκογένειαι. Μερικαὶ οἰκογένειαι τοῦ Ν. Πύργου στεγάζονται ἐντὸς οἰκημάτων τεσσάρων δωματίων, προσωριζομένων ἀρχικῶς διὰ τὴν στέγασιν δύο οἰκογενειῶν. Ὁ συνοικισμός οὗτος ἔχει σχέδιον ρυμοτομίας.

Ἀντιθέτως αἱ νεοπαγεῖς οἰκογένειαι κατὰ τὸ πλεῖστον κατοικοῦν ὑπὸ συνωστισμὸν ἐντὸς ἐνὸς δωματίου, στεγαζόμεναι ὁμοῦ μετὰ τῶν γονέων των ἢ τῶν ἐγγάμων ἀδελφῶν των. Ἡ αὐτὴ ἐκάστης κατοικίας εἶναι ἐπιφανείας 100 τ.μ. Τηρεῖται σχετικὴ καθαριότης τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν κατοικιῶν. Ἐν τούτοις κατὰ ποσοσδὸν 60% στεροῦνται αὗται ἀποχωρητηρίου. Οἱ σταῦλοι κατεσκευάσθησαν ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ οἰκοπέδου δι' ἰδίων ἐξόδων τῶν προσφύγων καὶ μὲ τοὺς κόπους των.

Ἐλάχιστοι πρόσφυγες τοῦ Νέου Πύργου ἠδυνήθησαν νὰ βελτιώσωσι καὶ νὰ ἐπεκτείνωσι τὰ ἀρχικὰ ταῦτα οἰκήματα. Εἶναι ἐλάχιστοι ἔμποροι καὶ παντοπῶλαι ἢ ἐπαγγελματίαι (ἀρτοποιοί, κρεσποῶλαι, παντοπῶλαι). Βεβαίως, ἡ στεγαστικὴ αὕτη κατάστασις μαρτυρεῖ τὴν ἰσχνὴν οἰκονομίαν τῶν κατοίκων τοῦ Νέου Πύργου.

Ἡ δ ι α τ ρ ο φ ῆ εἶναι ἐλλιπὴς ὡς πρὸς τὰ λευκοματώδη ζωϊκὰ συστατικά. Μόνον κατὰ τὰς περιόδους γαλακτοπαραγωγῆς, διαρκείας συνήθως 7 μηνῶν, οἱ πρόσφυγες τοῦ Ν. Πύργου καταναλίσκουν μᾶλλον ἐπαρκῆ ποσότητα γάλακτος, ὅταν διατηροῦν βελτιωμένα οἰκόσιτα ζῶα. (ἀμνάδας καὶ αἰγας). Οἱ κάτοικοι τοῦ Ν. Πύργου σχεδὸν ὅλοι ἀγοράζουσι τὸν ἄρτον ἀπὸ τοὺς ἀρτοκλιδάνους, δηλαδὴ ὡς πρὸς τοῦτο εἶναι ἀστοαγρόται. Εἰς τὸν Νέον Πύργον (καθὼς καὶ εἰς τὴν Στροφυλιάν) λειτουργεῖ ὑδραγωγεῖον μετὰ δικτύου διανομῆς τοῦ ὕδατος ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ καὶ ὀλίγων κατοικιῶν.

Ἡ ἔ ν δ υ σ ι ς καὶ ἡ ὑ π ό δ η σ ι ς: Χρησιμοποιοῦνται ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα, σχεδὸν ἐν ὅλῳ εὐτελοῦς ἀξίας. Δὲν συνηθίζουσι οἱ Νεοπυργιωταὶ νὰ κατασκευάζουσι οἱ ἴδιοι μάλλινα καὶ βαμβάκερα ὑφάσματα. Δὲν ὑπάρχει δηλαδὴ κλειστὴ οἰκονομία. Ἐπομένως ὑποβάλλονται οὗτοι εἰς σοβαρὰς δαπάνας πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τούτων, κατὰ τὸν τρόπον στοιχειώδη. Ἡ τὰς καθημερινὰς ἡμέρας φοροῦν παλαιὰ, ἐμβαλωμένα ὑποδήματα καὶ ἐνδύματα, ποὺ ἀγοράζουσι συχνὰ ἀπὸ τὰ παλαιοπωλεῖα.

Σ υ ν θ ῆ κ α ι ὑ γ ι ε ι ν ῆ ς: Ἡ ὑγειονομικὴ περίθαλψις παρέχεται ὑπὸ τοῦ ἀγροτικοῦ ἰατροῦ Ὁρεῶν, ἐνῶ ἡ νοσοκομειακὴ περίθαλψις εἶναι ὅλως ἀνεπαρκής. Διότι ὁ Ὑγειονομικὸς Σταθμὸς Ἰστιαίας δὲν δύναται νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας ὅλης τῆς Ἐπαρχίας. Τὰ φάρμακα δὲν παρέχονται ὑπὸ τοῦ Κράτους εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Ν. Πύργου, ἀτυχῶς, δωρεάν, ὅπως καὶ εἰς ὀλόκληρον τὴν ἐλληνικὴν ὑπαιθρον, ὅπερ ἀποτελεῖ δυσδάστακτον φορτίον τῶν ἀγροτῶν τῆς χώρας μας.

Σ υ ν θ ῆ κ α ι ἔ κ π α ι δ ε ὑ σ ε ω ς: Εἰς τὴν ἐν λόγῳ Κοινότητα ἀπὸ τῆς συστάσεώς της λειτουργεῖ Δημοτικὸν Σχολεῖον, τὸ ὅποιον ἀπὸ τριετίας στεγάζεται ἐντὸς τεσσάρων αἰθουσῶν. Πέρυσιν εἶχε τρεῖς διδασκάλους καὶ μίαν νηπιαγωγόν, ὑπερηρετοῦσαν καὶ ἐφέτος, ἐνῶ ἐκ τῶν διδασκάλων ἔμεινον μόνον δύο. Ἀναλογοῦν 45 μαθηταὶ εἰς ἕκαστον δημοδιδάσκαλον, ὅπερ θεωρεῖται κανονικὸν διὰ τὴν ἀρτίαν ἐκπαίδευσιν τῶν μαθητῶν τῶν πολυθεσίων Δημοτικῶν Σχολείων. Ὅλοι οἱ νέοι ἄρρενες καὶ θήλειοι φοιτοῦν εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον, οἱ δὲ γονεῖς των, ἀντιλαμβάνομενοι τὴν σημασίαν τῶν γραμμιάτων, οὐδέποτε ἀποσοῦν τὰ τέκνα των ἐκ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου πρὸ τῆς ἀποφοιτήσεώς των.

Ὅλιγοι μαθηταί, κατόπιν στερήσεων τῶν γονέων των καὶ μετὰ τὴν οἰκονομικὴν συνδρομὴν τῶν συγγενῶν των, ποὺ διαμένουν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις καὶ μάλιστα εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Θεσ) νίκην, καὶ μετὰ τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν τῶν ἰδίων μαθητῶν, ποὺ εἰργάσθησαν τὴν ἡμέραν ὡς σερβιτόροι ἢ ὡς πλανόδιοι

πωληται ή ως μαθητευόμενοι τεχνίται έσπούδασαν κατά τὸ πλείστον εἰς τὰς Πρακτικὰς ή Μέσας Τεχνικὰς Σχολὰς, ὡς εἰς τὸν κάτωθι πίνακα ἐμφαίνεται. Ἔχουν οἱ μαθηταὶ τοῦ Νέου Πύργου ἔφεσιν καὶ διαθέσιν νὰ σπουδάσουν, ἀλλὰ δὲν ἔχουν τὰς πρὸς τοῦτο οἰκονομικὰς δυνάμεις.

Ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, οἱ ἡλικίας ἄνω τῶν 65 ἐτῶν εἶναι ἀναλφάβητοι, αἱ γυναῖκες κατὰ ποσοστὸν 80%, οἱ ἄνδρες κατὰ 50%.

Σχολαί, εἰς τὰς ὁποίας ἐσπούδασαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Ν. Πύργου

Κατηγορίαι ἀποφοίτων	ἀριθμὸς	Κατηγορίαι σπουδαστῶν	ἀριθμὸς
Ἄνωτ. Ἐμπορικὴ Σχολή	1	Φυσικομαθητ. Σχολή	
Παιδαγωγικαὶ Ἀκαδημαῖαι	2	Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν	1
Σχολή Ὑπομηχανικῶν Βόλου	1	Νομικὴ Σχολή ἰδίου Παν/ου	1
Σιβιτανίδειος Τεχνικὴ Σχολή	1	Σχολαὶ Ἐμποροπλοιαρχῶν	2
Τεχ. Σχολή Θεσσαλονίκης	1	Σύνολον	4
Τεχν. Ναυτικαὶ Σχολαὶ	2		
Τεχν. Σχολή Ο.Τ.Ε.	1		
Σύνολον	9		

Συνοθηκαὶ θερμάνσεως καὶ ξυλεύσεως: Διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν φαγητῶν χρησιμοποιοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον γκαζιέραν ἀκαθάρτου πετρελαίου, ἐνῶ διὰ τὴν θέρμανσιν χρησιμοποιοῦν οἱ περισσότεροι θερμάστρας, καὶ ὀλιγώτεροι χρησιμοποιοῦν τὰ ἐγχώρια τζάκια. Βεβαίως, χάριν οἰκονομίας καυσοξύλων καὶ θελτιώσεως τῶν ὕδρων τῆς θερμάνσεως, δεόν νὰ γενικευθῇ ἡ χρῆσις ἀπλῶν θερμαστῶν, χρησιμοποιουμένων διὰ θέρμανσιν καὶ παρασκευὴν φαγητῶν.

Μορφωτικὸν καὶ τεχνικὸν ἐπίπεδον: Οἱ ἀγρόται τοῦ Ν. Πύργου, καίτοι οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν γνωρίζουν τὰ γράμματα μόνον τοῦ Δημοτ. Σχολείου, ἀγαποῦν τὴν ἀγροτικὴν πρόοδον καὶ πιστεύουν εἰς τὰ πορίσματα τῆς Γεωπονικῆς Ἐπιστήμης. Ἄλλωστε ἦσαν εἰς τὴν Πατρίδα των, τὸν Πύργον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καλοὶ καλλιεργηταὶ κηπευτικῶν, καὶ ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ ἀνάγκη ἐπέβαλεν εἰς αὐτούς, νὰ γίνουν καλύτεροι καὶ ἐπιμελέστεροι καλλιεργηταί. Εἶναι ὀνομαστὴ καὶ ἀξία ἐπαίνου ἡ προσωπικὴ ἐργασία των, ὡς ἀγροτῶν τῆς κατηγορίας ταύτης, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θηλέων τέκνων των ἀπὸ ἡλικίας 14 ἐτῶν καὶ ἄνω.

Ἐφισταμένη γεωργικὴ κατάστασις

Ἐν προκειμένῳ γίνεται ὅλως σύντομος ἔκθεσις τῆς καταστάσεως ταύτης, δοθέντος ὅτι ἡ παρούσα μελέτη ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν αἰτίων μετακινήσεως τῶν ἀγροτῶν ἐκ τοῦ Ν. Πύργου καὶ ὄχι εἰς τὴν διαπίστωσιν τῶν

τεχνικών ελλείψεων τῆς γεωργικῆς ταύτης καταστάσεως. Ἡ σπουδαιότερα καλλιέργεια εἶναι ἐκείνη τῶν κ η π ε υ τ ι κ ῶ ν καὶ μάλιστα τῆς τομάτας, τῶν φασιόλων (χλωρῶν) καὶ τῆς κράμβης, ἡ ὁποία διεξάγεται ἐντέχνως καὶ ἐπιμελέστατα. Οἱ Νεοपुरγιῶται συμβουλεύονται τοὺς γεωπόνους, τοὺς ὁποίους σέβονται καὶ ἐκτιμοῦν.

Μετὰ τὰ κηπευτικά ἐνδιαφέροντα καλλιέργεια εἶναι ἐκείνη τῶν σιτηρῶν καὶ ἐξ αὐτῶν περισσότερο τὴν σιτοκαλλιέργεια. Αὕτη διεξάγεται μεθοδικῶς, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖται ἐκ τῆς ἐν ὄλῳ σχεδὸν ἀντικαταστάσεως τῶν ἐντοπίων ποικιλιῶν τοῦ σίτου διὰ τῶν νέων, ξενικῶν ἢ μὴ, λίαν παραγωγικῶν, ἐκ τῆς γενικῆς χρησιμοποίησεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ ἰδίᾳ μαρτυρεῖται ἡ μεθοδικὴ αὕτη καλλιέργεια ἐκ τῶν ἱκανοποιητικῶν κατὰ στρέμμα ἀποδόσεων τοῦ σίτου, κυμαινομένων ἀπὸ 160 - 250 κιλά ἀναλόγως, ἰδίᾳ τῆς ποιότητος τοῦ ἐδάφους, τῆς πλήρους ἢ μὴ ὀρθῆς χρησιμοποίησεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ τῶν καλλιεργητικῶν περιποιήσεων.

Σημειοῦται, ὅτι οἱ Νεοपुरγιῶται δὲν ἔχουν τὴν συνήθειαν νὰ καλλιεργοῦν τὸν καπνόν. Διὰ τοῦτο ἐν μικρὸν τμήμα τῆς λοφώδους ἐκτάσεως τῆς Κοινότητος τοῦ Ν. Πύργου καλλιεργεῖται διὰ καπνοῦ ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς γειτονικῆς Κοινότητος Ἐξαρχίου, οἱ ὁποῖοι καταβάλλουν πρὸς τοῦτο ἐνοίκιον.

Τὰ ἐλαιόδενδρα ἐπὶ τῆς λοφώδους καὶ κατὰ τόπους λίαν ἐπικλινοῦς ἐκτάσεως ἔχουν ἀνάγκη καλυτέρων καλλιεργητικῶν περιποιήσεων, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὸ καγονικὸν κλάδευμα, τὸ ὁποῖον συνιστᾶται ἐκεῖ, τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν συγκέντρωσιν περὶ ἑκάστου δένδρου τοῦ ὕδατος τῶν βροχῶν πρὸς χειμερινὴν ἄρδυσίν των. Ἄτυχῶς τὰ καλύτερα καὶ λίαν παραγωγικὰ ἐλαιόδενδρα (σποραδικὰ καὶ ὀλίγα ἐξ αὐτῶν περὶ τῶν κήπων), ἐπὶ τοῦ κάμπου τοῦ Νέου Πύργου κατεστράφησαν ἐντελῶς, δηλαδὴ ἀπεξηράνθησαν καὶ ὁ κορμὸς καὶ ἡ ρίζα αὐτῶν — πλὴν ἐλαχίστων ἐλαιοδένδρων — ἐκ τοῦ παγετοῦ τῶν τελευταίων πέντε ἡμερῶν τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1963.

Κτηνοτροφικὴ κατάστασις

Σχεδὸν ὅλαι αἱ οἰκογένειαι τοῦ Ν. Πύργου διατηροῦν οἰκόσιτα μικρὰ ζῶα, δηλαδὴ ἀπὸ 1 ἢ 2 ἀμνάδας βελτιωμένας (ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μιγάδας ἐντοπίων μετ' ἀμνάδων Σκοπέλου) ἢ αἰγας μίαν ἢ δύο, γενεᾶς «Ζάανεν». Τὸ σύνολον τῶν ζώων τούτων ἀνέρχεται εἰς 210 ἀμνάδας καὶ 180 αἰγας. Ἐπὶ πλεόν ἐκτρέφονται περίπου 1100 ποιμνικὰ πρόβατα, ἀνήκοντα εἰς 16 οἰκογενείας. Αἱ ἐκτρέφόμεναι ἐξευγενισμέναι ἀγελάδες, ὀλιγώτεραι γενεᾶς «Σβίτες» καὶ περισσότεραι γεν. Ὀλλανδίας, ἀνέρχονται εἰς 17, ἀνήκουσαι εἰς 4 ἀγροτικὰς οἰκογενείας, αἱ δὲ ἡμιβελτιωμέναι ἀγελάδες εἶναι σήμερον 26.

Οἱ διατηρούμενοι μόσχοι Ὀλλανδίας ἢ Σβίτες πρὸς πάχυνσιν κυμαίνονται συνήθως μεταξὺ 30 - 50 κατὰ τὰ τελευταῖα δύο ἔτη. Ἡ ἐπίδοσις αὕτη δέον νὰ

ἐπεκταθῆ, ὥστε, ἐὰν εἶναι δυνατόν, νὰ διατηρῆται εἰς μόνος ὑφ' ἐκάστης ἀγροτικῆς οἰκογενείας, πού καλλιεργεῖ δύο στρέμματα λαχανικά, ἤμισυ στρέμμα μηδικῆς καὶ 1 - 2 στρέμματα βίκου. Τὸ γάλα, τὸ ἐπὶ πλεόν τῶν οἰκογενειακῶν ἀναγκῶν, διατίθεται εὐχερῶς εἰς τὰ γαλακτοπωλεῖα καὶ τὰ ζαχαροπλαστεία, καθὼς καὶ εἰς τὰ μεγάλα ξενοδοχεῖα τῶν Λουτρῶν Αἰδηψοῦ κατὰ τὴν τρίμηνον ἢ τετράμηνον περίοδον τῆς λουτροθεραπείας. Κατὰ τὸν χειμῶνα ὅμως εἶναι δύσκολος ἢ ἐξ ὀλοκλήρου διάθεσις τοῦ γάλακτος τούτου, τὸ ὁποῖον κατ' ἀνάγκην διατίθεται ὡς τυρὸς ἢ βούτυρον.

Γ ε ω ρ γ ι κ α ἰ κ α ἰ ἄ λ λ α ἰ μ ι κ ρ α ἰ β ι ο μ η χ α ν ἰ α ἰ:
Εἰς τοὺς Ὁρεοὺς, πού ἀπέχουν μόνον δύο χιλιόμετρα ἀπὸ τὸν Νέον Πύργον, λειτουργοῦν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν δύο μικραὶ βιομηχανίαι ἀλιπάστων (σαρδέλλες, σαυρίδια, ἀντζούγιες καὶ ἄλλα εἶδη ἰχθύων) καὶ ἓν μέγαλον κονσερβοποιεῖον λαχανικῶν, ὀπωρῶν καὶ ἰχθύων «Ἡ Εὐθιοκία», τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τοὺς «Βασιώτην, Σταμπόρην & Σία». Αἱ βιομηχανίαι αὗται ἀπασχολοῦν 20 ἐργάτας καὶ 120 ἐργατρίδας ἐκ τοῦ Νέου Πύργου, τῶν Ὁρεῶν καὶ τῶν ἄλλων γειτονικῶν Κοινοτήτων. Κατὰ τὰς αἰχμᾶς τῶν ἐργασιῶν τῶν βιομηχανικῶν τούτων, πού διαρκοῦν 1 - 2 μῆνας κατ' ἔτος, διπλασιάζονται οἱ ἐργάται οὔτοι. Ἐκ τοῦ Νέου Πύργου οἱ ἐργάται εἶναι δέκα, ἐργαζόμενοι συνήθως ἐπὶ 120 ἡμέρας ἐτησίως ἀντὶ ἡμερομισθίου 55 - 65 δραχμῶν, αἱ δὲ ἐργατρίαι εἶναι τεσσαράκοντα, ἐργαζόμεναι ἐτησίως ἐπὶ 80 - 120 ἡμέρας, ἀντὶ ἡμερομισθίου 35 - 40 δρχ. Δηλαδή ἐκάστη ἐργάτρια λαμβάνει ἐτησίως ποσὸν δραχμῶν 3.500 - 4.500, διὰ τοῦ ὁποῖου ποσοῦ συμβάλλει ἐνεργῶς εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς πατρικῆς οἰκογενείας τῆς, ἐὰν εἶναι ἄγαμος ἢ τῆς ἰδίας οἰκογενείας, ἐὰν εἶναι ἔγγαμος.

Κατὰ ταῦτα ἡ λειτουργία τοῦ κονσερβοποιείου ἢ «Εὐθιοκία» καὶ τῶν ἄλλων μικροτέρων δύο βιομηχανικῶν ἀλιπάστων Ὁρεῶν, θεβαίως, ὠφελεῖ ἀμέσως καὶ ἐμμέσως τὴν οἰκονομίαν τῶν Νεοपुरγιωτῶν, διότι ἐξευρίσκουν ἐκεῖ ἔστω μερικῶς ἐργασίαν καθημερινήν. Ἐξ ἄλλου πωλεῖται ἓν μέρος τῶν γυπτῶν ἰχθύων καὶ λαχανικῶν παραγωγῆς τοῦ Ν. Πύργου εἰς τὰς βιομηχανίας ταύτας πρὸς κονσερβοποίησιν.

Εἶναι προφανές ὅτι, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον αἱ βιομηχανίαι αὗται εἰς τοὺς Ὁρεοὺς, ἢ οἰκονομικῆ κατάστασις εἰς τὸν Ν. Πύργον θὰ ἦτο χειροτέρα καὶ ὁ πλοθοςμὸς του μικρότερος, ὁ ὁποῖος συγκρατεῖται πως εἰς τὴν ἐστίαν του, ἐνισχυόμενος μερικῶς ἐκ τῆς εἰς τὰς βιομηχανίας ταύτας ἐργασίας του.

Τὸ ἀγροτικὸν εἰσόδημα καὶ αἰδπαγαι συντηρήσεως τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν Ν. Πύργου: Διακρίνομεν δύο βασικὰς κατηγορίας ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν. 1) τὴν τῶν κληρούχων, κατόχων 12 στρεμ. ἀγρῶν, τρία στρέμματα λαχανοκήπων καὶ 3,5 στρεμ. ἐλαιῶνος ἐπὶ ἐπικλινοῦς πτωχοῦ ἐδάφους. Ἐκ τοῦ ἐλαιῶνος ἐπὶ 8 - 10 ἔτη ὑπὸ τῶν περισσοτέρων οἰκογενειῶν δὲν προσδοκᾶται σημαντικὸν ὄφελος, λόγῳ τῆς σοβαρᾶς καταστροφῆς τῶν κλώνων τῶν ἐλαιοδένδρων ὑπὸ τοῦ

παγετού και 2) την κατηγορίαν τῶν ἀκτημόνων. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν εἶναι αἱ οἰκογένειαι, πού κατέχουν τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἐν λόγῳ βασικοῦ κλήρου.

Αἱ πρῶται ὡς ἄνω ἀγροτικαὶ οἰκογένειαι τοῦ Ν. Πύργου, ὅταν πωλοῦν τὰ κύρια αὐτῶν προϊόντα, τὰ λαχανικά, εἰς τιμὰς ὄχι συμφερούσας, δηλαδὴ εἰς τιμὰς ἴσας περίπου μὲ τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς, στηρίζονται εἰς τὸ οἰκογενειακὸν ἀγροτικὸν εἰσόδημά των, ἥτοι εἰς τὴν ἀμοιβὴν τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν μελῶν των. Ἡ ἐργασία αὕτη εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς πωλήσεως τῶν προϊόντων εἰς τιμὰς χαμηλοτέρας τοῦ κόστους, ὑποτιμᾶται, δηλαδὴ εἶναι μικροτέρα τῆς ὑπὸ ξένων ἐργατῶν ἀπολαμβανομένης τιμῆς, ὅταν ἐργάζωνται οὗτοι ἐπὶ ἡμερομισθίῳ.

Ὑπολογίζομεν κατωτέρω: 1) τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα τῶν δύο τούτων βασικῶν κατηγοριῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν, ἐκάστη τῶν ὁποίων εἶναι τετραμελής. Ἐργάζονται ὁ ἀρχηγὸς καὶ ἡ σύζυγός του, ἐνῶ τὰ δύο τέκνα των εἶναι ἀνήλικα, ἡλικίας 7 - 10 ἐτῶν, μὴ δυνάμενα νὰ ἐργασθῶν καὶ 2) τὰ ἐτήσια ἔξοδα συντηρήσεως τῶν οἰκογενειῶν τούτων.

Συμφώνως πρὸς τοὺς παρατιθεμένους ὑπολογισμοὺς τὸ ἐτήσιον οἰκογενειακὸν ἀγροτικὸν εἰσόδημα ἐκ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῆς συζύγου του πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἰδίων των κτημάτων ἀνέρχεται εἰς δρχ. 8.790, ὅπερ ποσὸν προσαιξάνεται κατὰ δρχ. 1.850 ἐκ τῆς εἰσπραττομένης τιμῆς τῶν ἡμερομισθίων, τῶν πραγματοποιηθέντων πρὸς ἐκτέλεσιν γεωργικῶν ἐργασιῶν εἰς ξένα κτήματα ἢ ἐργασίας ἐντὸς τῶν κονσερβοποιεῶν.

Ὑπολογισμὸς τοῦ ἐτήσιου εἰσοδήματος τῆς ὑπ' ὄψιν τετραμελοῦς ἀγροτικῆς οἰκογενείας, ἣ ὁποία κατέχει κλῆρον ἐκ 15 στρεμμάτων (ἀγρῶν καὶ λαχανοκήπων).

α) Ἀγροτικὸν οἶκον. εἰσόδημα ἐκ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν δύο ἐνηλίκων μελῶν.

Καλλιέργειαι	Στρέμματα	Ἀριθ ἡμερομ. κατὰ στρέμμα	Τιμὴ ἡμερομισ.	Συνολικὴ τιμὴ
Ἑμερομ. ἀνδρὸς				
Σίτου καὶ ψυχανθῶν	12	× 1,5 = 18	× 75	1.350
Λαχανικῶν	6	× 10,0 = 60	× 75	4.500
Σύνολον	18	78	75	5.850
Ἑμερομ. γυναικὸς				
Σίτου καὶ ψυχανθῶν	12	× 2,0 = 24	× 35	840
Λαχανικῶν	6	× 10,0 = 60	× 35	2.100
Σύνολον	18	84	35	2.940
β) Εἰσπράξεις ἐκ τῶν ἡμερομισθίων εἰς ξένα κτήματα				
	20 ἡμερομισθια ἀνδρὸς		× 75	1.500
	10 » γυναικὸς		× 35	350
Σύνολον	30			1.850

Συγκεντρωτικῶς:

α) ἄγροτ. οἰκογεν. εισόδημα (5.850 + 2.940)	=	8.790
β) εισόδημα ἐκ τῶν ἡμερομισθίων εἰς ξένα κτήματα	=	1.850

Σύνολον δραχμῶν δέκα χιλιάδων ἑξακοσίων τεσσαράκοντα 10.640

Δέον ὅμως νὰ προστεθῆ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τούτου τὸ καθαρὸν κέρδος ἐκ τῆς καλλιιεργείας, ἐκτιμώμενον εἰς 150 δρχ. κατὰ στρέμμα σίτου ἢ ψυχανθῶν καὶ 600 δρχ. κατὰ στρέμμα λαχανικῶν, καλλιεργουμένων δις κατ' ἔτος ἐπὶ τῆς ἰδίας γῆς (διπλῆ καλλιιεργεία).

Ὅμως, τὸ εισόδημα ἐκ τῶν λαχανικῶν δὲν εἶναι πάντοτε βέβαιον λόγῳ τῆς διακυμάνσεως τῆς ποσότητος τῶν κηπευτικῶν προϊόντων καὶ ἰδίᾳ τῆς διακυμάνσεως τῆς τιμῆς των. Τὸ δὲ καθαρὸν ἐτήσιον εισόδημα ἐκ μὲν τῆς ἐκτροφῆς μιᾶς βελτιωμένης ἀμνάδος ἢ αἰγὸς ἀνέρχεται ἐτησίως κατὰ μέσον ὄρον εἰς δρχ. 400 - 500, ἐκ δὲ τῆς ἐκτροφῆς ἐνὸς μόσχου ἐξευγενισμένης γενεᾶς ἀνέρχεται εἰς δρχ. 1.800 κατὰ τὰς συνηθεστέρας περιπτώσεις.

Κατὰ ταῦτα τὸ συνολικὸν ἐτήσιον εισόδημα μιᾶς τετραμελοῦς οἰκογενείας τοῦ Νέου Πύργου, ἣ ὁποία κατέχει βασικὸν κλῆρον, ὑπολογίζεται ὡς κάτωθι:

α) Ἄγροτ. οἰκογεν. εισόδημα	Δρχ.	8.790	
β) Εἰσόδημα ἐκ τῶν ἡμερομισθίων εἰς ξένα κτήματα	»	1.850	10.640
γ) Καθαρὸν κέρδος ἐκ τῆς καλλιιεργείας			
12 στρ. σίτου καὶ ψυχανθῶν X 150	»	1.800	
6 στρ. λαχανικῶν X 600	»	3.600	5.400
δ) Καθαρὸν κέρδος ἐκ τῆς συντηρήσεως μιᾶς ἀμνάδος ἢ αἰγὸς	»	450	450

Σύνολον ὄλων τῶν εισοδημάτων 16.490

Ἐὰν ἡ ὑπ' ὄψιν οἰκογένεια ἐκτρέφῃ διὰ τροφῶν, ποὺ ἡ ἰδία παράγει, ἤτοι διὰ βίκου, μηδικῆς κλπ. ἓνα μόσχον πρὸς πάχυνσιν γενεᾶς «Σβίτις» ἢ Ὀλλανδίας διὰ νὰ τὸν ἐκποίησῃ μετὰ 12 - 15 μῆνας, δύναται ν' ἀποκομίσῃ καθαρὸν κέρδος ἐκ δραχμῶν 1.800 κατὰ μέσον ὄρον, ὅποτε τὸ συνολικὸν ἐτήσιον εισόδημα ἀνέρχεται εἰς δρχ. 18.290. Δηλαδή εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ ὑπ' ὄψιν οἰκογένεια ἐξασφαλίζει ποσὸν ἀνώτερον κατὰ δρχ. 1.800, τὸ ὁποῖον διαθέτει συνήθως διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς διατροφῆς ἢ δι' ἐξοδα ἐνδύσεως ἢ διὰ κοινωνικὰ ἐξοδα ἢ δι' ὅλας τὰς ἀνάγκας ταύτας.

Εἰς ἐκτάκτους δυσμενεῖς περιστάσεις λόγῳ ἀτυχημάτων, καταστροφῆς τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐκ θεομηνιῶν ἢ σοβαρῶν ζημιῶν τῆς κτηνοτροφίας ἐξ ἀσθενειῶν καὶ θανάτων τῶν ζώων, ἢ λόγῳ ἀσθενειῶν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας κλπ. διαταράσσεται ἡ οἰκονομία τοῦ ἀγρότου. Κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας τὸ οἰκονομικὸν ἀποτέλεσμα ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν κτημάτων καὶ τῶν κτηνῶν, εἶναι παθητικόν, ὥστε ὁ ἀγρότης νὰ μὴ δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ

τάς πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν ὑποχρεώσεις του ἢ ἀκόμη χειρότερον νὰ μὴ δύναται οὗτος νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν καθημερινὸν ἄρτον.

Τὸ ἐτήσιον ὡς ἄνω σύνηθες εἰσόδημα ἐκ δρχ. 16.490 (μετὰ τοῦ καθαροῦ κέρδους ἐκ τῆς συντηρήσεως ἐνὸς μικροῦ οἰκοσίου θελτιωμένου ζώου), κατανεμόμενον κατὰ κεφαλὴν μεταξὺ τῶν τεσσάρων μελῶν τῆς οἰκογενείας, εἶναι δρχ. 4.122 καὶ εἰς δολλάρια 137,5, μεταξὺ δὲ τῶν δύο μελῶν, ποῦ ἐργάζονται, εἶναι δρχ. 8.244, ἤτοι δολλάρια 275.

Ἐπιλογισμὸς τοῦ ἐτησίου εἰσοδήματος τετραμελοῦς ἀγροτικῆς οἰκογενείας ἀκτῆμονος.

Εἰσοδήματα ἐκ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῆς συζύγου του.

100 ἡμερ. ἀνδρὸς × 75 δρχ.	= 7.500
<u>80</u> » γυναικὸς × 35 »	= <u>2.800</u>
Σύνολον : 180	= 10.300

Ἄλλως, ὅταν ὁ ἀρχηγὸς πραγματοποιῇ 120 ἡμερομίσθια ἐτησίως, ὅπερ εἶναι ἀσύνηθες εἰς τὴν Κοινότητα Νέου Πύργου καὶ ὄλην τὴν γειτονικὴν ἐκείνην περιοχὴν, τὸ εἰσόδημα τῆς οἰκογενείας ταύτης ἀνέρχεται ἐτησίως εἰς δρχ. 11.800. Ἄν προστεθῇ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τούτου τὸ ἐκ δρχ. 400—500 κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίως καθαρὸν κέρδος ἐκ τῆς ἐκτροφῆς μιᾶς θελτιωμένης ἀμνάδος ἢ αἰγός, ἐξάγεται ὅτι τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα εἰς τὴν πρώτην ὡς ἄνω περίπτωσιν εἶναι δρχ. 10.750, εἰς δὲ τὴν δευτέραν δρχ. 12.250. Ἦτοι τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα εἶναι εἰς δρχ. 2.687 καὶ εἰς δολλάρια 90. Εἰς τὴν δευτέραν δὲ περίπτωσιν τὸ εἰσόδημα τοῦτο κατὰ κεφαλὴν εἶναι δρχ. 3.062 καὶ δολλάρια 102.

Ἐὰν ὑπολογισθῇ τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ἐκάστου ἐργαζομένου τῆς ὑπ' ὄψιν οἰκογενείας, προκύπτει εἰσόδημα δραχμῶν 5.374 ἢ 180 δολ., ὅταν δὲ τὰ ἡμερομίσθια τοῦ ἀνδρὸς εἶναι 120 ἐτησίως, προκύπτει κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα δρχ. 6.124 ἢ δολ. 204.

Ἐξόδα συντηρήσεως ἐτησίως μιᾶς τετραμελοῦς οἰκογενείας.

1. Διατροφῆς			
Ἄρτος 3 κιλά ἡμερ. × 4 δρχ. = 12 δρχ. × 365 ἡμερ.	= 4380		%
λοιπὰ τρῶφιμα 15 δρχ. ἡμερησίως × 365	= 5475		61,8
<hr/>			
2. Συντήρησις κατοικίας:	= 500		3,2
3. Ἐξόδα ἱματισμοῦ καὶ ὑποδήσεως:	= 2000		12,5
4. Ἐξόδα φωτισμοῦ:	= 400		2,5
5. Ἐξόδα καθαριότητος καὶ υγείας:	= 1000		6,3
6. Κοινωνικὰ καὶ λοιπὰ ἔξοδα: καφενεῖον, ἀγορὰ σιγαρέττων κλπ), 6 δρχ. ἡμερ. × 365	= 2190		13,7
Σύνολον	<hr/>	15.945	100,0

Ἐπεξηγεῖται, ὅτι δὲν ὑπελογίσθησαν ἔξοδα θερμάνσεως, διότι οἱ ἴδιοι ἀγρόται προμηθεύονται τὰ καυσόξυλα ἀπὸ τὸ δάσος τῆς Κοινότητος των. Προκειμένου περὶ οἰκογενείας, κατόχου βασικοῦ κλήρου, τὰ ἔξοδα διατροφῆς εἶναι συνήθως κατὰ 500—1000 δρχ. περισσότερα ἑτησίως, διότι τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ταύτης διατρέφονται πῶς καλύτερον.

Τὰ ἑτήσια ἔξοδα τῆς στοιχειώδους καὶ στενοχωρημένης συντηρήσεως ἀνέρχονται ὡς ἀνωτέρω εἰς δρχ. 15.945. Δηλαδή προκύπτει ἔλλειμμα ὡς πρὸς μίαν οἰκογένειαν ἀκτήμονος ἐκ δρχ. 5.195 ἢ ἄλλως δρχ. 3.695, ὅταν ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας ταύτης πραγματοποιῇ 120 ἡμερομίσθια ἑτησίως. Ἀκριβῶς τοῦτο εἶναι ἡ κυριώτερα αἰτία τῆς ἐξόδου τῶν ἀκτημόνων τοῦ Ν. Πύργου, οἱ ὅποιοι προσφεύγουν εἰς τὰς πόλεις ἢ τὸ ἐξωτερικὸν διὰ νὰ εὑρουν ἐκεῖ καθημερινὴν ἐργασίαν καὶ ἐξασφαλίσουν τὰ ἀπολύτως ἀπαραίτητα πρὸς συντήρησίν των. Αἱ οἰκογένειαι τοῦ Ν. Πύργου, ποὺ κατέχουν τὸν ἐκ 15,5 βασικὸν κλῆρον, συνήθως δὲν μετακινοῦνται εἰς τὰς πόλεις ἐξ οἰκονομικῶν, παρὰ ἐκ κοινωνικῶν μόνον λόγων.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΝΕΟΥ ΠΥΡΓΟΥ - ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ Πίναξ 1ος

Νόμιμος καὶ πραγματικὸς πληθυσμὸς τῆς Κοινότητος ταύτης κατὰ τὰς ἀπογραφὰς τῶν ἐτῶν 1928, 1940, 1951 καὶ 1961 (3).

Νόμιμος πληθυσμὸς

1928	1940	Αὔξεις	1951	Αὔξεις	1961	Αὔξεις
1.102	1.273	171	1.387	114	1.335	— 52 (ἐλάττωσις)

Πραγματικὸς πληθυσμὸς

965	1.247	282	1.297	50	1.135	—162 (ἐλάττωσις)
-----	-------	-----	-------	----	-------	------------------

Πραγματικὸς πληθυσμὸς κατὰ φύλον

Ἀπογραφή 1928		Ἀπογραφή 1940		Ἀπογραφή 1951		Ἀπογραφή 1961				
Ἄρρ.	Θήλ.	Ἄρρ.	Θήλ.	Ἄρρ.	Θήλ.	Ἄρρ.	Θήλ.			
456	509	606	641	1.247	—	—	1.297	524	611	1.135

Ἐπεξηγεῖται: Μεταξὺ τῶν ἀπογραφῶν τοῦ 1951 καὶ τοῦ 1961 ἡ αὔξις εἶναι ἀρνητικὴ, δηλαδή ἐμειώθη ὁ πληθυσμὸς τῆς Κοινότητος Νέου Πύργου. Διότι παρὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν γεννήσεων ἔναντι τῶν θανάτων καὶ παρὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἐκεῖ νέων κατοίκων, κατερχομένων ἐκ τῶν ὄρειων Κοινοτήτων τῆς Ἐπαρχίας Ἰστιαιᾶς, ἰδίᾳ θηλέων, ποὺ ὑπανδρεύονται εἰς τὸν Νέον Πύργον, εἶναι μεγάλη ἡ ἐξ αὐτοῦ ἔξοδος τῶν κατοίκων του, ὡς ἐπεβεβαιώθη τοῦτο καὶ διὰ τῆς εἰδικῆς ἐπιτοπίου ἐρεῦνης ἡμῶν.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΝΕΟΥ ΠΥΡΓΟΥ — ΕΠ. ΙΣΤΙΑΙΑΣ

ΠΙΝΑΞ 2ος

Ὁ ἀριθμὸς ὄλων τῶν ἀτόμων, τῶν μετακινήθόντων κατὰ τὸ 30ετὲς διάστημα ἀπὸ τοῦ 1934 μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1963 (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀνηλίκων) κατὰ φύλον, οἰκογενειακὴν κατάστασιν, τόπον προορισμοῦ κλπ. (βλ. ἐπεξηγήσεις).

Φύλον	Ἀριθμὸς ἀτόμων	%	Οἰκογεν. κατάστασις		Χρόνος ἀναχωρ. ἔτη	Ἀριθμὸς ἀτομ. %				Ποσοστὸν %
			ἀριθμ.	%		1934-40	1941-51	1952-63	Σύνολον	
Ἄρρην.	147	52,9	ἀγαμοὶ	169	60,8	7	7	17	6,1	Ἐπὶ 1335 ἀτόμων συνολικοῦ νομίμου πληθυσμοῦ
Θήλεις	131	47,1	ἐγγαμοὶ	103	37,0	11	38	89	32,0	
Σύνολον	278	100,0	ἐν χηρείᾳ ἢ διαζευξεί	6	2,2	12	56	172	61,9	
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου ἄρρην.		22,1	Σύνολον	278	100,0	30	101	278	100,0	
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου θήλ.		19,7								
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου ἀτόμ.		20,8								

	Μετακινήθεισαι οἰκογένειαι				Παρατηρήσεις	
	ἀριθ.	%	ἀριθ. ἀτόμων	%		
Μεθ' ὄλων τῶν μελῶν	44	10,2	176	13,2	Τὰ ἔναντι ποσοστὰ εἶναι ἐπὶ 480 ἐν ὄλῳ οἰκογενειῶν καὶ ἐπὶ συνολικοῦ νομίμου πληθυσμοῦ ἀτόμων 1335 κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961.	
Μερικῶς	57	13,3	102	7,6		
Σύνολον	101	23,5	278	20,8		

Τόποι προορισμοῦ	ἀριθ.	Κατὰ φύλον				Ἔτη ἀναχωρῆσεώς τιν
		%	ἄρρ.	%	θήλεια	
Α'. Ἐσωτερικὸν						ἄρ. ἀτόμ. %
Περιοχ. Πρωτευούσης	172	61,9	82	55,8	90	68,7
Λοιπαὶ πόλεις	52	18,7	30	20,4	22	16,8
Ἡμιαστικαὶ περιοχαὶ	25	9,0	14	9,5	11	8,4
Ἀγροτικαὶ »	13	4,7	7	4,8	6	4,6
Σύνολον	262	94,3	133	90,5	129	98,5
Β'. Ἐξωτερικὸν	6	2,1	4	2,7	2	1,5
Ἐπιχειρηματικαὶ εἰς πλοῖα	10	3,6	10	6,8	—	—
Σύνολον	278	100,0	147	100,0	131	100,0

Ἡλικία τῶν μετακινήθόντων κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναχωρήσεώς τιν

ἀνήλ. άτομα	64	23,0
18-30 ἐτῶν	97	34,9
31-40 »	54	19,4
ἄνω τῶν 40 ἐτῶν	63	22,7
Σύνολον	278	100,0

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΝΕΟΥ ΠΥΡΓΟΥ — ΕΠ. ΙΣΤΙΑΙΑΣ

Πίναξ 3ος

Κατανομή τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετακινήθεντων ἀτόμων (πλὴν τῶν 64 ἀνηλίκων) ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου των, κατὰ φύλον, οἰκογενειακὴν κατάστασιν καὶ τόπον προορισμοῦ. (βλ. τὰς ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις).

Κατηγορίαι	Λόγοι οἰκονομικοὶ ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι								Ἀριθμὸς ἀνηλίκων
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
Φύλον ἄρ.	57	21	78	8	12	3	3	8	2	2	38	116
» Θήλειαι ...	56	12	68	6	16	1	1	—	5	1	30	98
Σύνολον ..	113	33	146	14	28	4	4	8	7	3	68	214
Οἰκογενειακὴ κατάσταση												
Ἄγαμοι	54	10	64	9	19	1	—	8	4	—	41	105
Ἐγγαμοὶ	56	21	77	5	8	3	4	—	3	3	26	103
Ἐν χηρείᾳ ἢ διαζεύξ.	3	2	5	—	1	—	—	—	—	—	1	6
Σύνολον	113	33	146	14	28	4	4	8	7	3	68	214
Τόποι προορισμοῦ. Ἐσωτερικόν.												
Περιοχὴ Πρωτ.	65	17	82	7	19	4	3	6	6	3	48	130
Λοιπαὶ πόλεις	21	7	28	3	6	—	—	2	1	—	12	40
Ἡμιστ. περιοχαὶ ..	11	2	13	1	3	—	1	—	—	—	5	18
Ἄγροτ, περιοχαὶ ...	7	3	10	—	—	—	—	—	—	—	—	10
Σύνολον ..	104	29	133	11	28	4	4	8	7	3	65	198
Ἐξωτερικόν	4	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Ναυτιλομ.	5	2	7	3	—	—	—	—	—	—	3	10
Σύνολον ...	113	33	146	14	28	4	4	8	7	3	68	214

(Βλ. εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα τῶν ἀριθμῶν τῶν ἀνηλίκων μετακινήθεντων ἀτόμων).

Κατανομή καθ' ἑκατοστιαῖα ποσοστά τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετακινήθεντων ἀτόμων, (πλὴν τῶν 64 ἀνηλίκων) ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου τῶν κατὰ φύλον, οἰκογεν. κατάστασιν καὶ τόπον προορισμοῦ (βλ. τὰς ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις),

Κατηγορία	Λόγοι οἰκονομικοὶ (ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι								Ἀριθμὸς	
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	ἀνηλίκων	ἐνηλίκων
Φύλον ἄρρενες	49,1	18,2	67,3	6,9	10,3	2,6	2,6	6,9	1,7	1,7	32,7	31	116
Θήλειαι	57,1	12,3	69,4	6,4	16,3	1,0	1,0	—	5,2	1,0	30,6	33	98
Σύνολον	52,8	15,4	68,2	6,5	13,1	1,9	1,9	3,7	3,3	1,4	31,8	64	214
Οἰκογενειακὴ κατάσταση :													
ἄγαμοι	51,4	9,6	61,0	8,5	18,1	1,0	—	7,6	3,8	—	39,0	105	
ἑγγαμοὶ	54,3	20,4	74,7	4,9	7,8	2,9	3,9	—	2,9	2,9	25,3	103	
Ἐν χηρ. ἢ διαζ.	50,0	33,3	83,3	—	16,7	—	—	—	—	—	16,7	6	
	52,8	15,4	68,2	6,5	13,1	1,9	1,9	3,7	3,3	1,4	31,8	64	214
Τόποι προορισμοῦ: Ἐσωτερικὸν Ἐσωτερικοῦ:													
Περιοχαί													
Πρωτεύουσα	50,0	13,1	63,1	5,4	14,6	3,1	2,3	4,6	4,6	2,3	36,9	130	
Λοιπαὶ πόλεις	52,5	17,5	70,0	7,5	15,0	—	—	5,0	2,5	—	30,0	40	
Ἡμισ. περ.	61,1	11,1	72,2	5,6	16,6	—	5,6	—	—	—	27,8	18	
Ἄγροτ. περ.	70,0	30,0	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	10	
Σύνολον	52,5	14,6	67,1	5,6	14,1	2,0	2,0	4,0	3,6	1,6	32,9	64	198
Ἐξωτερικὸν	66,6	33,4	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
Ναυτιλόμ.	50,0	20,0	70,0	30,0	—	—	—	—	—	—	30,0	10	
Σύνολον	52,8	15,4	68,2	6,5	13,1	1,9	1,9	3,7	3,3	1,4	31,8	64	214

Ἐπεξηγήσεις : τῶν ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ 4 πινάκων Κοινότη. Νέου Πύργου

A) Οἰκονομικοὶ Λόγοι : (1) Ἀκτημοσύνη καὶ ὑποαπασχόλησις. (2) Ἀνεπαρκὲς εἰσόδημα καὶ ὑποαπασχόλησις, (3) Σύνολον οἰκον. λόγων.

B) Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι : (1) Ἐπιθυμία ἀλλαγῆς ἐπαγγελματος καὶ ἐργασίας (2) Ἐπιθυμία νὰ ζήσουν εἰς τὰς πόλεις, νὰ τύχουν κοινων. ἀσφαλίσεων κλπ. (3) Ἐξαναγκασμὸς λόγω ἀνωμάλου καταστάσεως κατὰ τὴν κατοχήν. (4) Ἐξαναγκασμὸς λόγω κακῆς καὶ ἐσφαλμένης κρατικῆς διοικήσεως, (5) Λόγοι σπουδῶν καὶ μορφώσεως. (6) Λόγοι οἰκογενειακοί, ἠθικοῦ ἐξαναγκασμοῦ κλπ. (7) Λόγοι ἀσθενείας (8) Σύνολον λόγων μὴ οἰκονομικῶν.

Ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν πινάκων: 1. Πρὸς πλήρη κατανόησιν τῶν πινάκων δέον νὰ συσχετίζωνται οἱ δεικνύοντες τοὺς ἀπολύτους ἀριθμούς τῶν μετακινήθέντων ἀτόμων, πρὸς τοὺς πίνακας, πού δεικνύουν τὴν κατανομήν τῶν ἀριθμῶν τούτων καθ' ἑκατοστιαῖα ποσοστά. 2. Προφανῶς, εἰς τοὺς ὑπ' ἀριθμὸν 3 καὶ 4 πίνακας δὲν ὑπελογίσθησαν τὰ 64 ἀνήλικα ἄτομα τῆς Κοινότητος Νέου Πύργου, τὰ ὁποῖα, ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ ἐργασθοῦν, δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὸν ἐνεργὸν πληθυσμὸν καὶ ἀκολουθοῦν τοὺς γονεῖς των, πλὴν ἐξαιρέσεών τινων. 3. Οἱ ἀναφερόμενοι κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀμιγεῖς. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνυπάρχουν καὶ οἱ οἰκονομικοὶ λόγοι, οἱ ὁποῖοι ὡς πρὸς τὰς περισσοτέρας οἰκογενείας ἢ τὰ μεμονωμένα ἄτομα, πού μετεκινήθησαν, δὲν ἦσαν ἐπαρκεῖς μόνον διὰ νὰ ἐπιφέρουν τὴν μετακίνησιν των. Δηλαδή αἱ οἰκογένειαι ἢ τὰ ἄτομα ταῦτα ἠδύναντο νὰ ζήσουν εἰς τὸν Νέον Πύργον καὶ νὰ παραμείνουν ἐκεῖ, ἐὰν δὲν συνέτρεχον οἱ κοινωνικοὶ λόγοι, πού ἐλκύουν τοὺς ἀγρότας πρὸς τὰς πόλεις. 4. Ἀναμφιβόλως ἢ ἐκ τοῦ Νέου - Πύργου ἔξοδος τῶν κατοίκων του θὰ ἦτο μεγαλύτερα τῆς σημερινῆς, ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖ τὰ 20,8% τοῦ νομίμου πληθυσμοῦ του κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961, ἂν δὲν ὑπῆρχον τὰ Λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ, τὸ κονσερβοποιεῖον ἢ «Εὐβοϊκή», καὶ αἱ δύο μικραὶ βιομηχανίαι ἀλιπάστων εἰς τοὺς Ὁρεοὺς. 5. Ἐκ τῶν πινάκων βεβαιοῦται, ὅτι προέχουν οἱ οἰκονομικοὶ λόγοι, οἱ ὁποῖοι ἐπέβαλον τὴν ἔξοδον 214 ἐν 819 ἐνηλίκων ἀτόμων ἐκ τοῦ Νέου - Πύργου κατὰ τὸ 30ετὲς διάστημα ἀπὸ τοῦ 1934 μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1963. Καθ' ἑκατοστιαίαν ἀναλογίαν οἱ οἰκονομικοὶ λόγοι ἀποτελοῦν τὰ 68,2%, οἱ δὲ κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι ἀποτελοῦν τὰ 31,8% (16).

Ἐν προκειμένῳ τὸ κοινωνικοοικονομικὸν φαινόμενον τοῦτο ἐξηγεῖται: α) ἐκ τῆς ἀνεπαρκειᾶς τῆς καλλιεργησίμου γῆς ἐν τῷ συνόλῳ καὶ κατ' οἰκογένειαν, β) τοῦ ἀνεπαρκοῦς καθαροῦ εἰσοδήματος γ) τοῦ ὑψηλοῦ κόστους τῆς γεωργικῆς καὶ τῆς κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς δ) τῆς ὑποαπασχολήσεως τῶν ἀκτημόνων συνεπέα καὶ τῆς διαδόσεως τῶν συγχρόνων γεωργικῶν μηχανημάτων (ἐλκυστήρων, ἄλωνιστικῶν καὶ θεριζοαλωνιστικῶν μηχανῶν) ε) τῆς ἀκρίβειας τῆς ζωῆς, λόγῳ τῆς ὑψηλῆς τιμῆς τῶν τροφίμων καὶ τῶν εἰδῶν ἐνδύσεως καὶ ὑποδήσεως, τιμῆς δυσαναλόγου πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν ἀπολαμβανομένην τιμὴν τῶν γεωργικῶν καὶ τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων στ) ἐκ τῆς ἐλλείψεως εἰς τὴν ὑπαιθρον ἐπαρκοῦς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Διότι ἡ ὑφισταμένη ἐκεῖ ἀσφάλις μόνον γήρατος τῶν ἀγροτῶν εἶναι ἀσήμαντος, καθὼς ἐπίσης ἐξηγεῖται τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐκ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως τῆς φαρμακευτικῆς καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς νοσοκομειακῆς περιθάλψεως καὶ ζ) ἐκ τῆς ἀνίσου καὶ ἀδίκου κοινωνικοοικονομικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους, τῆς ἐφαρμοζομένης εἰς τὴν ὑπαιθρον, συγκριτικῶς πρὸς τὴν ἀντίστοιχον πολιτικὴν τῶν ἀστικῶν κέντρων, ὡς πρὸς τὴν εὐρεῖαν κοινωνικὴν ἀσφάλισιν, τὴν προστασίαν τῶν ἐρ-

γαζομένων ἔναντι τοῦ κινδύνου τῶν ἀτυχημάτων καὶ τῶν ἀσθενειῶν, τὴν στέγασιν, τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν ψυχαγωγίαν καὶ λοιπὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου.

Πίναξ ἐμφαινῶν τὰ ἐπαγγέλματα καὶ τὰς ἀσχολίας τῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πρωτευούσης καὶ ἰδίᾳ τὸν Πειραιᾶ καὶ τοὺς περὶ αὐτοῦ προσφυγικοὺς συνοικισμοὺς ἐγκατεστημένων ἀγροτῶν ἐκ τοῦ Νέου Πύργου - Ἐπαρχίας Ἰστιαίας, οἱ ὅποιοι μετεκινήθησαν κατὰ τὸ 30ετὲς διάστημα ἀπὸ τοῦ 1934 μέχρι τέλους Ἰουλίου τοῦ 1963.

Κατηγορίαι ἐπαγγελμάτων καὶ ἐργασιῶν

1. Ἐπιστήμονες	1
2. Ἀπόφοιτοι Παιδ. Ἀκαδημιῶν καὶ Μέσων Τεχνικῶν Σχολῶν	5
3. Φοιτηταὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν καὶ μαθηταὶ Μέσων Σχολῶν	4
4. Ὑπάλληλοι Δημοσίου, Τραπεζῶν καὶ Ὄργανισμῶν Δημ. Δικαίου	4
5. Ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι (παντοπωλείων, καφενειῶν κλπ.)	5
6. Ἐμποροὶ καὶ μεταπράται	7
7. Πλανόδιοι πωληταὶ	10
8. Ἄλιεῖς καὶ ἀλιεργάται	8
9. Τεχνῖται	23
10. Ἐργάται καὶ ἐργάτριαι	32
11. Γεωργοεργάται καὶ κηπουροὶ	3
12. Ὑπηρέτριαι καὶ παραδουλεῦτραι	4
Σύνολον:	106
Προστίθενται ὑπανδρευθεῖσαι κόραι	24
Σύνολον:	130

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς :

1. Εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα περιλαμβάνονται οἱ ἐργαζόμενοι ἐνήλικες.
2. Δὲν περιλαμβάνονται οἱ ὑπηρετοῦντες εἰς τὰ πλοῖα ὡς ναυτόπαιδες, ναυτικοί, τεχνῖται, μάγειροι, πλοίαρχοι κλπ. ἀνερχόμενοι εἰς 10.
3. Αἱ αὐταὶ περίπτου εἶναι αἱ ἀσχολίαι τῶν εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, ἰδίᾳ τὴν Θεσσαλονίκην, τὸν Βόλον, τὴν Χαλκίδα, ὡς καὶ εἰς τὴν κωμόπολιν τῶν Λουτρῶν τῆς Αἰδηψοῦ ἐγκατεστημένων ἀγροτῶν προελεύσεως ἐκ τοῦ Ν. Πύργου.

Η ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ — ΕΠ. ΧΑΛΚΙΔΟΣ

Κοινότης κατὰ τὰ 4) 5 πεδινῆ, ἣ ὁποία κεῖται εἰς τὸ δόρειον τμήμα τῆς Ἐπαρχίας Χαλκίδος. Ἀπὸ τῆς ὁμωνύμου πόλεως ἀπέχει 68 χιλιόμετρα, ἀπὸ τῆς Ἁγίας Ἄννης 7 χιλιόμετρα, τοῦ Μαντουδίου 8, καὶ ἀπὸ τῆς Λίμνης 17 χιλιόμετρα. Ἡ Στροφυλιά, ἀπέχουσα ἀπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Αἰγαίου μόνον 4 χιλιόμετρα κατ' εὐθεῖαν νοητὴν γραμμὴν, κεῖται ἐπὶ ὕψους 110,

ἐνῶ ἡ περιοχή τῆς ἐκτείνεται μεταξύ ὑψομετρικῆς ζώνης 80—180 μέτρων. Κατὰ μῆκος τῆς Στροφυλιάς διέρχεται ἡ ὁδὸς Χαλκίδος - Λίμνης, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ βορείου ἄκρου τῆς Στροφυλιάς διέρχεται ἡ ἐθνικὴ ὁδὸς Ἀθηνῶν - Χαλκίδος - Ἀγίας Ἄννης - Ἰστιαίας - Αἰδηψοῦ.

Ἡ Στροφυλιά θεωρεῖται ὡς μία παραγωγικὴ Κοινότης καὶ εἶναι πράγματι τοιαύτη συγκρινομένη πρὸς τὰς ἡμιορεινὰς Κοινότητας τῆς περιοχῆς ἐκείνης. Λόγω τῆς εὐνοϊκῆς ταύτης θέσεως, ὡς πρὸς τὴν συγκοινωνίαν, παρατηρεῖται εἰς τὴν Στροφυλιάν ἐγκατάστασις τῶν περιοίκων τῶν ὄρεινῶν χωρίων τοῦ τέως Δήμου Νηλέως. Παρὰ ταῦτα ἡ ἔξοδος τῶν Στροφυλιωτῶν πρὸς τὰς πόλεις, ἰδίᾳ πρὸς τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὸ ἐξωτερικόν, εἶναι τόσο μεγαλύτερα, ὥστε γὰ μειωθῆ μεταπολεμικῶς σοβαρῶς ὁ πληθυσμὸς τῆς.

Ἐκ τὰς τῆς περιοχῆς τῆς : Εἰς τὴν Στροφυλιάν ἐγένετο κατὰ τὰ ἔτη 1959 καὶ 1960 ὑπὸ τῆς Τοπογραφικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας συνένωσις τῶν μικροτεμαχίων ἀγρῶν καὶ ἀναδασμῶν των, ὥστε ἐκάστη ἰδιοκτησία ν' ἀποτελεσθῆ ἀπὸ δύο μόνον τεμάχια ἀγρῶν καὶ ἓνα μικρὸν κῆπον. Ἐπομένως ὑπάρχουν ἐν προκειμένῳ ἀκριβῆ κτηματολογικὰ στοιχεῖα τῆς συνολικῆς ἐπιφανείας τῆς περιοχῆς, ἀνερχομένης εἰς στρεμ. 11.490 (ἐν ὀριζοντίᾳ προβολῆ) ὡς κάτωθι:

Ἐκτασις ἀγρῶν διανεμηθεῖσα	στρεμ.	6.297
Ἐκτασις δάσους πύκνης (διανεμηθεῖσα)	»	2.832
Σύνολον διανεμηθείσης ἐκτάσεως:	»	9.129
Ἐκτασις ἐξαιρεθεῖσα τοῦ ἀναδασμοῦ: (ἐλαιοφυτεῖαι, συνοικισμοί, ρεῦματα)	»	2.361
Σύνολον:	»	11.490

Πρὸ τοῦ ἀναδασμοῦ τὰ τεμάχια τῶν ἀγρῶν μετὰ τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τῶν κήπων ἦσαν 7.950, ἐνῶ κατὰ τὸν ἀναδασμὸν συνηνώθησαν ταῦτα καὶ ἐγένοντο 773 τεμάχια, ἐφαρμοσθείσης κατὰ τὴν ἀναδιανομὴν τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ ποιότητα κατατάξεως καὶ ἐνώσεώς των. Ἡ ὡς ἄνω ἔκτασις τῶν διανεμηθεισῶν καλλιεργησίμων γαιῶν κατανέμεται, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀναδασμοῦ, εἰς κατηγορίας ὡς κάτωθι:

Α' κατηγορία ἀγρῶν ξηρικών	3.082,2	στρεμ.
Β' κατηγορία ἀγρῶν ξηρικών	3.129,2	»
σύνολον ἀγρῶν:	6.211,4	»
Γ' κῆποι	85,6	»
Σύνολον διανεμηθέντων ἀγρῶν καὶ κήπων	6.297,0	»

Αί δὲ κοινόχρηστοι ἑκτάσεις κατανέμονται ὡς ἑξῆς:

1.	Συνοικισμὸς καὶ ἀλωνότοπος	στρεμ.	267,4
2.	Γυμναστήριον	»	11,1
3.	Πηγαὶ μετὰ τῶν περιοχῶν των	»	12,6
4.	Ὅδοι (ἐθνικὴ καὶ ἐπαρχιακὴ)	55,3	
	ἀγροτ. ὁδοὶ	140,1	» 195,4
5.	Αὔλακες	1,1	
	Μυλαύλακες	3,5	» 4,6
6.	Ρεῦματα		» 179,3
	Σύνολον κοινοχρήστων ἑκτάσεων		670,4
	Προστίθενται αἱ ἐκτὸς ἀναδασμοῦ φυτεῖαι		» 1.690,6
	Σύνολον κοινοχρήστων ἑκτάσεων καὶ φυτειῶν:		» 2.361,0

Ἐπὶ τῶν στοιχείων τούτων παρέχονται αἱ ἑξῆς ἐπεξηγήσεις: 1. Ἀγρονοπαυόμενοι ἀγροὶ δὲν ὑπάρχουν ἀπὸ ἐτῶν εἰς τὴν Στροφυλιάν διὰ τοὺς ἰδίους λόγους, τοὺς ἀναφερομένους ὡς πρὸς τοὺς ἀγροὺς τῆς Κοινότητος τοῦ Νέου Πύργου. 2. Ἡ ὡς ἄνω μικρὰ ἑκτάσις τῶν κήπων χρησιμοποιεῖται ἀνέκαθεν διὰ τὴν καλλιέργειαν θερινῶν λαχανικῶν, ποτιζομένων ἐκ πηγαίων ὑδάτων. Μετὰ τὸν ἀναδασμὸν ἠδὲξήθη ἡ ποτιστικὴ ἑκτάσις εἰς 180 στρέμματα διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ποταμίου ὕδατος διὰ φυσικῆς ροῆς ἢ ἀλλοῦ δι' ἀντλήσεως τούτου, ὡς καὶ διὰ χρησιμοποίησεως ὕδατος ἐκ τῶν ὀλίγων διανοιχθέντων φρεάτων. 3. Αἱ φυτεῖαι τῶν ἐλαιοδένδρων εἶναι ὅλως νεοσύστατοι, ἡλικίας 35 ἐτῶν ἢ νεώτεροι. Διότι οἱ ἀγρόται τῆς Στροφυλιάς πρὸ τοῦ 1930 ἐπεδίδοντο μόνον εἰς τὴν καλλιέργειαν ἐτησίων φυτῶν, ἤτοι σιτηρῶν καὶ ψυχανθῶν. 4. Αἱ φυτεῖαι τῶν ἀμπέλων προπολεμικῶς ἦσαν σημαντικῆς ἑκτάσεως, ἤτοι 350 στρεμ. περίπου. Ὅμως, βαθμιαίως, ἐμφανισθέντος τὸ 1947 τοῦ ἐντόμου τῆς φυλλοξήρας, αἱ ἀμπελοὶ ἀπεξήρανθησαν καὶ ἤδη δὲν ὑπάρχει παρά ἀσήμαντος ἑκτάσεως ἀμπέλου. 5. Τὰ δ ἄ σ η τ ἦ ς π ε ὑ κ η ς διενεμήθησαν διὰ νὰ συντελῆται ἡ ρητινοσυλλογὴ ὑπὸ τῶν ἰδίων δασοκτημόνων Στροφυλιωτῶν, ὅπερ προσδίδει εἰς αὐτοὺς μεγαλύτερον εἰσόδημα. Ἐξ ἄλλου, ὅταν τὰ δασοτεμάχια εἶναι ἰδιόκτητα καὶ ὄχι κοινοτικά ἢ συνιδιόκτητα, φυλάσσονται καλύτερον ἔναντι τοῦ κινδύνου τῆς πυρκαϊᾶς.

Τ ἄ κ α λ λ ι ε ρ γ ο ὑ μ ε ν α ἔ δ ἄ φ η : Ἐκ τῆς συνολικῆς ὡς ἄνω ἑκτάσεως 6.297 στρεμμάτων ἀγρῶν, τὰ 5.300 στρεμ. εἶναι ἐπίπεδα ἢ ἐλαφρῶς ἐπικλινῆ (κλίσις 2—7%), ὅπου εὐχερῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐλκυστήρων καὶ τῶν θεριζοαλωνιστικῶν μηχανῶν. Τὰ σχετικῶς καλύτερα ἐδάφη ὡς πρὸς τὴν μηχανικὴν καὶ χημικὴν σύστασίν των, ἀνερχόμενα κατὰ τὴν δυνατὴν προσέγγισιν εἰς 4.200 στρεμ., εἶναι κατάλληλα διὰ τὰ φθινοπωρινὰ

σιτηρά και ψυχανθή, όσον και διά τήν ξηρικήν καλλιέργειαν άραβοσίτου. Τά ύπόλοιπα έδάφη, έκμεταλλεύόμενα διά τών έρεβίνθων, είδους ώς γνωστόν, όλιγώτερον άπαιτητικοϋ ώς πρός τήν έδαφικήν ύγρασίαν, καλλιεργούνται όρθως κατά τό σύστημα άμειψισποράς σίτος - ψυχανθές (δίκοκ, έρεβίνθος κλπ.).

Όμως είναι δυνατή εις τήν Στροφυλιάν ή αναδιάρθρωσις τών καλλιεργειών, όταν κατασκευασθούν εκεί φρέατα, ώστε περι τά 800 στρεμ. να καλλιεργώνται έντατικώς διά μηδικής, φασιόλων ή θάμβακος, ένισχυομένης τής άρδεύσεως και διά τής όλοκληρωτικής χρήσεως τοϋ ποταμίου ύδατος.

Ός πρός τό έδαφος τών δασών τής πεύκης, τά όποια άλλου άποτελοϋν συνεχή έκτασιν, άλλου παρεμβάλλονται μεταξύ τών άγρών ώς σποραδικά δασοτεμάχια, σημειούμεν, ότι έν μέρει είναι τοϋτο κατάλληλον διά δενδρώδεις καλλιεργείας και μάλιστα δι' έλαιοφυτείας. Έν μέρει δέ τό έδαφος τοϋτο, ώς λίαν έπικλινές, είναι έκμεταλλεύσιμον μόνον διά δασικών δένδρων και μάλιστα τής χαλεπίου πεύκης, δοθέντος ότι παρά τήν προσωρινήν πτώσιν τοϋ δασικοϋ εισοδήματος, λόγω τής έλαττώσεως τής τιμής τής ρητίνης, δέν συμφέρει πρός τό παρόν ή μεταβολή τοϋ δάσους εις έλαιώνα επί τών έπικλινών έδαφών.

Τό κ λ ι μ α τής Στροφυλιάς προσομοιάζει κατά τό πλείστον πρός τό κλίμα τοϋ Νέου Πύργου, όπως μαρτυρείται έκ τής μορφής και τής καταστάσεως τής δασικής θλαστήσεως, τοϋ είδους τών άροτραίων καλλιεργειών και τών έφαρμοζομένων συστημάτων άμειψισποράς.

Τών ύ δ α τ ι κ ω ν σ υ ν θ η κ ω ν τής Στροφυλιάς γίνεται περιωρισμένη έκμετάλλευσις. Συγκεκριμένως: α) είναι εύχερης και όχι δαπανηρά ή κατασκευή άπλών αλάκων μεταφοράς και διανομής τοϋ ύδατος τοϋ ρεύματος Κ ο υ τ ρ ο υ λ ι ά, ώστε να μή χάνεται ούτε σταγών ύδατος κατά τό θέρος και β) επίσης είναι δυνατή ή διάνοιξις φρεάτων εις τάς παραποταμίους έκτάσεις και εις τά κοιλώματα ή επίπεδα τών καλλιεργουμένων γαιών, ώς μαρτυρείται τοϋτο έκ τών διανοιχθέντων μέχρι σήμεραν όλίγων φρεάτων.

Οικονομικά συνθήκαι.

Αί συνθήκαι συγκοινωνίας είναι εύνοϊκαι διά τήν μεταφοράν τών γεωργικών και τών κτηνοτροφικών προϊόντων πρός τήν Λίμνην, τήν Χαλκίδα και τάς Άθήνας, Ός πρός τήν κατάστασιν τής έθνικής όδοϋ Χαλκίδος - Αϊδηψοϋ άναφερόμεθα εις όσα εξετέθησαν εις τά προηγούμενα κεφάλαια. Σημειούμεν μόνον ένταϋθα, ότι ή έπαρχιακή όδός Στροφυλιάς - Λίμνης έχει ανάγκην διαπλατύσεως καθολικής, ασφαλτοστρώσεως και συμπληρώσεως γενικής.

Ός πρός τάς σ υ ν θ ή κ α ς έ ρ γ α σ ί α ς παρατηρούμεν, ότι ή εις τήν Στροφυλιάν και εις τάς γειτονικάς πεδινάς Κοινότητας Μαντουδίου, Κηρίνθου, κλπ. ή εύρεϊα χρησιμοποίησις έλκυστήρων διά τάς άρόσεις, τά σβαρνί-

σματα, μεταφοράς και λοιπὰς γεωργικὰς ἐργασίας και ἰδίᾳ ἢ χρήσις τῶν ἀλωνιστικῶν και τῶν θερίζοαλωνιστικῶν μηχανῶν περιώρισαν τὴν ἐργασίαν τῶν ἀροτριῶντων και τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν τῶν ἀγροτῶν. Πρὸ 40 ἐτῶν ὁ ἀλωνισμὸς τῶν σιτηρῶν εἰς τὴν Στροφυλιὰν κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐγένετο διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἵππων ἢ τῶν βοῶν, ποῦ ἔσουρον τὰς «ροκάνας» ἢ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἵππων, ἢ περιφορὰ τῶν ὁποίων διὰ τῶν πετάλων ἐνήργει τὸν ἀλωνισμόν τῶν σιτηρῶν.

Ἀποτέλεσμα τούτων εἶναι ἢ ἐν μέρει διευκόλυνσις τῶν ἀγροτῶν, οἱ ὅποιοι κατέχουν τὴν ὑπ' αὐτῶν καλλιεργουμένην γῆν, ἀλλὰ συγχρόνως και ἢ ἐξ ἀντιθέτου ἀναλογικὴ μείωσις τοῦ ἀγροτικοῦ οἰκογενειακοῦ εἰσοδήματός των, διότι περιωρίσθη ἢ προσωπικὴ ἐργασία τῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν των. Ἐξ ἄλλου ἐπιτυγχάνεται σχετικὴ μείωσις τοῦ κόστους τῆς παραγωγῆς τοῦ σίτου και τῶν ἄλλων γεωργικῶν προϊόντων, διότι ἢ τιμὴ τῶν ἀρόσεων και τινων ἄλλων ἐργασιῶν, μεταφορῶν κλπ., ὅταν ἐκτελοῦνται δι' ἐλκυστήρων και ὄχημάτων, εἶναι μικροτέρα συγκριτικῶς πρὸς τὴν ἀντίστοιχον τὴν ἐκτελουμένην διὰ ζώων.

Ὅπωςδὴποτε, ἢ χ ρ η σ ι μ ο π ο ἴ η σ ι ς τ ῶ ν ἔ λ κ υ σ τ ῆ ρ ω ν διὰ τῶν ὁποίων δὲν ἐκτελοῦνται μόνον αἱ ἐργασίαι ἀρόσεως, σθαρνισμάτων κλπ. ἀλλὰ και αἱ μεταφοραὶ, (χρησιμοποιουμένων τῶν ἐλκυστήρων τούτων ὡς αὐτοκινήτων), τ ῶ ν θ ε ρ ι σ τ ι κ ῶ ν κ α ἰ τ ῶ ν ἀ λ ω ν ι σ τ ι κ ῶ ν μ η χ α ν ῶ ν ἔπληξεν ἀμέσως τοὺς ἀκτήμονας γεωργοεργάτας τῆς Στροφυλιάς, οἱ ὅποιοι ἐξ αὐτοῦ κυρίως τοῦ λόγου ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πατρικὴν των ἐστίαν, δοθέντος ὅτι εἰς τὴν Κοινότητα ταύτην δὲν καλλιεργοῦνται κηπευτικὰ ἢ ἄλλα ἐαρινὰ εἶδη, ὡς π.χ. ὁ βάμβαξ, ποῦ ἀπαιτοῦν πολλὴν προσωπικὴν ἐργασίαν, παρὰ μόνον καλλιεργοῦνται τοιαῦτα εἶδη εἰς ἔκτασιν 180 στρεμμάτων.

Ἡ κ α τ ᾶ ο ἰ κ ο γ ἑ ν ε ι α ν ἰ δ ι ο κ τ η σ ῖ α εἰς τὴν Στροφυλιὰν κατὰ μ.δ. ἀνέρχεται εἰς 22,5 στρέμ. πεδινῶν γαιῶν, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν κτηματολογικῶν στοιχείων τοῦ ἀναδασιμοῦ τῶν γαιῶν τούτων συνολικῆς ἐκτάσεως 6.300 στρεμ. μεταξὺ 280 ἰδιοκτητῶν, ἐκ τῶν ὁποίων 26 εἶναι κάτοικοι τῶν γειτονικῶν Κοινοτήτων. Ἐπομένως, δὲν ὑφίσταται μεγάλη στενότης γεωργικοῦ κλήρου εἰς τὴν Στροφυλιὰν, λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς ποιότητος τοῦ ἐδάφους.

Παρὰ ταῦτα δὲν ἐξασφαλίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰκανοποιητικὸν καθαρὸν γεωργικὸν εἰσόδημα, διότι: α) Δὲν γίνεται ἐντατικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν ἀγρῶν διὰ βάμβακος, κηπευτικῶν και μηδικῆς, καίτοι ἢ συνένωσις τῶν γαιοκτησιῶν εὐνοεῖ τὴν τοιαύτην ἐκμετάλλευσιν τῶν γαιῶν τῆς Στροφυλιάς, ἔστω κατὰ ἕν μέρος, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἀγελαδοτροφίαν και β) Διότι συντρέχουν ὅλοι οἱ δυσμενεῖς λόγοι ἐπιβαρύνσεως τοῦ κόστους τῆς παραγωγῆς τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἰδίᾳ ἕνεκα τῆς ὑψηλῆς τιμῆς τῶν χημικῶν λιπασμάτων και

τῆς διαθέσεως τῶν προϊόντων τούτων ἐνίοτε εἰς τιμὰς κάτω τοῦ κόστους, ὡς ταῦτα ἀνεφέρθησαν προκειμένου περὶ τῆς Κοινότητος Νέου Πύργου.

Εἰς τὴν Στροφυλιὰν παραδόξως δὲν λειτουργεῖ Γ ε ω ρ γ ι κ ὶ ς Π ι σ τ ω τ ι κ ὶ ς Σ υ ν ε τ α ι ρ ι σ μ ὶ ς. Συνεστήθη μόνον πρὸς διαιτήσας Γαλακτοκομικὸς Συνεταιρισμὸς, ὁ ὁποῖος χωρὶς νὰ λειτουργήσῃ διελύθη. Προορίζεται αὗτος ν' ἀναλάβῃ τὴν κοινὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ γάλακτος τῶν προβάτων καὶ τῶν ὀλίγων ἀγελάδων διὰ τῆς λειτουργίας πρὸς τοῦτο συνεταιρικοῦ γαλακτοκομείου. Ὅμως, ἡ μικρὰ ποσότης γάλακτος δὲν συνέφερε νὰ πραγματοποιηθῇ τοῦτο. Παρὰ ταῦτα, ἀναπτυσσομένης ἐκεῖ ἀπὸ ἔτους ἤδη τῆς ἀγελαδοτροφίας, ὡς κατωτέρω ἐξηγεῖται, ὑπάρχει βᾶσιμος ἐλπίς, ὅτι θὰ καταστή πραγματικότης ἡ ἴδρυσις καὶ ἡ λειτουργία ἐντὸς συντόμου χρόνου τοῦ συνεταιρικοῦ τούτου γαλακτοκομείου.

Κοινωνικαὶ συνθήκαι.

Ἡ στεγαστικὴ κατάστασις τῶν κατοίκων τῆς Στροφυλιᾶς εἶναι καλυτέρα κἀπως ἐκείνης τῶν κατοίκων τοῦ Νέου Πύργου. Ὅμως δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀγροτικὴν στέγην τοῦ Ν. Πύργου, ὅπου ἐγένετο ὁμαδικὴ κατασκευὴ ὁμοίων οἰκιῶν ὑπὸ τῆς Ε.Α.Π. Αἱ πολὺ πτωχαὶ οἰκογένειαι τῆς Στροφυλιᾶς, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ποσοστὸν 15% κατοικοῦν εἰς οἰκῆματα, ἀποτελούμενα ἀπὸ ἐν ἢ δύο δωμάτια ἰσόγεια, ἐμβαδοῦ ἐν ὄλῳ 25—30 τ.μ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τηρεῖται σχετικὴ καθαριότης καὶ τάξις. Ἐν τούτοις ἀποχωρητήρια ἔχουν περίπου τὰ 80% τῶν κατοικιῶν τῆς Στροφυλιᾶς, ὅπου δὲν ὑπάρχει σχέδιον ρυμοτομίας.

Αἱ συνθήκαι διατροφῆς, ἐνδύσεως, ὑποδησεως καὶ ὑγιεινῆς εἰς τὴν Στροφυλιὰν (ὅπου ὑπάρχει ἀγροτικὸν ἰατρεῖον) εἶναι αἱ ἴδιαι, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι συνθήκαι τοῦ Ν. Πύργου. Ὑφίσταται μόνον διαφορὰ ὡς πρὸς τὸν ἄρτον, διότι οἱ Στροφυλιῶται παρασκευάζουν κατ' οἶκον τὸν καθημερινὸν ἄρτον, διατηροῦντες οἱ ἴδιοι ἀτομικοὺς ἀρτοκλιθᾶνους. Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν μαθητῶν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Στροφυλιᾶς θεωρεῖται μᾶλλον ἢ ἴδια μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν μαθητῶν τοῦ Ν. Πύργου, διότι καὶ μὲν τὸ σχολεῖον τῆς Στροφυλιᾶς εἶναι διθέσιον ἄλλ' ὅμως ἀναλογεῖ ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν καθ' ἕκαστον διδάσκαλον.

Σοβαρὰ διαφορὰ ὑφίσταται ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀγραμμάτων. Διότι εἰς τὴν Στροφυλιὰν μεταξὺ τῶν ἀρρένων ἐλάχιστα ἄτομα εἶναι ἀγράμματα, ἐνῶ μεταξὺ τῶν θηλέων ἀγράμματα ἄτομα εἶναι τὰ περισσότερα ἀπὸ τῆς ἡλικίας 60 ἐτῶν καὶ ἄνω. Ὡς πρὸς τὴν ἔφεσιν τῶν μαθητῶν παρατηροῦμεν, ὅτι θέλουν οὗτοι νὰ σπουδάσουν, ἀλλὰ διακόπτουν προῦτως τὰς σπουδὰς λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς ἀδυναμίας τῶν γονέων των. Εἰς τὰς πόλεις ἐργαζόμενοι οἱ ἴδιοι

μαθηταί τὴν ἡμέραν φοιτοῦν εἰς τὰς Νυκτερινὰς Σχολὰς, ὅπως ἀκριβῶς κάμνουν καὶ οἱ ἐκ τοῦ Ν. Πύργου μαθηταί. Ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὰς Ἀνωτάτας Σχολὰς ἀπεφοίτησαν 8 νέοι Στροφυλιῶται, οἱ ὁποῖοι ἐσπούδασαν κατόπιν πολλῶν στερήσεων τῶν ἰδίων καὶ τῶν γονέων των.

Γεωργικὴ κατάστασις.

Ἡ σπουδαιότερα καλλιέργεια εἶναι ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου, ἡ ὁποία πράγματι ἔχει βελτιωθῆ εἰς τὴν Στροφυλιάν ἐπαρκῶς, διὰ τῆς κατὰ τὸ πλεῖστον ἀντικαταστάσεως τῶν ἐντοπίων ποιικιλιῶν τοῦ σίτου διὰ νέων (ξενικῶν καὶ μὴ ξενικῶν), τῆς γενικεύσεως τῆς χρήσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ τῶν ἄλλων γνωστῶν μέσων καὶ τρόπων. Ὁ σίτος ἐναλλάσσεται συνήθως μετὰ τοῦ ἀραβοσίτου καὶ τῶν ἐρεβίνθων, διότι ἀμφότερα τὰ εἶδη ταῦτα καλλιεργοῦνται εἰς σημαντικὴν ἔκτασιν. Δὲν ἐναλλάσσεται ὅμως ὁ σίτος μετὰ τοῦ θάμβακος, καίτοι ἐπὶ τῶν κοιλωμάτων, ὅπου τὰ ἐδάφη εἶναι γόνιμα καὶ θαθέα, εὐδοκιμεῖ ἡ ξηρική καλλιέργειά του. Ἀτυχῶς, καίτοι παρήλθον τέσσαρα ἤδη ἔτη ἀπὸ τῆς περατώσεως τοῦ ἀναδασμοῦ τῆς καλλιεργουμένης γῆς, οἱ Στροφυλιῶται δὲν ἐπωφελήθησαν τῆς ὑποδομῆς ταύτης διὰ ν' ἀλλάξουν ἐν μέρει τὰ εἶδη τῶν καλλιεργειῶν καὶ νὰ ἐπιδοθοῦν ἐντατικῶς εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν πλέον γονίμων ἀγρῶν διὰ ποτιστικῶν φασιόλων, θάμβακος, μηδικῆς ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν βελτιωμένην ἀγελαδοτροφίαν.

Ἡ καλλιέργεια τῆς ἐλαίας ἔχει ἀνάγκην περαιτέρω βελτιώσεως, ἰδίως πρὸς τὸ τακτικὸν καὶ κανονικὸν κλάδευμα, τὴν καθολικὴν χρησιμοποίησιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους πρὸς ἐξοικονόμησιν ὑγρασίας κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅποτε ἡ ἀνομβρία καὶ ὁ καύσων βλάπτουν τὴν καρποφορίαν τῆς ἐλαίας.

Κτηνοτροφικὴ κατάστασις.

Προπολεμικῶς εἰς τὴν Στροφυλιάν ἐξετρέφοντο περὶ τὰ 3.800 ποιμνιακὰ αἰγοπρόβατα, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς βαθμιαίως περιωρίσθη, ἐνῶ ηὔξθη καὶ ἐβελτιώθη, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη, ἡ οἰκόσιτος μικρὰ κτηνοτροφία, ὅχι ὅμως κατ' ἀνάλογον ἀριθμητικὸν βαθμὸν. Ἐπίσης ηὔξθη κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν ἡ ἡμιοικόσιτος ἀγελαδοτροφία. Σήμερον τὰ μὲν οἰκόσιτα πρόβατα, κατὰ τὸ μᾶλλον βελτιωμένα, ἀνέρχονται εἰς 80, αἱ οἰκόσιτοι αἰγες (γενεᾶς Μάλτας καὶ περισσότεραι γεν. «Ζάανεν») εἰς 210, ἐνῶ τὰ ποιμνιακὰ πρόβατα εἶναι μόνον 1200 καὶ αἱ ποιμνιακαὶ αἰγες ἐλάχιστοι.

Εἶναι φανερὸν ὅτι, κατόπιν τοῦ ἀναδασμοῦ, οἱ μὴ καλλιεργούμενοι ἐπί τινος μῆνας ἀγροὶ ἔχασαν τὴν συνοχὴν των, μὲ συνέπειαν νὰ μὴ εἶναι εὐχερῆς

ή εκμετάλλευσίς των κατά τὸν ἐνδιάμεσον χρόνον μεταξὺ συγκομιδῆς καὶ ἀρόσεων. Ἐξ ἄλλου ἢ ὑπὸ τῆς Δασικῆς Ὑπηρεσίας ἐπιβληθεῖσα ἀπαγόρευσις τῆς βοσκήσεως τῶν αἰγῶν (ὑπὸ μορφὴν ποιμνίων), ἐντὸς τῶν δασῶν πεύκης, χάριν τῆς θελιώσεως τῆς καταστάσεώς των, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν ἀναγέννησίν των, κατ' ἀνάγκην περιώρισε τὴν ποιμνιᾶκὴν αἰγοτροφίαν τῆς Στροφυλιᾶς καὶ ὅλης τῆς περιοχῆς τῆς κεντρικῆς καὶ τῆς βορείου Εὐβοίας.

Οἱ δύο οὗτοι λόγοι, καθὼς καὶ τὸ μέγαλον κόστος τῆς ἐκτροφῆς τῶν ζώων τούτων, ἰδίᾳ λόγῳ τῆς ὑψηλῆς τιμῆς τῶν συμπληρωματικῶν ξηρῶν τροφῶν, καὶ ἡ ἀπόληψις μικρῶν τιμῶν γάλακτος ἐξ αἰτίας τῆς αἰσχροκερδείας τῶν τυρεμπόρων, εἶναι οἱ κυριώτεροι, οἱ ὁποῖοι ἐπέφερον τὸν περιορισμὸν τῆς ποιμνιᾶκῆς αἰγοτροφίας εἰς τὴν Στροφυλιάν. Ἐπ' αὐτῶν τῶν δύο τούτων αἰτιῶν δέον νὰ προστεθῇ καὶ ἡ διάθεσις τῶν κτηνοτρόφων καὶ τῶν ποιμένων ἐκ κοινωνικοῦ ἀνθρωπισμοῦ νὰ γίνουσι γεωργοὶ ἢ νὰ ἐπιδοθοῦν εἰς ἄλλο ἐπάγγελμα.

Διότι, εὐλόγως θεωροῦν ὡς ἀντικαινωνικὴν τὴν εἰς τὴν ἐρημίαν τῆς ὑπαίθρου συνεχῆ, ἡμέραν καὶ νύκτα, ἐργάσιμον ἢ ἑορτήν, ἀπασχόλησίν των μὲ τὴν ἐκτροφὴν τῶν ποιμνίων τῶν αἰγῶν. Ἐκ τῶν αἰγοτρόφων τῆς Στροφυλιᾶς καὶ τῶν γειτονικῶν Κοινοτήτων μερικοὶ εὗρον ὡς καλυτέραν ἀπασχόλησίν των τὴν ποιμνιᾶκὴν προβατοτροφίαν, ἢ ὁποία εἶναι πράγματι συμφερωτέρα, συγκρινομένη μὲ τὴν αἰγοτροφίαν, ὅταν τὰ πρόβατα καλῶς στεγάζωνται καὶ διατρέφονται πλήρως κατὰ τὸν χειμῶνα διὰ ξηρῶν τροφῶν, διότι, προφανῶς, ἢ εἰς τὸ ὑπαίθρον μόνον διατήρησις των δὲν ἐξασφαλίζει τὴν πλήρη διατροφήν των.

Ἡ βελτιωμένη ἀγελαδοτροφία ἐσημείωσεν εἰς τὴν Στροφυλιάν, χάρις ἰδίᾳ εἰς τὰς φροντίδας τῶν κρατικῶν γεωπόνων, ἀλματώδη πρόοδον κατὰ τὰ τελευταῖα δύο ἔτη. Διότι οἱ Στροφυλιῶται ἐπίστευσαν πλέον εἰς τὰς ὁδηγίας τῶν γεωπόνων, ὅτι ἡ μορφὴ αὕτη τῆς κτηνοτροφίας εἶναι ἢ συμφερωτέρα εἰς τὸν τόπον των καὶ ἢ ὀλιγώτερον κοπιώδης. Συγκεκριμένως εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1963 ἐξετρέφοντο ἐκεῖ ὀκτὼ βελτιωμένοι ἀγελάδες καὶ μύσχοι τῆς γενεᾶς «Σδίτς» καὶ ἑπτὰ ἡμιβελτιωμένοι ἀγελάδες καὶ μύσχοι, ἐνῶ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1964, ὡς ἡμεῖς διεπιστώσαμεν, ἐξετρέφοντο 41 κεφαλαί, ἤτοι 27 ἀγελάδες σχεδὸν ἐν ὅλῳ βελτιωμένοι (Σδίτς) καὶ 14 μύσχοι τῆς ἰδίας γενεᾶς.

Τὰ ζῶα ἐργασίας (ἵπποι, ἡμίονοι, ὄνοι, βόες), θεβαίως, περιωρίσθησαν ἀπὸ 270 κεφαλὰς προπολεμικῶς εἰς 150 σήμερον, συνεπείᾳ κυρίως τῆς χρήσεως ἐλκυστήρων, ἀλωνιστικῶν καὶ θερίζοαλωνιστικῶν μηχανῶν. Ἐκεῖ, ὀλίγοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν μελισσοτροφίαν καὶ μάλιστα ἐπικερδῶς.

Τὸ ἀγροτικὸν εἰσόδημα καὶ αἰδανάναϊ συντηρήσεως τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν: Εἰς τὴν Στροφυλιάν ὑφίσταται μεγάλη διαφοροποίησις κατὰ γαιοκτήτην τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως καὶ τῆς ποιότητος αὐτῆς, ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς τὸν Ν. Πύργον, ὅπου συνετελέσθη ἀγροτικὴ ἀποκατάστασις προσφύγων, ὑφίσταται κα-

τόπιν τῆς ὀριστικῆς διανομῆς τῶν γαιῶν, διενεργηθείσης τὸ 1930, ἰσότης γεωργικῶν κληρῶν. Μετεβλήθη μόνον αὕτη ἀπὸ τοῦ 1930 μέχρι σήμερον λόγω τῶν κληρονομικῶν διαδοχῶν καὶ τῶν ὀλίγων ἀγοραπωλησιῶν τῶν γεωργικῶν κληρῶν.

Εἰς τὴν Στροφυλιὰν οἱ κάτοχοι ἐπαρκoῦς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως, δηλαδὴ 40 στρεμμάτων καὶ ἄνω, καίτοι ἐκμεταλλευσμένης κατὰ τὸν ἐκτακτικὸν μᾶλλον τρόπον, ὡς ἐξετέθη, ἀποκομίζουσι ἱκανοποιητικὸν εἰσόδημα πρὸς συντήρησίν των. Ἐξ αὐτῶν ὀλίγοι, κινηθέντες ἐκ κοινωνικῶν λόγων, ἀπεχώρησαν ἐκ τῆς Στροφυλιᾶς διὰ νὰ ζήσουν εἰς τὰς πόλεις (βλ. πίνακας). Ἀντιθέτως οἱ ἀκτῆμονες καὶ οἱ ἡμιακτῆμονες τῆς Στροφυλιᾶς, μὴ ἔχοντες ἐπαρκῆς εἰσόδημα, κυρίως, διότι δὲν ἐξοφάλλιζον παρὰ μόνον 70 - 80 ἡμερομισθία ἐτησίως, προσέφυγον εἰς τὰς πόλεις καὶ τὸ ἐξωτερικόν, κατ' ἀναπόφευκτον ἀνάγκην, δηλαδὴ διὰ νὰ ἐξοικονομήσουν ἐκεῖ τὸν καθημερινὸν ἄρτον. Τὴν κατάστασιν ταύτην ὡς πρὸς τοὺς ἀκτῆμονας ἐδημιούργησε κυρίως ἡ εὐρεία διάδοσις τῶν γεωργικῶν μηχανῶν. Κατὰ τὰ τέσσαρα δὲ τελευταῖα ἔτη προσετέθη εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Στροφυλιᾶς καὶ τὸ φαινόμενον τῆς πτώσεως τῆς τιμῆς τῆς ρητίνης, τὸ ὁποῖον ἐπέφερε τὸν ἐκπαισμὸν τῆς τιμῆς τῶν ἡμερομισθίων τῶν ρητινοσυλλεκτῶν ἀπὸ 70 - 90 εἰς 50 μόνον δραχμάς.

Ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς καλλιεργουμένης γῆς ἐντατικῶς, ὡς ἐξετέθη ἀνωτέρω, θὰ θελιτώσῃ σοβαρῶς τὴν κοινωνικοοικονομικὴν κατάστασιν τῶν κατόχων ἐπαρκoῦς γῆς, τῶν ἡμιακτῆμόνων καὶ τῶν ἀκτῆμόνων Στροφυλιωτῶν. Ὡς πρὸς τὰ ἔξοδα συντηρήσεως τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν τῆς Στροφυλιᾶς σημειοῦμεν, ὅτι ταῦτα εἶναι τὰ ἴδια μὲ ἐκεῖνα τῶν οἰκογενειῶν τοῦ Ν. Πύργου, ὑπολογισθέντα ἀναλυτικῶς, ὡς ἀνωτέρω.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ — ΕΠ. ΧΑΛΚΙΔΟΣ

Νόμιμος καὶ πραγματικὸς πληθυσμὸς τῆς Κοινότητος ταύτης κατὰ τὰς ἀπογραφὰς τῶν ἐτῶν 1928, 1940, 1951 καὶ 1961 (3).

Νόμιμος πληθυσμὸς

1928	1940	Αὔξεις	1951	Αὔξεις	1961	Αὔξεις
540	586	46	677	91	814	137

Πραγματικὸς πληθυσμὸς

523	600	77	620	20	590	—30 (ἐλάττωσις)
-----	-----	----	-----	----	-----	-----------------

Πραγματικὸς πληθυσμὸς κατὰ φύλον

Ἀπογραφή 1928			Ἀπογραφή 1940			Ἀπογραφή 1951			Ἀπογραφή 1961		
Ἄρρ. Θήλ. Σύν.			Ἄρρ. Θήλ. Σύν.			Ἄρρ. Θήλ. Σύν.			Ἄρρ. Θήλ. Σύν.		
259	264	523	293	307	600			620	293	297	590

Ἐπεξηγήσεις: Εἰς τὴν Στροφυλιάν, ἐξυπηρετουμένην διὰ τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ Χαλκίδος - Ἀγίας Ἄννης - Μαντουδίου - Ἰστιαίας - Αἰδηψοῦ, ἐγκαθίστανται νέοι κάτοικοι ἐκ τῶν ὀρειῶν Κοινοτήτων τοῦ τέως Δήμου Νηλέως καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ χωρίου «Ἀμέλαντες», ἰδίᾳ θηλέων, ποὺ ὑπανδρεύονται ἐκεῖ.

Ἐν τούτοις, καὶ παρὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν γεννήσεων ἔναντι τῶν θανάτων παρατηρήθη κατὰ τὸ διάστημα 1951 - 1961 ἀρνητικὴ αὔξησης, δηλαδὴ μείωσις τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κοινότητος ταύτης, ἀκριβῶς λόγῳ τῆς μεγάλης ἐξόδου τῶν Στροφυλιωτῶν, ἵνα ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὰς μεγάλας πόλεις ἢ γὰρ μεταναστεύσωσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἐξ ἄλλου ἢ ὡς ἄνω μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ νομίμου καὶ τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961 μαρτυρεῖ ἀναμφισβητήτως τὴν μεγάλην ταύτην διαρροὴν τῶν Στροφυλιωτῶν.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ — ΕΠ. ΧΑΛΚΙΔΟΣ

ΠΙΝΑΞ 2ος

Ο αριθμός όλων τῶν ἀτόμων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀνηλίκων, τῶν μετακινήθεντων κατὰ τὸ 30ετὲς διάστημα ἀπὸ τοῦ 1934 μέχρι τέλους Ἰουλίου 1963, κατὰ φύλον, οἰκογενειακὴν κατάστασιν, τόπον προορισμοῦ κλπ.

Φύλον	Ἀριθ. ἀτομ.	%	Οἰκογεν. κατάστασις κατὰ τὸν χρόν. ἀναχ.		Χρόνος ἀναχωρ. ἔτη	Ἀριθμὸς οἰκογ. ἄτομα				Ποσοστὸν %	
			ἀριθ.	%		2	3	4	5,3		
Ἄρρ.	134	65,0	ἄγαμοι	135	65,5	1934-40	7	2	11	5,3	Ἐπὶ 814 ἀτόμων νομίμου πληθυσμοῦ
Θήλ.	72	35,0	ἔγγαμοι	68	33,0	1941-51	11	8	24	11,7	
Σύνολον	206	100,0	ἐν χρεῖτα ἢ διαζεύξ.	3	1,5	1952-53	12	80	171	83,0	
% ἐπὶ συνόλου ἀρρένων		32,6	Σύνολον	206	100,0	Σύνολον	30	90	206	100,0	
% ἐπὶ συνόλου θηλέων		17,7									
% ἐπὶ συνόλου ἀτόμων		25,3									25,3

Μετακινήθεισαι οἰκογένειαι					Παρατηρήσεις	
	ἀριθ.	%	ἀριθ. ἀτόμων	%		
Μεθ' ὅλων τῶν μελῶν	28	14,3	128	15,7	Τὰ ἔναντι ποσοστὰ εἶναι ἐπὶ 196 συνολικῶς οἰκογενειῶν καὶ ἐπὶ συνολικοῦ νομίμου πληθυσμοῦ ἀτόμων 814 κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961	
Μερικῶς	62	31,6	78	9,6		
Σύνολον	90	45,9	206	25,3		

Τόποι προορισμοῦ	ἀριθ.	%	Κατὰ φύλον				Ἡλικία τῶν μετακινήθεντων κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναχωρήσεώς των
			ἄρρ. %	φύλον	θήλεα	%	
Α' Ἐσωτερικὸν							
Περιοχ. Πρωτευούσ.	117	56,8	72	53,7	45	62,5	ἀνήλ. ἄτομα 17-30 ἐτῶν 31-40 » ἄνω τῶν 40 ἐτῶν
Λοιπαὶ πόλεις	12	5,8	8	6,0	4	5,5	
Ἡμιαστ. περιοχαὶ	17	8,2	10	7,5	7	9,8	
Ἀγροτικαὶ »	26	12,4	14	10,4	12	16,7	
Σύνολον	172	82,9	104	77,6	68	94,5	
Β'. Ἐξωτερικὸν	28	14,2	24	17,9	4	5,5	Σύνολον
Ναυτιλόμενοι (ὑπηρετοῦντες εἰς τὰ πλοῖα)	6	2,9	6	4,5	—	—	
Σύνολον	206	100,0	134	100,0	72	100,0	

Κατανομή τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετακινήθεντων ἀτόμων πλὴν τῶν 36 ἀνηλίκων, ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου των, κατὰ φύλον, οἰκογεν. κατάστασιν καὶ τόπον προορισμοῦ. (βλ. τὰς ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις:)

Κατηγορία	Λόγοι οἰκονομικοὶ (ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι									Ἀριθμὸς	
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	ἄνηλικων	ἀνηλίκων
Φύλον														
ἄρρενες	50	19	69	3	5	3	5	11	5	1	9	42	141	23
θῆλειες	29	12	41	2	6	—	3	2	2	1	2	18	59	13
Σύνολον	79	31	110	5	11	3	8	13	7	2	11	60	170	36
Οἰκογενειακὴ κατάστασις :														
ἄγαμοι	46	13	59	3	6	3	6	11	4	1	6	40	99	36
ἑγγαμοὶ	33	16	49	2	5	—	2	2	2	1	5	19	68	—
ἔν χηρ. ἢ διαζ.	—	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	3	—
Σύνολον	79	31	110	5	11	3	8	13	7	2	11	60	170	36
Τόποι προορισμοῦ : (Ἐσωτερικόν):														
Περ. Πρωτ.	39	17	56	2	11	3	7	8	6	2	2	41	97	—
Λοιπ. πόλεις	3	—	3	1	—	—	1	4	1	—	—	7	10	—
Ἡμιστ. περ.	8	4	12	—	—	—	—	1	—	—	—	1	13	—
Ἄγροτ. περ.	11	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	9	9	20
Σύνολον	61	21	82	3	11	3	8	13	7	2	11	58	140	32
Ἐξωτερικόν	16	8	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	4
Ἐπηρ. εἰς τὰ πλ.	2	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	2	6	—
Σύνολον	79	31	110	5	11	3	8	13	7	2	11	60	170	36

Κατανομή καθ' εκατοστιαία ποσοστά τῶν μετακινήθόντων ἀτόμων (πλὴν τῶν 36 ἀνηλίκων) ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἔνεκα τῶν ὁποίων μετακινήθησαν ἐκ τοῦ χωρίου κατὰ φύλον, οἶκον, κατάσταση καὶ τόπον προορισμοῦ. (βλ. τὰς ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις).

Κατηγορία	Λόγοι οἰκονομικοὶ (ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι									Ἀριθμὸς ἐνηλίκων
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
Φύλον													
Ἄρρενες	45,0	17,2	62,2	2,7	4,5	2,7	4,5	9,9	4,5	0,9	8,1	37,8	111
Θήλειες	49,2	20,2	69,4	3,4	10,2	—	5,1	3,4	3,4	1,7	3,4	30,6	59
Σύνολον	46,5	18,2	64,7	2,9	6,5	1,7	4,7	7,7	4,1	1,2	6,5	35,3	170
Οἰκογενειακὴ κατάσταση :													
Ἄγαμοι	46,5	13,0	59,5	3,0	6,1	3,0	6,1	11,1	4,1	1,0	6,1	40,5	99
Ἐγγαμοὶ	48,5	23,5	72,0	3,0	7,3	—	3,0	3,0	3,0	1,4	7,3	28,0	68
Ἐν χηρ. ἢ διαζευξ.	—	66,7	66,7	—	—	—	—	—	33,3	—	—	33,3	3
Σύνολον	46,5	18,2	64,7	2,9	6,5	1,7	4,7	7,7	4,1	1,2	6,5	35,3	170
Τόποι προορισμοῦ: (Ἐσωτερικόν)													
Περ. Πρωτ.	40,3	17,4	57,7	2,1	11,3	3,1	7,2	8,2	6,2	2,1	2,1	42,3	97
Λοιπ. πόλ.	30,0	—	30,0	10,0	—	—	10,0	40,0	10,0	—	—	70,0	10
Ἡμιασ. περ.	61,5	30,8	92,3	—	—	—	—	7,7	—	—	—	7,7	13
Ἄγρ. περ.	55,0	—	55,0	—	—	—	—	—	—	—	45,0	45,0	20
Σύνολον	43,8	14,8	58,6	2,2	7,5	2,2	5,9	9,6	5,1	1,5	7,4	41,4	140
Ἐξωτερ.	66,7	33,3	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
Ἐπιτηρ. εἰς τὰ πλοῖα	33,3	33,4	66,7	33,3	—	—	—	—	—	—	—	33,3	6
Σύνολον	46,5	18,2	64,7	2,9	6,5	1,7	4,7	7,7	4,1	1,2	6,5	35,3	170

Ἐπεξηγήσεις τῶν ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ 4 πινάκων Κοινότη. Στροφυλίας.

Α) Οἰκονομικοὶ Λόγοι: (1) Ἀκτημοσύνη καὶ ὑποαπασχόλησις, (2) Ἀνεπαρκὲς εἰσόδημα καὶ ὑποαπασχόλησις. (3) Σύνολον οἰκονομ. λόγων.
 Β) Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι: (1) Ἐπιθυμία ἀλλαγῆς ἐπαγγέλματος καὶ ἐργασίας. (2) Ἐπιθυμία νὰ ζήσουν εἰς τὰς πόλεις, νὰ τύχουν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων κλπ. (3) Ἐξαναγκασμὸς λόγω τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως κατὰ τὴν κατοχὴν. (4) Ἐξαναγκασμὸς λόγω κακῆς καὶ ἐσφαλμένης κρατ. διοικήσεως. (5) Λόγοι σπουδῶν καὶ μορφώσεως. (6) Λόγοι οἰκογενειακοί, ἠθικοῦ ἐξαναγκασμοῦ κλπ. (7) Λόγοι ἀσθενείας. (8) Συνέπειαι τοῦ ἀναδασμοῦ τῶν γαιῶν. (9) Σύνολον λόγων μὴ οἰκονομικῶν.

Η ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΣΕΤΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΟΣ

Είναι Κοινότης όρεινή, ή όποια κείται εις τόν συγκρότημα τής Δίρφως, απέχουσα από τής Χαλκίδος μέσω τής Ἀμαρύνθου (Βάθειας) 55 χιλίόμε. Ἡ το απομεμονωμένη προπολεμικώς, διότι δέν υπήρχεν όδός επιτρέπουσα τήν κυκλοφορίαν αυτοκινήτων από τής Σέτας εις τήν Ἀμάρυνον, διά μέσου τής όποιάς διέρχεται ή έπαρχιακή όδός Χαλκίδος - Ἐρετρίας - Ἀλιβερίου - Κύμης.

Ἡ Σέτα έχει κλίμα υγιεινόν, ἄριστον κατά τήν θερινήν περίοδον διά τόν παραθερισμόν τών ξένων. Ἡ επίδρασις τοῦ κλίματος τούτου είναι φανερά ἐκ τής υγείας τών Σετιανῶν εκείνων, οί όποιοι κανονικώς και ἀνελλιπῶς διατρέφονται και στεγάζονται ἐντός υγιεινῶν οίκημάτων. Ἀποτελεῖται ἀπό δύο σύνοικισμούς, τήν Ἄνω - Σέταν, μεγαλύτεραν εις πληθυσμόν και τήν Κάτω - Σέταν. Ἡ πρώτη κείται ἐπὶ ὕψους 760, ή δέ δευτέρα χαμηλότερον ἐπὶ ὕψ. 630. Ἡ περιοχή τής Κοινότητος ταύτης περιλαμβάνεται μεταξύ ὕψομετρικῆς ζώνης 550 - 1417 μ. Τό ὕψηλότερον τοῦτο σημεῖον (κοινόν ὄριον τών Κοινοτήτων Σέτας, Στροπώνων και Μίστρου) εὑρίσκεται ἐπὶ τής κορυφῆς τοῦ βουνοῦ «Ξεροβοῦν», ἄλλο δέ ἀκραῖον ἐπίσης ὕψηλόν σημεῖον τής Κοιν. περιοχῆς Σέτας είναι ή κορυφή τοῦ βουνοῦ «Σκοτεινή» ὕψ. 1368.

Ἀπό ἀποστάσεως 3 χιλιομέτρων βορείως τής Ἄνω - Σέτας ὁ τόπος έχει κατά τόν πλεῖστον ὄρεινήν μορφήν, ποῦ ὁμοιάζει μέ τόν ἐσωτερικόν τής Πίνδου ή ἄλλου μεγάλου βουνοῦ τής Θεσσαλίας ή τής Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ὁ ἐπισκέπτης, ὅπως ὁ ὑποφαινόμενος, ὁ όποιος δις διέτρεξε πεζῇ τήν περιοχὴν εκείνην, νομίζει ὅτι δέν εὑρίσκεται ἐντός νήσου, ἀλλ' εις τόν ἠπειρωτικόν τμήμα τής Ἑλλάδος. Πράγματι, τὰ ἐπικλινῆ βραχώδη βουνά και ὕψώματα, ποῦ καλύπτονται ὑπό δασῶν ἐλάτης ἄλλοῦ πυκνῶν, ἄλλοῦ ἀραιῶν και ἡμικατεστραμμένων και διαχωρίζοντα ὑπό θαθειῶν χαραδρῶν και ρευμάτων, προσδίδουν ὄψιν τοῦ ὄρεινου τοπίου.

Μικρά κοιλώματα, ἐπίπεδα κελλιεργούμενα δι' ἀραβοσίτου ή φυτευμένα διά μηλεῶν, ὀλίγα παραποτάμιοι γαῖαι και ἄλλαι μέ μικράν κλίσιν καλλιεργήσιμοι γαῖαι αποτελοῦν τήν γεωργικὴν γῆν εις τόν ὡς ἄνω τμήμα τής κοινοτικῆς περιοχῆς Σέτας. Κατά τόπους αἱ πλευραὶ τών ὡς ἄνω ὕψωμάτων δέν είναι βραχώδεις. Ὅμως, ἐπειδὴ παρουσιάζουν αὐται κλίσιν ἀπό 20 - 70% ἀπώλεσαν κατά τόν πλεῖστον μετά τήν καλλιέργειαν κριθῆς ή βρώμης ἐπ' ὀλίγα ἔτη τόν ἔδαφος των, διότι δέν ἐπροστατεύθη, ἀτυχῶς, τοῦτο διά λίθοβαθμίδων και ἄλλων ἀντιδιαβρωτικῶν μέσων. Καί οἱ τόποι οὔτοι, ἀκατάλληλοι πλέον πρὸς καλλιέργειαν, κατέστησαν πτωχοί, ἀσκεπεῖς βοσκότοποι.

Νοτίως τής Ἄνω - Σέτας και περίξ αὐτῆς και τής Κάτω - Σέτας ὑπερτεροῦν οἱ δασικοί βοσκότοποι (ἀραιὰ ἀειθαλῆ πλατύφυλλα) και αἱ ἐπικλινεῖς λοφώδεις γαῖαι, αἱ όποιαί είναι καλλιεργήσιμοι, ἐφ' ὅσον τόν ἔδαφος των προστα-

τεύεται διά λιθοβαθμίδων ἢ θαμνοβαθμίδων. Ἄλλως δὲν εἶναι αἱ λοφώδεις ἐπικλινεῖς αὐταὶ ἐκτάσεις ἐπιδεικτικαὶ μονίμου γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως.

Ἐκτάσεις τῆς περιοχῆς Σέτας

Κατηγορίαι ἐκτάσεων:	Στρεμ.	Ποσοστὸν	
Ἄγροι	5500		
Λαχανόκηποι	35		
Μηδική	5	5.540	17,2
<hr/>			
Δενδρώδεις καλλιέργειαι (μηλέαι, ἄμπελοι κλπ.)	210	210	0,7
Βοσκότοποι ἀσκαπεῖς	10.800	10.800	33,6
Μερικῶς δασοσκεπεῖς ἐκτάσεις (συνιδιόκτητοι)	6.400		
Δάση (συνιδιόκτητα)	6.500	12.900	40,0
Πετρώδεις ἄγροισ ἐκτάσεις	2.000	2.000	6,2
Κοῖται ρευμάτων	300		
Ὅδοι δημόσιαι καὶ κοινοτικαὶ	250		
Ἐκτάσεις τῶν δύο συνοικισμῶν	200	750	2,3
Σύνολον:	32.200	32.200	100,0

Ὁ πίναξ οὗτος συνετάχθη συμφώνως πρὸς τὰ συνδεδυασμένα στοιχεῖα τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας, τοῦ Δασαρχείου Χαλκίδος, τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας Νομοῦ Εὐβοίας καὶ ἰδίᾳ συμφώνως πρὸς τὰς γενομένας ὑφ' ἡμῶν ἐπί τόπου διαπιστώσεις βάσει χάρτου 1:50.000.

Ἐπὶ τοῦ πίνακος τούτου παρέχομεν τὴν ἐξήγησιν, ὅτι ὅλαι αἱ ἀραιῶς ὡς ἄνω δασοσκεπεῖς ἐκτάσεις, καθὼς καὶ τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῶν δασικῶν βοσκοτόπων τῆς Σέτας εἶναι ἐπιδεικτικαὶ τεχνητῆς ἢ κατὰ τόπους φυσικῆς ἀναδασώσεως, ὥστε νὰ ἐκμεταλλεύωνται οἱ τόποι οὗτοι μονίμως καὶ ἐπωφελῶς ὡς δάση ἐλάτης κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρμοδίων δασολόγων.

Τὰ καλλιεργούμενα ἐδάφη: Ἐκ τῆς συνολικῆς ἐκτάσεως στρεμ. 5.750 ἀγρῶν καὶ φυτειῶν τῆς Σέτας εἶναι ἐπίπεδα μόνον περὶ τὰ 650 στρεμ., τὰ ὅποια εἶναι προσχωματικά καὶ σχετικῶς γόνιμα. Δύνανται νὰ καταστοῦν τὰ ἐδάφη ταῦτα σχεδὸν ἐν ὅλῳ ποτιστικά, ὅταν ἐκτελεσθοῦν ἀπλᾶ ἀρδευτικὰ ἔργα, δηλαδὴ αὐλακες ἐπενδεδυμένοι διὰ τοιμέντου πρὸς μεταφορὰν καὶ διανομήν ὄλων τῶν ποταμίων ὑδάτων χωρὶς δηλαδὴ νὰ χάνεται ἀσκοπῶς τὸ ὕδωρ τοῦτο. Ὅλα τ' ἄλλα καλλιεργούμενα ἐδάφη εἶναι λοφώδη, ἐπικλινῆ, ἀμμοπηλώδους συστάσεως, μὴ δυνάμενα νὰ συγκρατήσουν τὸ ὄμβριον ὕδωρ καὶ ὑποκείμενα εἰς τὴν διάθρωσίν των ἐκ τοῦ ὕδατος τῶν βροχῶν, ὅταν δὲν προστατεύωνται ἐπαρκῶς καὶ διαρκῶς ἔναντι τοῦ φυσικοῦ τούτου ἐχθροῦ.

Πλέον τούτων, τὰ ἐδάφη, πού ἀπεκαλύφθησαν μετὰ τὴν διὰ τοῦ πυρός καταστροφὴν τῶν δασῶν ἐλάτης καὶ ἐκαλλιεργήθησαν ἐπ' ὀλίγα ἔτη, ἔχασαν τὴν παραγωγικότητά των καὶ μετεβλήθησαν πρὸς ζημίαν τῶν κατοίκων τῆς Σέτας εἰς πτωχοὺς ἀσκεπεῖς βοσκοτόπους. Ἡ ἔκτασις τῶν ἐδαφῶν τῆς κατηγορίας ταύτης ὑπολογίζεται εἰς 2.500 στρεμ. περίπου.

Τὸ κ λ ἱ μ α τ ῆ ς Σ έ τ α ς: Κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς περιοχῆς τῆς εἶναι χερσαῖον, ἠπειρωτικόν, ὅπου συχναὶ κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι αἱ βροχαὶ καὶ αἱ χιονοπτώσεις. Ἡ ἀρίστη ἄλλωστε ἀνάπτυξις τῆς ἐλάτης εἰς τὸ βόρειον τμήμα τῆς περιοχῆς τῆς μαρτυρεῖ ἀναμφισβητήτως τοῦτο.

Ἐκεῖ, τὸ βροχομετρικὸν ὕψος πλησιάζει πρὸς τὸ ἀντίστοιχον τῆς Κύμης, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει ἡ Ἔνω - Σέτα κατ' εὐθείαν νοητὴν γραμμὴν 20 χιλιομ. (βλ. κλιματικὸς πίνακας Κύμης). Ἐπὶ ὑψομετρικῆς ζώνης 900 - 1300 τῆς κοινοτικῆς περιοχῆς Σέτας αἱ ἡμέραι χιονοσκεποῦς ἐδάφους κυμαίνονται ἀπὸ 40 - 70 ἔτησίως συνήθως. Ὅμως, τὸ τρίτον τῆς περιοχῆς ταύτης, τὸ ὅποιον ἔχει μεσημβρινὸν προσανατολισμὸν πρὸς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, λόγῳ τοῦ προσανατολισμοῦ τούτου καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς θαλάσσης, ἔχει διάφορον κλίμα, ὡς ἄλλωστε δεβαιούται ἡ κλιματικὴ αὕτη κατάστασις σαφῶς ἐκ τῆς μορφῆς τῆς δασικῆς βλαστήσεως. Δηλαδή εἰς τὸ τρίτον τοῦτο τμήμα τῆς περιοχῆς ὁ χειμῶν εἶναι ἥπιος καὶ αἱ βροχαὶ ὀλιγώτεραι.

Τ ὠ ν ὕ δ α τ ι κ ῶ ν σ υ ν θ η κ ῶ ν τ ῆ ς Σ έ τ α ς γίνεται περιορισμένη ἐκμετάλλευσις. Διότι οἱ ἐκτελεσθέντες αὐλακες κατὰ τὸ κρατικὸν πρόγραμμα μικρῶν κοινωφελῶν ἔργων ἐξυπηρετοῦν πολὺ μικρὰν ἔκτασιν. Ὅμως, εἶναι δυνατὸν καὶ ἔχει δαπανηρὸν νὰ χρησιμοποιηθοῦν δι' ἀρδεύσεις σχεδὸν ὅλα τὰ ὕδατα τῶν ἀειρῶν ρευμάτων τοῦ κεντρικοῦ καὶ τοῦ βορείου τμήματος τῆς περιοχῆς Σέτας, ὅταν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐκτελεσθῇ δίκτυον αὐλάκων ἐπενδεδυμένων διὰ τσιμέντου πρὸς μεταφορὰν καὶ διανομὴν τῶν ὑδάτων τούτων.

Οἰκονομικαὶ συνθῆκαι.

Αὐται, ἐβελτιώθησαν σοβαρῶς διὰ τῆς διανοίξεως τῆς ἐπαρχιακῆς ὁδοῦ Ἀμαρύνθου - Σέτας, ἡ ὁποία ὅμως ὁδὸς ἔχει ἀνάγκην διαπλατύνσεως καὶ ὁδοστρώματος. Ἐπίσης ὑφίσταται ἀνάγκη διανοίξεως, διαπλατύνσεως ἀκόμη καὶ ἐπεκτάσεως τῶν ἀγροτικῶν καὶ τῶν δασικῶν ὁδῶν, ὥστε νὰ κυκλοφοροῦν φορτηγὰ ὀχήματα χάριν τῆς ἐπωφελοῦς ἐκμεταλλεύσεως τῶν δασῶν καὶ τῆς μεταφορᾶς τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἰδίᾳ τῶν μήλων καὶ τῶν γεωμήλων, ὅταν πραγματοποιηθῇ ἡ ἐνδεικνυομένη ἐντατικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν κοιλωμάτων τοῦ βορείου τμήματος τῆς κοινοτικῆς περιοχῆς Σέτας.

Α ἱ σ υ ν θ ῆ κ α ἱ ἐ ρ γ α σ ῖ α ς: Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σέτας, λόγῳ τοῦ ἀνωμάλου τοῦ ἐδάφους, δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ χρῆσις γεωργικῶν ἐλκυστήρων. Ἐπομένως, ὡς πρὸς αὐτό, δὲν ἐπῆλθε περιορισμὸς τῆς ἀνθρωπίνης ἐρ-

γασίας και τών ήμερομισθίων τών άκτημόνων γεωργοεργατών. Έν τούτοις ή χρησιμοποίησις μηχανικών πριόνων έπετάχυνε μέν τήν κοπήν τών μεγάλων κορμών τής έλάτης, αλλά περιώρισε τά ήμερομισθία τών δασεργατών. Η έργασία τών γεωργών, τών γεωργοεργατών και τών έργατριών (έγγάμων γυναικών και ένηλίκων άγάμων κορασίδων), είναι περιωρισμένη κυρίως, ένεκα τοϋ φυσικοϋ περιβάλλοντος, δηλαδή τοϋ πτωχοϋ και επικλινοϋ τής καλλιεργουμένης γής, ή όποία δέν είναι επιδεκτική έντατικής έκμεταλλεύσεως, και άφ' έτέρου τοϋ ψυχροϋ κλίματος, τών πολλών χιόνων και βροχών, ποϋ δέν επιτρέπουν τήν έν υπαίθρῳ έργασίαν τοϋ άγρότου κατά τó μεγαλύτερον διάστημα τοϋ χειμῶνος.

Έκ τών γονίμων πεδινών γαιών άναλογοϋν μόνον 4 στρέμματα κατά οικογένειαν, ένῶ 35 στρέμ. άγρών κατά μέσον ὄρον, διεσπαρμέα εις 5 - 8 τεμάχια, άποτελοϋν τήν γαιοκτησίαν έκάστης οικογενείας. Τά πραγματοποιούμενα ήμερομισθία άνέρχονται εις 70 τών άνδρῶν και 30 τών γυναικών κατά μέσον ὄρον. Διά τοϋτο έργάζονται πρὸς έκτέλεσιν έποχικῶν έργασιῶν εις τās γειτονικάς Κοινότητας ή και μακράν τής Σέτας εις τās περιοχάς τής Άττικῆς και τής Βοιωτίας. Ητοι συλλέγουν τόν έλαιόκαρπον, (τίναγμα και συλλογή αϋτοϋ άπό τó έδαφος) ή κλαδεϋουν οι άνδρες τά έλαιόδενδρα εις τās περιοχάς τών Κοινοτήτων Έρετρίας και Άμαρύνθου. Άλλοι έργάται άσχολοϋνται με τó πάτημα διά τών ποδῶν τών σταφυλῶν, (γλευκοποίησις), αι δέ έργάτριαι με τόν τρυγητόν τών άμπέλων εις τά Μεσόγεια τής Άττικῆς ή με τήν συλλογήν τοϋ δάμβδακος εις τήν Κωπαΐδα.

Υπό τās συνθήκας ταύτας αι γυναίκες έξασφαλίζουν έτησίως περι τά 40 ήμερομισθία και οι άνδρες περι τά 30 ήμερομισθία κατά μέσον ὄρον έτησίως έκτός τής περιοχῆς τής Σέτας.

Όμως, παρά τόν άγῶνα τοϋτον, είναι φανερά ή ύποαπασχόλησις τών Σετιανῶν, οι όποιοι εύρίσκουν έπαρκή έργασίαν κατά τήν άνά περίοδον 10 έτῶν διενεργουμένην έκμετάλλευσιν τών δασῶν τής έλάτης δι' άπόληψιν τεχνικῆς ξυλείας. Η ύποαπασχόλησις αϋτη δύναται ν' αντιμετωπισθῆ έν μέρει, όταν έπεκταθῆ ή καλλιέργεια τών ποτιστικῶν φασιόλων και τής μηδικῆς, συνδυασθῆ δέ τοϋτο μετά τής βελτιωμένης άγελαδοτροφίας. Κατά τó περιωρισμένον διάστημα τών αίχμῶν τών γεωργικῶν έργασιῶν (π.χ. τής συλλογῆς τοϋ έλαιοκάρπου, όταν είναι πλήρης ή έλαιοεσοδεία) παρατηρεΐται άνύψωσις τής τιμῆς τών ήμερομισθίων κατά 30% περίπου τής συνήθους τιμῆς των, έκ τοϋ όποιοϋ ώφελόονται θεβαίως οι έργαζόμενοι άκτήμονες.

Ά ν α γ κ α σ τ ι κ ὸ ς Δ α σ ι κ ὸ ς Σ υ ν ε τ α ι ρ ι σ μ ὸ ς "Α ν ω - Σ έ τ α ς: "Ο Συνεταιρισμὸς οϋτος λειτουργεί άπό τινων έτῶν διά τήν έκμετάλλευσιν τών δασῶν έλάτης, τά όποία άτυχῶς έχουν περιωρισθῆ έκ κυρίας αίτίας τής καταστροφῆς των διά τοϋ πυρός.

Κοινωνικά συνθήκαι.

Οί Σιετιανοί, πλήν τεσσάρων μόνον εξαιρέσεων, κατοικοῦν εἰς οἰκήματα διώροφα, μικρά, στενοχωρημένα, ἀνθυγιεινά, διότι δὲν φωτίζονται ἐπαρκῶς (*). Τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν τούτων εἶναι πολὺ μικρά, διαστάσεων 0,75X1 μ., χωρὶς νὰ ἔχουν ὅλα ὑαλοπίνακας. Τὸ ἰσόγειον χρησιμοποιεῖται ὡς σταῦλος καὶ ὡς ἀποθήκη ἀχύρου, σίτου καὶ λοιπῶν προϊόντων. Τὸ ἀνώγειον, ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο δωμάτια, διαστάσεων ἕκαστον 15 τ.μ. ἢ καὶ ἀπὸ ἓν μόνον δωμάτιον, τὸ ὁποῖον εἶναι μαγειρεῖον καὶ συγχρόνως κοιτῶν. Ἀντικοινωνικὴ καὶ ἀνθυγιεινὴ εἶναι ἰδίᾳ ἡ στέγασις τῶν νεοσυστάτων οἰκογενειῶν, αἱ ὁποῖαι, στερούμεναι στέγης, κατ' ἀνάγκην συστεγάζονται μετὰ τῶν γονέων, ἢ τῶν ἐγγάμων ἀδελφῶν των. Κατὰ ποσοστὸν 90% δὲν τηρεῖται καθαριότης εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν τῶν κατοικιῶν, ἐνῶ δὲν ὑπάρχουν ἀποχωρητήρια, παρὰ μόνον εἰς ὀκτὼ κατοικίας τῆς Σέτας. Ἐπὶ 30 κατοικιῶν τῆς Κάτω - Σέτας μόνον μία ἔχει ἀποχωρητήριον.

Ἡ τοιαύτη εἰς τὴν Σέταν ἀγροτικὴ στέγη, ἡ ὁποία εἶναι ὁμοία σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ ἀπομεμακρυσμένα ὄρεινά χωρία τῆς Εὐβοίας, πλήν ὀλίγων εξαιρέσεων, εἶναι χαρακτηριστικὴ τοῦ χαμηλοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν Σιετιανῶν. Εἶναι τοῦτο ἀποτέλεσμα τῆς ἰσχυρῆς οἰκονομίας των καὶ τῆς ἐλλείψεως καθημερινῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν πόλεων. Ἐν τούτοις ὑπάρχει θάσιμος ἐλπίς νὰ βελτιωθῇ, συντόμως, ἡ κατάστασις αὐτῆ τῆς Σέτας, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς κατασκευῆς ὀλίγων νέων οἰκιῶν, ποὺ ἐκπληροῦν τοὺς ὅρους τῆς ὑγιεινῆς, τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς αἰσθητικῆς καὶ συντηροῦνται κανονικῶς.

Αἱ συνθήκαι διατροφῆς, ἐνδύσεως, ὑποδύσεως εἶναι σχεδὸν αἱ ἴδιαι μετὰ ἐκείνας τῆς Στροφυλιᾶς καὶ τοῦ Ν. Πύργου. Ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν μαθητῶν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἐκπαιδευτικῶν, εἰς τὴν Ἄνω καὶ Κάτω Σέταν, ὅπου λειτουργοῦν δύο χωριστὰ μονοθέσια Δημοτ. Σχολεῖα, ἡ κατάστασις εἶναι ὑποδεεστέρα. Διότι ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους ἰκανότητος καὶ συνειδήσεως τῶν διδασκάλων τὰ μονοθέσια σχολεῖα μειονεκτοῦν. Ἐπίσης καὶ ὡς πρὸς τὴν ὑγειονομικὴν περίθαλψιν ἡ Σέτα δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν μετὰ τὰς ἄλλας δύο Κοινότητας, διότι ἐξυπηρετεῖται ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ ἱατροῦ γειτονικοῦ ὄρεινοῦ ἐπίσης χωρίου, ὅπου δὲν ὑπηρετεῖ πάντοτε κρατικὸς ἱατρός.

Γεωργικὰ κατάστασις: Ὁ σῖτος εἶναι ἡ ἐπικρατεστέρα καλλιέργεια, ἐνῶ τὰ φυχανθῆ (ὁ βῆκος κατὰ τὸ πλεῖστον) κατέχουν καταφανῶς μικροτέραν ἔκτασιν. Ἡ σιτοκαλλιέργεια εἰς τὴν Σέταν δὲν ἔχει σημειώσει σημαντικὴν πρόοδον, κυρίως διότι μέχρι τοῦδε ἐγένετο περιορισμένη ἀντικατάστασις τῶν ἐγχωρίων ποικιλιῶν σίτου. Ἡ ἐξυπηρέτησις τῆς Κοινότητος ὑπὸ κρατικοῦ γεωπόνου ἤρχισε μόλις πρὸ τεσσάρων ἐτῶν, διότι δὲν ὑπῆρχε προη-

(*) Εἰς τοὺς δύο συνοικισμοὺς τῆς Σέτας δὲν ὑπάρχει σχέδιον ῥυμοτομίας.

γουμένως συγκοινωνία δι' αὐτοκινήτων. Ὀλίγοι φασιολοὶ καλλιεργοῦνται ἐντὸς κήπων, ποτιζομένων ἐκ τῶν ποταμιῶν ὑδάτων. Ἡ δὲ μηδικὴ καλλιεργεῖται μόνον ὑπὸ δύο Σαβιανῶν εἰς ἔκτασιν πέντε μόνον στρεμμάτων, ἐνῶ ὑπάρχει δυνατότης νὰ καταλάβῃ αὕτη περὶ τὰ 300 στρέμματα.

Κ τ η ν ο τ ρ ο φ ι κ ῆ κ α τ ἄ σ τ α σ ι ς : Ἡ ποιμνικὴ κτηνοτροφία τῆς Σέτας, κατὰ τὸ πλεῖστον μετακινουμένη κατὰ τὸν χειμῶνα, περιωρίσθη μεταπολεμικῶς ἔνεκα τῶν ὡς κάτωθι κυριωτέρων λόγων: 1) Τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς βοσκῆσεως τῆς ποιμνικῆς αἰγὸς ἐντὸς τῶν δασῶν τῆς ἐλάτης, μέτρου ἐπιβληθέντος ὀρθῶς ἐκ τῆς ἐθνικῆς ἀνάγκης προστασίας τῶν δασῶν τῆς ἐλάτης, ποὺ καλύπτουν ὀρεινὰ ἀπόλυτα δασικὰ ἐδάφη. 2) Τῶν μεγάλων ἀπωλειῶν τῶν ποιμνικῶν αἰγῶν καὶ προβάτων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ξενικῆς κατοχῆς (1941 - 1944) καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀνταρσίας (ἔτη 1948 καὶ 1949). 3) Τοῦ περιορισμοῦ τῶν χειμερινῶν βοσκοτόπων, τῶν ὁποίων τὰ κράσπεδα, δηλαδὴ τὰ ἐπίπεδα ἢ μὲ μικρὰν κλίσιν καλλιεργήσιμα τμήματα, ἐκαλλιεργήθησαν ὑπὸ σιτηρῶν καὶ ψυχανθῶν ἢ ἐφυτεύθησαν δι' ἐλαιοδένδρων. 4) Τοῦ μεγάλου κόστους ἐκτροφῆς τῶν ζώων τούτων, λόγῳ τῆς ὑψηλῆς τιμῆς τοῦ ἐνοικίου τῶν λειβαδίων καὶ τῆς ἀκριβείας τῶν συμπληρωματικῶν ξηρῶν τροφῶν, ποὺ παρέχονται κατὰ τὸν χειμῶνα. 5) Τῆς αἰσχροκερδεῖας τῶν τυρεμπόρων, οἱ ὅποιοι τῇ ἀνοχῇ ἢ τῇ ἀδιαφορίᾳ τῶν ἀρμοδίων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν ἐξαγοράζουν τὸ γάλα εἰς τιμὰς ὄχι ἱκανοποιητικὰς διὰ τοὺς κτηνοτρόφους καὶ 6) ἔνεκα τῆς στροφῆς πρὸς τὴν γεωργίαν ἢ πρὸς ἄλλα ἐπαγγέλματα ἐκτὸς τῆς Σέτας τῶν κτηνοτρόφων, ἐκ λόγων μᾶλλον κοινωνικῶν, δηλαδὴ διὰ νὰ ἀλλάξουν τρόπον καθημερινῆς ζωῆς.

Κατὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κοινότητος Σέτας ἐξετρέφοντο περίπου 8.500 κεφαλαὶ ποιμνικῶν αἰγοπροβάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα διεχειμαζόν εἰς τοὺς βοσκοτόπους τῶν περιοχῶν Ἐρετρίας, Ἀμαρύνθου καὶ Ριτσώνας Βοιωτίας. Ἦδη ἐκτρέφονται εἰς τὴν Σέταν καὶ εἰς τοὺς ἐκτὸς αὐτῆς χειμερινούς βοσκοτόπους περίπου 1200 κεφαλαὶ αἰγῶν καὶ 2.500 κεφ. προβάτων. Τὰ οἰκόσιτα μικρὰ ζῶα εἶναι 120 ἀμνάδες, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον 40 εἶναι τῆς θελτιωμένης γενεᾶς Κύμης, καὶ 300 αἰγες. Ἐξ αὐτῶν μόνον 12 εἶναι τῆς γενεᾶς «Ζάανεν», ἐνῶ αἱ ἄλλαι προέρχονται ἐξ ἐπιλογῆς τῶν ποιμνικῶν αἰγῶν, ἀποδίδουσαι ἀνεπαρκῆ ποσότητα γάλακτος. Εἰς τὸν κλάδον τῆς μελισσοτροφίας ἀσχολοῦνται ὀλίγοι Σαβιανοί, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς εἶναι ἔμπειρος καὶ μορφωμένος μελισσοτρόφος.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται, ὅτι δὲν ἐσημειώθη ἐκεῖ σοβαρὰ πρόοδος, ὡς πρὸς τὴν οἰκόσιτον μικρὰν κτηνοτροφίαν. Ἡ ποιμνικὴ αἰγοπροβατοτροφία ἔχει θελτιωθῆ μόνον, ὡς πρὸς τὴν διατροφήν τὸν χειμῶνα τῶν αἰγοπροβάτων διὰ συμπληρωματικῶν ξηρῶν τροφῶν. Πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων ἢ κατὰ τὸν χειμῶνα στέγασις τῶν αἰγοπροβάτων δὲν ἔχει θελτιωθῆ. Ἡ β ε λ τ ι ω μ ε ν η ἄ γ ε λ α δ ο τ ρ ο φ ί α τῶρα μὲν ἐνεφανίσθη διὰ τῆς ἐκτροφῆς θελτιωμέ-

νων μόσχων. Τὸ φυσικὸν περιβάλλον, καὶ ἡ ὑπαρξίς ἀρκετῶν πηγαίων ὑδάτων καὶ γονίμων γαιῶν εἰς ἕκτασιν 600 περίπου στρεμμάτων ἐπιβάλλουν τὴν στροφὴν τῶν Σετιανῶν πρὸς τὸν συνδυασμὸν γεωργίας, δηλαδὴ καλλιέργειας ποτιστικῶν φασιδίων καὶ μηδικῆς, μετὰ τῆς βελτιωμένης ἀγελαδοτροφίας.

Ὡς ἀπαραίτητον ζῶον ἐργασίας (δι' ἀρόσεις, μεταφορᾶς κλπ.) εἶναι ὁ ἡμίονος, ὁ ὁποῖος ἐν τούτοις δὲν ἔπρεπε ν' ἀντικαταστήσῃ ἐν ὄλῳ τοῦς βόας ὡς ἀροτριῶντα ζῶα. Διότι ἡ διατήρησις τούτων διὰ τὰς ἀρόσεις καὶ συγχρόνως ἐνὸς ἰσχυροῦ ὄνου (μιγάδος ἐντοπίου ὄνου μετ' ὄνου Κύπρου) διὰ τὰς μεταφορὰς εἶναι ὀλιγώτερον δαπανηρὰ καὶ ἡ πλέον ἐξυπηρετικὴ τῶν ἀναγκῶν μερίδος τῶν ἀγροτῶν τῆς Σέτας.

Τὸ ἀγροτικὸν εἰσόδημα καὶ ἀπάλνα ἰσυντηρήσεως τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν: Τὸ εἰσόδημα τοῦτο κατ' οἰκογένειαν εἰς τὴν Σέταν εἶναι μικρότερον ἐκείνου τοῦ Ν. Πύργου, τὸ ὁποῖον ὑπελογίσθη ἀναλυτικῶς, ὡς ἐπίσης μικρότερον τοῦ εἰσοδήματος τῶν οἰκογενειῶν τῆς Στροφυλιάς. Τὸ εἰσόδημα τοῦτο κυμαίνεται εἰς τὴν Σέταν μεταξύ 8.000 - 9.000 δρχ. ἔτησίως. Ὑποπιθεμένου, ὅτι τὰ ἐξόδα τῆς στοιχειώδους συντηρήσεως μιᾶς τετραμελοῦς ἀγροτ. οἰκογενείας εἶναι τὰ αὐτὰ, ἐξάγεται σαφῶς, ὅτι τὸ εἰσόδημα τοῦτο ὑπολείπεται τοῦ ἀπαιτουμένου χρηματικοῦ ποσοῦ διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ὑπ' ὄψιν τετραμελοῦς οἰκογενείας εἰς τὴν Σέταν, ὅπου σημειωτέον ὑφίσταται μᾶλλον σχετικὴ ἰσότης τῆς γαιοκτησίας.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΣΕΤΑΣ — ΕΠ. ΧΑΛΚΙΔΟΣ *Πίν. 1^{ος}*
(ἄρεινὴ ἐπὶ ὑψομ. 760)

Νόμιμος καὶ πραγματικὸς πληθυσμὸς κατὰ τὰς ἀπογραφὰς τῶν ἐτῶν 1928, 1940, 1951 καὶ 1961 (3).

Νόμιμος πληθυσμὸς						
1928	1940	Ἀὔξεις	1951	Ἀὔξεις	1961	Ἀὔξεις
602	683	81	703	20	710	7
Πραγματικὸς πληθυσμὸς						
513	610	97	436	-174 (ἐλάττωσις)	350	-86 (ἐλάττωσις)
Πραγματικὸς πληθυσμὸς κατὰ φύλον						
Ἀπογραφὴ 1928		Ἀπογραφὴ 1940		Ἀπογραφὴ 1951		Ἀπογραφὴ 1961
"Αρρ. Θήλ. Σύν.		"Αρρ. Θήλ. Σύν.		"Αρρ. Θήλ. Σύν.		"Αρρ. Θήλ. Σύν.
244	269	513	307	303	610	436
						169
						181
						350

Ἐπεξηγήσεις: Μεταξὺ τῶν ἀπογραφῶν 1940—1951 καὶ 1951—1961 ἡ αὔξις τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἀρνητικὴ. Δηλαδὴ ἐμειώθη ὁ πληθυσμὸς τῆς Κοινότητος Σέτας καὶ μάλιστα κατὰ ποσοστὸν μεγαλύτερον συγκριτικῶς πρὸς ἐκεῖνο τῶν δύο προηγουμένων Κοινοτήτων Νέου - Πύργου καὶ Στροφυλιάς.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο διεπιστώθη ἀπολύτως κατὰ τὴν διεξαχθεῖσαν ἐπιτόπιον ἔρευναν, διὰ τῆς ὁποίας καθωρίσθησαν τὰ κίνητρα τῆς φυγῆς τῶν ἀγροτῶν τῆς Κοινότητος ταύτης.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΣΕΤΑΣ — ΕΠ. ΧΑΛΚΙΔΟΣ

ΠΙΝΑΞ 2ος

Ο αριθμός όλων των ατόμων, των μετακινήθοντων κατά τὸ 30ετές διάστημα ἀπὸ τοῦ 1934 μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1963 (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀνηλίκων) κατὰ φύλον, οἰκογενειακὴν κατάστασιν, τὸπον προορισμοῦ κλπ. (βλ. ἐπεξηγήσεις).

Φύλον	Ἀριθ. ατόμων	%	Οἰκογεν. κατάστασις	ἀριθ.	%	Χρόνος ἀναχωρ. ἔτη	Ἀριθμὸς οἰκογ. ἀτομ.	%	Ποσοστὸν %	
Ἄρρεν.	108	51,7	ἄγαμοι	124	59,3	1934-40	7 7	8 3,8	Ἐπὶ 710 ατόμων συνολικοῦ νομίμου πληθυσμοῦ	
Θήλειες	101	48,3	ἑγγαμοι	85	40,7	1941-51	11 26	85 40,7		
Σύνολον	209	100,0	ἐν χηρείᾳ ἢ διαζεύξει	—	—	1952-63	12 31	116 55,5		
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου ἄρρέν.		30,4	Σύνολον	209	100,0	Σύνολον	30 64	209 100,0		29,4
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου θήλ.		28,5								
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου ατόμ.		29,4								

Μετακινήθεισαι οἰκογένειαι				Παρατηρήσεις	
	ἀριθ.	%	ἀριθ. ατόμων	%	
Μεθ' ὅλων τῶν μελῶν	24	13,1	120	16,9	Τὰ ἑναγτι ποσοστά εἶναι ἐπὶ 483 ἐν ὅλῳ οἰκογενειῶν καὶ ἐπὶ συνολικοῦ νομίμου πληθυσμοῦ ατόμων 710 κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961.
Μερικῶς	40	21,8	89	12,5	
Σύνολον	64	34,9	209	29,4	

Τόποι προορισμοῦ	Κατὰ φύλον				ἑτῶν	ἄρ. ατόμ. %
	ἀριθ.	%	ἄρρ. %	θήλεια %		
Α'. Ἐσωτερικὸν						
Περιοχ. Πρωτευούσης	36	17,3	17	15,8	19	18,8
Λοιπαὶ πόλεις	7	3,3	4	3,7	3	2,8
Ἡμιαστικαὶ περιοχαὶ	32	15,3	12	11,1	20	19,8
Ἀγροτικά »	81	38,8	32	29,6	49	48,6
Σύνολον	156	74,7	65	60,2	91	90,0
Β'. Ἐξωτερικὸν	52	24,8	42	38,9	10	10,0
Ἑπηρετοῦντες εἰς πλοῖα	1	0,5	1	0,9	—	—
Σύνολον	209	100,0	108	100,0	101	100,0

Κατανομή τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετακινήθέντων ἀτόμων (πλὴν τῶν 45 ἀνηλίκων) ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου των, κατὰ φύλον, οἰκογενειακὴν κατάστασιν καὶ τόπον προορισμοῦ. (βλ. τὰς ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις).

Κατηγορία	Λόγοι οικονομικοὶ ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι									Ἀριθμὸς	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	Ἐνηλίκων	Ἀνηλίκων			
Φύλον ἄρ. . .	46	17	63	8	7	—	—	6	—	—	—	21	84	24
» Θήλειες	44	20	64	6	10	—	—	—	—	—	—	16	80	21
Σύνολον	90	37	127	14	17	—	—	6	—	—	—	37	164	45
Οἰκογενειακὴ κατάσταση														
Ἄγαμοι	39	15	54	8	11	—	—	6	—	—	—	25	79	45
Ἐγγαμοὶ	51	22	73	6	6	—	—	—	—	—	—	12	85	—
Ἐν χηρ. ἢ διαζ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολον	90	37	127	14	17	—	—	6	—	—	—	37	164	45
Τόποι προορισμοῦ. Ἐσωτερικόν.														
Περιοχὴ Πρωτ.	7	4	11	2	7	—	—	6	—	—	—	15	26	—
Λοιπαὶ πόλεις . .	3	1	4	2	1	—	—	—	—	—	—	3	7	—
Ἡμιαστ. περ. . .	11	4	15	4	9	—	—	—	—	—	—	13	28	—
Ἄγροτ. περιοχαὶ	36	16	52	6	—	—	—	—	—	—	—	6	58	—
Σύνολον	57	25	82	14	17	—	—	6	—	—	—	37	119	37
Ἐξωτερικόν . .	32	12	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	8
Ναυτιλομ.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Σύνολον	90	37	127	14	17	—	—	6	—	—	—	37	164	45

Κατανομή καθ' ἑκατοστιαῖα ποσοστά τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετακινήθεντων ἀτόμων, (πλὴν τῶν 45 ἀνηλίκων) ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου των κατὰ φύλον, οἰκογεν. κατάστασιν καὶ τόπον προορισμοῦ (βλ. τὰς ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις),

Κατηγορία	Λόγοι οἰκονομικοὶ (ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι									Ἀριθμὸς ἐνηλίκων
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
Φύλον Ἄρρενες	54,8	20,3	75,1	9,5	8,3	—	—	7,1	—	—	—	24,9	84
Θήλειες	55,0	25,0	80,0	7,5	12,5	—	—	—	—	—	—	20,0	80
Σύνολον	54,9	22,5	77,4	8,5	10,4	—	—	3,7	—	—	—	22,6	164
Οἰκογενειακὴ κατάσταση :													
Ἄγαμοι	49,4	18,9	68,3	10,1	13,9	—	—	7,7	—	—	—	31,7	79
Ἐγγαμοὶ	60,0	25,8	85,8	7,1	7,1	—	—	—	—	—	—	14,2	85
Ἐν χηρ. ἢ διαζ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολον	54,9	22,5	77,4	8,5	10,4	—	—	3,7	—	—	—	22,6	164
Τόποι προορισμοῦ: Ἐσωτερικὸν													
Περιοχαί													
Πρωτεύουσα . . .	26,9	15,4	42,3	7,7	26,9	—	—	23,1	—	—	—	57,7	26
Λοιπαὶ πόλεις . .	42,9	14,2	57,1	28,6	14,3	—	—	—	—	—	—	42,9	7
Ἡμιασ. περ. . .	39,3	14,3	53,6	14,3	32,1	—	—	—	—	—	—	46,4	28
Ἀγροτ. περ. . .	62,1	27,6	89,7	10,3	—	—	—	—	—	—	—	10,3	58
Σύνολον	47,9	21,0	68,9	11,8	14,3	—	—	5,0	—	—	—	31,1	119
Ἐξωτερικὸν . .	72,7	27,3	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
Ναυτιλόμ. . . .	100,0	—	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Σύνολον	54,9	22,5	77,4	8,5	10,4	—	—	3,7	—	—	—	22,6	164

Ἐπεξηγήσεις : τῶν ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ 4 πινάκων Κοινότη. Σέτας.

Α) Οἰκονομικοὶ Λόγοι : (1) Πτωχότης καὶ διάβρωσις τοῦ ἐδάφους, ἀνεπαρκῆς εἰσόδημα καὶ ὑποαπασχόλησις. (2) Ἀνεπαρκῆς εἰσόδημα καὶ ὑποαπασχόλησις, (3) Σύνολον οἰκον. λόγων.

Β) Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι : (1) Ἐπιθυμία ἀλλαγῆς ἐπαγγελματος καὶ ἐργασίας (2) Ἐπιθυμία νὰ ζήσουν εἰς τὰς πόλεις, νὰ τύχουν κοινων. ἀσφαλίσεων κλπ. (3) Ἐξαναγκασμὸς λόγῳ ἀνωμάλου καταστάσεως κατὰ τὴν κατοχήν. (4) Ἐξαναγκασμὸς λόγῳ κακῆς καὶ ἐσφαλμένης κρατικῆς διοικήσεως, (5) Λόγοι σπουδῶν καὶ μορφώσεως. (6) Λόγοι οἰκογενειακοί, ἠθικοῦ ἐξαναγκασμοῦ κλπ. (7) Λόγοι ἀσθενείας (8) Λοιποὶ λόγοι. (9) Σύνολον λόγων μὴ οἰκονομικῶν.

*Ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν στατιστικῶν πινάκων
τῆς Κοινότητος Σέτας*

1. Αἱ τρεῖς πρῶται παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ὁμοίων πινάκων τῆς Κοινότητος Νέου Πύργου ἀναφέρονται ἐπίσης καὶ ὡς πρὸς τὰ αἷτια τῆς μετακινήσεως τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Σέτας.

2. Ὡς πρὸς τὰ ἄτομα τῆς Κοινότητος, τὰ μετακινήθέντα κυρίως διὰ τὴν ἀλλάξου ἐργασίαν, ἐπεξηγοῦμεν, ὅτι 4 ἐξ αὐτῶν, ἐνῶ ἦσαν γεωργοεργάται εἰς τὸ χωρίον των, ἐγένοντο ὀρύχοι λευκολίθου εἰς τὸ Ἄφρατι τῆς Χαλκίδος καὶ ἐν ἄτομον ἐργάζεται μονίμως ὡς ἐργάτης τῶν κεραμοποιείων Βασιλικῆς Χαλκίδος. Ἄλλα ἄτομα, ποὺ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν ἡμιαστικήν περιοχὴν Ἀμαρύνθου, ἐγένοντο ἐκεῖ καλλιεργηταὶ ἐλαίας, ἐνῶ εἰς τὴν Σέταν ἦσαν γεωργοκτηνοτρόφοι καὶ κτηνοτρόφοι.

3. Κατὰ τὴν ἀνώμαλον περίοδον 1948 - 1949 κατῆλθον ἀπὸ τὴν Σέταν καὶ προσέφυγον πρὸς προστασίαν των εἰς τὸ Γυμνὸν καὶ τὴν Ἀμάρυνθον σχεδὸν ὅλοι αἱ οἰκογένειαι τῆς Σέτας. Ἐκτοτε ἀρκεταὶ ἐξ αὐτῶν δὲν ἐπέστρεψαν ἐκεῖ, καίτοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1949 ἀποκατεστάθησαν ἡ τάξις καὶ ἡ ἀσφάλεια εἰς ὀλόκληρον τὴν ὄρεινὴν ὑπαιθρον τῆς Εὐβοίας. Συγκεκριμένως ἀπὸ τοῦ θέρους τοῦ 1948, ὅτε ἤρχισεν ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐσωτερικῆς ἀνταρσίας εἰς τὴν ὄρεινὴν Εὐβοίαν, μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1963, ὅτε διεξήχθη ἐπιτόπιος ἔρευνα ἡμῶν, ἀπῆλθον ὀριστικῶς ἀπὸ τὴν Σέταν 14 οἰκογένειαι μεθ' ὅλων τῶν μελῶν των, πλέον τῶν μεμονωμένων ἀτόμων καὶ ἐγκατεστάθησαν μονίμως 13 οἰκογένειαι εἰς τὴν Ἀμάρυνθον καὶ τὸ Γυμνὸν καὶ μία εἰς τὴν Ἐρέτριαν.

Ἐπομένως τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦτο γεγονός τῆς ἀνταρσίας συνετέλεσεν ὀπωσδήποτε εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς ἐξόδου τῶν Σετιανῶν ἀπὸ τῆς ἐστίας των καὶ τὴν μόνιμον ἐγκατάστασίν των εἰς ἄλλους τόπους.

Ἡ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ — ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ

Κοινότης (*) μικρᾶς ἐδαφικῆς λοφώδους περιοχῆς. Κεῖται ἐπὶ ὕψομέτρου 170 πλησίον τῆς Κύμης, εἰς ἀπόστασιν ἀπ' αὐτῆς, διὰ τῆς ἐπαρχιακῆς ὁδοῦ, 8,5 χιλιομέτρων. Ἀπέχει ἀπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Αἰγαίου πελάγους κατ' εὐθείαν νοσητὴν γραμμὴν 4 χιλιομ. Ἀποτελεῖ μίαν τῶν 12 Κοινοτήτων Κύμης καὶ τοῦ ὁμωνύμου Δήμου, ποὺ ἀποτελοῦν ἰδιόμορφον ὁμοιογενῆ Κυμαϊκὴν περιοχὴν (Κουμιώτικην). Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς εἶναι:

(*) Ὄνομάζετο προηγουμένως «Κακολύρι».

α) Ἡ στενότης τῆς καλλιεργουμένης γῆς καὶ τῆς ὅλης περιοχῆς ἐκάστης Κοινότητος λόγω τοῦ πυκνοῦ οἰκισμού. Ἡ Κύμη καὶ αἱ ἄλλαι δώδεκα Κοινότητες (Καλημεριάων, Πύργου, Μαλετιάνων, Βιτάλου, Ἀνδρονιάνων, Ταξιαρχῶν, Ἄνω Ποταμιᾶς, Πλατάνας, Παραλίας - Κύμης, Ἄνω Κουρουνίου, Κάτω Κουρουνίου καὶ Ἐγορίας) ἀπέχουν μεταξύ των περίπου 1 - 3 χιλιόμετρα.

β) Τὸ λοφῶδες καὶ ἐπικλινές τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους, κατὰ τὸ πλεῖστον σχιστολιθικῆς συστάσεως, δοθέντος ὅτι τὰ παρεμβαλλόμενα μεταξύ τῶν λόφων μικρὰ κοιλάματα καὶ οἱ πεδῖνοι τόποι τῆς Κύμης καὶ τοῦ Βιτάλου ἀποτελοῦν μικρὸν ποσοστὸν τῆς ὅλης περιοχῆς. Ὡς πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς Κοινότητος Ταξιαρχῶν, σημειοῦμεν, ὅτι τὸ ἥμισυ αὐτῆς εἶναι ἀνεπίδεκτον γεωργικῆς ἢ ἔστω δενδροκομικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ὑπάρχει ἀνεπάρκεια τῶν πηγαίων καὶ ποταμίων ὑδάτων τῆς Κοινότητος Ταξιαρχῶν. Δὲν ἐπαρκοῦν ταῦτα οὔτε διὰ τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν ὑδρεύσεως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον.

γ) Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν τόπων τούτων διὰ τῆς ἐλαίας, τῆς ἀμπέλου, τῆς συκῆς καὶ μωρέας. Ἡ ἄ μ π ε λ ο ς ἄλλοτε ἤρμαζεν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κύμης, ἐνῶ τώρα σχεδὸν ἐξηφανίσθη, καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐντόμου τῆς φυλλοξήρας χωρὶς νὰ συντελεσθῇ εἰς σημαντικὴν ἔκτασιν ἢ ἀναφύτευσίς ἐπὶ ἀμερικανικῶν ὑποκειμένων. Ἐπίσης ἡ σ η ρ ο τ ρ ο φ ῖ α προπολεμικῶς προσέδιδε σημαντικὸν εἰσόδημα εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην.

δ) Ἡ ἀπασχόλησις ἐκ παλαιᾶς συνηθείας καὶ παραδόσεως τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς ταύτης ὡς ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν τῶν υπογείων ὄρυχείων Κύμης, Ἀλιβερίου, Μαντουδίου, Λίμνης κ.λ.π. καὶ τῶν μεταλλείων Κασσάνδρας, Ἐρμιονίδος, Λαυρίου κ.ἄ., ὅπου συνήθως ἐργάζονται μόνοι, ἐνῶ αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν διαμένουν εἰς τὰς πατρικὰς οἰκίας των καὶ

ε) Ἐπίσης σημαντικὸς ἀριθμὸς τῶν Κυμαίων καὶ τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς τῆς ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν, ὅπερ ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸν τῆς περιοχῆς ταύτης.

Ὁ σ υ ν ο ι κ ῖ σ μ ὸ ς Τ α ξ ι α ρ χ ῶ ν κεῖται ἐπὶ δμαλῆς μᾶλλον ἐπιφανείας, ἐνῶ ἡ περιοχὴ των ἐκτείνεται μεταξύ τῆς ὑψομετρικῆς ζώνης 130 - 350. Ἡ ἔκτασις κατανέμεται ὡς κάτωθι, συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τοῦ Ὑποκαταστήματος Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς Κύμης, τὸ ὁποῖον διεξήγαγεν εἰδικὴν γεωργικὴν ἀπογραφὴν τῆς Κοινότητος καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὰς ἐπὶ τόπου διαπιστώσεις μας βάσει χάρτου 1:50.000, μὴ ὑπάρχοντος κτηματολογικοῦ χάρτου.

Κατηγορίαί εκτάσεων	Στρέμματα		Ποσοστόν
Άγροί	650		%
Λαχανόκηποι	5		
Μηδική	—	655	18,0
Δενδρώδεις καλλιέργειαι			
Έλαιοφυτεΐαι	450		
Φυτεΐαι συκῆς	480		
Φυτεΐαι άμυγδαλεών	110		
Άμπελοι	5	1.045	28,6
Βοσκότοποι άσκεπεΐς	1.200	1.200	32,8
Μερικώς δασοσκεπεΐς εκτάσεις	500		
Δάση	—	500	13,7
Συνοικισμός, δρόμοι, ρεύματα	250	250	6,9
Σύνολον	3.650	3.650	100,0

Έπί του πίνακος τούτου παρέχομεν τας έξῆς έπεξηγήσεις:

1. Η έκτασις τών λαχανοκήπων είναι πράγματι τόσο μικρά, διότι δέν υπάρχουν πηγαΐα, ποτάμια ή φρεάτια ύδατα κατά την ξηρόθερμον έποχήν διά τó πότισμα κηπευτικών καλλιεργειών.

2) Αί φυτεΐαι τῆς συκῆς κατά τó πλείστον ύπάρχουν, όπου ἦσαν άλλοτε άμπελώνες. Έπίσης μερικά έλαιόδενδρα, τά όποια δέν άποτελοϋν συστηματικας και συνεχείς φυτεΐας, συνεκαλλιεργοϋντο άλλοτε μετά τῆς άμπέλου, καταστραφείσης ύπό τῆς νόσου φυλλοξήρας. και

3) Η έκτασις, ή αναφερομένη με τó χαρακτηριστικόν «άσκεπεΐς βοσκότοποι» (έκτασις δημοσία), ήτο πρό όλίγων έτών μερικώς δασοσκεπῆς ύπό πρίνων και σχίνων και κατά μικρόν τμήμα ήτο δάσος πεύκης. Όμως κατεστράφη ή δασική θλάστησις διά τού πυρός, χωρίς νά καταστή δυνατή ή φυσική άναγέννησις τών δασικών τούτων ειδών, διότι δέν άπηγαρεύθη ούσιαστικώς ή θόσκησις εκεί τών ποιμνιακών αίγοπροβάτων τών γειτονικών Κοινοτήτων. Είναι ανάγκη νά επανακτήση ή έκτασις αύτη τήν δασικήν μορφήν και κατά τó δυνατόν νά γίνη δάσος πυκνόν, διότι είναι λίαν επικλινής και τó έδαφος αύτῆς πτωχόν και άβαθές, κατάλληλον μόνον διά δασικήν έκμετάλλευσιν. Έξ άλλου προστατεύει ή έκτασις αύτη τόν συνοικισμόν τών Ταξιαρχών και τούς μικρούς πεδινούς χώρους αύτῆς, όταν καλύπτεται ύπό δασικών ειδών.

Τά κ α λ λ ι ε ρ γ ο ύ μ ε ν α έ δ ά φ η: Έκ τών άσκεπών καλλιεργουμένων εκτάσεων επιφανείας 655 στρεμμάτων, περί τά 250 είναι επίπεδα ή μάλλον επίπεδα μέσης παραγωγικότητος, κατάλληλα διά σιτηρά και ψυχανθῆ, ιδία διά τόν βίκον. Τά άλλα έδάφη παρουσιάζουν κλίσιιν. Είναι άμμο-

πηλώδους συστάσεως, καλλιεργούμενα επίσης διὰ τῶν ἰδίων ἐτησίων φυτῶν. Τῆς αὐτῆς περίπου καταστάσεως εἶναι καὶ τὰ ἐδάφη τὰ καλυπτόμενα ὑπὸ τῶν δένδρων ἐλαίας καὶ συκῆς, ἐνῶ τὰ ὑπὸ τῆς ἀμυγδαλέας καλυπτόμενα εἶναι τὰ πλέον πτωχὰ καὶ ξηρὰ ἐδάφη.

Τὸ κλίμα τῶν Ταξιάρχων εἶναι τὸ ἴδιον κλίμα τῆς κομπούλεως Κύμης, εἰς τοὺς κλιματικούς πίνακας τῆς ὁποίας ἀναφερόμεθα.

Αἱ ὕδατικαὶ συνθήκαι τῆς Κοινότητος εἶναι ὅπως δυσμενεῖς, ὅπως ἐλέχθη.

Οἰκονομικαὶ συνθήκαι.

Αὗται εἶναι εὐνοϊκαὶ διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν προϊόντων ἐλαίου καὶ σύκων. Διότι ἐπικοινωνοῦν οἱ Ταξιάρχαι μετὰ τῆς ἐπαρχιακῆς ὁδοῦ Κύμης - Χαλκίδος, ἢ ὁποία ὁδὸς ἀπὸ τετραμήνου διαπλατύνεται καὶ βελτιοῦται διὰ προσθήκης ἀσφάλτου.

Αἱ συνθήκαι ἐξευρέσεως ἐργασίας ἀνέκαθεν ἦσαν δυσμενεῖς εἰς τὴν Κύμην καὶ τὴν περιοχὴν τῆς. Διότι εἶναι στενὸς ὁ χῶρος καὶ ὅπως ἀνεπαρκῆς ἢ καλλιεργουμένη γῆ. Πλεονάζουν οἱ ἀκτῆμονες. Ἐπηκολούθησαν ὅμως καὶ πολλὰ δυσάρεστα οἰκονομικὰ φαινόμενα. Συγκεκριμένως ἡ ἀμπελοκαλλιέργεια, ἢ ὁποία ἄλλοτε ἤκμαζεν, ἔχασε τὴν οἰκονομικὴν τῆς σημασίαν, ἐνῶ τὸ 1944 προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἐντόμου τῆς φυλλοξήρας. Μετ' ὀλίγα ἔτη ἤρχισεν ἡ καταστροφὴ τῆς ἀμπέλου, ἢ ὁποία τὸ 1954 ἐπεξετάθη εἰς ὅλην τὴν περιοχὴν τῆς Κύμης.

Ἐξ ἄλλου, τὸ ἀπὸ τοῦ 1909 λειτουργοῦν μεγάλο λιγνιτωρυχεῖον «Ἐντζι» τῆς Κύμης, ὅπου ἀπησχολοῦντο 1400 ἐργάται καὶ ὑπάλληλοι, κατοικοῦντες εἰς τὴν Κύμην, τοὺς Ταξιάρχας, τοὺς Καλημεριάνους, καὶ τὰς λοιπὰς γειτονικὰς Κοινότητας, διέκοψε τὰς ἐργασίας του ἀπὸ τοῦ θέρους τοῦ 1962.

Ἐκ τῶν Ταξιάρχων 36 ἐργάται καὶ 8 διαλογεῖς - ἐργάτριαι, ποὺ εἰργάζοντο εἰς τὸ λιγνιτωρυχεῖον τοῦτο, περιέπεσαν εἰς τὴν ἔνδειαν, διότι ὅλοι σχεδὸν εἶναι ἀκτῆμονες ἢ μερικῶς ἀκτῆμονες. Ἄλλοι ἐξ αὐτῶν διαμένουν ἐκεῖ μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἐπαναλειτουργήσῃ τὸ λιγνιτωρυχεῖον τοῦτο, ἄλλοι διεσχορπίσθησαν εἰς τὰς πόλεις πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας, ἐνῶ ἄλλοι μετηγάστεισαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι εἰς τοὺς Ταξιάρχας συνίστανται κυρίως εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ ἐλαιοκάρπου, τὴν συλλογὴν, τὴν ἀποξήρανσιν καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν σύκων καὶ εἰς τὴν συντήρησιν τῶν μικρῶν οἰκισίτων ζώων.

Αἱ ἄλλαι ἐργασίαι, π.χ. τῆς σκαφῆς καὶ τοῦ κλαδεύματος τῶν ἐλαιοδένδρων ἢ τῆς σκαφῆς τοῦ ὑπὸ τὴν συκῆν ἐδάφους, δὲν ἐκτελοῦνται ἢ ἐκτελοῦνται ὅπως πλημμελῶς, δοθέντος ὅτι οἱ πλεῖστοι ἀγδρες ἐργάζονται εἰς τὰ ὑπόγεια

λιγνιτωρυχεία, διαμένουν δὲ εἰς τοὺς Ταξιάρχας μόνον αἱ σύζυγοι αὐτῶν καὶ τὰ μικρὰ ἀνήλικα τέκνα των. *

Ἄνεπαρκῆς γαιοκτησία καὶ ἀκτημοσύνη: Εἰς τοὺς Ταξιάρχας, ἀποτελουμένους ἀπὸ 158 οἰκογενείας, τὰ 46,5% τῆς κοινοτικῆς περιοχῆς των δὲν εἶναι, ἀτυχῶς, ἐπιδεικτικὰ γεωργικῆς ἢ δενδροκομικῆς καλλιέργειας, ἀλλὰ μόνον χαλαρᾶς δασοκτηνοτροφικῆς ἐκμεταλλεύσεως (βλ. ἀνωτέρω πίνακα). Ἐξ ἄλλου δὲν ἔχουν ὅλοι οἱ κάτοικοι ἐλαιόδενδρα καὶ φυτείας συκεῶν ἢ αἱ κατεχόμεναι ἐξ αὐτῶν εἶναι ὅλως ἀνεπαρκοῦς ἐκτάσεως. Ἐν τούτοις δὲν συντελεῖται, ὅπως ἐλέχθη, κανονικὴ καλλιέργεια καὶ συντήρησις τῶν δένδρων τούτων, ἔστω κατὰ τὸ μέτρον τῆς δυνατότητος ὑπὸ τῶν διαμενόντων μόνιμως ἀγροτῶν εἰς τοὺς Ταξιάρχας.

Γεωργικὸς Πιστωτικὸς Συνεταιρισμὸς Ταξιάρχων: Λειτουργεῖ οὗτος διὰ τὴν λήψιν δανείων τῆς Α.Τ.Ε. ἔχει 50 μέλη, ἀγροτοεργάτας, ἐνῶ 24 ἄλλοι κάτοικοι εἶναι μεμονωμένοι, ἐκτὸς δηλαδὴ τοῦ Συνεταιρισμοῦ τούτου, πιστοῦχοι ἐπίσης τῆς ἰδίας Τραπεζῆς. Κατὰ τὴν σχετικὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἐν Κύμῃ Ὑποκαταστήματος τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς 61 ἄλλοι κάτοικοι τῶν Ταξιάρχων, ἀρχηγοὶ οἰκογενειῶν, δὲν εἶναι πιστοῦχοι κυρίως, διὰτι εἶναι παντελῶς ἀκτῆμονες.

Σημειοῦται ἐν προκειμένῳ, ὅτι αἱ πωλήσεις τῶν σύκων δὲν γίνονται κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ μέσου τοῦ Συνεταιρισμοῦ τούτου, ἔπερ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἄλλας Κοινότητας τῆς κυμαϊκῆς περιοχῆς.

Κοινωνικαὶ συνθήκαι.

Ἡ στεγαστικὴ κατάστασις τῶν κατοίκων Ταξιάρχων, ἔπου δὲν ὑπάρχει σχέδιον ρυμοτομίας, εἶναι ἢ ἴδια ὅπως ἐκείνη τῆς Στροφυλιάς, μὲ τὴν οὐσιώδη διαφορὰν ὅτι εἰς τοὺς Ταξιάρχας κατὰ 25% περίπου αἱ οἰκίαι εἶναι κεναί, λόγῳ τῆς ἀπουσίας τῶν Ταξιαρχιωτῶν εἰς τὰ «ξένα». Προσθέτομεν, ὅτι 12 οἰκίαι τῶν Ταξιάρχων κατέστησαν ἐτοιμόρροποι, διότι δὲν κατέστη δυνατὴ ἢ ἀνακατασκευὴ των μετὰ τὴν καταστροφὴν των διὰ πυρὸς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν τὴν 24ην Μαΐου 1944.

Τότε ἐπυρπολήθησαν 54 οἰκίαι τῶν Ταξιάρχων μεθ' ἄλων τῶν οἰκοσκευῶν καὶ τῶν οἰκοσίων ζώων, πού ὑπῆρχον εἰς τὰ ὑπόγεια τῶν οἰκιῶν τούτων. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν 24 ἄνδρες ἐκ τῶν Ταξιάρχων, τοῦ Πύργου, τοῦ Ὁρολογίου, τῶν

* Προπολεμικῶς ἐκ μακρᾶς παραδόσεως οἱ κάτοικοι τῶν Ταξιάρχων, πού ὠνομάζοντο «Κακολύρι», ἠσχολοῦντο συστηματικῶς μὲ τὴν κατασκευὴν κοφίνων, δηλαδὴ πλεκτῶν σκευῶν ἐκ κλάδων λύγου (λυγαριᾶς, καναπίτσας) ἢ καλάμου καὶ ἀπελάμβανον σημαντικοῦ εἰσοδήματος. Ὅμως, ἐπειδὴ μεταπολεμικῶς σχεδὸν ἐξέλιπον αἱ ἀμπελοφυτεῖαι καὶ μικρὰ εἶναι ἢ χρησιμοποίησις τῶν σκευῶν τούτων διὰ τὴν μεταφορὰν σταφυλῶν, περιωρίσθη ἢ ἐντόπιος αὐτῆ βιοτεχνία.

Ἀνδρονιάνων καὶ τῶν Μαλειτιάνων τῆς περιοχῆς Κύμης ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξεδικήθη τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν ἐξ ἀφορμῆς ἐπιθέσεως τῶν ἀνταρτῶν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως ἐναντίον Γερμανῶν στρατιωτῶν.

Αἱ περισσότεραι τῶν πυροπαθῶν καὶ πολεμοπαθῶν τούτων οἰκογενειῶν τῆς Κοινότητος Ταξιάρχων, ποὺ ἔχασαν τοὺς ἀρχηγούς των, μετώκησαν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἵνα αἱ χῆραι ἐξοικονομήσουν τὸν καθημερινὸν ἄρτον, ἐργαζόμεναι ὡς παραδουλεύτριαι, πλύστραι ἢ ἐργάτριαι διομηχανιῶν (βλ. πίνακας τῶν μετακινήθεντων).

Αἱ συνθηκαὶ διατροφῆς, ἐνδύσεως, ὑποδήσεως καὶ ὑγιεινῆς εἶναι αἱ ἴδιαι, ὅπως τῶν Κοινοτήτων Στροφυλιᾶς καὶ Νέου Πύργου. Ὡς πρὸς τὸ μορφωτικὸν ἐπίπεδον, παρατηροῦμεν, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν Ταξιάρχων ὑπερτεροῦν κάπως τῶν κατοίκων τῶν ἄλλων Κοινοτήτων (Ν. Πύργου, Στροφυλιᾶς, Σέτας), ὅπερ ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπαφὴν τῶν Ταξιαρχιωτῶν μετὰ τῶν ξενητευμένων οἰκείων των, (ναυτικῶν, τεχνιτῶν, ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους κλπ.). Ὅπως δὲ εἶναι ἐξῶφθαλμον, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν Ταξιάρχων, τῆς Κύμης καὶ τῶν ἄλλων γειτονικῶν Κοινοτήτων, ἐπειδὴ δὲν δύνανται γὰρ συντηρηθῆναι εἰς τὰς ἐστίας των, καταφεύγουν εἰς τὰς πόλεις, ὅπου συνήθως ἐκπαιδεύονται εἰς τὰς πρακτικὰς τεχνικὰς σχολὰς ἢ ἐργάζονται πρακτικῶς ὡς τεχνῖται (κτίσται, ξυλουργοὶ κλπ.) ἢ ὡς ἐργάται, τεχνῖται καὶ ἐπιστάται ὑπογείων ἔργων, ὀρυχείων καὶ μεταλλείων.

Γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ κατάστασις.

Εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ γεωργικὴ ἐκμετάλλευσις περιορίζεται: 1) εἰς τὴν καλλιέργειαν ψυχανθῶν περὶ τὰ 330 στρέμ. (κυρίως βίκου διὰ παραγωγὴν σανοῦ) καὶ τὴν καλλιέργειαν 200 στρεμ. σίτου καὶ κριθῆς. Ἡ καλλιέργεια τοῦ ἀραβοσίτου, μὴ εὐδοκιμοῦσα ὡς ξηρική, κατέχει μόνον περὶ τὰ 20 στρέμματα. Δέον γὰρ σημειωθῆ, ὅτι πρὸ δετίας ὑπερῆχεν ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου, ἀλλ' ἔκτοτε ὑπὸ τὴν συνεχῆ ὁδήγησιν τῶν ἀγροτῶν τούτων ἐκ μέρους τῶν κρατικῶν γεωπόνων ἐπεξετάθησαν τὰ ψυχανθῆ πρὸς παραγωγὴν κτηνοτροφῶν καὶ ἐμειώθη ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου. καὶ 2) Εἰς τὴν ἄτονον καὶ χαλαρὰν συντήρησιν τῶν φυτειῶν ἐλαίας καὶ συκῆς, διὰ τὰς ὁποίας σπουδαιότερα ἢ κατὰ περιπτώσεις ἀποκλειστικὴ ἐργασία εἶναι ἡ μόνη ἢ συλλογὴ τῶν καρπῶν των. Μεταπολεμικῶς ἤρχισεν ἡ λίπανσις τῶν ἐλαιοδένδρων καὶ ὅλως περιορισμένως ἡ λίπανσις τῆς συκῆς. Ἀτυχῶς, δὲν γίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἡ ἀνανέωσις αὐτῆς διὰ τῆς φυτεύσεως νέων δένδρων συκῆς καὶ ἐκ τούτου καὶ τῆς ἀμελοῦς καλλιέργειας, προφανῶς εἶναι περιορισμένη ἡ καρποφορία τῆς.

Ἐὰς ὅκα τῶν Ταξιάρχων, τῶν Ἀνδρονιάνων, τοῦ Βιτάλου καὶ τῶν ἄλλων συκοπαραγωγικῶν Κοινοτήτων περιοχῆς Κύμης (Πύργου, Καλημεριά-

γων, Ἄνω καὶ Κάτω Κουρουνίου καὶ Ὀξύλιθου) συλλέγονται διαδοχικῶς, ἀποξηραίνονται μὲ ἐπιμέλειαν, θειοῦνται ἐντὸς κλιθάνων, διαλέγονται καὶ συσκευάζονται καταλλήλως. Εἶναι προῖον γευστικόν, ἄριστον εἰς τὸ εἶδός του, ὀνομαστόν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικόν. Ἐν τούτοις διὰ τὴν περαιτέρω βελτίωσιν τῶν σύκων τῆς Κύμης σκόπιμον εἶναι νὰ πραγματοποιηθῇ ἐκεῖ ἢ ἀπὸ ἐτῶν μελετωμένη ἐγκατάστασις ἀπεντομοτηρίου (ἀποστειρωτηρίου) καὶ συσκευαστηρίου.

Ἡ ἔτησίᾳ μέση παραγωγὴ ξηρῶν σύκων Κύμης ἀνέρχεται εἰς 280 τόννους, ἐκ τῶν ὁποίων 18 τόννοι κατὰ μέσον ὄρον προέρχονται ἐκ τῆς περιοχῆς Κοινοτήτος Ταξιάρχων. Ἐπὶ τόπου πωλοῦνται ὑπὸ τῶν παραγωγῶν εἰς τὴν τιμὴν τῶν 7 - 8 δρχ. κατὰ κιλόν, ἐνῶ εἰς τὰς Ἀθήνας πωλοῦνται τὰ σύκα ταῦτα, λιανικῶς εἰς διπλασίαν τιμὴν. Συντελεῖται, δηλαδὴ ἀθέμιτος ἐκμετάλλευσις τῶν παραγωγῶν ὑπὸ τῶν μεταπρατῶν καὶ τῶν ἐμπόρων, οἱ ὁποῖοι σπεύδουν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν καὶ τὴν συσκευασίαν νὰ ἀγοράσουν συνολικῶς τὴν παραγωγὴν σύκων Κύμης.

Ἡ ἄ μ π ε λ ο ς τῶν Ταξιάρχων κατὰ τὸ ἔτος 1925 κατελάμβανεν ἔκτασιν 450 στρεμ. περίπου, ἐνῶ παλαιότερον, δηλαδὴ κατὰ τὴν περίοδον 1880 - 1895 κατεῖχεν ἔκτασιν 550 στρεμ. περίπου. Εἰς τὸν τότε Δῆμον Κυμαίων, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν Κύμην, τὴν Ἐνορίαν, τὸν Ὀξύλιθον, τὴν Ἄνω Ποταμίαν καὶ τὴν Κάτω Ποταμίαν καὶ εἰς τμημα τοῦ τέως Δήμου Κοτυλαίων ἐκαλλιιεργεῖτο ἡ ἄμπελος εἰς ἔκτασιν 8.500 στρεμ., ἐκ τῶν ὁποίων περὶ τὰ 4.000 στρέμ. περιλαμβάνοντο ἐντὸς τῆς κτηματικῆς περιοχῆς τῆς κωμοπόλεως Κύμης. Ἡ μόνη ποικιλία ἀμπέλων, ἡ ὁποία ἐκαλλιιεργεῖτο τότε εἰς τὴν ἐν λόγω περιοχὴν, ἦτο τὸ «Μαῦρο Σαβατιανό» ἢ «Μαύρη Κουντούρα». Ἐξ αὐτῆς παρεσκευάζετο ὁ Κυμαϊκὸς οἶνος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην διετίθετο σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀντὶ πολὺ ἱκανοποιητικῆς τιμῆς, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ Κυμαῖοι ἀμπελοουργοὶ εἶχον σοβαρὸν εἰσόδημα.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ὁ οἶνος οὗτος τῆς Κύμης ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ ἀναμίξεως λόγῳ τοῦ ἐντόνου μαύρου χρώματος καὶ τῆς εἰδικῆς συνθέσεως τῶν στοιχείων του. Γάλλοι οἰνέμποροι, καθὼς καὶ Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι γαλλικῶν οἴκων παρελάμβανον τὸ γλεῦκος ἢ τὸν οἶνον εἰς τὰς ἀποθήκας τῶν παραγωγῶν ἢ ἄλλως εἰς τὸν λιμένα τῆς Κύμης, ὅπου μετεφέρετο ὁ οἶνος, μὴ ὑφισταμένων τότε ἀμαξιτῶν ὁδῶν, ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν παραγωγῶν δι' ἡμιόνων ἐντὸς ἀσκῶν ἐκ δέρματος τράγων, δι' ἐξόδων τῶν ἐμπόρων. Ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Κύμης μετεφέρετο ὁ οἶνος εἰς τοὺς λιμένας τῆς Γαλλίας δι' ἰστιοφόρων τῶν 100 - 300 τόννων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ ἄμπελος ἐκαλλιιεργεῖτο ἐπιμελῶς καὶ ἐλιπαίνετο ἐπαρκῶς διὰ κόπρου, μεταφερομένης κυρίως ἐκ τῆς Χαλκιδικῆς, ὅπου διεχειμαζόν τότε εἰς τοὺς χειμερινούς τόπους τῆς πολλὰ ποιμνιακὰ αἰγοπρόβατα. Ἀπὸ τοῦ 1895 ἤρχισεν, ἀτυχῶς, ἡ παρακμὴ τῆς ἀμπελοουργίας τῆς Κύμης.

Διότι ἐμειώθησαν αἱ ὑπὸ τῶν ἀμπελοργῶν ἀπολαμβανόμεναι τιμαὶ τοῦ οἴνου, ὅπως ἦτο κυρίως ἀποτέλεσμα τῆς ἀυξήσεως τῆς γαλλικῆς οἴνοπαραγωγῆς ἐκ τῆς ἀναμπελώσεως, δηλαδή τῆς συστάσεως νέων φυτειῶν ἀμπέλων ἐπὶ ἀμερικανικῶν ὑποκειμένων, ἀντὶ τῶν ἐκ τῆς φυλλοξήρας καταστραφειῶν ἀμπέλων τῆς Γαλλίας.

Ὅπως ἦτο ἐπόμενον ἡ πτώσις τῶν τιμῶν τοῦ οἴνου τῆς Κύμης εἶχεν ὡς συνέπειαν νὰ ἐλαττωθῶν ὁ ζῆλος καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Κυμαίων ἀμπελοργῶν διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπέλων των. Ἐκ τῆς 1900 - 1910 ἡ οἴνοπαραγωγή τῆς Κύμης ἐπλήγη ἀκόμη περισσότερο διὰ τῆς οἴνοποιήσεως σημαντικῆς μερίδος τῆς μαύρης σταφίδος καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ οἴνου τούτου εἰς εὐθηνότερας τιμὰς (*).

Ἐκτοτε ἡ ἀμπελοργία τῆς Κύμης ἀμφοτετραλαντεύθη, ἄλλοτε πρὸς τὸ καλύτερον, ὅπως κατὰ τὴν περίοδον 1912 - 1918, ὅτε διετίθετο ὁ κυμαϊκὸς οἴνος εὐχερῶς καὶ εἰς καλὴν τιμὴν εἰς τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν Μακεδονίαν, καὶ ἄλλοτε πρὸς τὸ χειρότερον. Διότι ἠυξήθη τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς τοῦ οἴνου, παρετηρήθη συνεχῆς αἰσχροὶ ἐκμετάλλευσις τῶν ἀμπελοργῶν ὑπὸ τῶν οἰνεμπόρων καὶ κατέπεσεν ἡ τιμὴ τοῦ οἴνου συνεπεία τῆς ἀυξήσεως τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, τῆς διαδόσεως τῆς χρήσεως τοῦ ζύθου καὶ ἐν προκειμένῳ συνεπεία καὶ τοῦ περιορισμοῦ τῆς καταναλώσεως τοῦ μαύρου οἴνου, εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Διότι, ὡς γνωστὸν, ἡ κατανάλωσις του βαθμιαίως περιωρίσθη διὰ τῆς προτιμήσεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καταναλωτῶν τῶν λευκῶν οἴνων.

Ἐκ τῆς 1925 μέχρι τοῦ 1941, ἐπειδὴ δὲν διετίθετο εὐχερῶς καὶ εἰς καλὰς τιμὰς ὁ μαύρος οἴνος τῆς Κύμης, οἱ ἀμπελοργοὶ αὐτῆς δὲν εἶχον, θεβαίως, συμφέρον νὰ καλλιεργοῦν καὶ νὰ συντηροῦν τὴν ἀμπελον διὰ τῆς καταβολῆς ἐπιμελοῦς ἐργασίας καὶ ὄλων τῶν συναφῶν ἐξόδων. Κατὰ τὴν ξενικὴν κατοχὴν 1941 - 1944 ἦτο ἀνέφικτος ἡ ἐπιμελὴς καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου, περιορισθεῖσα εἰς τὴν σκαφήν, τὸ κλάδευμα καὶ τὴν ἀτελεῖ θείωσιν.

Ὡς νὰ μὴ ἔφθانون ὅλα τὰ δυσάρεστα ταῦτα κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ γεγονότα ἡ ἀμπελος τῶν Ταξιαρχῶν καὶ ὅλης τῆς περιοχῆς τῆς κωμοπόλεως Κύμης προσεδλήθη τὸ 1944 ὑπὸ τοῦ ἐντόμου τῆς φυλλοξήρας, ἡ ὁποία νόσος ἀπὸ τοῦ 1946 ἐπέφερε τὴν βαθμιαίαν καταστροφὴν τῶν φυτειῶν μέχρι τοῦ 1954. Ἐκτοτε ἡ ἀναμπελώσις ἐκεῖ ἐπὶ ἀμερικανικῶν ὑποκειμένων συνετελέσθη εἰς πολὺ μικρὰν ἔκτασιν.

Κατὰ ταῦτα ἡ σπουδαιότερα πολυετῆς καλλιέργεια, ἡ τῆς ἀ μ π έ λ ο υ, διὰ τῆς ὁποίας ἐξησφαλίζετο ἐπαρκῆς προσωπικὴ ἐργασία τῶν ἀρρένων καὶ

(*) Μερικαὶ πληροφορίαι περὶ τῆς ἀμπέλου τῆς περιοχῆς Κύμης ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1945 ἐκθέσεως (μὴ δημοσιευθείσης) «Π ἀμπελοφυγικὴ οἰκονομία τῆς Κύμης» τοῦ γεωπόνου κ. Ἀποστ. Θωμᾶ, ἤδη Διευθυντοῦ Γεωργίας Πιερίας.

των γυναικῶν καὶ ἀπελαιμδάνετο σημαντικὸν εἰσόδημα, ἐξέλιπεν ἀπὸ τοὺς Ταξιάρχας καὶ τὴν κυμαϊκὴν περιοχὴν.

Ἡ κ τ η ν ο τ ρ ο φ ί α: τῶν Ταξιαρχῶν, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων γειτονικῶν Κοινοτήτων τῆς Κύμης κατὰ τὰ τελευταῖα 8 ἔτη ἐσημείωσε σημαντικὴν πράγματι πρόδον. Συγκεκριμένως σχεδὸν ὅλα τὰ μικρὰ οἰκόσιτα ζῶα ἀντικατεστάθησαν διὰ τῶν βελτιωμένων μεγαλοσώμων ἀμνάδων Κύμης καὶ δευτερευόντως διὰ τῶν αἰγῶν «Ζάανεν» καὶ Μάλτας. Εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν καθημερινῶν σχετικῶν προτροπῶν τῶν γεωπόνων τοῦ Κράτους καὶ τῆς Α.Τ.Ε. πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς ταύτης, οἱ ὅποιοι ἀντελήφθησαν τὸ σοβαρὸν συμφέρον των ἐκ τῆς διατηρήσεως βελτιωμένων οἰκοσίων ζώων. Αἱ ἀμνάδες τῶν Ταξιαρχῶν εἶναι σήμερον 240, αἱ δὲ αἰγες 140, ἐκ τῶν ὁποίων 60 γεν. «Ζάανεν» καὶ 80 γεν. «Μάλτας».

Τὸ ἀ γ ρ ο τ ι κ ὸ ν εἰσόδημα καὶ αἰ δ α π ά ν α ἰ σ υ ν τ η ρ ῆ σ ε ω ς τ ὶ ν οἰκογενειῶν Ταξιαρχῶν. Ἐκεῖ ὑφίσταται μεγάλη διαφοροποίησις τῆς οἰκονομίας μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Κοινοτήτος ταύτης. Συγκεκριμένως ὑπάρχουν οἰκογένειαι κατέχουσαι 10 στρέμ. ἐλαιῶνος καὶ 10 στρεμ. φυτειῶν συκῆς, ἐνῶ ὁ ἀρχηγὸς ἢ ἕστω ἐν μέλος τῶν οἰκογενειῶν τούτων εἰργάζοντο εἰς τὰ ὄρυχεῖα ὡς ἀπλοῖ ἐργάται ἢ τεχνῖται. Αἱ οἰκογένειαι αὗται, ποὺ ἀποτελοῦν τὰ 30% τοῦ συνόλου τῶν οἰκογενειῶν, βεβαίως ἐξησφάλιζον ἐπαρκῆς εἰσόδημα μέχρι τοῦ θέρους τοῦ 1962, ὅτε διεσχόπη ἡ λειτουργία τοῦ λιγνιτωρυχείου «Ἐντζι».

Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἐκάστη τῶν οἰκογενειῶν ἔχει οἰκογενειακὸν ἀγροτικὸν εἰσόδημα (διότι ἐργάζονται αἱ ἴδιαι αἱ γυναῖκες) κατ' ἔτος δρχ. 5.000 - 7.000, ὅπερ ἀπολαμβάνεται ἐκ τῆς πωλήσεως 800 κιλῶν ξηρῶν σύκων ἀντὶ μέσης τιμῆς δρχ. 7,5 κατὰ χιλιόγραμμον. Ἐπίσης ἐκάστη τοιαύτη οἰκογένεια ἔχει ἐτήσιον εἰσόδημα δραχμῶν 14.000 ἐκ τῶν ἡμερομισθίων ἐνὸς ἐργάτου ὄρυχείων.

Ἄν προστεθῇ καὶ τὸ εἰσόδημα ἐκ τῆς ἐλαίας, τὸ ὁποῖον εἶναι μᾶλλον ἀβέβαιον λόγῳ τῆς ἀσταθοῦς καρποφορίας, ὅπερ εἶναι ἐν μέρει συνέπεια τῆς πλημμελοῦς συντηρήσεως τοῦ δένδρου τούτου, ὑπολογισθοῦν δὲ τὰ ἐτήσια ἔξοδα συντηρήσεως μιᾶς τετραμελοῦς οἰκογενείας εἰς 16.000 δρχ., ὅπως ἐγένετο ὡς πρὸς τὰς οἰκογενείας τοῦ Ν. Πύργου καὶ τῆς Στροφυλιάς, προκύπτει ὅτι αἱ οἰκογένειαι τῆς κατηγορίας ταύτης τῶν Ταξιαρχῶν ἐξησφάλιζον ὑπερεπαρκῆς εἰσόδημα, ὅπερ ὅμως ἀπὸ τῆς διακοπῆς τῆς λειτουργίας τοῦ λιγνιτωρυχείου, «Ἐντζι» Κύμης κατέστη ἀρνητικὸν καὶ δι' αὐτὰς τὰς οἰκογενείας, ποὺ ἔχουν ἐπαρκῆ γαιοκτησίαν.

Φαντασθῆτε πόσον θλιθερὰ εἶναι ἡ οἰκονομία τῶν παντελῶς ἀκτημόνων οἰκογενειῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἀγροτικὸν εἰσόδημα, ἀποτελοῦν δὲ τὰ 25% τοῦ συνόλου τῶν οἰκογενειῶν τῶν Ταξιαρχῶν. Αἱ οἰκογένειαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι μερικῶς ἀκτῆμονες ἀποτελοῦν τὰ 45% κατὰ τὴν ἐκτίμησιν ἡμῶν, στηριζομένην εἰς τὰς

ἐπὶ τόπου ληφθείσας πληροφορίας. Ἐπομένως οἱ κάτοικοι τῶν Ταξιαρχῶν, ὡς καὶ τῶν γειτονικῶν Κοινοτήτων τῆς Κύμης, στηρίζουν τὰς ἐλπίδας των εἰς τὴν ἐπαναλειτουργίαν τοῦ λιγνιτωρυχείου τούτου. Διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον συντελοῦνται ἀπὸ τινος ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ἰνστιτούτου Γεωλογίας συστηματικαὶ γεωτρήσεις πρὸς καθορισμὸν τῶν ὑπαρχόντων ἐκμεταλλευσίμων κοιτασμάτων λιγνίτου.

Ὅπως δὴποτε ἡ οἰκονομία τῶν Ταξιαρχῶν ἐν τῷ συνόλῳ ὑπολογιζομένη, στηρίζεται εἰς τὰ ὀλίγα εἰσοδήματα τῆς ἐλαίας, τῆς συκῆς, καὶ κυρίως εἰς τὰ ἔσοδα τῶν κατοίκων των ἐκ τῆς τιμῆς τῆς προσωπικῆς των ἐργασίας ὡς ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν τῶν ὑπογείων ἔργων, ὡς καὶ ἐκ τῶν συντάξεων τοῦ Ι.Κ.Α. (διδίτι οἱ ἐργάται οὗτοι εἶναι ἠσφαλισμένοι εἰς τοῦτο) καὶ ἐκ τῶν ἐμβασμάτων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν ναυτικῶν καὶ τῶν ἐργαζομένων εἰς τὴν δυτ. Γερμανίαν (βλ. σχετικὸς πίνακας τῶν μετακινήθέντων).

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ — ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ

Νόμιμος καὶ πραγματικὸς πληθυσμὸς κατὰ τὰς ἀπογραφάς τῶν ἐτῶν, 1928, 1940, 1951 καὶ 1961 (3).

Νόμιμος πληθυσμὸς

1928	1940	Αὐξήσεις	1951	Αὐξήσεις	1961	Αὐξήσεις
543	646	103	564	—82 (ἐλάττωσις)	673	109

Πραγματικὸς πληθυσμὸς

499	591	92	439	—152 (ἐλάττωσις)	393	—46 (ἐλάττωσις)
-----	-----	----	-----	------------------	-----	-----------------

Πραγματικὸς πληθυσμὸς κατὰ φύλον

Ἀπογραφή 1928			Ἀπογραφή 1940			Ἀπογραφή 1951			Ἀπογραφή 1961		
Ἄρρ.	Θήλ.	Σύν.	Ἄρρ.	Θήλ.	Σύν.	Ἄρρ.	Θήλ.	Σύν.	Ἄρρ.	Θήλ.	Σύν.
209	290	499	266	325	591			439	181	212	393

Ἐ π ε ξ η γ ῆ σ ε ι ς: Εἰς τὴν Κοινότητα Ταξιαρχῶν παρετηρήθη σοβαρὰ ἀρνητικὴ αὐξήσις τοῦ νομίμου πληθυσμοῦ κατὰ τὸ διάστημα 1940—1951, δηλαδή μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ τούτου. Ἀκόμη μεγαλύτερα μείωσις παρετηρήθη κατὰ τὸ ἴδιον διάστημα ὡς πρὸς τὸν πραγματικὸν πληθυσμὸν, ἐνῶ παρετηρήθη ἐπίσης μείωσις τούτου καὶ μεταξύ τῶν ἀπογραφῶν 1951—1961. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα μαρτυροῦν τὴν διαρροὴν τῶν κατοίκων Ταξιαρχῶν, ἡ ὁποία, ἄλλωστε, εἶναι ἀμέσως αἰσθητὴ εἰς πάντα ἐπισκέπτῃν ξένον, ποῦ βλέπει κλειστά καὶ ἔρημα τὰ οἰκήματα τῆς Κοινότητος ταύτης.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ — ΕΠ. ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ

ΠΙΝΑΞ 2ος

Ο αριθμός όλων τών ατόμων, τών μετακινήθόντων κατά τὸ 30ετές διάστημα ἀπὸ τοῦ 1934 μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1963 (συμπεριλαμβανομένων καὶ τών ἀνηλίκων) κατὰ φύλον, οἰκογενειακὴν κατάστασιν, τόπον προορισμοῦ κλπ. (βλ. ἐπεξηγήσεις).

Φύλον	Ἀριθ. ατόμων	%	Οἰκογεν. κατάστασις	ἀριθ. ατόμων	%	Χρόνος ἀναχωρ. ἔτη	Ἀριθμὸς οἰκογ. ἄτομ.	%	Ποσοστὸν %
Ἄρρεν.	149	64,8	ἄγαμοι	188	81,7	1934-40	7 15	33	14,4
Θήλειες	81	35,2	ἔγγαμοι	29	12,6	1941-51	11 30	86	37,4
Σύνολον	230	100,0	ἐν χηρείᾳ ἢ διαζεύξει	13	5,7	1952-63	12 48	111	48,2
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου ἄρρέν.		44,3	Σύνολον	230	100,0	Σύνολον	30 93	230	100,0
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου θηλ.		24,0							34,2
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου ατόμ.		34,2							

Μετακινήθεισαι οἰκογένειαι				Παρατηρήσεις				
	ἀριθ.	%	ἀριθ. ατόμων	%	Τὰ ἔναντι ποσοστὰ εἶναι ἐπὶ 158 ἐν ὄλῳ οἰκογενειῶν καὶ ἐπὶ συνολικοῦ νομίμου πληθυσμοῦ ατόμων 673 κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961.			
Μεθ' ὅλων τών μελῶν	22	13,9	85	12,6				
Μερικῶς	71	44,9	145	21,6				
Σύνολον	93	58,8	230	34,2				

Τόποι προορισμοῦ	ἀριθ.	Κατὰ φύλον				
		%	ἄρρ. %	θήλεια %	%	
Α'. Ἐσωτερικὸν						
Περιοχ. Πρωτευούσης	148	64,1	105	70,5	43	53,1
Λοιπαὶ πόλεις	33	14,3	11	7,4	22	27,1
Ἡμιαστικαὶ περιοχαὶ	11	4,8	6	4,0	5	6,2
Ἀγροτικαὶ »	19	8,3	13	8,7	6	7,4
Σύνολον	211	91,5	135	90,6	76	93,8
Β'. Ἐξωτερικὸν						
Ἐξωτρετοῦντες εἰς πλοῖα	14	6,1	9	6,0	5	6,2
Σύνολον	230	100,0	149	100,0	81	100,0

Ἡλικία τών μετακινήθόντων κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναχωρήσεώς των		ἀρ. ατόμ. %	
ἀνήλ. άτομα	27	11,7	
17-30 ἐτῶν	112	48,7	
31-40 »	43	18,7	
ἄνω τῶν 40 ἐτῶν	48	20,9	
Σύνολον	230	100,0	

Κατανομή τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετακινήθεντων ἀτόμων (πλὴν τῶν 27 ἀνηλίκων) ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου των, κατὰ φύλον, οἰκογενειακὴν κατάστασιν καὶ τόπον προορισμοῦ. (βλ. τὰς ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα).

Κατηγορία	Λόγοι οἰκονομικοὶ ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι									Ἀριθμὸς ἐνηλίκων
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
Φύλον ἄρ.	64	24	88	3	3	24	3	8	3	—	—	44	132
» Θήλεις .	37	14	51	2	2	12	2	—	2	—	—	20	71
Σύνολον	101	38	139	5	5	36	5	8	5	—	—	64	203
Οἰκογενειακὴ κατάσταση													
Ἄγαμοι	87	29	116	3	4	23	3	8	4	—	—	45	161
Ἐγγαμοὶ	11	7	18	2	1	5	2	—	1	—	—	11	29
Ἐν χηρ. ἢ διαζ... ..	3	2	5	—	—	8	—	—	—	—	—	8	13
Σύνολον	101	38	139	5	5	36	5	8	5	—	—	64	203
Τόποι προορισμοῦ. Ἐσωτερικόν.													
Περιοχὴ Πρωτ. ...	59	22	81	4	3	27	5	6	4	—	—	49	130
Λοιπαὶ πόλεις....	12	4	16	1	2	7	—	2	1	—	—	13	29
Ἡμιστ. περ.....	5	2	7	—	—	2	—	—	—	—	—	2	9
Ἄγροτ. περιοχαλ..	12	5	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
Σύνολον	88	33	121	5	5	36	5	8	5	—	—	64	185
Ἐξωτερικόν	9	4	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
Ναυτιλομ.	4	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Σύνολον	101	38	139	5	5	36	5	8	5	—	—	64	203

Ἐπεξηγεῖται, ὅτι ἐπὶ πλέον τῶν 13 ἐνηλίκων ἀτόμων ὡς ἄνω τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μεταναστευσάντων ἐν ἄτομον εἶναι ἀνήλικον, ἐνῶ 26 ἄτομα εἶναι ἀνήλικα ἐπὶ πλέον τῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μετακινήθεντων ὡς ἄνω ἐνηλίκων ἀτόμων.

Κατανομή καθ' ἑκατοστιαῖα ποσοστά τῶν μετακινήτων ἀτόμων (πλὴν τῶν 27 ἀνηλίκων) ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἔνεκα τῶν ὁποίων μετεκινήθησαν ἐκ τοῦ χωρίου κατὰ φύλον, οἰκογεν. κατάστασιν καὶ τόπον προορισμοῦ.

Κατηγορίαι	Λόγοι οἰκονομικοὶ (ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι									Ἀριθμὸς ἐνηλίκων
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
Φύλον													
Ἄρρενες . .	48,5	18,1	66,6	2,3	2,3	18,2	2,3	6,0	2,3	—	—	33,4	132
Θήλειαι . .	52,1	19,7	71,8	2,8	2,9	16,9	2,8	—	2,8	—	—	28,2	71
Σύνολον . .	49,7	18,7	68,4	2,5	2,5	17,7	2,5	3,9	2,5	—	—	31,6	203
Οἰκογενειακὴ κατάσταση :													
Ἄγαμοι . .	54,1	18,0	72,1	1,8	2,5	14,3	1,8	5,0	2,5	—	—	27,9	161
Ἐγγαμοὶ .	37,9	24,1	62,0	6,9	3,4	17,3	6,9	—	3,5	—	—	38,0	29
Ἐν χηρ. ἢ διαζευξ. .	23,1	15,4	38,5	—	—	61,5	—	—	—	—	—	61,5	13
Σύνολον . .	49,7	18,7	68,4	2,5	2,5	17,7	2,5	3,9	2,5	—	—	31,6	203
Τόποι προορισμοῦ: (Ἐσωτερικόν)													
Περ. Πρωτ.	45,4	16,9	62,3	3,1	2,3	20,8	3,8	4,6	3,1	—	—	37,7	130
Λοιπ. πόλ.	44,4	13,8	55,2	3,4	6,9	24,2	—	6,9	3,4	—	—	44,8	29
Ἡμιασ.περ.	55,6	22,2	77,8	—	—	22,2	—	—	—	—	—	22,2	9
Ἄγρ. περ. .	70,6	29,4	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
Σύνολον . .	47,6	17,8	65,4	2,7	2,7	19,5	2,7	4,3	2,7	—	—	34,6	185
Ἐξωτερ. . .	69,2	30,8	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
Ἐπιπρ. εἰς τὰ πλοῖα . .	80,0	20,0	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Σύνολον . .	49,7	18,7	68,4	2,5	2,5	17,7	2,5	3,9	2,5	—	—	31,6	203

Ἐπεξηγήσεις τῶν ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ 4 πινάκων Κοινότη. Ταξιαρχῶν.

Α) Οἰκονομικοὶ Λόγοι: (1) Ἀκτημοσύνη καὶ διακοπὴ ὄρυχείου αἰ. Ἐντζι, ὑποαπασχόλησις, (2) Ἀνεπαρκὲς εἰσόδημα, διακοπὴ τοῦ ὄρυχείου τούτου, ὑποαπασχόλησις. (3) Σύνολον οἰκονομ. λόγων.

Β) Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι: (1) Ἐπιθυμία ἀλλαγῆς ἐπαγγέλματος καὶ ἐργασίας. (2) Ἐπιθυμία νὰ ζήσουν εἰς τὰς πόλεις, νὰ τύχουν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων κλπ. (3) Ἐξαναγκασμὸς λόγῳ τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως κατὰ τὴν κατοχὴν. (4) Ἐξαναγκασμὸς λόγῳ κακῆς καὶ ἐσφαλμένης κρατ. διοικήσεως. (5) Λόγοι σπουδῶν καὶ μορφώσεως. (6) Λόγοι οἰκογενειακοί, ἠθικοῦ ἐξαναγκασμοῦ κλπ. (7) Λόγοι ἀσθενείας. (8) Λοιποὶ λόγοι. (9) Σύνολον λόγων μὴ οἰκονομικῶν.

Η ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΣΤΥΡΩΝ — ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ

Ἡ Κοινότης αὕτη, κειμένη ἀπέναντι τῆς Κοινότητος Μαραθῶνος τῆς Ἀττικῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας διαχωρίζεται διὰ τῆς θαλάσσης τοῦ Εὐβοϊκοῦ, ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς συνοικισμούς, ἐκτισμένους ἐπὶ ὄμαλῶν μᾶλλον τοποθεσιῶν. α) ἀπὸ τὰ Σ τ Ὡ ρ α, μεγαλύτερον συνοικισμόν κείμενον ἐπὶ μέσου ὕψομετροῦ 140. β) Τὰ Κ ά ψ α λ α ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὕψομετροῦ καὶ γ) τοὺς Κ α γ κ α δ α ί ο υ ς, πού εἶναι ὁ μικρότερος συνοικισμὸς καὶ εὐρίσκεται χαμηλότερον. Τὰ Κάψαλα ἀπέχουν ἀπὸ τὰ Στύρα περίπου 1,5 χιλιόμετρα, οἱ δὲ Καγκαδαῖοι ἀπέχουν ἐξ ἴσου ἀπὸ τὰ Κάψαλα καὶ τὰ Στύρα, δηλαδὴ περίπου 600 μέτρα.

Κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ περιοχὴ τῆς Κοινότητος Στύρων ἔχει προσανατολισμὸν δυτικόν. Τὸ κύριον χαρακτηριστικόν τῆς εἶναι, ὅτι ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις καὶ ἐπιδεκτικὴ ἐκμεταλλεύσεως δι' ἐτησίων φυτῶν, τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ἐλαιοδένδρων εἶναι ἀνεπαρκής, διότι ἡ μεγαλύτερα περιοχὴ τῆς Κοινότητος ταύτης ἀποτελεῖται ἀπὸ θραχώδη, ἐπικλινῆ ἐδάφη, ἀνεπίδεκτα γεωργικῆς ἢ ἔστω δενδροκομικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Τὰ ἐδάφη ταῦτα εἶναι κατὰ τὸ μέγιστον μέρος μερικῶς δασοσκεπῆ ὑπὸ ἀρκεύθων (κωνοφόρων θάμνων), πρίνων, μύρτων, κλπ., ἐνῶ οἱ ἑκατέρωθεν τῶν ρευμάτων τόποι ἀποτελοῦν δάση ἐξ αἰθάλων πλατυφύλλων, κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν ὑπὸ τοῦ Δασαρχείου Χαλικίδος.

Τὰ δάση τῆς κοινοτικῆς περιοχῆς Στύρων καὶ αἱ μερικῶς δασοσκεπεῖς ἐκτάσεις εἶναι δημόσιαι, πλὴν 600 στρεμ. δάσους καὶ 1.500 στρεμ. μερικῶς δασοσκεπῶν, πού ἀνήκουν εἰς μερικοὺς κατοίκους Στύρων ὡς συνιδιόκτητα. Ἄλλο χαρακτηριστικὸν τῆς περιοχῆς τῶν Στύρων εἶναι, ὅτι ὕψομετρικῶς ἄρχεται ἀπὸ τῆς παραλίας τῆς θαλάσσης (ὄρμος Νιμποριῶ) καὶ φθάνει μέχρις ὕψομετροῦ 685. Ἐπομένως λόγῳ τῆς ὕψομετρικῆς ταύτης μεγάλης διαφορᾶς ὀρθῶς κατετάχθη ἡ Κοινότης αὕτη ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος μεταξὺ τῶν ὄρειων Κοινοτήτων. Ἡ ἔκτασις τῆς ἐν λόγῳ Κοινότητος καὶ ἡ κατανομή τῆς ὑπολογίζονται ὡς κάτωθι.

Πρὸς τοῦτο ἐλήφθησαν τὰ συνδεδυασμένα στοιχεῖα τοῦ Δασαρχείου Χαλικίδος, τῆς γενομένης γεωργικῆς ἀπογραφῆς τὸ 1960 ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας μὲ τὴν συμμετοχὴν τῶν κρατικῶν γεωπόνων καὶ ἰδίᾳ αἱ ἐπιτόπιοι διαπιστώσεις ἡμῶν μὲ τὴν βοήθειαν χάρτου 1:50.000, μὴ ὑπάρχοντος κτηματολογικοῦ χάρτου τῆς Κοινότητος ταύτης. Ὅμως, δεόν νὰ σημειωθῆ, ὅτι μερικοὶ ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Στύρων κατέχουν πεδινὰς γαίας, ποτιζομένας ἢ δυναμένας νὰ ποτισθοῦν διὰ φρεατίων ὑδάτων εἰς τὸν μικρὸν παραλιακὸν κάμπον τῆς Κοινότητος Νέων Στύρων, ἐκτάσεως περίπου 550 στρεμμάτων. Ἐπὶ πλέον προσθέτομεν, ὅτι μεταξὺ τῶν Στύρων, καὶ τῶν Καψάλων ὑπάρχει ἔγχρωμον μάρμαρον, (ὁ ὑποπράσινος σιπολλίτης), διὰ τὴν

ἀνόρουξιν τοῦ ὁποίου ἐργάζονται 8—10 ἐργάται ἐπὶ 150—200 ἡμέρας ἐτησίως. Ὅμως δὲν συντελεῖται καθ' ὅλα τὰ ἔτη ἢ ἐκμετάλλευσίς αὐτῆ, εἴτε διότι δὲν συμφέρει, εἴτε διότι οἱ ἐργάται στερούμενοι κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων εἰς τὰ Στύρα μετακινοῦνται εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὅπου ἐργάζονται καθημερινῶς καὶ εἶναι ἠσφαλισμένοι εἰς τὸ I.K.A.

Κατηγορίαι ἐκτάσεων	Στρέμματα		Ποσοστὸν
Ἄγροι	4.500		%
Λαχανόκηποι	90		
Μηδική	10	1.600	3,8
Δενδρώδεις καλλιέργειαι			
Ἐλαιοφυτεῖαι	1.800		
Λοιπαὶ φυτεῖαι (ἀμυγδαλέας, ἐσπεριδοειδῶν κλπ.)	50		
Ἄμπελοι	550	2.400	5,6
Βοσκότοποι ἀσκεπεῖς	9.500	9.500	22,2
Μερικῶς δασοσκεπεῖς ἐκτάσεις	25.000		
Δάση	3.400	28.400	66,5
Συνοικισμοί, δρόμοι, ρεῦματα	800	800	1,9
Σύνολον	42.700	42.700	100,0

Ἐπὶ τοῦ προηγουμένου πίνακος παρέχομεν τὴν ἐξήγησιν, ὅτι αἱ ἄμπελοι τῆς Κοινότητος Στύρων ἔχουν προσβληθῆ ἀπὸ διετίας ὑπὸ τῆς φυλοζήρας, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν δὲν παρατηρήθη ἀποξήρανσις των, τῆς ἀσθενείας ταύτης, θεθαίως, ἐπεκτεινομένης, ὥστε μετ' ὀλίγα ἔτη θὰ φέρῃ τὴν ὀλοκληρωτικὴν καταστροφὴν τῶν ἀμπέλων τῆς Κοινότητος ταύτης.

Τὰ καλλιεργούμενα ἐδάφη: Δυνάμεθα νὰ τὰ διακρίνωμεν εἰς ἐπίπεδα καὶ ἐπικλινῆ. Τὰ πρῶτα, προσχωματικά, καὶ μᾶλλον γόνιμα καλύπτονται ἐν μέρει ὑπὸ τῶν ἀμπέλων καὶ ἐν μέρει εἶναι ἀσκεπη, καλλιεργούμενα διὰ σίτου καὶ ψυχανθῶν (ιδίᾳ βίκου). Ἡ μεγαλύτερα ἔκτασις ἐκ τῶν ἐπικλινῶν ἐδαφῶν κατέχεται ὑπὸ ἐλαιοφυτειῶν. Τὰ ἐπικλινῆ ἐδάφη κατ' ὀρθὴν συνήθειαν καὶ παράδοσιν προστατεύονται, ἔναντι τοῦ κινδύνου τῆς διαθρώσεως των, διὰ λιθοθαμίδων, κανονικῶς συντηρουμένων.

Τὸ κλίμα τῶν Στύρων: Εἶναι ἥπιον, παραλιακόν, ξηρόν, ὑγιεινόν, ἐνδιάμεσον ὡς πρὸς τὴν θροχὴν μεταξὺ τοῦ κλίματος τῆς πόλεως Χαλκίδος καὶ τῆς Ἀττικῆς. Εἰς τὴν παραλίαν καὶ τοὺς χαμηλοὺς τόπους ἀπὸ ἀπόψεως κλίματος εὐδοκιοῦν τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ μάλιστα ἡ λεμονέα, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, προφανῶς, τῆς ἀρδεύσεως τῶν δένδρων τούτων.

Αἱ ὕδατι καὶ συνθηκαὶ εἶναι εὐνοϊκαὶ μόνον εἰς τὸν κάμπον τῶν Στύρων, ἔπου εἶναι εὐχερῆς καὶ ἔχι δαπανηρὰ ἢ ἀνόρυξις φρεάτων πρὸς εὐρεσιν ὑπογείου ὕδατος, ἀρκοῦντος διὰ τὸ πότισμα ἕξ ἐκάστου φρέατος ἐνὸς στρέμματος μηδικῆς καὶ 4—5 στρεμ. κηπευτικῶν. Ὀλίγα ὕδατα πηγαῖα ὑπάρχουν, τῶν ὁποίων γίνεται μεταφορὰ διὰ κτιστῶν αὐλάκων μέχρι τῶν κήπων καὶ τῶν φυτειῶν τῶν ἐσπεριδοειδῶν. Ὅπωςδὴποτε σκόπιμον εἶναι νὰ γίνῃ συστηματικὴ καὶ γενικὴ ὑδρολογικὴ ἔρευνα, διότι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ὑπάρχουν πηγαῖα ὕδατα ἀφανῆ, πού ἀναδύζονται εἰς τὴν θάλασσαν ὑπογείως (ὕποδρύχοι πηγαί).

Οἰκονομικαὶ συνθηκαὶ

Μεταπολεμικῶς καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐξαετίας ἐβελτιώθησαν σοβαρῶς, διότι ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν ἢ ἐπαρχιακὴ δὸς Χαλκίδος - Ἀλιδερίου - Λεπούρων - Στύρων - Καρύστου.

Ἦδη ἀπὸ ἔτους συντελοῦνται ἔργα διαπλατύνσεως καὶ ἀσφαλτοστρώσεως τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀπὸ τὰ Λέπουρα μέχρι τῆς Καρύστου. Ἐξ ἄλλου, ἐπικοινωνεῖ ἢ παραλία τῶν Νέων Στύρων διὰ μικρῶν πετρελαιοκινήτων σκαφῶν μετὰ τῆς ἀπέναντι Ραφήνας, ἐνῶ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅτε παρατηρεῖται ζωηρὰ τουριστικὴ κίνησις, τὰ νέα Στύρα ἐπικοινωνοῦν μετὰ τῆς Ραφήνας διὰ μικρῶν πλοίων. Πρόκειται δὲ νὰ συνδεθῇ ὁ μικρὸς λιμὴν τῶν Νέων Στύρων μετὰ τῆς ἀπέναντι ἀκτῆς τοῦ Μαραθῶνος διὰ σιδηροπλοίου (φέρρου-μπῶτ). *

Αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι: εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κοινότητος Στύρων εἶναι περιορισμέναι ἐξ αἰτίας τῆς ἀνεπαρκαλείας τῶν καλλιεργησίμων ἐκτάσεων καὶ τοῦ πτωχοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, μὴ ἐπιτρέποντος τὴν ἔντονον γεωργικὴν ἐκμετάλλευσιν. Ὑφίσταται ἐπομένως σοβαρὰ ὑποαπασχόλησις τῶν ἀγροτῶν, ἰδίᾳ μεταξὺ τῶν ἀκτημόνων γεωργοεργατῶν. Ὅσαι οἰκογένειαι κατέχουν ἐπαρκῆ ἔκτασιν, ἤτοι 40—50 στρεμ. ἀγρῶν, ἐλαιοφυτειῶν καὶ ἀμπέλου (εἰς 6—8 τεμάχια διεσπαρμένα) ἐξασφαλίζουν πως ἐργασίαν καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Δηλαδή οἱ μὲν ἄνδρες ἐξασφαλίζουν περὶ τὰ 150 ἡμερομίσθια, οἱ δὲ γυναῖκες περὶ τὰ 70 ἔτησίως, ὑπολογιζομένου ὅτι ὁ ἀρχηγὸς καὶ ἡ σύζυγος μιᾶς οἰκογενείας ἐργάζονται, ἐνῶ τὰ δύο ἢ τρία ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας ὡς ἀνήλικα, μικρά, δὲν δύναται νὰ ἐργασθῶν. Αἱ οἰκογένειαι τῆς κατηγορίας ταύτης ἀποτελοῦν τὰ 30% τοῦ συνόλου τῶν οἰκογενειῶν τῶν Στύρων.

Ἐκ τῶν στοιχείων τούτων καταφαίνεται, ὅτι αἱ ἄλλαι οἰκογένειαι, ἤτοι

* Ὁ μικρὸς ὄρμος «Νιμποριὸν» κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον δέχεται ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν ἀρκετοὺς ἐκδρομεῖς διὰ θαλάσσια λουτρά, διότι συνδυάζει τὴν καλὴν παραλίαν καὶ τὸ δάσος ἀπὸ κωνοφόρους ἀειθαλεῖς θάμνους.

τὰ 55% τῶν ἡμιακτημόνων καὶ τὰ 15% τῶν παντελῶς ἀκτημόνων οἰκογενειῶν εἰς τὴν Κοινότητα Στύρων ἐξασφαλίζουν ὀλιγώτερα ἡμερομίσθια πρὸς ἐκτέλεσιν γεωργικῶν ἐργασιῶν (σκαφῆς, ἀμπέλου, συλλογῆς ἐλαιοκάρπου, κλαδεύματος τῶν ἐλαιοδένδρων κλπ.). Ἐξ ἄλλου αἱ γεωργοκτηνοτροφικαὶ οἰκογένειαι, ἀνερχόμεναι εἰς 23, ἔχουν καθημερινὴν ἐργασίαν διὰ τὴν διαφύλαξιν καὶ τὴν ἐκτροφήν τῶν ποιμνιακῶν αἰγοπροβάτων.

Ὁ Γεωργικὸς Πιστωτικὸς Συνεταιρισμὸς Στύρων λειτουργεῖ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν μεσολαβῆν μεταξὺ τῶν ἀγροτῶν μελῶν του ὡς πρὸς τὴν δανειοδότησίν των, ἐνῶ ὁ Ἐλαιουργικὸς Συνισμὸς διατηρεῖ ἐλαιουργεῖον.

Κοινωνικαὶ συνθήκαι

Ἡ στεγαστικὴ κατάστασις τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Στύρων, (ὅπου δὲν ὑπάρχει σχέδιον ρυμοτομίας) ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι καλὴ. Θὰ ἦτο εὐτύχημα ἐὰν ὅλοι οἱ ἀγρόται τῆς Ἑλλάδος εἶχον τοιαύτην στέγην, ὅπως οἱ ἀγρόται τῶν Στύρων. Συγκεκριμένως τὰ 70% τῶν κατοικιῶν τῆς Κοινότητος ταύτης πληροῦν τοὺς ὅρους τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς ὑγιεινῆς, διότι ἔχουν δωμάτια εὐρύχωρα, ἀεριζόμενα καὶ φωτιζόμενα ἐπαρκῶς. Τὰ Στύρα καὶ οἱ Καγκαδαῖοι ἔχουν διωρόφους κατὰ τὸ πλεῖστον οἰκίας, πολλαὶ τῶν ὁποίων ἐκτίσθησαν διὰ τῶν ἐμβασμάτων ἐκ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Παρουσιάζουν οἱ δύο οὗτοι συνοικισμοὶ μορφήν ἀστοαγροτικὴν, δοθέντος μάλιστα, ὅτι τὰ Στύρα ἦσαν μέχρι τοῦ 1912 ἔδρα τοῦ τέως Δήμου Σφυραίων καὶ ἔκτοτε εἶναι ἔδρα Εἰρηνοδικείου, Ταχυδρομείου, Ἀστυνομίας καὶ Ἀγρονομίας. Ἐν τούτοις, εἰς τὰ Κάφαλα, ποὺ εἶναι καθαρῶς ἀγροτικὸς συνοικισμὸς, αἱ οἰκίαι κατὰ ποσοστὸν 75% δὲν ἔχουν ἀποχωρητήρια.

Αἱ συνθήκαι διατροφῆς, ἐν δύσεως, ὑποδύσεως καὶ ὑγιεινῆς δὲν διαφέρουν ἀπὸ τὰς ἀντιστοίχους συνθήκας τοῦ Νέου Πύργου, τῆς Στροφυλιάς, τῆς Σέτας καὶ τῶν Ταξιαρχῶν. Ὅμως, δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι προπολεμικῶς οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν κατοίκων Στύρων διετρέφοντο κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ἄρτον, παρασκευαζόμενον ἐξ ἀλεύρου, σίτου καὶ κριθῆς (σιμιγῶ). Ἡδὴ μικρὰ μερὶς κατοίκων τοῦ συνοικισμοῦ Καφάλων διατρέφεται μὲ ἄρτον τοιαύτης συνθέσεως (περιεκτικότητος 70% σιταλεύρου καὶ 30% ἀλεύρου κριθῆς) ἐκ κακῆς μᾶλλον συνηθείας καὶ ὄχι ἐξ οἰκονομικῆς ἀδυναμίας. Ἡ κατάστασις αὕτη ὡς πρὸς τὴν χρησιμοποίησιν ἄρτου παρασκευαζομένου ἐκ σιταλεύρου μόνον ἐβελτιώθη, προφανῶς, διότι διὰ τῆς χρήσεως τῶν χημικῶν λιπασμάτων ηὐξήθη ἡ σιτοπαραγωγὴ καὶ διότι ἀντελήφθησαν πλέον οἱ ἀγρόται οὗτοι ὅτι δὲν ἔχουν συμφέρον νὰ χρησιμοποιοῦν ἄρτον ἀνάμικτον ἐξ ἀλεύρου, σίτου καὶ κριθῆς.

Γεωργικὴ κατάσταση : Αἱ σπουδαιότεραι ἐτήσια καλ-

λιέργειαι εἰς τὰ Στύρα εἶναι αἱ καλλιέργειαι τοῦ σίτου καὶ τοῦ βίκου. Ἄτυχως, δὲν ἐσημειώθη ἐκεῖ σοβαρὰ πρόοδος τῆς σιτοκαλλιέργειας, ἐκτὸς ἐκείνης, πού ὀφείλεται εἰς τὴν λίπανσιν τῶν σιτηρῶν, κυρίως, διότι δὲν ἐπετεύχθη εἰς σημαντικὴν ἔκτασιν ἢ ἀλλαγὴ τῶν ἐντοπίων ποικιλιῶν τοῦ σίτου. Τοῦτο ἐν μέρει ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ Κοινότης αὕτη ἀπὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐξυπηρετεῖται ὑπὸ κρατικοῦ γεωπόνου, μὴ ὑφισταμένης πρότερον συγκοινωνίας δι' αὐτοκινήτων μεταξὺ Στύρων καὶ Καρύστου.

Ἡ ἐ λ α ί α κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον καλλιεργεῖται ἐπιμελῶς, τὸ δὲ ὑπὸ τὰ δένδρα ἔδαφος, ὅπου εἶναι ἐπικλινές, συγκρατεῖται κατὰ παράδοσιν διὰ λιθοβαθμίδων. Τὸ ἐκ τῆς ἐλαίας ἀκαθάριστον εἰσόδημα εἶναι τὸ σπουδαιότερον εἰς τὴν Κοινότητα Στύρων.

Ἡ ἄ μ π ε λ ο ς ἐπίσης καλλιεργεῖται καὶ συντηρεῖται μὲ ἐπιμέλειαν. Τὰ προϊόντα τῆς ἀμπέλου, ὅπως καὶ τὸ ἔλαιον, προσδίδουν μᾶλλον ἐπαρκές εἰσόδημα εἰς τὰ 30% τῶν οἰκογενειῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπειδὴ ἐργάζονται ἰδιοχείρως διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας καὶ τῆς ἀμπέλου καὶ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν καὶ τῶν ψυχανθῶν ἐξασφαλίζουν ἐπαρκῆ ἀπασχόλησιν.

Κ τ η ν ο τ ρ ο φ ι κ ῆ κ α τ ἄ σ τ α σ ι ς : Εἰς τὴν Κοινότητα Στύρων τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1964, ὅτε διεξήχθη ἡ ἐπιτόπιος ἔρευνα ἡμῶν, διετηροῦντο ἐκ τῶν παραγωγικῶν ζώων: α) 3.200 ποιμνιακὰ αἰγοπρόβατα, ἧτοι 900 πρόβατα καὶ 2.300 αἴγες, πού ἀνήκον εἰς 24 γεωργοκτηνοτροφικὰς οἰκογενείας. Ἡ τοιαύτη μορφή τῆς κτηνοτροφίας τῶν Στύρων περιορίσθη πολὺ ἀριθμητικῶς ἕνεκα τῶν ἰδίων λόγων, τῶν ἀναφερομένων περὶ τῆς ποιμνιακῆς κτηνοτροφίας τῆς Κοινότητος Σέτας. β) 250 οἰκόσιτοι ἀμνάδες, τῶν ὁποίων μόνον 70 εἶναι θελτιωμένοι μεγαλόσωμοι, αἱ δὲ λοιπαὶ εἶναι προϊόντα ἐπιλογῆς τῶν ποιμνιακῶν προβάτων. γ) 350 οἰκόσιτοι αἴγες, τῶν ὁποίων 180 εἶναι γενεᾶς Μάλτας, 13 γενεᾶς «Ζάανεν» καὶ 160 προέρχονται ἐξ ἐπιλογῆς τῶν ποιμνιακῶν αἰγῶν. καὶ δ) 21 βοοειδῆ, τῶν ὁποίων οἱ ἐργαζόμενοι βόες καὶ αἱ ἀγελάδες ἐγχώριοι εἶναι 17 καὶ 4 μόνον εἶναι αἱ θελτιωμένοι ἀγελάδες, διατηρούμεναι εἰς τὰ Κάψαλα.

Εἰς τὰς γειτονικὰς Κοινότητας καὶ μάλιστα εἰς τὰ Λέπουρα, ὑπὸ τὰς ἰδίας συνθήκας φυσικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ περιβάλλοντος καὶ διεξαγομένων καλλιεργειῶν, οἱ ἀγρόται ἀπὸ τετραετίας ἐπεδόθησαν εὐδοκίμως εἰς τὴν ἐκτροφὴν ἀγελάδων πρὸς παραγωγὴν μύσχων καὶ γάλακτος, μεταφερομένου ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, ὡς περὶ τούτου πραγματευόμεθα εἰς τὸ γενικὸν μέρος περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς κτηνοτροφίας εἰς τὴν νῆσον Εὐβοίαν.

Αὐτὸ τοῦτο τὸ ἴδιον σύστημα συμφέρει γ' ἀκολουθήσουν οἱ κάτοικοι τῶν Στύρων, οἱ ὁποῖοι ἐλπίζομεν συντόμως νὰ ἀντιληφθοῦν ἀφ' ἑαυτῶν τὸ ἐκ τῆς θελτιωμένης ἀγελαδοτροφίας οἰκονομικὸν συμφέρον.

Τὸ ἀ γ ρ ο τ ι κ ὸ ν εἰ σ ὸ δ ἡ μ α κ α ἰ α ἰ δ α π ἄ ν α ἰ σ υ ν τ η ρ ῆ σ ε ω ς τ ῶ ν ο ἰ κ ο γ ε ν ε ἰ ῶ ν τ ῶ ν Σ τ ῦ ρ ω ν :

Εἰς τὴν Κοινότητα Στύρων, ὅπως καὶ εἰς τὴν Στροφυλιάν, καὶ τοὺς Ταξιάρχας, ὑφίσταται μεγάλη διαφοροποίησις γαιοκτησιῶν, ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν, τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους καὶ γενικῶς ὡς πρὸς τὴν παραγωγικότητα καὶ τὸ καθαρὸν ἀγροτικὸν εἰσόδημα. "Ὅσοι κατέχουν ἐπαρκεῖς ἀγρούς, ἐλαιοφυτείας καὶ ἀμπέλους ἐξασφαλίζουν ἐπαρκὲς εἰσόδημα πρὸς συντήρησιν των καὶ ἀπασχολοῦνται μᾶλλον καθ' ὄλον τὸ ἔτος. Διότι ἐργάζονται οἱ οἱ ἴδιοι καὶ ἐκ τούτου ἀπολαμβάνουν ἀγροτικὸν οἰκογενειακὸν εἰσόδημα. Αἱ οἰκογένειαι τῆς κατηγορίας ταύτης ἀποτελοῦν ποσοστὸν 30% τοῦ συνόλου τῶν οἰκογενειῶν τῶν Στύρων. Οὗτοι δὲν ἐξαναγκάζονται νὰ φύγουν ἀπὸ τὰς ἐστίας των. "Ὅσοι δὲ ἐκ τῶν οἰκογενειῶν τούτων ἀπῆλθον ὀλιγῶς ἢ καθ' ὀρισμένα μέλη, ἐκινήθησαν ἐκ κοινωνικῶν μᾶλλον λόγων. (βλ. πίνακας). Ἐν προκειμένῳ δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐκπατριθοῦν οἰκογένειαι, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὡς μόνην γαιοκτησίαν ἐλαιοκτῆματα σημαντικῆς ἐκτάσεως, διότι δὲν ἀπελάμβανον ἐκ τοῦ κλάδου τούτου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπαρκεῖς καθαρῶν εἰσοδήματος, λόγῳ τῆς ἀσταθοῦς καρποφορίας τῆς ἐλαίας καὶ τῆς μὴ ἱκανοποιητικῆς τιμῆς τοῦ πωλουμένου ἐλαίου.

Οἱ ἡμιακτῆμονες καὶ περισσότερον οἱ ἀκτῆμονες τῶν Στύρων δὲν ἔχουν ἐπαρκῆ ἀπασχόλησιν καὶ ἐκ τούτου, ὡς καὶ ἐκ τῆς μικρᾶς τιμῆς τῶν ἡμερομισθίων των δὲν ἐξασφαλίζουν τὸ ἀπαραίτητον εἰσόδημα πρὸς συντήρησιν τῶν οἰκογενειῶν των. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν φεύγουν ἀπὸ τὰς ἐστίας των διὰ νὰ ζήσουν εἰς τὰς πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ μάλιστα εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἢ εἰς τὸ ἐξωτερικόν (βλ. πίνακας). Οἱ ἐκ τῶν Στύρων εἰς τὰς πόλεις ἐγκαθιστάμενοι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐργάζονται ὄχι ὡς ἀπλοὶ χειρῶνακτες ἐργάται οἰκοδομῶν, δημοσίων ἔργων, ἐργάται κήπων καὶ δενδροστοιχιῶν κλπ., ἀλλ' ὡς ὑπάλληλοι παντοπωλείων, ἐστιατορίων καὶ καφενείων, ὡς διεπιστώθη ἐκ τῆς ἐπιτοπίου ἐρεῦνης ἡμῶν.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΣΤΥΡΩΝ — ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ Πίναξ 1ος

Νόμιμος καὶ πραγματικὸς πληθυσμὸς τῆς Κοινότητος ταύτης κατὰ τὰς ἀπογραφὰς τῶν ἐτῶν 1928, 1940, 1951, 1961 (3).

Νόμιμος πληθυσμὸς

1928	1940	Αὔξησις	1951	Αὔξησις	1961	Αὔξησις
1.460	1.425	—35 (ἐλάττ.)	1.471	46	1.436	— 35 (ἐλάττ.)

Πραγματικὸς πληθυσμὸς

1.184	1.197	13	1.085	—112 (ἐλάττ.)	941	—144 (ἐλάττ.)
-------	-------	----	-------	---------------	-----	---------------

Πραγματικὸς πληθυσμὸς κατὰ φύλον

Ἀπογραφή 1928			Ἀπογραφή 1940			Ἀπογραφή 1951			Ἀπογραφή 1961		
"Αρρ.	Θήλ.	Σύν.	"Αρρ.	Θήλ.	Σύν.	"Αρρ.	Θήλ.	Σύν.	"Αρρ.	Θήλ.	Σύν.
569	615	1.184	616	581	1.197			1.085	473	468	941

Ἐπεξηγήσεις : Εἰς τὴν Κοινότητα ταύτην παρατηρήθη μεγάλη μείωσις τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τοῦ 1940—1961, ὅπερ διεπιστώθη καὶ κατὰ τὴν διεξαχθεῖσαν ἐπιτόπιον ἔρευναν ἡμῶν ἀπὸ 12—15 Ἰανουαρίου 1964. Ἡ μεγάλη ὡς ἄνω διαφορά μεταξὺ τοῦ νομίμου καὶ τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κοινότητος Στύρων ὁφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἐγκατάστασιν σημαντικοῦ ἀριθμοῦ δημοτῶν τῆς Κοινότητος ταύτης (δηλαδὴ τοῦ νομίμου πληθυσμοῦ τῆς) εἰς τὴν γειτονικὴν παραλιακὴν νεοσύστατον Κοινότητα Νέων Στύρων, ὅπου ἀπεγράφησαν ὡς ἄτομα τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ τῆς δευτέρας ταύτης Κοινότητος (Νέων Στύρων). Τοῦτο ἄλλωστε σαφῶς βεβαιοῦται ἐκ τῶν στατιστικῶν δεδομένων τῶν ἀπογραφῶν, κατὰ τὰ ὅποια ὁ συνοικισμὸς Νέων Στύρων τὸ 1928 εἶχε 281 ἄτομα πραγματικοῦ πληθυσμοῦ, τὸ δὲ 1940 εἶχε 533 ἄτομα ἰδίου πληθυσμοῦ. Ἐξ ἄλλου διεπιστώθη ἡ ὀριστικὴ μετακίνησις ἐκ κοινωνικῶν μᾶλλον λόγων 20 κορασίδων διὰ τὰ ὑπανδρευθῶσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν, φαινόμενον ἔκδηλον ἐπίσης καὶ εἰς τὸν Νέον Πύργον.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΣΤΥΡΩΝ — ΕΠ. ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ

ΠΙΝΑΞ 2ος

Ο αριθμός όλων των ατόμων, συμπεριλαμβανομένων και των ανηλίκων, των μετακινήθεντων κατά το 30ετές διάστημα από το 1934 μέχρι τέλους 'Ιουλίου 1963, κατά φύλον, οικογενειακήν κατάστασιν, τόπον προορισμού κλπ.

Φύλον	Αριθ. άτομ.	°/ο	Οικογεν. κατάστασις κατά τὸν χρόν. ἀναχ.		Χρόνος ἀναχωρ. ἔτη	Αριθμὸς οἰκογ. ἀτομα °/ο				Ποσοστὸν °/ο	
			ἀριθ.	°/ο		7	8	21	10,0		
Ἄρρ.	131	62,1	ἀγαμοι	185	87,7	1934-40	7	8	21	10,0	Ἐπὶ 1436 ἀτόμων νομίμου πληθυσμοῦ
Θήλ.	80	37,9	ἐγγαμοι	26	12,3	1941-51	11	43	83	39,3	
Σύνολον	211	100,0	ἐν χηρείᾳ ἢ διαζευχ.	—	—	1952-53	12	54	107	50,7	
°/ο ἐπὶ συνόλου ἀρρένων		18,2	Σύνολον	211	100,0	Σύνολον	30	105	211	100,0	
°/ο ἐπὶ συνόλου θηλέων		11,1									
°/ο ἐπὶ συνόλου ατόμων		14,7									

Μετακινήθεισαι οἰκογένειαι					Παρατηρήσεις	
	ἀριθ.	°/ο	ἀριθ. ατόμων	°/ο		
Μεθ' ὅλων τῶν μελῶν	7	2,1	33	2,3	Τὰ ἑξάντι ποσοστὰ εἶναι ἐπὶ 328 συνολικῶς οἰκογενειῶν καὶ ἐπὶ συνολικοῦ νομίμου πληθυσμοῦ 1436 ατόμων κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961	
Μερικῶς	98	29,9	178	12,4		
Σύνολον	105	32,0	211	14,7		

Τόποι προορισμοῦ	ἀριθ.	°/ο	Κ α τ ἄ φ ὦ λ ο ν				Ἡλικία τῶν μετακινήθεντων κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναχωρήσεώς των		
			ἄρρ. °/ο	θῆλ. °/ο	ἄρ. ατόμ. °/ο	ἀνήλ. ατομα			
Α' Ἐσωτερικὸν									
Περιοχ. Πρωτευούσ.	116	55,0	62	47,3	54	67,5	21	10,0	
Λοιπαὶ πόλεις	3	1,4	3	2,3	—	—	17-30 ἐτῶν	120	56,8
Ἡμιαστ. περιοχαὶ	9	4,3	6	4,6	3	3,7	31-40 »	37	17,5
Ἀγροτικαὶ »	26	12,3	17	13,0	9	11,2	ἄνω τῶν 40 ἐτῶν	33	15,7
Σύνολον	154	73,0	88	67,2	66	82,4	Σύνολον	211	100,0
Β' Ἐξωτερικὸν									
Ναυτιλόμενοι (ὑπηρετοῦντες εἰς τὰ πλοῖα)	39	18,5	25	19,1	14	17,6			
Σύνολον	211	100,0	131	100,0	80	100,0			

Κατανομή του αριθμού των μετακινήθόντων ατόμων, πλὴν τῶν 21 ἀνηλίκων, ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου των, κατὰ φύλον, οἰκογεν. κατάστασιν καὶ τόπον προορισμοῦ. (βλ. τὰς ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις:)

Κατηγορίαι	Λόγοι οἰκονομικοὶ (ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι									Ἀριθμὸς	
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	ἐνηλίκων	ἀνηλίκων
Φύλον														
ἄρρενες	52	28	80	8	13	—	—	4	12	—	—	37	117	14
θῆλειες	33	18	51	—	20	—	—	2	—	—	—	22	73	7
Σύνολον	85	46	131	8	33	—	—	6	12	—	—	59	190	21
Οἰκογενειακὴ κατάστασις :														
ἄγαμοι	72	41	113	6	28	—	—	5	12	—	—	51	164	21
ἐγγαμοὶ	13	5	18	2	5	—	—	1	—	—	—	8	26	—
ἐν χηρ. ἢ διαζ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολον	85	46	131	8	33	—	—	6	12	—	—	59	190	21
Τόποι προορισμοῦ : (Ἐσωτερικόν):														
Περ. Πρωτ.	32	14	46	5	33	—	—	5	12	—	—	55	101	—
Λοιπ. πόλεις	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
ἡμιαστ. περ.	4	3	7	1	—	—	—	—	—	—	—	1	8	—
ἄγροτ. περ.	13	7	20	—	—	—	—	1	—	—	—	1	21	—
Σύνολον	50	26	76	6	33	—	—	6	12	—	—	57	133	21
Ἐξωτερικόν	26	13	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39	—
ὑπηρ. εἰς τὰ πλ.	9	7	16	2	—	—	—	—	—	—	—	2	18	—
Σύνολον	85	46	131	8	33	—	—	6	12	—	—	59	190	21

Κατανομή καθ' εκατοστιαία ποσοστά τῶν μετακινήθόντων ἀτόμων (πλὴν τῶν 21 ἀνηλίκων) ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου των κατὰ φύλον, οἰκογεν. κατάστασιν καὶ τόπον προορισμοῦ.

Κατηγορία	Λόγοι οἰκονομικοὶ (ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι									Ἀριθμὸς ἀνηλίκων
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
Φύλον													
Ἄρρενες	44,4	23,9	68,3	6,8	11,1	—	—	3,4	10,4	—	—	31,7	117
Θῆλειες	45,2	24,6	69,8	—	27,4	—	—	2,8	—	—	—	30,2	73
Σύνολον	44,7	24,2	68,9	4,2	17,3	—	—	3,2	6,4	—	—	31,1	190
Οἰκογενειακὴ κατάσταση :													
Ἄγαμοι	43,9	25,0	68,9	3,7	17,1	—	—	3,0	7,3	—	—	31,1	164
Ἐγγαμοὶ	50,0	19,2	69,2	7,7	19,2	—	—	3,9	—	—	—	30,8	26
Ἐν χηρ. ἢ διαζευξ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολον	44,7	24,2	68,9	4,2	17,3	—	—	3,2	6,4	—	—	31,1	190
Τόποι προορισμοῦ: (Ἐσωτερικόν)													
Περ. Πρωτ.	31,7	13,9	45,6	4,9	32,7	—	—	4,9	11,9	—	—	54,4	101
Λοιπ. πόλ.	33,3	66,7	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Ἡμιασ.περ.	50,0	37,5	87,5	12,5	—	—	—	—	—	—	—	12,5	8
Ἄγρ. περ.	61,9	33,3	95,2	4,8	—	—	—	—	—	—	—	4,8	21
Σύνολον	37,6	19,6	57,2	4,5	24,8	—	—	4,5	9,0	—	—	42,8	133
Ἐξωτερ.	66,7	33,3	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
Ἑπηρ. εἰς τὰ πλοῖα	50,0	38,9	88,9	11,1	—	—	—	—	—	—	—	11,1	18
Σύνολον	44,7	24,2	68,9	4,2	17,3	—	—	3,2	6,4	—	—	31,1	190

Ἐπεξηγήσεις τῶν ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ 4 πινάκων Κοινότη. Στύρων.

Α) Οἰκονομικοὶ Λόγοι: (1) Ἀκτημοσύνη, πτωχὸν ἔδαφος, ὑπο-
απασχόλησις, (2) Ἀνεπαρκὲς εἰσόδημα, ὑποαπασχόλησις, (3) Σύνολον λόγων οἰ-
κονομικῶν.

Β) Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι: (1) Ἐπιθυμία ἀλλαγῆς ἐπαγ-
γέλματος καὶ ἐργασίας. (2) Ἐπιθυμία νὰ ζήσουν εἰς τὰς πόλεις, νὰ τύχουν κοινωνι-
κῶν ἀσφαλίσεων κλπ. (3) Ἐξαναγκασμὸς λόγῳ τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως κατὰ
τὴν κατοχὴν. (4) Ἐξαναγκασμὸς λόγῳ κακῆς καὶ ἐσφαλμένης κρατ. διοικήσεως.
(5) Λόγοι σπουδῶν καὶ μορφώσεως. (6) Λόγοι οἰκογενειακοί, ἠθικοῦ ἐξαναγκασμοῦ
κλπ. (7) Λόγοι ἀσθενείας. (8) Λοιποὶ λόγοι. (9) Σύνολον λόγων μὴ οἰκονομικῶν.

Η ΚΟΙΝΟΤΗΣ «ΚΟΜΗΤΟΝ» — ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ

Ἡ Κοινότης αὕτη κείται εἰς τὸ νοτιανατολικὸν ἄκρον τῆς Καρυστίας, δηλαδὴ εἰς τὴν περιοχὴν Καβαντόρου, γνωστὴν ἐκ τοῦ ὁμωνύμου ἀκρωτηρίου «Καφηρεὺς» ἢ «Καβαντόρος», ἢ ὁποῖα περιοχὴ εἶναι συνολικῆς ἐπιφανείας 190 τετρ. χιλιομέτρων περίπου καὶ ἔχει πληθυσμὸν 3500 κατοίκων. Ἡ Κοινότης «Κόμητον» ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς συνοικισμοὺς, ἧτοι: α) τὸ Κόμητο, κείμενον ἐπὶ ὕψομετροῦ 420 μ. β) τὸν Ἀντιὰν καὶ γ) τὸν Εὐαγγελισμόν (πρῶην Δράμεσι), κείμενον χαμηλότερον πλησίον τῆς θαλάσσης. Οἱ δύο οὗτοι συνοικισμοὶ ἀπέχουν ἀπὸ τὸ Κόμητον, πού εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον αὐτῶν, 4 χιλιόμετρα.

Ἡ περιοχὴ τῆς Κοινότητος ταύτης ἀπὸ τῆς παραλίας τῆς θαλάσσης φθάνει μέχρι ὕψομετροῦ 1200, πλησίον τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους «Ὀχη». Ἐκεῖ, εἰς τὸν Καβαντόρον, τὰ κοινοτικά ὄρια εἶναι διαχωρισμένα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὥστε αἱ περιοχαὶ τῶν Κοινοτήτων νὰ ἐκτείνωνται ἀπὸ τῆς θαλάσσης μέχρι τῶν ὑψηλῶν τόπων τοῦ ὄρους τούτου.

Χαρακτηριστικὰ τῆς Κοινότητος Κόμητον εἶναι:

1. Τὸ ἀνώμαλον καὶ ἐπικλινὲς τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ διαρροὴ τῆς περιοχῆς ὑπὸ πολλῶν ρευμάτων, κατάστασις ἀντιπροσωπευτικὴ τῆς ὅλης περιοχῆς Καβαντόρου. 2. Ἡ καταστροφὴ ἢ κατὰ τόπους ἡ ἀραιώσις τῆς δασικῆς βλαστῆσεως τῆς «Ὀχης» καὶ τῶν πρανῶν της, ὅπερ ἐπιτείνει τὴν διάθρωσιν τῶν καλλιεργουμένων γαιῶν. Δάση ἀειφύλλων πλατυφύλλων καὶ πλατάνων ἀπέμεινον μόνον ἐκατέρωθεν τῶν ρευμάτων, ὅπου τὸ φυσικὸν περιβάλλον εὐνοεῖ ἰδιαιτέρως τὴν ἀνάπτυξίν των. 3. Ἡ μικρὰ ἐπίπεδος προσχωματικὴ καλλιεργουμένη ἔκτασις, ἀνερχομένη εἰς 600 στρεμ. περίπου, διότι αἱ καλλιεργούμεναι γαῖαι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ἐπικλινεῖς. Ἐνεκα τούτου καὶ τῆς μὴ προστασίας τοῦ ἐπικλινοῦς καλλιεργουμένου ἐδάφους ἔγαντι τοῦ κινδύνου τῆς διαθρώσεώς του αἱ γαῖαι αὗται χάνουν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν τὴν παραγωγικότητά των. 4. Τὸ ξηροθερμικὸν περιβάλλον τῆς νοτίου Καρυστίας καὶ ἡ συχνότης τῶν σφοδρῶν ἀνέμων κατὰ τὸ θέρος, ὅπως καὶ εἰς τὴν νῆσον Τήγον καὶ τὰς ἄλλας Κυκλάδας νήσους.

Εὐτυχῶς, ὅτι ὑπάρχουν πηγαῖα καὶ ποτάμια ὕδατα, ἐκμεταλλεόμενα δι' ἀρδεύσεις τῶν κηπευτικῶν. Ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τῆς ἐκ φύσεως πτωχείας ταύτης, οἱ Καβαντόριται εἶναι ἡδικοημένοι, ζῶντες μέχρι τοῦ 1960 ἐκτὸς τῆς στοργῆς τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον μετὰ 150 ἔτη ἀπὸ τῆς δημιουργίας του ἐδέησεν ἐπὶ τέλος νὰ κατασκευάσῃ μίαν ὑποτυπώδη ἐπαρχιακὴν ὁδὸν διὰ νὰ συνδεθῇ ὁ Καβαντόρος μετὰ τῆς Καρύστου*.

(*) Ἡ περιοχὴ Καβαντόρου ἔχει τέσσαρας Κοινότητας: Κόμητον, Πλατανιστὸς Καλλιανοῦ καὶ Ἀμυγδαλέα, πού ἀποτελοῦνται ἀπὸ πολλοὺς μικροὺς συνοικισμοὺς.

Παραθέτομεν κατωτέρω τὴν κατανομὴν τῆς περιοχῆς τῆς ἐν λόγῳ Κοινότητος βάσει τῶν σχετικῶν στοιχείων τοῦ Δασαρχείου Χαλκίδος, τῆς γεωργικῆς ἀπογραφῆς, τῆς διεξαχθείσης τὸ 1960 μὲ τὴν συμμετοχὴν τῶν κρατικῶν γεωπόνων ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας καὶ τῶν ἐπὶ τόπου διαπιστώσεων μας μὲ τὴν βοήθειαν ἐνὸς χάρτου 1:50.000, διότι δὲν ὑπάρχει κτηματολογικὸς χάρτης τῆς Κοινότητος ταύτης.

Κατηγορίαι ἐκτάσεων	Στρέμματα		Ποσοστὸν
Ἄγροϊ	2.200		%
Ἐκτασίς κηπευτικῶν	450		
Μηδική	20	2.670	5,7
<hr/>			
Δενδρώδεις καλλιέργειαι			
Ἐλαιοφυτεῖαι	750		
Λοιπαὶ φυτεῖαι (ἀμυγδαλέας κλπ.)	100	850	1,8
<hr/>			
Βοσκότοποι ἀσκεπεῖς	10.500	10.500	22,6
<hr/>			
Μερικῶς δασοσκεπεῖς ἐκτάσεις	29.000		
Δάση	2.500	31.500	67,7
<hr/>			
Συνοικισμοί, δρόμοι, ρεῦματα	980	980	2,2
Σύνολον	46.500	46.500	100,0

Ἐπεξηγείται, ὅτι τὰ δάση καὶ αἱ ὡς ἄνω δασοσκεπεῖς ἐκτάσεις τῆς ἐν λόγῳ Κοινότητος ἀνήκουν εἰς τὸ Δημόσιον, οἱ δὲ ἀσκεπεῖς βοσκότοποι ἦσαν ἄλλοτε κατὰ τὸ πλεῖστον χθαμαλὰ δάση ἀειφύλλων πλατυφύλλων.

Τὰ καλλιέργομένα ἐδάφη: Ἐξ αὐτῶν μόνον 600 περίπου στρέμματα εἶναι γόνιμα ὡς προσχωματικά καὶ ἐπίπεδα, κείμενα ἐντὸς μικροκοιλωμάτων, δυνάμενα κατὰ τὸ πλεῖστον νὰ ποτισθοῦν ἐκ πηγῶν καὶ ποταμίων υδάτων. Τὰ ἄλλα ἐδάφη εἶναι ἐπικλινῆ καὶ πτωχά, καλλιεργούμενα διὰ σίτου, κριθῆς καὶ βρώμης καὶ ἀποδίδοντα περὶ τὰ 70 κιλά ἀντιστοίχως κατὰ στρέμμα. Ἡ γαιοκτησία ἐκάστης οἰκογενείας ἀποτελεῖται ἀπὸ 5—8 τεμάχια διεσπαρμένα. Παρατηρεῖται ἐκεῖ καὶ τὸ ἐξῆς φαινόμενον. Ἐκτασίς ἀσκεπῶν ἐπικλινῶν βοσκοτόπων καλλιεργεῖται ἐπὶ 4—5 ἔτη, ἀπολαμβάνονται ἰσάριθμοι ἐσοδεῖαι σίτου ἢ κριθῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς διαβρώσεως περιορίζεται ἡ παραγωγικότης τῆς, ἀφήνεται ἡ ἔκτασις αὕτη χέρσος ἐπὶ ἄλλα τόσα ἔτη, ἵνα ἐπανακτήσῃ τὴν μορφήν βοσκοτόπου, καλυπτομένου ὑπὸ ἐτησίων ἀγρίων φυτῶν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προλαμβάνεται ἡ ἄμεσος ὀλική διάθρῃσις τῶν ἐπικλινῶν τούτων ἐδαφῶν, τὰ ὅποια ἐκ κακῆς συνηθείας οἱ κάτοικοι τῆς Κοινότητος ταύτης δὲν προστατεύουν διὰ κανονικῶν λιθοβαθμίδων ἢ θαμνοβαθμίδων.

Τὸ κλίμα τῆς Κοινότητος «Κόμητον»: Εἰς τοὺς παραλιακοὺς τόπους εἶναι θαλάσσιον, ἀλλ' ὄχι ἤπιον κατὰ τὸν χειμῶνα. Διότι οἱ περισσότεροι τόποι τῆς Κοινότητος ταύτης ἔχουν προσανατολισμὸν ἀνατολικόν, ἢ ἐν μέρει βορειοανατολικόν καὶ προσβάλλονται ὑπὸ τῶν ψυχρῶν ἀνέμων καὶ τῶν χιονοπτώσεων. Τὸ βροχομετρικὸν ὕψος τῆς Καρύστου κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἐντοπίων εἶναι τὸ ἴδιον περίπου μὲ τὸ ἀντίστοιχον τῆς Κοινότητος «Κόμητον». Αἱ ραγδαῖαι βροχαὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα προκαλοῦν μεγάλας φθορὰς τοῦ καλλιεργημένου ἐπικλινούσας ἐδάφους, εἰς τὰς περιπτώσεις δὲ τῆς συνεχοῦς πολυομβρίας παρατηρεῖται ὀλίσθησις καὶ κατολίσθησις συμπαγοῦς γαιώδους μάζης.

Ἐκ τοῦ φαινομένου τούτου πρὸ ἐξαετίας προσεβλήθη τμήμα τοῦ συνοικισμοῦ «Κόμητον», τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνάγκη ἀνακατασκευῆς εἰς ἄλλον μέρος στερεόν. Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι οἱ συχνοὶ σφοδροὶ ἄνεμοι κατὰ τὸ θέρος, οἱ ὅποιοι προσβάλλουν τὴν Κάρυστον καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ Καθαντόρου, προκαλοῦν σοβαρὰς ζημίας τῶν ἐτησίων καὶ πολυετῶν καλλιεργειῶν.

Αἱ ὑδατικαὶ συνθηκαί, ἀντιθέτως, ἐκ φύσεως εἶναι εὐνοϊκαί, διότι ὑπάρχουν πηγαὶ καὶ ποτάμια ὕδατα, ἐπαρκοῦντα διὰ τὸ πότισμα 600 περίπου στρεμ. πεδινῶν γαιῶν, ἐφ' ὅσον συμπληρωθῇ τὸ ὑπάρχον δίκτυον κτιστῶν αὐλάκων πρὸς μεταφορὰν καὶ διανομὴν τοῦ ὕδατος χωρὶς ἀπωλείας.

Αἱ οἰκονομικαὶ συνθηκαί τῆς Κοινότητος ἐβελτιώθησαν σοβαρῶς διὰ τῆς κατασκευῆς πρὸ πενταετίας τῆς ἐπαρχιακῆς ὁδοῦ Καρύστου - Πλατανιστοῦ - Κόμητον - Καλλιανοῦ, μήκους 55 χιλιομέτρων. Ὅμως, ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι ἡμιτελής καὶ ἔχει ἀνάγκη διαπλατύνσεως καὶ μονίμου ὁδοστρώματος. Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης δὲν ἐξυπηρετοῦνται ἀτυχῶς ὅλοι οἱ μικροὶ συνοικισμοὶ τοῦ Καθαντόρου, οἱ ὅποιοι δίκαιον εἶναι νὰ συνδεθοῦν μὲ παρακαμπτηρίους τοπικοὺς ἀμαξιτοὺς δρόμους.

Αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι εἶναι πολὺ περιορισμέναι ἕνεκα τῆς ἀνεπαρκείας τῶν καλλιεργουμένων ἐκτάσεων καὶ τοῦ πτωχοῦ, ὡς ἄνω φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ἐπομένως ἡ ὑποαπασχόλησις εἶναι προφανῆς ἰδίᾳ μεταξὺ τῶν παντελῶς ἀκτημόνων. Διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν κρομμύων, ποτιστικῶν, χρησιμοποιοῦνται καὶ οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες. Ἐξαιρετικῶς αἱ κτηνοτροφικαὶ ἢ μᾶλλον αἱ γεωργοκτηνοτροφικαὶ οἰκογένειαι τῆς Κοινότητος «Κόμητον», ἀνερχόμεναι εἰς 45, ἔχουν καθημερινὴν ἀπασχόλησιν διὰ τὴν διαφύλαξιν ἐν ὑπαίθρῳ τῶν ποιμνιακῶν αἰγοπροβάτων.

Κοινωνικαὶ συνθηκαί: Ἡ στέγη. Οἱ κάτοικοι τῆς Κοινότητος «Κόμητον», ὅπου δὲν ὑπάρχει σχέδιον ρυμοτομίας, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ Καθαντορίται, στεγάζονται σχεδὸν ἐν ὄλῳ εἰς οἰκήματα πρωτόγονα, ἀνεπαρκῆ, ἀνθυγιεινά, σκοτεινά, ρυπαρά. Ἐκάστη οἰκογένεια χρησιμοποιεῖ δύο κατὰ παράταξιν δωμάτια διαστάσεων 16 τ.μ., δηλαδὴ ὀλικῆς ἐπιφανείας 30—35 τ.μ. Δάπεδον δὲν ἔχουν, τὰ δὲ παράθυρα εἶναι μικρά, διαστάσεων

0,6X0,8 μ. χωρίς ύαλοπίνακας. Ἀπὸ τῆς κατασκευῆς των, πλὴν ἐλαχίστων οἰκημάτων δὲν ἐκαθαρίσθησαν, οὔτε ἀσβεστώθησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικόν. Τὰ εἶδη τῶν οἰκοσκευῶν, τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα ὅλα εὐρίσκονται ἀτάκτως ἐντὸς τοῦ ἐνὸς δωματίου, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται ὡς κοιτῶν καὶ μαγειρεῖον.

Μὲ δύο λέξεις, ἀντικοινωνική, ἀνθυγιεινὴ καὶ ἀπάνθρωπος εἶναι ἡ ἀγροτική στέγη εἰς τὴν Κοινότητα «Κόμητον» καὶ ἀκόμη χειρότερον εἰς τὸν συνοικισμὸν αὐτῆς Ἀντιάν. Προκαλεῖ ἡ κατάστασις αὕτη τὴν λύπην καὶ τὴν ἐκπληξιν τοῦ ξένου ἐπισκέπτου.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι τὰ χωριά τοῦ Καβαντόρου εἶναι τὰ πλέον πτωχὰ καὶ ἐκ φύσεως ἠδικημένα χωριά τῆς Εὐβοίας καὶ ἴσως, ἐὰν ἀφαιρέσῃ κανεὶς τὰ χωριά τῆς περιοχῆς Μάνης καὶ τῆς ὀρεινῆς Ναυπακτίας, εἶναι τὰ πλέον πτωχὰ ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ὅμως, ἐξ ἴσου ἠδικήθησαν ταῦτα ἀφ' ἑαυτῶν, διότι ἡ πρόωρος ἀπώλεια τῆς ὀλίγης φυσικῆς γονιμότητος τοῦ ἐπικλινοῦς ἐδάφους ὀφείλεται εἰς τὴν ἀμέλειαν τῶν ἰδίων κατοίκων ὡς πρὸς τὴν συντήρησιν τοῦ ἐδάφους τούτου δι' ἀπλῶν λιθοθαμνίδων ἢ θαμνοθαμνίδων.

Ὅπως δὴποτε, οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς ταύτης, τοῦ Κ α β α ν τ ὀ ρ ο υ, πού περιλαμβάνει, ὡς ἐλέχθη, ἕκτασιν 190 τ. χιλιομέτρων, εἶναι πολὺ πτωχοί, ἀμαθεῖς, μοιρολάτραι, ὀπισθοδρομικοί, ἀπηλπισμένοι, δύο φορές ἠδικημένοι. Διότι, ἐνῶ ἠδικήθησαν ἐκ τῆς φύσεως, ζοῦν καὶ ἐκτὸς τῆς στοργῆς καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Κράτους. Ἀπὸ τριετίας μόνον ἐτέθησαν τὰ χωρία τοῦ Καβαντόρου ὑπὸ τὴν ἀντίληψιν τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας Εὐβοίας. Ἡ ἐπιμονὴ των εἰς τὰ ἔθιμα, τὰς παραδόσεις καὶ γενικῶς εἰς τὰς συνηθείας των διαπιστοῦται σαφῶς ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἀκολουθοῦν οὗτοι τὸ ἰσχύον ἀπὸ 16 Φεβρουαρίου 1923 «Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον», ἀλλ' ἀκολουθοῦν ὅλοι οἱ Καβαντορίται μετὰ πείσματος καὶ φανατισμοῦ τὸ παλαιὸν «Ἰουλιανὸν Ἡμερολόγιον» .

Α ἱ σ υ ν θ ἤ κ α ι δ ι α τ ρ ο φ ῆ ς. Διαφέρουν βασικῶς, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀντιστοιχοῦς συνθήκας τῶν πέντε ἄλλων ὑπὸ μελέτην Κοινοτήτων τῆς Εὐβοίας. Συγκεκριμένως, ἀνέκαθεν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Εὐβοίας μέχρι τοῦ 1946, διετρέφοντο οἱ κάτοικοι τοῦ Καβαντόρου μὲ ἄρτον ἀλεύρου, περιέχοντος 35% σίτου, 30% κριθῆς καὶ 30% βρώμης. Ἐκτοτε, δηλαδή ἀπὸ εἰκοσαετίας, ἐπειδὴ διὰ τῶν χημικῶν λιπασμάτων ἠῤῥήθη πως ἡ παραγωγὴ τοῦ σίτου, διατρέφονται κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ ἄρτον ἀλεύρου, σίτου 60% καὶ κριθῆς 40%, ὅπερ θεωρεῖται εἰς τὸν Καβαντόρον ὡς σημαντικὴ κοινωνικὴ πρόοδος.

Α ἱ σ υ ν θ ἤ κ α ι, ἐ ν δ ὄ σ ε ω ς, ὑ π ο δ ῆ σ ε ω ς κ α ι ὑ γ ι ε ι ν ῆ ς τῆς Κοινότητος «Κόμητον» εἶναι καταφανῶς κατώτεραι τῶν ἀντιστοιχῶν συνθηκῶν τῶν ἄλλων μελετωμένων Κοινοτήτων τῆς Εὐβοίας ἕνεκα τῆς ἰσχυροτάτης οἰκονομίας τοῦ Καβαντόρου καὶ τῆς χαμηλῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τῶν κατοίκων τῆς. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἔλλειψις δρόμων πρὸς κυκλοφορίαν ὀ-

χημάτων καθιστᾷ δυσχερῆ τὴν μετακίνησιν τοῦ ἀγροτικοῦ ἱατροῦ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἀσθενῶν.

Γεωργικὴ κατάστασις

Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἰς τὴν Κοινότητα «Κόμητον» εἶναι ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου καὶ τῶν κρομμύων. Ὁ σίτος καλλιεργεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἐπικλινῆ ἐδάφη μὴ προστατευόμενα, ὅπως ἐλέχθη, διὰ λιθοθαμίδων. Εἰς τὰ πλέον πτωχὰ ἐδάφη καλλιεργεῖται ἡ κριθή ἢ ἡ βρώμη. Σοβαρὰ βελτίωσις τῆς σιτοκαλλιέργειας, ἐκτὸς ἐκείνης, ποῦ ὀφείλεται εἰς τὴν χημικὴν λίπανσιν, δὲν ἐσημειώθη, ἀφοῦ ἄλλωστε δὲν ἔτυχον οἱ κάτοικοι τῆς Κοινότητος ταύτης καὶ γενικῶς τοῦ Καθοντόρου οὐσιαστικῶς τεχνικῆς βοήθειας ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν.

Ἡ καλλιέργεια τῶν κρομμύων γίνεται ἐντατικῶς καὶ μεθοδικῶς, χρησιμοποιοιμένων χημικῶν λιπασμάτων καὶ κόπρου. Πλήν ὅμως, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ προϊόντος τούτου καὶ τῆς συχνῆς αἰσχροκερδείας τῶν ἐμπόρων, τὸ καθαρὸν κέρδος ἐκ τῆς κηπευτικῆς ταύτης καλλιέργειας δὲν εἶναι σταθερὸν, διότι καὶ ἡ ποσότης τοῦ προϊόντος καὶ ἡ τιμὴ του διακυμαίνονται ἐντὸς μεγάλων ὁρίων ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος.

Διὰ τοῦτο, εἶναι προτιμότερον νὰ περιορισθῇ μερικῶς ἡ καλλιέργεια αὕτη καὶ ν' ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τῆς μηδικῆς πρὸς παραγωγὴν τροφῶν τῶν βελτιωμένων ἀγελάδων. Δηλαδή εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀλλάξῃ βασικῶς ἡ διάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν ὡς πρὸς τὸ μικρὸν τμήμα τῶν γονίμων γαιῶν τῆς ἐν λόγῳ Κοινότητος. Ὁ συνδυασμὸς τῆς γεωργίας πρὸς παραγωγὴν κτηνοτροφῶν μετὰ τῆς βελτιωμένης ἀγελαδοτροφίας δύναται νὰ βελτιώσῃ σημαντικῶς τὴν ἰσχνὴν σημερινὴν οἰκονομικὴν ταύτην κατάστασιν.

Αἱ ἐλαιοφυτεῖαι ἔπρεπε νὰ εἶχον ἐπεκταθῇ περισσότερο εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κοινότητος «Κόμητον», ἐπὶ τῶν ἐπικλινῶν ἐκτάσεων καὶ ἐπὶ τῶν καταλλήλων τοποθεσιῶν χαμηλοτέρου ὕψους. Ἡ προστασία τοῦ ἐδάφους διὰ τῶν ἀπλῶν λιθοθαμίδων καὶ ἡ κανονικὴ συντήρησις των θὰ εἶχον προλάβει τὴν ἀνεπανόρθωτον ἐκ τῆς διαδρώσεως φθορὰν τῶν ἐπικλινῶν γαιῶν, ὅπου ἀντὶ τῆς ἐλαίας καλλιεργοῦνται τὰ ἐτήσια εἶδη σίτου καὶ κριθῆς. Ὅμως, δὲν ἐπραγματοποιήθη ἢ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐνδεικνυομένη ἐπέκτασις αὕτη τῶν ἐλαιοφυτειῶν κυρίως, διότι ἡ ποιμνικὴ αἰγοτροφία βλάπτει τὴν πρώτην ἀνάπτυξιν τῶν δενδρυλλίων τῆς ἐλαίας. Ἐξ ἄλλου δὲν καλλιεργεῖται μεθοδικῶς ἡ ἐλαία ὑπὸ τῶν πλείστων κατοίκων τῆς ἐν λόγῳ Κοινότητος.

Κτηνοτροφικὴ κατάστασις

Εἰς τὴν ἐν λόγῳ Κοινότητα ἐμειώθη ἀριθμητικῶς πολὺ ἡ ποιμνικὴ αἰγοτροφία, ἰδίᾳ μεταπολεμικῶς διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, τοὺς ἀναφερομένους εἰς τὸ

σχετικόν κεφάλαιον περί τῆς Κοινότητος Σέτας. Σήμερον ἐκτρέφονται ἐκεῖ ὑπό μορφὴν ποιμνίων 2.800 αἰγες καὶ 2.400 πρόβατα, ἐντόπια μικρόσωμα, τὰ ὁποῖα δὲν διατρέφονται ἐπαρκῶς τὸν χειμῶνα διὰ συμπληρωματικῶν ξηρῶν τροφῶν. Αἱ οἰκόσιτοι αἰγες καὶ ἀμνάδες κατὰ τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν εἶναι ἐντόπια ἐξ ἐπιλογῆς, ὄχι δηλαδὴ βελτιωμένης γενεᾶς. Αἱ λευκαὶ αἰγες «Ζάανεν» καὶ ἐκεῖναι τῆς γενεᾶς Μάλτας ἀποτελοῦν ποσοστὸν 15% μόνον. Ἡ κατάστασις αὕτη τῆς κτηνοτροφίας, ὑπὸ τὴν οἰκόσιτον μορφὴν, μαρτυρεῖ τὸ χαμηλὸν τεχνικὸν ἐπίπεδον τῶν κατοίκων τούτων ὡς παραγωγῶν.

Εἰς τὴν Κοινότητα «Κόμητον» χρησιμοποιοῦνται — πλὴν περιορισμένων περιπτώσεων — διὰ τὰς ἀρόσεις, θόες καὶ ἀγελάδες, ὅπερ ἐνδείκνυται πρὸς περιορισμὸν τῶν ἐξόδων συντηρήσεως τῶν ἀροτριῶντων καὶ διὰ τὴν ἀπόληψιν σημαντικοῦ κέρδους ἐξ ἐνὸς μύσχου κατ' ἔτος. Ὅλως περιορισμένως παρατηρεῖται κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν εἰσαγωγή βελτιωμένων μύσχων «Σβίτς» πρὸς πάχυνσιν.

Ἐπίσης παρατηρεῖται περιορισμένως ἡ βελτίωσις τῶν ἐντοπίων ἀγελάδων μετὰ ἐπιθητόρων «Σβίτς». Ὁρθῶς δηλαδὴ ἐπιδιώκεται ἡ δημιουργία βελτιωμένων ἀγελάδων μικτῆς ἀποδόσεως (ἐργασίας, γάλακτος καὶ κρέατος), προσαρμοζομένων πρὸς τὸ φυσικὸν καὶ οἰκονομικὸν περιβάλλον τοῦ Καθοντόρου.

Τὸ ἀγροτικὸν εἰσόδημα καὶ αἰδανάνα συντηρήσεως τῶν ἀγροτ. οἰκογενειῶν: Αἱ δαπάναι συντηρήσεως τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν τῆς Κοινότητος «Κόμητον» εἶναι ὀλιγώτεροι, συγκρινόμενοι πρὸς τὰς ἀντιστοίχους δαπάνας τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἄλλων πέντε μελετωμένων Κοινοτήτων, διότι ἡ διατροφή τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος, ἡ ἔνδυσις καὶ ἡ ὑπόδησις των εἶναι χειρότεροι. Ἐὰ κοινωνικὰ ἔξοδα εἶναι πλέον περιορισμένα, δοθέντος ὅτι οἱ κάτοικοι οὗτοι, στερούμενοι καθημερινῶς ἔστω δύο ἕως πέντε δραχμῶν, δὲν δύνανται γὰ πλησιάζωσιν οὔτε τὰ πρωτόγονα καφενεῖά των.

Ὡς πρὸς τὸ ἀγροτικὸν εἰσόδημα προφανές εἶναι ἐπίσης, ὅτι τοῦτο ὑπολείπεται τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος τῶν Κοινοτήτων Νέου Πύργου, Στροφυλιάς, Σέτας καὶ Στύρων, ἀκόμη καὶ τῆς Κοινότητος Ταξιαρχῶν. Αἱ οἰκογένειαι τῆς Κοινότητος «Κόμητον», αἱ ὁποῖαι κατέχουν σχετικῶς σημαντικὴν ἔκτασιν, δηλαδὴ πλέον τῶν 15 στρεμ. γαιῶν καὶ 15 στρεμ. ἐλαιοφυτειῶν, ἀποτελοῦν μικρὸν ποσοστὸν ἤτοι 15% περίπου. Ἀναλογοῦν δύο στρέμματα καλλιεργείας κηπευτικῶν κατ' οἰκογένειαν κατὰ μέσον ὄρον καὶ 11 στρεμ. ἀγρῶν ἐπὶ πτωχοῦ ἐπικλινοῦς ἐδάφους, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 4 στρεμ. περίπου εἶναι ἀνεπίδεκτα συνεχοῦς κατ' ἔτος καλλιεργείας, διὰ σίτου ἢ ἔστω ἐν ἐναλλαγῇ μετὰ δίκου. Ἐκεῖ ἡ ἀπόδοσις κατὰ στρέμμα κατὰ μέσον ὄρον εἶναι 70 κιλά σίτου, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως ἀνομβρίας κατὰ τὴν ἄνοιξιν, ὅποτε ἡ ἀπόδοσις εἶναι μικροτέρα, ἤτοι 30 - 60 κιλά κατὰ στρέμμα.

Μόνον τῶν γεωργοκτηνοτροφικῶν οἰκογενειῶν τὸ εἰσόδημα εἶναι ἀνεκτόν, καθὼς καὶ ἐκείνων, ποὺ διατηροῦν δύο ἕως πέντε ἀμνάδας ἢ αἴγας βελτιωμένας ἢ ἐπὶ πλέον ἓνα μύσχον πρὸς πάχυνσιν. Ἐπίσης καὶ οἱ μελισσοτρόφοι ἀποκομίζουσι σημαντικὸν εἰσόδημα.

Χειροτέρα εἶναι ἡ κατάστασις ὡς πρὸς τοὺς ἡμακτῆμονας (παντελῶς ἀκτῆμονες ἐλάχιστοι ὑπάρχουσι), οἱ ὅποιοι δὲν εὐρίσκουσι ἐργασίαν εἰς τὴν κοινοτικὴν περιοχὴν των, ὅπου ἀπασχολοῦνται ἐπὶ 50 - 70 τὸ πολὺ ἡμέρας ἐτησίως. Ὅπως δὲποτε, τὴν θλιθεράν αὐτὴν κοινωνικοοικονομικὴν κατάστασιν τῆς μελετωμένης Κοινότητος καὶ ὄλων τῶν Κοινοτήτων τοῦ Καθοντόρου ἐπιτείνει ἡ ἐκ πα ρ α δ ὁ σ ε ω ς π ο λ υ τ ε κ ν ῖ α καὶ μάλιστα μεταξὺ τῶν πλέον πτωχῶν οἰκογενειῶν.

Ἐπομένως, ἡ ὑποαπασχόλησις καὶ τὸ ἀνεπαρκές, ὅσον καὶ ἀσταθές εἰσόδημα τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος «Κόμητον» εἶναι αἱ βασικαὶ αἰτίαι α) τῆς τακτικῆς ἐξόδου των (ἀρρένων καὶ θηλέων) πρὸς ἐκπέλεισι ἐποχιακῶν ἐργασιῶν εἰς τὴν Κάρυστον, τὴν νῆσον Ἄνδρον καὶ τὴν Ἀττικὴν (σκαφὴ ἀμπέλων, τρυγητὸς σταφυλῶν, συλλογὴ ἐλαιοκάρπου καὶ λοιποὶ ἐργασίαι) καὶ β) τῆς προσφυγῆς των ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὰς πόλεις, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐξωτερικόν (βλ. πίνακας τῶν μετακινήθέντων). Χαρακτηριστικῶς σημειοῦμεν ὅτι, ὡς προέκυψεν ἐκ τῆς ἐπιτοπίου ἐρεῦνης ἡμῶν κατὰ τὸ 30ετὲς διάστημα 1934-1963 ἀπῆλθον ἀπὸ τὸ «Κόμητον» 112 κορασίδες, εἰς ἡλικίαν 12 - 16 ἐτῶν, αἱ ὅποιοι εἰργάσθησαν ἢ ἐργάζονται ἀκόμη ὡς ὑπηρέτριαι. Ἐξ αὐτῶν 106 ἐγκατεστάθησαν εἰς Ἀθήνας καὶ τὴν περιοχὴν τῆς. Ἐλάχιστα ἐκ τῶν ἀτόμων τούτων ἐπέστρεψαν εἰς τὰς ἐστίας των, ἐνῶ κατὰ ποσοστὸν 90% ἐγκατεστάθησαν μονίμως εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰς πόλεις, ὅπου ὅσαι ἐξ αὐτῶν ἐνηλικιώθησαν ὑπηνδρεύθησαν*.

Ἐκ τοῦ διαρκοῦς φαινομένου τούτου, τῆς ἀ σ τ υ φ ι λ ῖ α ς, κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην, καὶ μάλιστα κατ' ἴσον περίπου ποσοστὸν τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων, ἐξηγεῖται εὐκόλως ἡ μείωσις τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κοινότητος «Κόμητον» καὶ ὄλων τῶν Κοινοτήτων τοῦ Καθοντόρου, ὅπου ὑφίστανται αἱ ἴδιαι φυσικαί, κοινωνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ συνθήκαι. Δύναται, θεβαίως, νὰ περιορισθῇ ἡ ἐξοδος αὐτῆ τῶν Καθοντοριτῶν, ὅταν οἱ ἴδιοι ὑπὸ τὴν ἀπαραίτητον πάντοτε κρατικὴν προστασίαν ἀλλάξωσι νοοτροπίαν καὶ βελτιώσωσι τὸ σύστημα τῶν ἐκμεταλλεύσεών των, ἐφαρμοζομένου πρὸς τοῦτο τοῦ συνδυασμοῦ γεωργίας μετὰ βελτιωμένης κτηνοτροφίας.

* Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι αἱ ὀλίγαι κορασίδες, αἱ ὅποιοι ἐπιστρέφουσι εἰς τὸ Κόμητον μετὰ παραμονὴν 5-6 ἐτῶν εἰς τὰς Ἀθήνας, δὲν μεριμνοῦν διὰ τὸ ἀσβέστωμα καὶ τὴν καθαριότητα τῶν πατρικῶν οἰκιῶν των, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀφομοιοῦνται πρὸς τὸ τοπικὸν κοινωνικὸν περιβάλλον.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ «ΚΟΜΗΤΟΝ» — ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ (Πίναξ 1ος)

Νόμιμος και πραγματικός πληθυσμός τῆς Κοινότητος ταύτης κατά τὰς ἀπογραφὰς τῶν ἐτῶν 1928, 1940, 1951 καὶ 1961 (3).

Νόμιμος πληθυσμός

1928	1940	Αὔξεις	1951	Αὔξεις	1961	Αὔξεις
821	830	9	883	53	866	— 17 (ἐλάττωσις)

Πραγματικός πληθυσμός

728	754	26	774	20	671	—103 (ἐλάττωσις)
-----	-----	----	-----	----	-----	--------------------

Πραγματικός πληθυσμός κατά φύλον

Ἐπογραφὴ 1928			Ἐπογραφὴ 1940			Ἐπογραφὴ 1951			Ἐπογραφὴ 1961		
Ἄρρ. Θήλ. Σύν.			Ἄρρ. Θήλ. Σύν.			Ἄρρ. Θήλ. Σύν.			Ἄρρ. Θήλ. Σύν.		
371	357	728	401	353	754		774		357	314	671

Ἐπεξηγήσεις: Εἰς τὴν Κοινότητα ταύτην, ὅπως καὶ εἰς τὰς δύο προηγουμένας Κοινότητας Στύρων καὶ Ταξιαρχῶν, παρατηρήθη σοβαρὰ μείωσις τοῦ πραγματικοῦ πληθυσμοῦ, ὅπερ φαινόμενον διεπιστώθη ἀπολύτως κατὰ τὴν διεξαχθεῖσαν ἐπιτόπιον ἔρευναν ἀπὸ τῆς 15ης - 17ης Ἰανουαρίου 1964, Εἰς πολὺ μικρότερον ποσοστὸν παρατηρήθη ἐπίσης μείωσις κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα, ὡς πρὸς τὸν νόμιμον πληθυσμόν.

Λόγω τῆς πολυτεχνίας ὑφίσταται μεγάλη ὑπεροχὴ τῶν γεννήσεων ἔναντι τῶν θανάτων, ἀλλὰ καὶ ἀντιθέτως περιορίζεται ὁ πληθυσμὸς οὗτος ἐκ τῆς συνηθείας νὰ ἐγκαταλείπουν τὰς ἐστίας των ὄχι μόνον οἱ ἄρρενες, ἀλλὰ καὶ τὰ θήλεα ἄτομα καὶ μάλιστα κατὰ μεγαλυτέραν ταῦτα ἀναλογίαν, ὡς ἐμφαίνεται τοῦτο εἰς τὸν ὑπ' ἀριθμὸν 2 πίνακα. Κατὰ τὴν ἔρευνάν μας εὐρέθησαν τέσσαρες οἰκογένειαι, ἐξ ἐκάστης τῶν ὁποίων 4 κορασίδες ἀπῆλθον καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας ὡς ὑπηρέτριαι καὶ μετὰ ἐργασίαν 10 - 15 ἐτῶν ἐνυμφεύθησαν.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΚΟΜΗΤΩΝ — ΕΠ. ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ

ΠΙΝΑΞ 2ος

Ο αριθμός όλων τών ατόμων, τών μετακινήθέντων κατά τὸ 30ετές διάστημα ἀπὸ τοῦ 1934 μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1963 (συμπεριλαμβανομένων καὶ τών ἀνηλίκων) κατὰ φύλον, οἰκογενειακὴν κατάστασιν, τόπον προορισμοῦ κλπ. (βλ. ἐπεξηγήσεις).

Φῦλον	Ἀριθ. ατόμων	%	Οἰκογεν. κατάστασις	ἀριθ.	%	Χρόνος ἀναχωρ. ἔτη	Ἀριθμὸς οἰκογ. ἀτομ.	%	Ποσοστὸν %	
Ἄρρην.	119	48,8	ἄγαμοι	218	81,7	1934-40	7 23	50 20,5	Ἐπὶ 866 ατόμων συνολικοῦ νομίμου πληθυσμοῦ	
Θήλεις	125	51,2	ἔγγαμοι	26	12,6	1941-51	11 30	68 27,9		
Σύνολον	244	100,0	ἐν χηρείᾳ ἢ διαζεύξει	—	5,7	1952-63	12 56	126 51,6		
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου ἄρρην.		27,5	Σύνολον	244	100,0	Σύνολον	30 109	244 100,0		28,2
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου θήλ.		28,9								
Ποσοστὸν ἐπὶ συνόλου ατόμ.		28,2								

Μετακινήθεισαι οἰκογένειαι				Παρατηρήσεις	
	ἀριθ.	%	ἀριθ. ατόμων	%	
Μεθ' ὅλων τών μελῶν	11	5,4	4,0	4,6	Τὰ ἔναντι ποσοστὰ εἶναι ἐπὶ 204 ἐν ὅλῳ οἰκογενειῶν καὶ ἐπὶ συνολικοῦ νομίμου πληθυσμοῦ ατόμων 866 κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961.
Μερικῶς	98	48,0	20,4	23,6	
Σύνολον	109	53,4	24,4	28,2	

Τόποι προορισμοῦ	Κατὰ φύλον				ἄρ. ατόμ. %
	ἀριθ.	%	ἄρρ. %	θήλεια %	
Α'. Ἑσωτερικὸν					
Περιοχ. Πρωτευούσης	151	61,9	41	34,5	110 88,0
Λοιπαὶ πόλεις	—	—	—	—	—
Ἡμιαστικαὶ περιοχαὶ	24	9,8	16	13,5	8 6,4
Ἀγροτικά »	5	2,0	5	4,2	—
Σύνολον	180	73,7	62	52,2	118 94,4
Β'. Ἑξωτερικὸν	14	5,8	7	5,8	7 5,6
Ἑπηρετοῦντες εἰς πλοῖα	50	20,5	50	42,0	—
Σύνολον	244	100,0	119	100,0	125 100,0

Ἡλικία τών μετακινήθέντων κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναχωρήσεώς των	
ἄρ. ατόμ. %	
ἀνήλ. άτομα	43 17,6
17-30 ἐτῶν	148 60,7
31-40 »	30 12,3
ἄνω τών 40 ἐτῶν	23 9,4
Σύνολον	244 100,0

Κατανομή τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετακινήθόντων ἀτόμων (πλὴν τῶν 15 ἀνηλίκων) ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου των, κατὰ φύλον, οἰκογενειακὴν κατάστασιν καὶ τόπον προορισμοῦ. (βλ. τὰς ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα).

Κατηγορίαι	Λόγοι οἰκονομικοὶ ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι									Ἀριθμὸς	
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	ἄνηλίκων	ἀνηλίκων
Φύλον ἄρ. . .	67	28	95	8	6	—	—	3	—	—	—	17	112	7
» Θήλειαι	69	32	101	5	8	—	—	—	1	—	2	16	117	8
Σύνολον	136	60	196	13	14	—	—	3	1	—	2	33	229	15
Οἰκογενειακὴ κατάστασις														
Ἄγαμοι	120	54	174	11	12	—	—	3	1	—	2	29	203	15
Ἐγγαμοὶ	16	6	22	2	2	—	—	—	—	—	—	4	26	—
Ἐν χηρ. ἢ διαζ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολον	136	60	196	13	14	—	—	3	1	—	2	33	229	15
Τόποι προορισμοῦ. Ἐσωτερικόν.														
Περιοχὴ Πρωτ.	81	35	116	5	12	—	—	2	1	—	2	22	138	—
Λοιπαὶ πόλεις . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἡμιστ. περ. . .	13	5	18	2	2	—	—	—	—	—	—	4	22	—
Ἀγροτ. περιοχαὶ	3	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Σύνολον	97	42	139	7	14	—	—	2	1	—	2	26	165	15
Ἐξωτερικόν . .	10	3	13	—	—	—	—	1	—	—	—	1	14	—
Ναυτιλομ.	29	15	44	6	—	—	—	—	—	—	—	6	50	—
Σύνολον	136	60	196	13	14	—	—	3	1	—	2	33	229	15

Ἐπεξηγεῖται, ὅτι ἐκ τῶν 43 ἀνηλίκων ἀτόμων (μετακινήθόντων) τὰ 28 ὑπελογίσθησαν κατὰ τὴν γενομένην κατανομήν ἐν προκειμένῳ, διότι ταῦτα, καίτοι ἀνήλικα, ἐργάζονται ὡς ὑπηρέτρια.

Κατανομή καθ' ἑκατοστιαία ποσοστά τῶν μετακινήθόντων ἀτόμων, (πλὴν 15 ἀνηλίκων ἐκ τῶν 45 ἐν ὄλῳ) ὡς πρὸς τοὺς λόγους, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου των κατὰ φύλον, οἰκογεν. κατάστασιν καὶ τόπον προορισμοῦ (βλ. τὰς ἐπεξηγήσεις καὶ παρατηρήσεις),

Κατηγορίαι	Λόγοι οἰκονομικοὶ (ἀποκλειστικοὶ ἢ πρωτεύοντες)			Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι									Ἀριθμὸς ἐνηλίκων
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
Φῦλον ἄρρενες	59,8	25,0	84,8	7,1	5,4	—	—	2,7	—	—	—	15,2	112
Θήλειαι	58,9	27,4	86,3	4,3	6,8	—	—	—	0,9	—	1,7	13,7	117
Σύνολον	59,4	26,2	85,6	5,7	6,1	—	—	1,3	0,4	—	0,9	14,4	229
Οἰκογενειακὴ κατάσταση :													
Ἄγαμοι	59,1	26,6	85,7	5,4	5,9	—	—	1,5	0,5	—	1,0	14,3	203
Ἐγγαμοὶ	61,5	23,1	84,6	7,7	7,7	—	—	—	—	—	—	15,4	26
Ἐν χηρ. ἢ διαζ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολον	59,4	26,2	85,6	5,7	6,1	—	—	1,3	0,4	—	0,9	14,4	229
Τόποι προορισμοῦ: Ἐσωτερικόν													
Περιοχαί													
Πρωτεύουσα . . .	58,7	25,4	84,1	3,6	8,7	—	—	1,4	0,8	—	1,4	15,9	138
Λοιπαὶ πόλεις . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἡμισ. περ. . . .	59,1	22,7	81,8	9,1	9,1	—	—	—	—	—	—	18,2	22
Ἀγροτ. περ. . .	60,0	40,0	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Σύνολον	58,8	25,5	84,3	4,2	8,5	—	—	1,2	0,6	—	1,2	15,7	165
Ἐξωτερικόν . . .	71,4	21,4	92,8	—	—	—	—	7,2	—	—	—	7,2	14
Ναυτιλόμ.	58,0	30,0	88,0	12,0	—	—	—	—	—	—	—	12,0	50
Σύνολον	59,4	26,2	85,6	5,7	6,1	—	—	1,3	0,4	—	0,9	14,4	229

Ἐπεξηγήσεις : τῶν ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ 4 πινάκων Κοινότη. «Κόμητον».

Α) Οἰκονομικοὶ Λόγοι : (1) Ἀκτημοσύνη, διάβρωσις καὶ πτωχότης τοῦ ἐδάφους, ὑποαπασχόλησις, (2) Πτωχότης τοῦ ἐδάφους, ἀνεπαρκῆς εἰσόδημα ὑποαπασχόλησις. (3) Σύνολον οἰκον. λόγων.

Β) Κοινωνικοὶ καὶ λοιποὶ λόγοι : (1) Ἐπιθυμία ἀλλαγῆς ἐπαγγέλματος καὶ ἐργασίας (2) Ἐπιθυμία νὰ ζήσουν εἰς τὰς πόλεις, νὰ τύχουν κοινων. ἀσφαλίσεων κλπ. (3) Ἐξαναγκασμὸς λόγῳ ἀνωμάλου καταστάσεως κατὰ τὴν κατοχήν. (4) Ἐξαναγκασμὸς λόγῳ κακῆς καὶ ἐσφαλμένης κρατικῆς διοικήσεως, (5) Λόγοι σπουδῶν καὶ μορφώσεως. (6) Λόγοι οἰκογενειακοί, ἠθικοῦ ἐξαναγκασμοῦ κλπ. (7) Λόγοι ἀσθενείας (8) Λόγοι κοινωνικῆς προνοίας καὶ λοιποὶ λόγοι. (9) Σύνολον λόγων μὴ οἰκονομικῶν.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἐκτίθενται κατὰ τὸ δυνατόν συντόμως, ἀφ' ἑνὸς τὰ κυριώτερα γενικά καὶ εἰδικὰ κρατικά μέτρα βελτιώσεως τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας πρὸς τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τοῦ περιορισμοῦ τῆς ἀστυφιλίας καὶ τῆς μεταναστεύσεως τῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου αἱ ἐργασίαι καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἰδίων ἀγροτῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ.

Αἱ προτάσεις αὗται, συμπληρωματικαὶ τῶν ἐκτιθεμένων εἰς τὸ πρῶτον μέρος κατὰ τὴν ἔρευναν ἐκάστου ζητήματος, διαχωρίζονται: α) εἰς τὰς ἀναφερομένης εἰς ὀλόκληρον τὴν Εὐβοίαν καὶ β) εἰς τὰς ἐντοπιζομένας εἰς ἐκάστην τῶν μελετωμένων ἕξ Κοινοτήτων αὐτῆς.

Γενικά καὶ εἰδικὰ μέτρα ὡς πρὸς ὀλόκληρον τὴν Εὐβοίαν

Ἡ προσπάθεια καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῆς Πολιτείας καὶ τῶν ἰδίων ἀγροτῶν ἐν προκειμένῳ συνίστανται εἰς τὴν ἐκ τῶν πραγμάτων ἐκμετάλλευσιν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καὶ τὴν ἐν γένει ἀξιοποίησιν τῶν παραγωγικῶν δυνατοτήτων, ὅσον καὶ εἰς τὴν σύγχρονον βελτίωσιν τῶν κοινωνικῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας, ὥστε κατὰ τὸ δυνατόν:

α) Νὰ ἐδραιωθῇ ὑγιὲς ἀγροτικὴ οἰκονομία, ἐξασφαλίζουσα σταθερῶς ἐπαρκὲς καθαρὸν ἀτομικὸν εἰσόδημα διὰ τὴν διατήρησιν τῆς παραγωγικῆς ἰκανότητος τῶν ἀγροτῶν. β) Νὰ ἐξασφαλισθῇ εἰς τὴν ὑπαιθρον ἐργασία πρὸς καθημερινὴν ἀπασχόλησιν τῶν ἀγροτῶν, τῶν γεωργοεργατῶν καὶ τῶν ἀκτημόνων ἐργατῶν διὰ τῆς πρὸς τοῦτο ἐπεκτάσεως κατὰ τὸ δυνατόν τῶν καλλιεργειῶν, ποῦ ἀπαιτοῦν πολλὴν ἰδιόχειρον ἐργασίαν, τῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκοσίου καὶ τῆς ἡμιοικοσίου βελτιωμένης κτηνοτροφίας, ἰδίᾳ τῆς ἀγελαδοτροφίας, ἐπεκτάσεως τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ὀρυκτοῦ πλοῦτου τῆς νήσου καὶ λοιπῶν μέτρων καὶ γ) Νὰ ἐλετωθῇ ἡ κατάστασις εἰς τὸν κοινωνικὸν τομέα, δηλαδή γὰ βελτιωθῶν εἰς τὴν ὑπαιθρον τῆς νήσου οἱ ὄροι διατροφῆς, ὑδρεύσεως, στεγάσεως, υγείας, ἐργασίας, κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, προνοίας, ἐκπαιδεύσεως, ἀνέσεως, ψυχαγωγίας καὶ γενικῶς διαβιώσεως τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου τῆς νήσου.

Διότι, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῆς σχετικῆς ἐρεύνης ἡμῶν, τὸ ἀνεπαρκές καθαρὸν ἀγροτικὸν εἰσόδημα, ἢ ὑποαπασχόλησις τῶν ἀγροτῶν, πλεόν τῆς ἀκτημοσύνης μερίδος ἐξ αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῆς κοινωνικῆς πλευρᾶς ἢ ἀντίθεσις καὶ ἢ μεγάλη διαφορά μεταξὺ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀστοῦ καὶ τοῦ ἀγρότου δημιουργοῦν τὴν ἀστυφιλίαν καὶ τὴν μετανάστευσιν.

Ὁ περιορισμὸς τῶν κοινωνικο - οικονομικῶν φαινομένων τούτων ἀποτελεῖ κοινὸν συμφέρον καὶ ἐθνικὴν ἀνάγκην (22). Διότι ἄλλως καθίσταται ἀνέφικτος ἢ συντήρησις τοῦ ὅλοῦ ἀυξανομένου ἀστικοῦ πληθυσμοῦ τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν μεγάλων πόλεων τῆς Χώρας μας. Καὶ διότι ἢ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μετανάστευσις τοῦ ἀλκίμου δυναμικοῦ αὐτῆς, ὠφελοῦσα προσκαίρως τὰ μεταναστεύοντα ἄτομα καὶ τὰς οἰκογενεῖας των, ποὺ λαμβάνουν τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμβάσματα, βλάπτει γενικώτερον τὴν οικονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς. Ἦδη, ἐξεδηλώθη εἰς μερικὰς περιοχὰς ἢ ἀνεπάρκεια τῶν ἐργατικῶν χειρῶν διὰ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν — ἢ ἀνεπάρκεια αὕτη εἰς τὴν Εὐβοίαν εἶναι πρὸς τὸ παρὸν ὀχι ἐκδηλῶς — , ἐνῶ φανερὰ εἶναι ἢ ἐλάττωσις τῆς ἀποδοτικότητος τῶν ἐργαζομένων, δοθέντος ὅτι μεταναστεύουν οἱ καθ' ἡλικίαν ἰσχυρότεροι ἐργάται. (βλ. στατιστικὸς πίνακας τῶν μετακινήθέντων ἀτόμων ἐκ τῶν ἐξ μελετωμένων Κοινοτήτων τῆς Εὐβοίας). (22) (29).

Ἐπὶ πλεόν ἐπέρχεται γενικωτέρα ζημία τοῦ ἔθνους ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Διότι ἢ γῆ θεωρεῖται ἀρίστη παιδαγωγὸς καὶ ὁδηγήτρια τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν ἀρετὴν, οἱ δὲ ἀγρόται καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν οἱ ὀρεινοὶ εἶναι τὰ ὑγιέστερα ὀργανικῶς στοιχεῖα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Ἐκμετάλλευσις τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ὡς πρὸς τὸ ἔδαφος τῆς Εὐβοίας, τὸ ὁποῖον κατὰ 90%, ὅταν καλλιεργῆται καὶ εἶναι ἀσκεπές, ὑπόκειται φύσει εἰς τὴν φθορὰν ἐκ τῆς διαβρώσεως, ὑφίσταται παγία ἀνάγκη νὰ ἐκτελεσθοῦν τεχνικὰ καὶ δομικὰ ἔργα, ἢτοι φράγματα, τεχνικὰ καὶ δομικὰ, πρόβολοι, τοῖχοι ξηρολιθοδομῆς καὶ κλαδοπλέγματα μετὰ τὴν μέριμναν τῆς ἀρμοδίας Τεχνικῆς Δασικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας. Τὰ ἔργα ταῦτα, ὡς γνωστόν, ἀποσβένουν τοὺς χειμάρρους καὶ στερεώνουν τὰ πεδινὰ ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα. Ἐπίσης εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀξιοποιηθοῦν διὰ τῆς ἐλάτης αἱ γυμναὶ ὀρειναὶ ἐκτάσεις τῆς Εὐβοίας διὰ τεχνητῆς πρὸς τοῦτο ἀναδασώσεως, διότι ἄλλως ἢ φυσικῆ ἐκεῖ ἀναγέννησις δασῶν ἐλάτης εἶναι ἀνέφικτος. Πρόκειται περὶ β α σ ι κ ῶ ν ἔ ρ γ ω ν ὑ π ο δ ο μ ῆ ς, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τὸ κρατικὸν συναφές πρόγραμμα, ἀλλὰ δὲν ἐγένετο οὔτε κἀν ἔναρξις τῆς ἐφαρμογῆς των εἰς τὴν Εὐβοίαν.

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τούτων θὰ εὔρουν ἐργασίαν πολλοὶ ὑποαπασχολούμενοι ὀρεινοὶ ἀγρόται τῆς Εὐβοίας. Τὴν αὐτὴν, προφανῶς, ὑποχρέωσιν πρὸς προστασίαν τοῦ καλλιεργουμένου ἐπικλινοῦς ἐδάφους, ἔχουν οἱ ἴδιοι οἱ ἀ-

γρόται, οί όποιοί πάντοτε δέον νά συντηροϋν λιθοθαμιίδας και θαμνοδαμιίδας, κατὰ τὰ έκτεθέντα προηγουμένως.

Ός πρὸς τὸ ὑπέδαφος τῆς Εὐβοίας, ὑφίσταται φανερά ἀνάγκη περαιτέρω πλήρους συστηματικῆς και γενικῆς ἐρεύνης (γεωλογικῆς, κοιτασματολογικῆς, γεωτρητικῆς) διὰ νά γνωσθῆ ἡ ἐπέκτασις τοῦ γνωστοῦ μέχρι σήμερον ὀρυκτοῦ πλοῦτου, ἀλλά και διὰ νά διαπιστωθῆ εἰς ἄλλας περιοχάς ἢ ὑπαρξίς ἀγνώστων ἐκμεταλλευσίμων κοιτασμάτων ὀρυκτῶν και μετάλλων εἰς τὸ ὑπέδαφος τῆς Εὐβοίας, ὡς εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς παρούσης μελέτης ἐξηγούνται ταῦτα. Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐργασιῶν ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ὀρυκτοῦ πλοῦτου συγκρατεῖ εἰς τὴν ὑπαιθρον σημαντικὴν μερίδα ἀκτημόνων γεωργοεργατῶν.

Ός πρὸς τὸ ὕδωρ και τὴν ὕδατικὴν οἰκονομίαν

Ἀναφερόμενοι εἰς τὰ έκτεθέντα εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια, τονίζομεν και πάλιν:

α) Τὴν ἀνάγκην ἐφαρμογῆς τῶν χειμέριων ἄρδεύσεων και ὑδρολιπάνσεων εἰς ὅλους τοὺς κάμπους και τὰς μικροκοιλιάδας τῆς Εὐβοίας διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ὑδάτων τῶν βροχῶν μετα τῆς ἐκ τῆς διαβρώσεως προερχομένης ἰλύος, δοθέντος ὅτι κατ' ἔθιμον ἐφαρμόζονται αἱ ὑδρολιπάνσεις και αἱ ἄρδεύσεις αὐται μόνον εἰς τὸ Ληλάντιον πεδίου τῆς Χαλκίδος. Γενικώτερον, εἰς ὅλην τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, Κράτος και λαὸς πρέπει νά δεχθῶμεν τὴν φωνὴν τῆς ἐπιστήμης, ὡς σάλπισμα ἀμύνης τῆς κινδυνεύουσης πατρίδος μας ἀπὸ ἐχθρὸν ἐσωτερικόν, τὴν διὰ βρωσιν τοῦ ἐδάφους.

β) Τὴν προφανῆ ἐπίσης ἀνάγκην τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἀπὸ δεκαπενταετίας ἐκτελουμένων μικρῶν κοινωφελῶν ἄρδευτικῶν ἔργων, ὡς και τῶν ἀτομικῶν τοιούτων ἔργων, πρὸς ὅλοσχερῆ ἐκμετάλλευσιν τῶν πηγαίων και τῶν ποταμίων ὑδάτων, μέρος τῶν ὁποίων διαφεύγει κατὰ τὴν ξηρόθερμον ἐποχὴν εἰς τὴν θάλασσαν.

γ) Τὴν συμπλήρωσιν τῶν πεδινῶν ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων δι' ἄρδευτικῶν θυρίδων πρὸς ἐκπλήρωσιν τριῶν σκοπῶν, ἀντιπλημμυρικοῦ, ἄρδευτικοῦ και ὑδρολιπαντικοῦ.

δ) Τὴν σκοπιμότητα τῆς διεξαγωγῆς εἰς τὴν Εὐβοίαν συστηματικῆς πλήρους γενικῆς ὑδρολογικῆς ἐρεύνης δι' ἀνεύρεσιν ἀρτεσιανῶν και ἄλλων ὑπογείων ὑδάτων, ἢ ἐκμετάλλευσιν τῶν ὁποίων δι' ἄρδευτικούς σκοποὺς θ' ἀλλάξη και θὰ θελιτώσῃ τὴν οἰκονομίαν τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας και

ε) Τὴν ἀνάγκην τῆς μερικῆς ἀποξηράνσεως τῆς λίμνης Δίστου, κατὰ τρόπον ὥστε νά γίνεται ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ὕδατος αὐτῆς κατὰ τὸ θέρος πρὸς ἄρδουσιν τῶν παραλιμνίων γαιῶν, ὡς και ἐκείνων, πού θὰ ἀποκαλυφθοῦν ἐκ τῆς μερικῆς ἀποξηράνσεως.

Βελτίωσις τῶν κοινωνικῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν

1. **Συνθηκαὶ συγκοινωνιῶν καὶ μεταφορῶν.** Ἐπιθυμητοὶ εἰς τὸ σχετικὸν κεφάλαιον τοῦ πρώτου μέρους τῆς παρούσης μελέτης ἐπαναλαμβάνομεν τὴν σκοπιμότητα τῆς διαπλατύνσεως, τῆς ἀσφαλτοστρώσεως καὶ γενικῶς τῆς βελτιώσεως τοῦ ἐθνικοῦ καὶ ἐπαρχιακοῦ ὁδικοῦ δικτύου, ἰδίᾳ δὲ τῆς κεντρικῆς ὁδοῦ Χαλκίδος - Ἰστιαίας - Αἰδηψοῦ. Ἐπίσης τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἐπαρχιακῶν, τῶν κοινοτικῶν, τῶν ἀγροτικῶν καὶ τῶν δασικῶν ὁδῶν κατὰ τὰ ἐκτεθέντα εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο.

2. **Ἡλεκτροδότησις:** Ὡς ἐξετέθη εἰς τὸ πρῶτον μέρος, πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς μεταφορᾶς καὶ τῆς διανομῆς τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας δι' ἠλεκτροφωτισμὸν καὶ λοιπὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας, ἀρδευτικούς καὶ λοιποὺς παραγωγικούς σκοποὺς (λειτουργία ἐλαιουργείων, οἶνοποιείων, γαλακτοκομείων κλπ.) μεταξὺ τῶν Κοινοτήτων τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Εὐβοίας εἶναι ἀπαραίτητος ἡ κρατικὴ ἐνίσχυσις, ἡ ὁποία, μάλιστα, ἐπραγματοποιήθη ἤδη εἰς ὀλίγας Κοινοτήτας τῆς Εὐβοίας. Ἄλλως θὰ παρέλθῃ πολὺς χρόνος χωρὶς νὰ μετᾶσχουν τοῦ ἠλεκτρικοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ οἱ ἀγρόται τῆς Εὐβοίας, καίτοι εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ὑπάρχουν αἱ πηγαὶ τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, ὁ λιγνίτης τοῦ Ἀλιβερίου καὶ τῆς Κύμης.

3. **Ἀγροτικὴ Στέγη:** Τὸ ἐπὶ τοῦ τομέως τούτου χρήσιμον κρατικὸν πρόγραμμα (λειτουργία μεταβατικῶν σχολείων ξυλουργικῆς καὶ τεχνικῆς τοῦ Ἔθν. Βασιλ. Ἰδρύματος καὶ τοῦ Ἰπ. Γεωργίας, ἐκτέλεσις στοιχειωδῶν ἔργων ὑδρεύσεως καὶ ἀποχετεύσεως τῶν ἀγροτ. συνοικισμῶν κλπ.) πρὸς τὸ παρὸν δὲν ἔχει ἐπεκταθῆ ἐπαρκῶς εἰς τὴν Εὐβοίαν καὶ γενικῶς εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπαιθρον. Κατὰ τὴν γνώμην μας θὰ ἦτο σκόπιμος ἡ κατασκευὴ, ὑπὸ τὴν μερικὴν ἐνίσχυσιν τῆς Πολιτείας μέσῳ τῆς Α.Τ.Ε., ἔστω μιᾶς καλῆς ὑποδειγματικῆς ἀγροτικῆς κατοικίας εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν σπουδαιότερων ἀγροτικῶν Κοινοτήτων τῆς Εὐβοίας, ἡ ὁποία κατοικία νὰ πληρῆ κατὰ τὸ δυνατόν οἰκονομικώτερον τοὺς ὅρους τῆς ὑγιεινῆς, τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς αἰσθητικῆς. Δὲν εἶναι δὲ δύσκολον πρᾶγμα ἡ τοποθέτησις ὑαλοπινάκων καὶ ἡ διάνοιξις παραθύρων τῶν οἰκιῶν τῶν πλέον πτωχῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας, ἐνισχυομένων πρὸς τοῦτο διὰ μεσοπροθέσμων δανείων τῆς Α.Τ.Ε. ποσοῦ δραχμῶν 500 ἕως 1000.

Ἐπίσης θὰ ἠδύνατο νὰ μελετηθῆ ἡ βαθμιαία ἐφαρμογὴ σχεδίων ρυμοτομίας τῶν συνοικισμῶν εἰς τὸ τμήμα, ὅπου κτίζονται νέα οἰκίαι, ἐκδηλουμένης κατὰ τοὺς ὡς ἄνω τρόπους στοργικῆς μερίμνης τῆς Πολιτείας ὑπὲρ τῆς ἀγροτικῆς στέγης, ἐν ὅψει μάλιστα τῆς ὑφισταμένης ἐν προκειμένῳ ἀντιθέσεως μεταξὺ τῆς ὑπαιθρου καὶ τῶν ἀστικῶν κέντρων τῆς γήρας, ὅπου ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ἐφαρμόζεται στεγαστικὸν πρόγραμμα διὰ τῆς κατασκευῆς λαϊκῶν κατοικιῶν.

4. Ἡ διατροφή τῶν ἀγροτῶν. Ἡ βελτίωσις αὐτῆς, ἐπιβαλλομένη ἐξ ἐθνικῶν λόγων, δὲν εἶναι, βεβαίως, ἀπλοῦν ζήτημα, διότι, ὡς γνωστόν, συνδέεται αὕτη μὲ τὴν λύσιν πολλῶν ἄλλων μεγάλων καὶ πολυπλόκων ζητημάτων. Προϋποθέτει ἐν πρώτοις βελτίωσιν τῆς οἰκονομίας τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ καθαροῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, ὥστε νὰ δύνανται οὗτοι νὰ καταναλίσκουν τ' ἀπαραίτητα ζωϊκὰ λευκώματα, (κρέας, γάλα, ἰχθεῖς) πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐλλειποῦς ὡς πρὸς αὐτὰ διατροφῆς των. Ἐξ ἄλλου ἡ καθημερινὴ κανονικὴ διαίτα τῶν ἀγροτῶν προϋποθέτει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκοσίου κτηνοτροφίας. Ἐπομένως ἡ ἐν προκειμένῳ ὑποχρέωσις τῆς Πολιτείας, διὰ τὴν τεχνικὴν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἀγροτῶν πρὸς ἀγορὰν καὶ ἐκτροφήν βελτιωμένων παραγωγικῶν ζώων εἶναι σαφῆς, ὥστε νὰ δημιουργηθοῦν οἱ ἀπαραίτητοι ὄροι τῆς πλήρους διατροφῆς τῶν ἀγροτῶν.

5. Βελτίωσις τῆς ὑγειονομικῆς περιθάλψεως : Πρὸς τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητος ἡ πύκνωσις τῶν ἀγροτικῶν ἰατρῶν, ἡ ἐνίσχυσις καὶ ἡ ἐπέκτασις τοῦ Κρατικοῦ Γενικοῦ Νοσοκομείου Χαλκίδος καὶ τῶν Ὑγειονομικῶν Σταθμῶν τῆς Εὐβοίας. Ἐπίσης πρέπει νὰ προγραμματισθῇ ἡ δωρεὰν χορήγησις τῶν φαρμάκων εἰς τοὺς ἀγρότας, κατὰ τὰ ἐκτεθέντα προηγουμένως.

6. Αἰσυνθηκαὶ ξυλεύσεως καὶ θερμάσεως : Βελτιοῦνται αὗται σημαντικῶς, ἂν γενικευθῇ εἰς τὴν Εὐβοίαν ἡ χρησιμοποίησις τῶν σιδηρῶν θερμαστρῶν, διὰ τῶν ὁποίων, ἐνῶ παρέχεται θερμάνσις πολὺ καλυτέρα ἀπὸ τὰ ἐγχώρια τζάκια, ἐπιτυγχάνεται οἰκονομία καυσόξυλων. Θὰ ἦτο σκόπιμος ὁ καθολικὸς πρὸς τοῦτο διαφωτισμὸς τῶν ἀγροτῶν.

7. Βελτίωσις τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων : Ἡ ἀπὸ διαιτίας ἐφαρμοζομένη ἀνεπαρκῆς ἀσφάλισις τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας καὶ ὅλης τῆς χώρας εἶναι ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ βελτιωθῇ καὶ νὰ ἐπεκταθῇ πρὸς ἱκανοποίησιν τόσων ἄλλων ἀναγκῶν τῆς ὑπαίθρου (ἀσθενειῶν, ἀτυχημάτων κλπ.), ἐνῶ καὶ αὐτὴ ἡ ἀσφάλισις τοῦ γήρατος πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ πρὸς οὐσιαστικὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς ἀνάγκης ταύτης. Ἡ ἐν λόγῳ βελτίωσις τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων θὰ συγκρατήσῃ μερίδα τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐβοίας, ἡ ὁποία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων λόγων, προσφεύγει εἰς τὰς πόλεις διὰ νὰ τύχῃ τῶν εὐεργετημάτων τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῶν ἐκεῖ ἐργαζομένων, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχουν κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις προστατευτικαὶ τῆς ἐργασίας τοῦ ἀγρότου.

8. Ἀνάπτυξις τουρισμοῦ : Ἡ Εὐβοία χάρις εἰς τὰ φυσικὰ θέλγητρα καὶ τὴν καλωσύνην τῶν κατοίκων προσφέρεται διὰ τοὺς ἡμετέρους καὶ τοὺς ξένους ἐκδρομεῖς καὶ τουρίστας. Πρὸς τοῦτο, πλέον τῶν γενικῶν ὄρων βελτιώσεως τῶν ὁδῶν καὶ μάλιστα τῆς κεντρικῆς ἀρτηρίας Χαλκίδος - Ἰστιαίας - Αἰδηψοῦ, εἶναι ἀπαραίτητον οἱ ἴδιοι ἀγρόται τῆς Εὐβοίας,

νά βελτιώσουν τήν καθημερινήν συντήρησιν τῶν οἰκιῶν των, ὥστε εὐχαρίστως καί άνέτως νά διαμένουν εἰς αὐτάς οἱ ἐκδρομεῖς καί οἱ τουρίσται. Ὡς πρὸς τὰ ἐνδεικνυόμενα μεγάλα ἔργα τουρισμοῦ εἰς τήν Εὐβοίαν ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν τήν ἀνέγερσιν ξενοδοχείων εἰς τήν Κύμην, τήν Κάρυστον, τήν Λίμνην καί ἐνὸς μεγάλου τουριστικοῦ περιπτέρου εἰς τὸ ὕψωμα «Κάτσαρη» (ὕψομ. 500 μ.) τῆς κοινοτικῆς περιοχῆς Ἁγίας Ἄννης. Πρόκειται περὶ θαυμασίου τοπίου τῆς βορείου Εὐβοίας, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡ θάλασσα τοῦ Αἰγαίου, τὰ πυκνὰ δάση τῆς πεύκης καί τῆς ἐλάτης καί ἡ ὄνειρώδης χαράδρα τοῦ ποταμοῦ Νηλέως γοητεύουν πράγματι τοὺς ξένους.

Ἐξ ἄλλου σκόπιμος εἶναι ἡ ἐνίσχυσις μερικῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας (π.χ. τοῦ Νέου Πύργου Ἰστιαίας ἢ τῆς Σέτας Ἐπαρχίας Χαλκίδος) διὰ τὴν στοιχειώδη βελτίωσιν τῶν οἰκιῶν, προκειμένου νά χρησιμοποιῶνται αὐταὶ ἐπὶ δίμηνον κατὰ τὴν θερινήν περίοδον ὑπὸ τῶν παραθεριστῶν.

9. Σ υ ν θ ἦ κ α ι ψ υ χ α γ ω γ ί α ς : Ἡ δημιουργία στοιχειωδῶν συνθηκῶν ψυχαγωγίας εἰς τὴν ὑπαίθρον τῆς Εὐβοίας διὰ τῆς διαδόσεως τοῦ ραδιοφώνου, χωρὶς νά ἐπιβαρύνωνται οἱ κάτοικοι αὐτοῦ, τῆς ἐνισχύσεως τῶν ἰδιωτῶν πρὸς ἐγκατάστασιν καί λειτουργίαν κινηματογράφων, τῆς ἐνισχύσεως τῶν λαϊκῶν καί θρησκευτικῶν πανηγύρεων, ὅπου κατὰ συνήθειαν διασκεδάζουσι οἱ ἀγρόται τῆς Εὐβοίας καί δι' ἄλλων προσφόρων τρόπων, θεδαίως, δύνανται νά συντελέσουν εἰς τὴν συγκράτησιν τῶν ἀγροτῶν εἰς τὰς ἐστίας των. Διότι περιορίζεται ἐκ τῆς βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν τούτων ἡ σημερινή μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἀστικῆς καί τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς.

10. Ἡ ὑπό τινων τεχνικῶν (εἰσήγησις τοῦ Καθηγητοῦ Χρυσοῦ Εὐελπίδου εἰς τὸ Μεσογειακὸν Κοινωνιολογικὸν Συνέδριον Ἀθηνῶν 1963, δημοσιευθεῖσα εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἀγροτικὴ Οἰκονομία», τεῦχος 36ον τοῦ ἔτους 1963) καί οἰκονομολόγων προτεινομένη σ υ ν έ ν ω σ ι ς τ ῶ ν μ ι κ ρ ῶ ν ἀ γ ρ ο τ ι κ ῶ ν σ υ ν ο ι κ ι σ μ ῶ ν εἰς κωμοπόλεις 2.000 καί ἄνω κατοίκων, φρονοῦμεν, ὅτι δύναται νά ἐφαρμοσθῇ εἰς τοὺς πεδινοὺς μόνον τόπους τῆς Εὐβοίας, ὅπως συγκεκριμένως εἰς τὴν Στροφυλιάν, ὡς κατωτέρω ἐκτίθεται τοῦτο.

11. Ἡ ἰ δ ρ υ σ ι ς γ ε ω ρ γ ι κ ῶ ν β ι ο μ η χ α ν ι ῶ ν καί μάλιστα κονσερβοποιείων λαχανικῶν εἰς τὰ Ψαχνὰ καί τὴν Ἰστιαίαν, διὰ τὰ ὁποῖα γίνεται ἤδη σχετικὴ μελέτη, θὰ διευκολύνῃ μερικῶς τὴν διάθεσιν τῶν κηπευτικῶν προϊόντων καί θ' ἀπασχολήσῃ τοὺς ἀκτῆμονας γεωργοεργάτας καί ἰδίᾳ τὰς ἐργατριάς τῶν περιοχῶν τούτων τῆς Εὐβοίας. Ἐξ ἄλλου ἡ π ε ρ α ι τ έ ρ ω ἀ ν ά π τ υ ξ ι ς τ ῶ ν β ι ο μ η χ α ν ι ῶ ν τ ῆ ς Χ α λ κ ί δ ο ς, συμπεριλαμβανομένης, ὡς μελετᾶται, εἰς τὰς βιομηχανικὰς ζώνας τῆς Χώρας, θὰ προσελκύσῃ τοὺς ὑποαπασχολουμένους ἀγρότας καί τοὺς ἀκτῆμονας γεωργοεργάτας τῆς ὑπαίθρου τῆς Εὐβοίας, οἱ ὅποιοι θὰ ἐγκατασταθοῦν

ἐκεῖ, χωρὶς νὰ ἀναγκασθοῦν νὰ προσφύγουν εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἢ νὰ μεταναστεύσουν.

12. Ἡ συστηματικὴ ἀπασχόλησις τῶν ἀγρότιδων εἰς τὰς ὄρεινὰς Κοινότητας τῆς Εὐβοίας, π.χ. εἰς τὴν Στενὴν Δίρφειω, μετὰ τὴν βιοτεχνίαν κατασκευῆς ταπήτων καὶ κλινοσκεπασμάτων, κατὰ τὸ σχετικὸν πρόγραμμα τοῦ Ἐθνικοῦ Ταπητουργικοῦ Ὄργανισμοῦ, δύναται ν' ἀποδώσῃ σημαντικὸν εἰσόδημα εἰς τὰς Κοινότητας ταύτας.

Ἐπαγγελματικὴ γεωργικὴ ἐκπαίδευσις τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας

Ἡ πύκνωσις τῶν κρατικῶν γεωπόνων, ἡ εἰδίκευσις αὐτῶν, ἡ λειτουργία τοῦ προσφάτως ἰδρυθέντος εἰς τὴν Χαλικίδα κέντρου ἐκπαιδεύσεως τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας καὶ ἡ ἐν γένει συνεχῆς, συστηματικὴ καὶ ἀδιάλειπτος δρασις τῶν γεωπόνων τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας τοῦ Νομοῦ τούτου διευκολύνουν καὶ ἐπιταχύνουν τὴν γεωργικὴν ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἀγροτῶν τῆς νήσου. Ἐκ παραλλήλου ὅμως εἶναι ἀπαραίτητος ἡ γενικὴ μόρφωσις τῆς μάζης τῶν ἀγροτῶν διὰ τῆς βελτιώσεως τῆς στοιχειώδους καὶ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ὥστε οἱ ἀγρόται νὰ δύνανται νὰ ἐξασκοῦν κανονικῶς καὶ ἐπωφελῶς τὸ ἐπάγγελμα των κατὰ τὰς συγχρόνους γνώσεις τῆς γεωπονικῆς ἐπιστήμης. Ἐν προκειμένῳ, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἐκπαιδευτικῶν, δεόν νὰ μελετηθῇ ἡ ἐγκατάστασις πολυθεσίων δημοτικῶν σχολείων, ἀντὶ τῶν μειονεκτικῶν μονοθεσίων, ὅπερ προϋποθέτει τὴν δι' ὀχημάτων μεταφορὰν τῶν μαθητῶν, ὡς ἐφαρμόζεται τοῦτο εἰς τὰς προηγμένας χώρας τῆς Εὐρώπης.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ὑποχρεώσεων τῶν κρατικῶν γεωπόνων σκόπιμον εἶναι νὰ σημειωθῇ καὶ ἡ ὑπὸ τούτων δόξησις τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας, ἰδίᾳ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν, διὰ τὴν συλλογὴν ἢ καὶ τὴν καλλιέργειαν ἀρωματικῶν καὶ φαρμακευτικῶν φυτῶν, εὐδοκιμούντων εἰς τὴν Εὐβοίαν, συμφώνως πρὸς τὴν εἰδικὴν μελέτην περὶ τούτων (ἔκδ. 1963) τῶν Βυρ. Σκρουμπῆ καὶ Κων) νου Πινάτση γεωπόνων (33). Ἐπίσης νὰ σημειωθῇ καὶ ἡ δόξησις τῶν ἀγροτῶν ὡς πρὸς τὸν τρόπον αὐξήσεως τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματός των διὰ τῆς ἐνδεδειγμένης ὀργανώσεως τῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων καὶ τῆς ἐλαττώσεως, κατὰ τὸ δυνατόν, τῶν δαπανῶν τῶν ἐκμεταλλεύσεων τούτων.

Μέτρα ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας

Κατὰ τὰ ἐκτεθέντα εἰς τὸ πρῶτον μέρος προέχει ἡ ἐπέκτασις τῆς παρεχομένης, ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου, ὑπὸ τῆς Πολιτείας ὡς κατωτέρω, ἐνισχύσεως διὰ τὴν ἐπίτευξιν ὑπὸ τοῦ ἰδιώτου ἀγρότου τῆς Εὐβοίας καθαροῦ εἰσοδήματος, ἀναλόγου πρὸς τὰς δαπάνας καὶ τὴν καταβαλλομένην ἐργασίαν του, ἐπαρκοῦς δὲ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς παραγωγικῆς ἰκανότητός του καὶ τὴν συντήρησίν του ὡς ἰσοτίμου μέλους τῆς κοινωνίας.

Ἐξ ἄλλου, θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ καθιερωθῇ διάκρισις μεταξὺ τῶν ἀγρο-

των των πεδιάδων και των πτωχών όρεινων περιοχών της Εύβοίας και αντι-στοίχως όλης της χώρας, ως προς τὰ επιτόκια των δανείων της Α.Τ.Ε. και τὰς τιμάς των χημικών λιπασμάτων. (31).

Ός προς τὸ πρόβλημα τῆς διαθέσεως τῶν ἀγροτι-
κῶν προϊόντων ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ἡ βελτίωσις τῆς οἰκονομικῆς θέ-
σεως τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας εἶναι πράγματι σοβαρά, ὅταν ἐγκαίρως και
ἐπαρκῶς παρεμβαίνῃ ἡ Πολιτεία πρὸς προστασίαν τῶν τιμῶν, εἴτε διὰ τῆς συγ-
κεντρώσεως μέρους τῶν προϊόντων, εἴτε διὰ τοῦ καθορισμοῦ τιμῶν ἀσφαλείας
ἢ κατωτάτης τιμῆς ἐξαγορᾶς ἢ διὰ χορηγήσεως εἰς τοὺς παραγωγοὺς μέσῳ
τῆς Α.Τ.Ε. δανείων ἐπ' ἐνεχύρῳ ἢ διὰ τῆς ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεως τῶν προϊόν-
των τούτων μέσῳ τῶν Γεωργ. Συν) σμῶν ἢ δι' ἄλλων προσφόρων ἐκάστοτε τρό-
πων. Ὅμως, ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν τοῦ γάλακτος δφείλομεν ἐν προκειμένῳ νὰ
σημειώσωμεν τοῦτο τὸ φαινόμενον. Ἐνῶ τὸ γάλα τῆς ἀγελάδος ἀγοράζεται
ἀπὸ τὰ Λέπουρα τῆς Καρυστίας ἀντὶ τῆς μέσης τιμῆς τῶν δρχ. 2,80 κατὰ χι-
λιόγραμμα, τιμῆς μόλις καλυπτούσης τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς τοῦ γάλακτος
τούτου, πωλεῖται τὸ ἐξ αὐτοῦ παρασκευαζόμενον γιαούρτι ὡς πρόβειον εἰς τὴν
πρωτεύουσαν, κατὰ τὴν περίοδον Ἰουνίου-Ὀκτωβρίου, ὅποτε δὲν ὑπάρχει πρό-
βειον γάλα ἢ τὸ παραγόμενον εἶναι ἐλάχιστον, ἀντὶ τῆς ὑπερβολικῆς τιμῆς
11,50 δρχ. λιανικῶς κατὰ χιλιόγραμμα.

Βλάπτονται, ἐπομένως, οἱ ἀγελαδοτρόφοι τῆς Εὐβοίας, καθὼς και τῆς Ἀτ-
τικῆς, ὅπου ἡ τιμὴ τοῦ γάλακτος ἀγελάδος εἶναι σχεδὸν ἡ αὐτὴ, ἐνῶ κερδι-
ζοῦν ἀθέμιτα κέρδη οἱ παρασκευασταὶ τῆς γιαούρτης και ἐπιδαρύνονται ὑπερ-
μέτρως οἱ καταναλωταί. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Εὐβοίας εἶναι: σίτος, ἔ-
λαιον, οἶνος, μερικὰ ἐκ τῶν κηπευτικῶν, ὡς π.χ. τὰ γεώμηλα, γάλα, κρέας,
μέλι, ρητίνη. Προφανῶς οἱ ἀγρόται ἔχουν συμφέρον νὰ μετέχῳσιν ὅλοι τῶν
Συνεταιρισμῶν διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ εἰς συμφερούσας τιμάς πώλησιν τῶν προϊ-
όντων των. Ὅπωςδὴποτε ἡ διάθεσις τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων τῆς Εὐβοίας
εἰς ἐκανοποιητικὰς διὰ τοὺς παραγωγοὺς τιμάς, ἐπιφέρει σοβαρὰν βελτίωσιν
τῆς οἰκονομίας των και κατὰ συνέπειαν περιορίζει τὴν ἀστυφίλιαν και τὴν
μετανάστευσίν των.

Ἐναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργείων: Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰπουργ-
γείου Γεωργίας προγραμματισθεῖσα ἀπὸ τοῦ 1960 βασικὴ αὐτὴ βελτίωσις τῆς
γεωργίας τῆς Εὐβοίας και τῶν ἄλλων περιοχῶν τῆς Χώρας εἶναι ἐφικτὴ εἰς
τὴν νῆσον ταύτην κατὰ τὸ τοπικὸν φυσικὸν και οἰκονομικὸν περιβάλλον της,
πλὴν περιωρισμένων τινῶν τόπων αὐτῆς. Συγκεκριμένως εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπέ-
κτασις εἰς τὴν Εὐβοίαν τῶν ψυχανθῶν, και ἰδίᾳ τοῦ βίκου, τῆς μηδικῆς, (ὅπου
ὑπάρχει δυνατότης ἀρδεύσεως αὐτῆς), τοῦ θάμβακος ξηρικοῦ ἢ ποτιστικοῦ, κα-
θὼς και τῶν κηπευτικῶν, ὅπου ὑπάρχουν φρεάτια και πηγὰτα ὕδατα. Ἡ ἀνα-
διάρθρωσις αὐτὴ θὰ βελτιώσῃ τὴν οἰκονομίαν τῶν ἀγροτῶν, ἐνῶ ἡ ἐπέκτασις
τοῦ θάμβακος και τῶν κηπευτικῶν θὰ αὐξήσῃ τὴν ἀπασχόλησιν τῶν ἀγροτῶν

Εύβοίας κατά τὰ ἐκτεθέντα εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς παρουσίας μελέτης (9), (10), (11).

Ὡς πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν: Ἀναφερόμενοι εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια τοῦ πρώτου μέρους σημειοῦμεν, ὅτι τὸ συμφέρον τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας συνίσταται κυρίως: α) εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκοσίου μικρᾶς κτηνοτροφίας καὶ τῆς βελτιωμένης ἀγελαδοτροφίας, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν χρησιμοποίησιν κτηνοτροφῶν, παραγομένων ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀγροτῶν (βίκου, μηδικῆς, ὑπολοίπων κηπευτικῶν προϊόντων καὶ ἄλλων). β) Ἐν περιορισμῷ τῆς ποιμνικῆς αἰγοπροβατοτροφίας ἐντὸς μόνον τῶν δασικῶν βοσκοτόπων, ἀποκλειομένης τῆς τιαυτῆς μορφῆς τῆς κτηνοτροφίας ἐντὸς τῶν παραγωγικῶν δασῶν πύκνης καὶ ἐλάτης ἐκ τῆς ἐθνικῆς ἀνάγκης προστασίας τῶν δασῶν τούτων τῆς Εὐβοίας καὶ ἕλης τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ ἐκτεθέντα.

Ἡ παρεχομένη οικονομικὴ ἐνίσχυσις εἰς τοὺς κτηνοτρόφους τῆς Εὐβοίας διὰ δαμείων τῆς Α.Τ.Ε. πρὸς κατασκευὴν ποιμνιοστασιῶν, ὡς καὶ διὰ τὴν προμήθειαν ξηρῶν τροφῶν πρὸς συμπληρωματικὴν διατροφήν τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι σκόπιμον, ὅπως κατὰ τὸ δυνατὸν ἐνισχυθῆ καὶ ἐπεκταθῆ. Ἐπίσης ἡ παροχὴ εἰς τοὺς κτηνοτρόφους, κατὰ τὸ σχετικὸν πρόγραμμα τοῦ Ὑπ. Γεωργίας, τεχνικῆς βοήθειας ὡς πρὸς τὸν τρόπον διατροφῆς καὶ συντηρήσεως τῶν ζώων καὶ ἡ δημιουργία ὄρων ἀρτίας κτηνιατρικῆς περιθάλψεως, διότι σήμερον αὕτη δὲν εἶναι ἐπαρκής, θὰ ὠφελήσῃ σοβαρῶς τὴν οἰκονομίαν τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας.

Ἐξ ἄλλου βασικὴ ἀνάγκη εἶναι ἡ μελέτη τῆς βελτιώσεως τῆς ἰσχνῆς καταστάσεως τῶν ἀσκεπῶν βοσκοτόπων τῆς Εὐβοίας καὶ ἡ πραγματοποίησις θαυμαίως τῆς βελτιώσεως ταύτης, ὡς ὑποδομῆς διὰ τὴν ἐπικερδῆ ἐκτροφήν τῶν ποιμνικῶν αἰγοπροβάτων. (27), (28), (34).

Γεωργικαὶ βιομηχανίαι. Περὶ τούτων σημειοῦμεν ἐν συνόψει τὰ ἑξῆς: Ἐξυπηρετεῖ σκοπιμότητα καὶ ἀνάγκη ἡ ἐπέκτασις εἰς τὴν Εὐβοίαν (βασικὴ βελτίωσις τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ οἰνοποιείου τοῦ Α.Σ.Α.Χ., ἴδρυσις συνεταιρικοῦ οἰνοποιείου Καρύστου κ.λ.π.) τοῦ, χάρις εἰς τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Α.Τ.Ε., ἐφαρμοζομένου ἀπὸ ὀκταετίας ἤδη μακροχρονίου προγράμματος ἰδρύσεως, ἐν συμπράξει τῆς Α.Τ.Ε. μετὰ τῶν τοπικῶν γεωργ. ὀργανώσεων, μεγάλων βιομηχανιῶν γάλακτος, οἴνου, ἐλαίου, κονσερβῶν καὶ ἄλλων Αἰ βιομηχανίαι αὗται εἶναι διώσιμοι καὶ ἀρτιοὶ καθ' ὅλα, διότι δι' αὐτῶν ἐπιδιώκεται ἡ εὐθυνοτέρα παρασκευὴ τῶν προϊόντων τούτων, ὅσον καὶ ἡ καλὴ τυποποιημένη ποιότης των, ὥστε τὰ παρασκευαζόμενα προϊόντα νὰ εἶναι ἐφάμιλλα ὡς πρὸς τὴν ποιότητα καὶ συναγωνίσιμα ὡς πρὸς τὴν τιμὴν τῶν ἰδίων προϊόντων ἄλλων χωρῶν, τώρα μάλιστα μετὰ τὴν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

Ἄλλωστε ἐπιβάλλεται ἡ πρόδοσις αὕτη ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 109 τοῦ Συντάγματος τῆς χώρας, κατὰ τὴν ὁποίαν διάταξιν «οἱ Συνεταιρισμοί, Γε-

ωργικοί και Ἀστικοί, τελοῦσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Κράτους, μεριμνῶντος συστηματικῶς ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν».

Κοινόχρηστα συνεταιρικά ψυγεῖα συντηρήσεως τῶν ἀγροτικῶν καὶ λοιπῶν προϊόντων. Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν εἶναι σκόπιμον νὰ λειτουργοῦν εἰς τὰ κυριώτερα γεωργικά κέντρα τῆς Εὐβοίας, ὅπως εἰς τὴν Σκῦρον, τὸ Ἄλιθέριον καὶ τὸ Μαντούδιον, κοινόχρηστα ψυγεῖα διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ τυροῦ καὶ τῶν λοιπῶν προϊόντων, τῶν προοριζομένων διὰ τοὺς ἰδίους παραγωγούς καὶ τῶν λοιπῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου. Τὰ ψυγεῖα ταῦτα θὰ λειτουργοῦν διὰ τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας τῆς Δ.Ε.Η., ὅπως ἤδη λειτουργοῦν εὐδοκίμως, χωρὶς κερδοσκοπικοὺς σκοπούς, συνεταιρικά τοιαῦτα ψυγεῖα, εἰς τὸν Ἄλμυρον Θεσσαλίας καὶ τὸ Ρέθυμνον Κρήτης.

ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ, ΑΦΟΡΩΣΑΙ ΤΑΣ ΕΞ ΥΠΟ ΜΕΛΕΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Ἐν προκειμένῳ σημειοῦνται αἱ κυριώτεραι τοπικαὶ μόνον βελτιώσεις, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει, ὅτι ἐκ τῆς καθόλου βελτιώσεως τῶν κοινωνικῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν τῆς Εὐβοίας, ἐμμέσως ὠφελοῦνται δλαὶ αἱ ἀγροτικαὶ Κοινότητες αὐτῆς, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν περιορισμὸν τῆς ἀστυφιλίας καὶ τῆς μεταναστεύσεως τῶν κατοίκων των.

1. Κοινότης Νέου Πύργου - Ἐπαρχίας Ἰστιαίας

Ἡ οἰκονομία τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος ταύτης δύναται, ἀναμφισβητήτως, νὰ βελτιωθῇ σημαντικῶς διὰ τῆς στροφῆς των πρὸς σύστημα ἐκμεταλλεύσεως, συνδυάζον τὴν γεωργίαν μετὰ τῆς οἰκοσίου μικρᾶς κτηνοτροφίας καὶ ἰδίᾳ μετὰ τῆς βελτιωμένης ἀγελαδοτροφίας, ὑπὸ τὴν ἡμιοικόσιτον μορφήν (πάχυνσις μύσχων κατὰ τὰ ἐκτεθέντα εἰς τὸ πρῶτον μέρος). Πρὸς τοῦτο σκόπιμον εἶναι νὰ διεξαχθῇ συστηματικὴ ὑδρολογικὴ ἐρευνα πρὸς ἀνεύρεσιν ὑπογείων ὑδάτων, ἐκμεταλευσίμων διὰ τὸ πότισμα λαχανικῶν, βάμβακος καὶ μηδικῆς.

Ἡ Πολιτεία ἐξ ἄλλου, δεόν νὰ βοηθῇ τοὺς ἐν λόγῳ ἀγρότας συστηματικῶς καὶ ἀδιαλείπτως, προστατεύουσα τὰς τιμὰς τῶν γεωργικῶν καὶ τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Συγκεκριμένως ὁ καθορισμὸς τιμῶν ἀσφαλείας τῆς τομάτας, τιμῶν συμφερουσῶν εἰς τοὺς παραγωγούς κατὰ τὸν χρόνον τῆς αἰχμῆς τῆς παραγωγῆς της, προστατεύει ἐπαρκῶς τοὺς παραγωγούς Νέου Πύργου. Τὸ ἴδιον δύναται νὰ γίνῃ ὡς πρὸς τὸ διατιθέμενον γάλα εἰς τὰ Λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ, δηλαδὴ νὰ καθορισθῇ, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν παραγωγῶν τούτων, ἡ

κατωτάτη τιμή ασφαλείας του γάλακτος των αγελάδων, καλύπτουσα τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς του καὶ ἀφήνουσα εὐλογον καθαρὸν κέρδος εἰς τοὺς ἀγελαδοτρόφους.

Ἐκ παραλλήλου ὄλοι οἱ ἀγρόται τοῦ Ν. Πύργου ἔχουν συμφέρον νὰ εἶναι μέλη τοῦ Γεωργικοῦ Πιστωτικοῦ Συνεταιρισμοῦ Νέου Πύργου. Διὰ τῆς συνεταιρικῆς ταύτης ὀργανώσεώς των ἐπιτυγχάνεται ὁ ἀπὸ κοινοῦ δανεισμός των ταχύτερον καὶ κατὰ τι οἰκονομικώτερον, ἢ προμήθεια χημικῶν λιπασμάτων καὶ λοιπῶν γεωργικῶν ἐφοδίων καὶ ἰδίᾳ ἢ ἀπὸ κοινοῦ συμφερωτέρα πώλησις τῶν γεωργικῶν καὶ τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Ἐξ ἄλλου πρέπει νὰ θελτιωθοῦν οἱ ὄροι λειτουργίας τῆς κεντρικῆς λαχαναγορᾶς Ἀθηῶν, ὥστε οἱ ἔμποροι ν' ἀγοράζουν τὰ κηπευτικὰ προϊόντα καὶ νὰ τὰ πωλοῦν ὑπ' εὐθύνη των καὶ ὄχι ἐπὶ προμηθείᾳ. Ἄλλωστε οἱ Γεωργικοὶ Συνεταιρισμοί, οἱ διατηροῦντες ἐντὸς τῆς ἀγορᾶς ταύτης περίπτερα, πωλοῦν τὰ προϊόντα τῶν παραγωγῶν ὑπὸ τὴν εὐθύνην των (τῶν Συνεταιρισμῶν) καὶ δὲν ἐξηγεῖται διατὶ οἱ ἔμποροι νὰ τυγχάνουν χαριστικῆς εὐνοϊκῆς μεταχειρίσεως. Ἐξ ἄλλου οἱ Νεοपुरγιῶται πρέπει νὰ θελτιώσωσι τὴν καλλιέργειαν τῶν ἐλαιοδένδρων, κατὰ τὰ ἐκτεθέντα εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς παρούσης μελέτης.

Ἐν προκειμένῳ ἐνδεικνύεται ἢ ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Ὄργανισμοῦ Τουρισμοῦ διαφήμισις τοῦ Νέου Πύργου, ὡς καλοῦ παραλιακοῦ τόπου παραθερισμοῦ τῶν ἀστῶν καὶ ἢ ἐνίσχυσις διὰ μακροπροθέσμων ἀτόκων δανείων 5.000—10.000 ὀρχ. κατὰ οἰκογένειαν διὰ τὴν θελτίωσιν τῶν οἰκημάτων, δηλαδὴ διὰ τὴν διάνοξιν τῶν παραθύρων, ἐγκατάστασιν ἀπλοῦ λουτήρος, κατασκευὴν ἀποχωρητηρίων καὶ ἀγορᾶν κλινῶν. Ἡ ἐνοικίσις μερικῶν οἰκημάτων ἐπὶ δέμηνον θερινὸν διάστημα καὶ ἢ πώλησις πρὸς τοὺς ἐνοίκους παραθεριστὰς τῶν λαχανικῶν καὶ τοῦ γάλακτος θὰ προσδώσῃ σημαντικὸν εἰσόδημα εἰς πτωχὰς ἀκτήμονας οἰκογενείας τοῦ Νέου Πύργου.

2. Κοινότης Στροφυλιᾶς - Ἐπαρχίας Χαλκίδος

Ἡ ἀναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν ἐκεῖ, ὥστε νὰ ἐπεκταθῶσι τὰ ψυχανθῆ (ὁ βίκος ἰδίᾳ), ἢ μηδική, τὰ φασόλια καὶ ὁ θάμβραξ, ποτιστικὸς ἢ ξηρικός, καὶ ἢ ἐκ παραλλήλου ἐφαρμογὴ συστήματος συνδυάζοντος τὴν γεωργίαν μετὰ τῆς οἰκισίτου κτηνοτροφίας ἐξευγενισμένων γενεῶν αἰγῶν «Ζάανεν» καὶ ἀμνάδων Κύμης καὶ ἰδίᾳ μετὰ τῆς θελτιωμένης ἀγελαδοτροφίας ὑπὸ τὴν ἡμιοικισίτον μορφήν (πάχυνσις μύσχων) θ' ἀ λ λ ἄ ξ ω σ ι ε α σ ι κ ῶ ς τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῶν ἀγροτῶν τῆς Στροφυλιᾶς καὶ θὰ συγκρατήσωσι τοὺς περισσοτέρους ἐξ αὐτῶν εἰς τὰς ἐστίαις των. Πρὸς τοῦτο δεόν νὰ γίνῃ πραγματικότης ἢ πλήρης ἐκμετάλλευσις τῶν ὑδατικῶν συνθηκῶν πρὸς ἐπέκτασιν τῶν ἀρδευομένων καλλιεργειῶν καὶ μάλιστα τῆς μηδικῆς, ὡς εἰς τὸ πρῶτον μέρος ἐξηγεῖται τοῦτο.

Ἡ ἐφαρμογή ἐδῶ τοῦ ἐντακτικοῦ τούτου συστήματος ἐκμεταλλεύσεως, εὐνοουμένου ἐκ τῶν ὑφισταμένων φυσικῶν καὶ οἰκονομικῶν συνθηκῶν, εἶναι εὐχερῆς κατόπιν τοῦ ἀναδασμοῦ καὶ τῆς ἐγώσεως τῶν ἀγρῶν τῆς Στροφυλιᾶς. Ἐπομένως οἱ Στροφυλιῶται ἔχουν συμφέρον νὰ ἐπιφεληθῶσι τῆς πραγματοποιηθείσης εἰς τὸν τόπον των βασικῆς ταύτης μεταρρυθμίσεως, τ ο ὕ ἄ ν α - δ α σ μ ο ὕ.

Ἡ βελτίωσις τῶν ὄρων διαθέσεως τῆς ρ η τ ῖ ν η ς, κατὰ τ' ἀναφερόμενα εἰς τὸ οἰκεῖον σχετικὸν κεφάλαιον, θὰ βοηθήσῃ οἰκονομικῶς τοὺς δασοκλήμονας καὶ τοὺς δασεργάτας Στροφυλιώτας, οἱ ὅποιοι ἄλλωστε δικαίως ζητοῦν τὴν ὑπαγωγὴν των εἰς τὸ I.K.A.

Ἡ Στροφυλιά, πεδινὴ κατὰ τὸ πλεῖστον Κοινότης, περιβαλλομένη ὑπὸ πέντε μικρῶν πεδινῶν ἐπίσης Κοινοτήτων, πλησίον τῆς κειμένων, προσφέρεται ὡς ἔ δ ρ α συνενώσεως ὄλων τούτων τῶν Κοινοτήτων. Συγκεκριμένως μετὰ τῆς Στροφυλιᾶς εἶναι σκόπιμον νὰ ἐνωθοῦν αἱ Κεχριές, ἡ Κεράμεια, ἡ Φαράκλα, ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ καὶ ἡ Κήρυθος συνολικοῦ πληθυσμοῦ μετὰ τῆς Στροφυλιᾶς 2.100 κατοίκων διὰ νὰ δημιουργηθῇ κωμόπολις σύγχρονος, ἔχουσα ρυμοτομίαν, πάρκα, πλατείας καὶ δίκτυα διανομῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, ὑδρεύσεως καὶ ἀποχετεύσεως. Νὰ ἐγερθῇ ἐν ἄρτιον πολυθέσιον δημοτικῶν σχολείων, νέα μεγάλη ἐκκλησία, ὑγειονομικὸς σταθμὸς, φαρμακεῖον, αἷθουσα κινηματογράφου, βιβλιοθήκη καὶ λοιπὰ κοινωφελῆ ἰδρύματα, ὥστε ἡ νέα Σ τ ρ ο φ υ λ ι ἄ, ν' ἀποκτήσῃ τὴν μορφήν καὶ τὰ πλεονεκτήματα μιᾶς μικρᾶς ἀστικῆς πόλεως.

Ἡ βασικὴ αὕτη ὑποδομὴ τῶν ὄρων τῆς διαβιώσεως τῶν ἀγροτῶν τούτων, προφανῶς, θὰ ἐκανοποιήσῃ τὸ δίκαιον παράπονόν των, ὅτι ζοῦν σήμερον ἐκτὸς τοῦ συγχρόνου τεχνικοῦ πολιτισμοῦ (χωρὶς ἠλεκτροφωτισμόν, χωρὶς φυγεῖα κλπ.), μακρὰν τῆς στοργῆς τοῦ Κράτους, τῆς ἐπιδεικνυομένης εἰς τὰ ἀστικά κέντρα. Μία τοιαύτη κοινωνικοοικονομικὴ μεταρρυθμίσις, θεδαίως, θὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἰσυχράτησιν εἰς τὴν ὑπαιθρον πολλῶν ἀγροτῶν τῆς περισχῆς ἐκείνης. Ἄς γίνῃ λοιπὸν ἡ ἀρχὴ ἀπὸ τὴν Στροφυλιάν διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μεγάλου τούτου σχεδίου.

3. Κοινότης Σέτας - Ἐπαρχίας Χαλιδος

Πρώτη βασικὴ βελτίωσις αὐτῆς εἶναι ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ φυσικοῦ ἐχθροῦ, τῆς καταστρεπτικῆς ροῆς τῶν ὀμβρίων ὑδάτων ἐπὶ τοῦ ἀσκεποῦς ἐπικλινοῦς ἐδάφους. Τοῦτο ἀποτελεῖ μέριμναν τῆς πολιτείας καὶ τῶν ἰδίων Σετιανῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν συμφέρον νὰ διατηροῦν πρὸς μόνιμον γεωργικὴν καλλιέργειαν ἐκ τῶν ἐπικλινῶν γαιῶν μόνον ἐκείνας, ποῦ θὰ προστατεύουν κανονικῶς καὶ πάντοτε διὰ λιθοβαθμίδων ἢ θαμνοβαθμίδων. Ἡ Πολιτεία κατ' ἀντικειμενικὸν τρόπον δεόν νὰ ἐνισχύῃ τεχνικῶς καὶ οἰκονομικῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην.

Αἱ γυμναὶ ὀρειναὶ ἐκτάσεις τῆς Σέτας, ποῦ ἦσαν ἄλλοτε δάση ἐλάτης

(συνιδιόκτητα), δέον να αναδασωθούν τεχνητώς, συνισταμένου προς τοῦτο φυτωρίου δενδρυλλίων πλησίον τῆς Ἄνω Σέτας. Οἱ Σετιανοὶ πρέπει ν' ἀλλάξουν σύστημα ἀγροτικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Δηλαδή να ἐπεκτείνουν τὰ φυχανθῆ (τὸν βίκον περισσότερο), τὴν μηδικὴν καὶ τὰ ποτιστικὰ φασόλια καὶ να ἐκτελέσουν κοινόχρηστα καὶ ἀτομικὰ ἀρδευτικὰ ἔργα, κατὰ τὰ ἐκτεθέντα εἰς τὸ πρῶτον μέρος. Νὰ στραφοῦν προς τὴν οἰκόσιτον κτηνοτροφίαν τῶν ἀμνάδων Κύμης καὶ τῶν αἰγῶν «Ζάανεν» καὶ ἰδίᾳ προς τὴν βελτιωμένην ἀγελαδοτροφίαν (πάχυνσις μόσχων) ὑπὸ τὴν συνεχῆ τεχνικὴν καὶ οἰκονομικὴν βοήθειαν τοῦ Κράτους. Π.χ. διὰ τῆς ἐπιχορηγήσεως προς προμήθειαν μόσχων, τῆς παροχῆς κτηνοτροφῶν μικρᾶς τιμῆς, ὡς καὶ δ' ἄλλου προσφόρου μέτρου.

Ἡ ποιμνικὰ ἢ αἰγοτροφία εἶναι συμφέρον τῆς Σέτας καὶ γενικώτερον συμφέρον ὅλης τῆς ὄρεινῆς περιοχῆς τῆς Εὐβοίας ἢ να ἐξοβελισθῆ ἔντελῶς ἢ, ὅπερ καὶ τὸ συμφερότερον, να περιορισθῆ εἰς τοὺς δασικούς βοσκοτόπους, τοὺς καταλαμβάνοντας τὸ νότιον τμήμα τῆς περιοχῆς τῆς Κοινότητος ταύτης. Ἐν προκειμένῳ, ἡ Πολιτεία καιρὸς εἶναι ν' ἀλλάξῃ τακτικὴν καὶ πρόγραμμα ὡς προς τὰ ἐπιτόκια τῶν χορηγουμένων δανείων καὶ τὰς τιμὰς τῶν χημικῶν λιπασμάτων. Εἶναι ἀνέφικτον να ἀντεπεξέλθουν οἱ ὄρεινοὶ ἀγρόται τῆς Σέτας ὑπὸ τὸ ὑφιστάμενον καθεστῶς τοῦτο, ἴδιον καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν ἐπὶ πλουσίων πεδινῶν ἢ πτωχῶν ὄρεινῶν περιοχῶν τῆς χώρας. (31).

Ἐξ ἄλλου ἐνδείκνυται πᾶσα δυνατὴ ἐνίσχυσις ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας προς τοὺς μελισσοτρόφους (ἐπιχορήγησις διὰ τὴν προμήθειαν εὐρωπαϊκῶν κυψελῶν, προστασία τῆς τιμῆς τοῦ μέλιτος), καθὼς καὶ προς ἐκείνους, ποὺ θέλουν ν' ἀσχοληθοῦν μετὰ τὴν συλλογὴν ἢ καὶ μετὰ τὴν καλλιέργειαν ἀρωματικῶν καὶ φαρμακευτικῶν φυτῶν.

4. Κοινότης Ταξιάρχων - Ἐπαρχίας Καρυστίας

Ἐδῶ, τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν θὰ βελτιώσῃ, ὕψιστῶς ἢ ἐπαναλειτουργία τοῦ λιγνιτωρυχείου «Ἐντζι». Προς τοῦτο εἶναι ἀνάγκη, ὅπως διεξαχθῆ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ἰνστιτούτου Γεωλογίας πλήρης συστηματικὴ ἔρευνα προς καθορισμὸν τῶν ὑπαρχόντων κοιτασμάτων, τῶν ἐκμεταλλευσίμων οἰκονομικῶς, κατὰ τὰ ἐκτεθέντα εἰς τὸ πρῶτον μέρος.

Ὡς προς τὰ ἐκ τῆς γεωργίας ἔσοδα, ποὺ πραγματοποιοῦν οἱ ἔχοντες ἐπαρκεῖς γαῖας καὶ φυτείας ἐλαίας καὶ συκῆς σημειοῦμεν, ὅτι δύνανται τὰ ἀκαθάριστα ταῦτα ἔσοδα ν' αὐξήθοῦν, ὅταν βελτιωθῆ ἢ καλλιέργεια τῶν ἐτησίων καὶ τῶν πολυετῶν τούτων δύο φυτῶν. Ὅμως ἡ ἀπόληψις καθαροῦ ἐν προκειμένῳ εἰσοδήματος προϋποθέτει, πλέον τῶν προσπαθειῶν καὶ τῶν κόπων τῶν παραγωγῶν, τὴν προστασίαν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Πρέπει να καταργηθῆ τὸ ἄστοχον, ἐπιζήμιον καὶ ἐπιλήψιμον κρατικὸν μέ-

τρον τῆς ἀναμίξεως τοῦ ἐλαίου τῆς ἐλαίας μετὰ τῶν ποροελαίων, ὡς μέτρον καταστρεπτικὸν τῶν ἐλαιοπαραγωγῶν κυρίως, διότι ἐπιφέρει τὴν πτώσιν τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου τῆς ἐλαίας κάτω τοῦ κόστους καὶ τὸν περιορισμὸν τῆς καταναλώσεώς του.

Ἐξ ἄλλου ἢ περαιτέρω ἀριθμητικὴ ἀνάπτυξις τῆς ὑφισταμένης οἰκοσίου βελτιωμένης πράγματι μικρᾶς κτηνοτροφίας, δηλαδὴ τῆς ἐκτροφῆς ἀμνάδων Κύμης καὶ αἰγῶν «Ζάανεν» θὰ προσδώσῃ σημαντικὸν εἰσόδημα, ἐνῶ, ὡς γνωστόν, ἐξασφαλίζει τὴν ἐπὶ 7—8 μῆνας διατροφήν τῶν ἀγροτῶν διὰ γάλακτος. Μερικαὶ οἰκογένειαι, ποὺ κατέχουν γαίης καταλλήλους διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ βίκου, δύνανται ν' ἀσχολοῦνται ἐπικερδῶς μὲ τὴν ἐκτροφήν μόσχων «Σδίτς» ἢ Ὀλλανδίας.

Μία ἄλλη βασικὴ ἀνάγκη εἶναι ἡ φυσικὴ καὶ ἐν μέρει συμπληρωματικὴ τεχνητὴ ἀναδάσωσις τῆς λίαν ἐπικλινούσας (δημοσίας ἐκτάσεως) τῆς Κοινότητος τῆς περιοχῆς ταύτης, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι πτωχὸν καὶ ἀδαθές, ἀνεπίδεκτον δενδροκομικῆς ἐκμεταλλεύσεως κατὰ τὰ ἐκτεθέντα εἰς τὸ πρῶτον μέρος. Προτιμώτερον εἶναι τὸ κατώτερον τμήμα τῆς ἐκτάσεως ταύτης νὰ ἀναδασωθῇ διὰ τῆς χαλεπίου πεύκης, ποὺ εὐδοκιμεῖ ἐκεῖ καὶ δύνανται νὰ προσδώσῃ σημαντικὴν ποσότητα ρητίνης, ξυλείας καὶ καυσοξύλων.

5. Κοινότης Στύρων - Ἐπαρχίας Καρυστίας

Ἐν πρώτοις ἢ ἀναδιάρθρωσις τῶν καλλιεργειῶν, ὥστε νὰ ἐπεκταθῶσι τὰ ψυχανθῆ, καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν ὁ βίκος, καὶ ἡ ἀπασχόλησις τῶν ἀγροτῶν τῶν Στύρων μὲ σύστημα ἐκμεταλλεύσεως, συνδυάζον τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἐπιτοπίως παραγομένων τροφῶν δι' ἐκτροφήν μικρῶν βελτιωμένων ζώων, ὡς καὶ μόσχων, θὰ βελτιώσουν σημαντικῶς τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῶν Στύρων καὶ θὰ περιορίσουν τὴν ἐκ τῆς Κοινότητος ταύτης ἀστυφίλιαν καὶ μετανάστευσιν τῶν κατοίκων. Μερικαὶ οἰκογένειαι ἔχουν συμφέρον νὰ ἀσχοληθῶσι συστηματικῶς μὲ τὴν ἐκτροφήν ἀγελάδων πρὸς παραγωγὴν γάλακτος καὶ κρέατος, ὑπὸ τὴν ἡμιοικίστιον μορφήν, ὡς ἄλλωστε τοῦτο ἐφαρμόζεται ἤδη μὲ ἐπιτυχίαν εἰς τὰς γειτονικὰς Κοινότητας καὶ μάλιστα εἰς τὰ Λέπουρα.

Ἐπίσης ἐνδείκνυται ἡ συστηματικὴ ὑδρολογικὴ ἔρευνα πρὸς ἀνεύρεσιν ὑπογείων ὑδάτων, τὰ ὅποια ἐνδεχομένως ὑπάρχουν, ἀλλὰ χάνονται εἰς τὴν θάλασσαν. Ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς εἰσόδημα, ἀκαθάριστον καὶ καθαρὸν, ἀναφερόμεθα εἰς ὅσα ἐσημειώσαμεν εἰς τὸ περὶ τῆς Κοινότητος Ταξιαρχῶν κεφάλαιον.

6. Κοινότης «Κόμητον» - Ἐπαρχίας Καρυστίας

Ἐδῶ πρώτη βασικὴ βελτίωσις εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Κοινότητα τῆς Σέτας, ἡ διαρκὴς προστασία τοῦ καλλιεργουμένου ἐπικλινούσας ἐδάφους κατὰ τὰ

εἰς τὸ πρῶτον μέρος καὶ εἰδικῶς εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ τῆς Κοινότητος Σέτας ἐξηγηθέντα.

Ἔστω ἓν τμήμα ἐκ τῶν λίαν ἐπικλινῶν ἐκτάσεων τοῦ ὕρου «Ὁχη», αἱ ὁποῖαι ὑπέρκεινται τῶν συνοικισμῶν «Ἀντιάς» καὶ «Κόμητον», εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναδασωθῇ φυσικῶς ἢ κατὰ τόπους καὶ τεχνητῶς μὲ τὴν συνδρομὴν τοῦ Κράτους. Ἐκ τῆς πρὸς τοῦτο ἀπασχολήσεως τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος ταύτης θὰ προσκομίσουν οὔτοι, ἐργαζόμενοι, σημαντικὰ ποσά. Πρόκειται περὶ βασικῆς ὑποδομῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἐκτάσεων τούτων, συμφώνως πρὸς τὸ σχετικὸν δασικὸν πρόγραμμα τοῦ Ἰπουργείου Γεωργίας, καὶ συγχρόνου προστασίας τῶν ὑψομετρικῶς ὑποκειμένων ἐπικλινῶν καλλιεργουμένων γαιῶν, ὡς εἰς τὸ πρῶτον μέρος ἐξηγοῦνται ταῦτα.

Αἱ προτάσεις ἡμῶν ὡς πρὸς τὴν Κοινότητα Σέτας, περὶ τῆς πλήρους ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὕδατικῶν συνθηκῶν καὶ ἐφαρμογῆς συστήματος ἐκμεταλλεύσεως, συνδυάζοντος τὴν γεωργίαν μετὰ τῆς βελτιωμένης κτηνοτροφίας, ἔχουν ἀπὸλυτον ἐφαρμογὴν καὶ ἐν προκειμένῳ. Ἐκ παραλλήλου σκόπιμον εἶναι, βαθμιαίως καὶ ἐντὸς διαστήματος δέκα τὸ πολὺ ἐτῶν, νὰ πραγματοποιηθῇ, διὰ τῆς μεθόδου τῆς τεχνητῆς γονιμοποιήσεως ἢ καθολικῆς βελτίωσις τῶν διὰ τὰς ἀρόσεις χρησιμοποιουμένων ἐγχωρίων ἀγελάδων, διασταυρουμένων μετὰ ταύρων «Σδίτς», κατὰ τὰ ἐκτεθέντα προηγουμένως. Ἐκ τῆς διατηρήσεως ἀγελάδων μικτῆς ἀποδόσεως ἐξασφαλίζεται σημαντικὸν εἰσόδημα, ὡς ἐφαρμόζεται τοῦτο εἰς τὰς νήσους τῶν Κυκλάδων.

Ὡς πρὸς τὴν βελτίωσιν τῆς ἀγροτικῆς στέγης τῆς Κοινότητος «Κόμητον» σημειοῦμεν καὶ πάλιν, ὅτι λόγοι στοιχειώδους κοινωνικῆς δικαιοσύνης ἐπιβάλλουν νὰ ἐκδηλωθῇ ἐμπράκτως τὸ κρατικὸν ἐνδιαφέρον. Συγκεκριμένως, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνισχυθοῦν μέσῳ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς διὰ δανείου δραχμῶν χιλίων περίπου, ἐξοφλητέου τμηματικῶς, αἱ περισσότεραι ἀγροτικαὶ οἰκογένειαι τῆς Κοινότητος ταύτης, διὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον βασικαὶ βελτιώσεις, ἧτοι διάνοιξις τῶν μικρῶν παραθύρων καὶ τοποθέτησις ὀλοπινάκων διὰ νὰ ἀερίζωνται καὶ φωτίζωνται αἱ κατοικίαι τῶν ἀγροτῶν τούτων. Ἐκ παραλλήλου ἀπαιτεῖται συστηματικὸς διαφωτισμὸς τῶν διὰ νὰ ἀλλάξουν νοοτροπίαν ὡς πρὸς τὴν ὑγιεινὴν τῶν οἰκιῶν τῶν καὶ τὴν συντήρησίν των.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἡ ΕΥΒΟΙΑ, ἐπειδὴ κατὰ τὸ πλεῖστον ἔχει ἔδαφος ἀνεπίδεκτον γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ δι' ἄλλους φυσικοὺς, κοινωνικοὺς καὶ οἰκονομικοὺς λόγους, δὲν δύναται, ἀτυχῶς, νὰ συντηρήσῃ ἀφ' ἑαυτῆς ἐξ ὀλοκλήρου τὸν πληθυσμὸν τῆς καὶ νὰ τὸν συγκρατήσῃ ἐκεῖ κατὰ τὴν ὑφισταμένην σήμερον κατάστασιν.

Ὅμως, δι' ἐφαρμογῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας κοινωνικο - οἰκονομικῆς κρατικῆς πολιτικῆς καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς διευρύνσεως εἰς τὴν ὑπαίθρου τῆς Εὐβοίας τῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν ἐκπαιδεύσεως, ἀσφαλίσεως, ἰατρικῆς περιθάλψεως κλπ. βελτιοῦνται σοβαρῶς αἱ κοινωνικαὶ καὶ αἱ οἰκονομικαὶ συνθήκαι τῆς νήσου ταύτης, ὥστε νὰ ἐξυψωθῇ τὸ κατὰ τὸ πλεῖστον χαμηλὸν ἐπίπεδον τῶν ἀγροτῶν τῆς καὶ νὰ ἐδραιωθῇ ἢ διαβιώσῃ των, ὡς ἰσοτίμων μελῶν τῆς κοινωνίας τῆς.

Παραλλήλως, ὑπὸ τὴν διαρκῆ — χωρὶς διακοπᾶς καὶ ὀπισθοδρομήσεις — εἰλικρινῆ καὶ στοργικὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐνίσχυσιν τῶν ἀγροτῶν, εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς, διὰ τῶν προσπαθειῶν καὶ τῆς ἐντόνου ἐργασίας τῶν ἰδίων, εἶναι δυνατὴ ἢ περαιτέρω ἀνάπτυξις τῆς γεωργίας, τῆς κτηνοτροφίας, τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν, ὡς καὶ τῆς δασοκομίας πρὸς ἐκπλήρωσιν δύο βασικῶν σκοπῶν:

1) τῆς καθημερινῆς ἀπασχολήσεως τῶν ἀγροτῶν, καὶ 2) τῆς ἐξασφαλίσεως ἐπαρκoῦς καὶ δικαίου ἀτομικοῦ καθαροῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, ποῦ ἀποτελοῦν τὰς οἰκονομικὰς θάσεις — πλεόν τῆς κοινωνικῆς — τῆς παραγωγικῆς ἱκανότητος τῶν ἀγροτῶν καὶ τῆς διαδιώσεώς των μονίμως, ὡς κατοίκων τῆς ὑπαίθρου.

Ὡς πρὸς τὴν ἐνδεικνυομένην ἐκμετάλλευσιν τῶν φυσικῶν πόρων τῆς νήσου πρὸς θεμελίωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν κλάδων αὐτῆς, τώρα, πάντοτε καὶ εἰς τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου, τονίζομεν τὴν προσέχουσαν σημασίαν: α) τῆς συντηρήσεως τοῦ ἐπικλινoῦς ἐδάφους, ἰδίᾳ διὰ τῆς προστασίας τῆς θαμνώδους καὶ τῆς δασικῆς θλαστήσεως καὶ β) τῆς χρησιμοποίησεως κατὰ τὸ δυνατὸν ἐπωφελέστερον, τῶν ὀμβρίων, τῶν ἐπιφανειακῶν καὶ τῶν ὑπογείων ὑδάτων δι' ὑδρολιπάνσεις καὶ ἀρδεύσεις.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐδραίωσιν ὑγιoῦς ἀγροτικῆς οἰκονομίας εἰς τὴν Εὐβοίαν καὶ γενικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα προσέχει τοῦ ἀναδασμοῦ τῶν ἀγρῶν, τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς βελτιωμένης κτηνοτροφίας καὶ μάλιστα τῆς ἀγελαδοτροφίας, ἢ βελτίωσις τῶν ὄρων διαθέσεως

τῶν γεωργοκτηνοτροφικῶν προϊόντων, ὥστε αἱ ἀπολαμβανόμεναι ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν τιμαὶ τῶν γὰ εἶναι ἰκανοποιητικαὶ εἰς αὐτούς.

Οὕτω, βελτιουμένων τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας καὶ ἀντιστοίχως ὅλης τῆς Ἑλλάδος, περιορίζονται σοβαρῶς ἡ ἀστυφιλία καὶ ἡ μεταναστευσίς των πρὸς μεγάλην ἐθνικὴν, οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν, ὠφέλειαν.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἔργων ἀνορύξεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ὄρυκτοῦ πλοῦτου τῆς Εὐβοίας, καθὼς καὶ ἡ ἐπέκτασις καὶ ἡ ἴδρυσις βιομηχανιῶν εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, τὴν Χαλκίδα, θὰ συγκρατήσῃ σημαντικὴν μερίδα ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἐκεῖ καὶ εἰς τὴν ὑπαίθρου τῆς νήσου. Ἀνάλογον ἀποτέλεσμα εὐρύτερον εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα θὰ ἔχουν ἡ ἐπωφελεστέρα εἰς τὸ ἄμεσον μέλλον, παρὰ σήμερον, ἐκμετάλλευσις τοῦ ὄρυκτοῦ πλοῦτου αὐτῆς καὶ ἡ ἴδρυσις βιομηχανιῶν ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ βιομηχανικὰς ζῶνας εἰς ὅλα κατὰ τὸ δυνατόν τὰ γεωργικὰ διαμερίσματα.

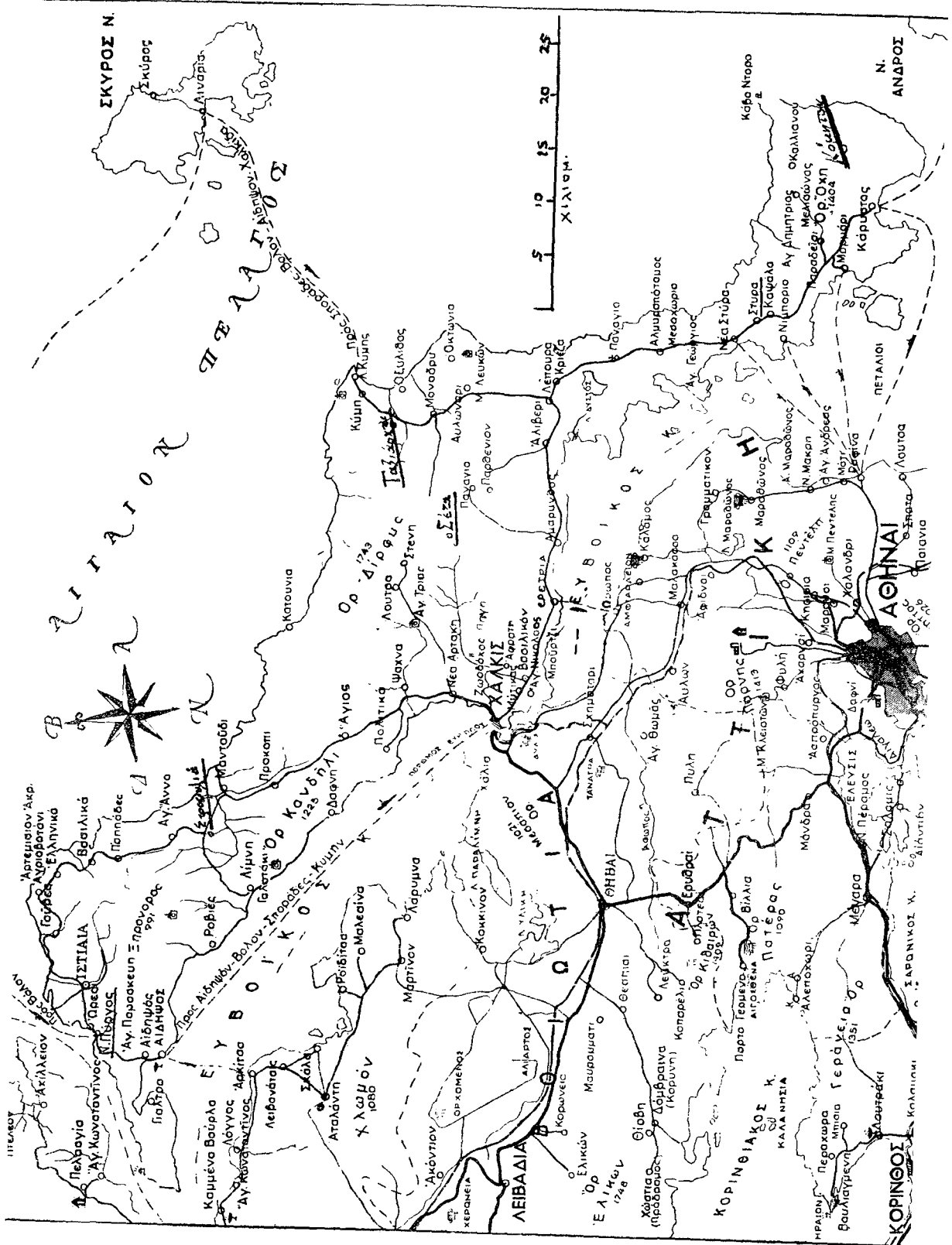
Ἐξυπακούεται, κατὰ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια, ὅτι καὶ μετὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν βασικῶν τούτων βελτιώσεων τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀγροτῶν τῆς Εὐβοίας καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος θὰ συνεχισθῇ ἡ ἐκ τῆς ὑπαίθρου μετακίνησις πρὸς τὰς πόλεις μερίδος ἐκ τῶν ἀγροτῶν ἐκ κοινωνικῶν μᾶλλον λόγων, ἀλλ' εἰς πολλὴν μικροτέραν ἔκτασιν.

Τοῦτο κατὰ φυσικὴν συνέπειαν θὰ ἐπιδράσῃ εὐνοϊκῶς ἐπὶ τῆς ὅλης δημογραφικῆς καὶ κοινωνικο - οἰκονομικῆς καταστάσεως, πολὺ περισσότερον, διότι οἱ ἀγρόται καὶ μάλιστα οἱ ὀρεινοὶ ἀποτελοῦν τὸ καλύτερον ἔμφυχον ὕλικόν τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἔχει δεσπάζοντα τὸν ἀγροτικὸν χαρακτῆρα.

Πιστεύομεν, ὅτι ἡ δημοσίευσις τῆς παρούσης διατριβῆς τώρα, ὅτε μελετῶνται ὑπὸ τῆς Πολιτείας εἰδικὰ μέτρα ἐντὸς τοῦ γενικοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας, ἰδίᾳ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς ἀστυφιλίας καὶ μεταναστεύσεως τῶν ἀγροτῶν, δύναται γὰ ἀποδοῆ ἰσχυρὸς, συμβάλλουσα, ἔστω ἐπ' ἐλάχιστον, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν μεγάλων ἐθνικῶν τούτων σκοπῶν.

Ἀθῆναι, Μάρτιος 1965

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡ. ΣΕΤΤΑΣ
Γεωπόνος

ΣΚΥΡΟΣ Ν.

Ν. ΑΝΔΡΟΣ

5 10 15 20 25
ΧΙΛΙΟΜ.

Β
Α
Ν
Κ

Απέμεινον Άκρ.
Αθροιστάνι
Ελληνικά

Παλαιόν
Άλλειον

Προβ. Αθηνών-Βολών-Θεσσαλονίκης-Κυθηρών

Αγ. Πασκαλείου Ξηροπόρου

Αγ. Αλεξάνδρου

Αγ. Αβραάμ

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αιωνίου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Πελαγονία

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Καμένη Βούρλα

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Άγ. Κωνσταντίνου

Παλαιόν

Άλλειον

Προβ. Αθηνών-Βολών-Θεσσαλονίκης-Κυθηρών

Αγ. Πασκαλείου Ξηροπόρου

Αγ. Αλεξάνδρου

Αγ. Αβραάμ

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αϊωνίου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Παλαιόν

Άλλειον

Προβ. Αθηνών-Βολών-Θεσσαλονίκης-Κυθηρών

Αγ. Πασκαλείου Ξηροπόρου

Αγ. Αλεξάνδρου

Αγ. Αβραάμ

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αϊωνίου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

Αγ. Αθανάσιου

R É S U M É

LES CAUSES DE L'URBANISME ET DE L'ÉMIGRATION DES CAMPAGNARDS DE L'EUBÉE

(Recherches, constatations et propositions pour faire face à ces problèmes en Eubée et d'un autre côté par extension à toute la Grèce).

Par NICOLAS CHR. SETTAS, Ing. Agr. ex Directeur du Ministère d'Agriculture.

La présente thèse a été écrite par l'auteur, après une indication de monsieur Chr. Evelpidis, professeur à la chaire de Politique Agricole de l'École Supérieure Agronomique d'Athènes, et est approuvée par cette École comme une thèse doctorale. Les buts de ce traité, rédigé après de longues et spéciales recherches effectuées sur place, sont les suivants :

a) *La détermination du nombre* des campagnards, qui se sont déplacés pendant la période de trentzans, de 1934 jusqu'à la fin de Juillet 1963, des communes de Neos-Pyrgos, Strophylia, Seta, Taxiarchai, Styra et Comitos du département d'Eubée, lesquelles représentent la totalité de ses communes. Ces personnes se sont installées dans la capitale (Athènes), et dans différentes autres villes et régions semi-urbaines et rurales de la Grèce, ou ont émigré à l'étranger.

b) *La recherche et la constatation* des causes et des raisons, pour lesquelles toutes ces personnes ont quitté leur foyer seules ou en famille et

c) *L'indication des mesures* applicables par l'État Hellénique et par les campagnards eux-mêmes afin de limiter l'extension de ces deux phénomènes, sociaux et économiques, c'est à dire de la tendance de s'établir dans des centres urbains (urbanisme) et de l'émigration.

La thèse est divisée en deux parties : Dans la première partie d'abord on trouve des informations générales sur l'île d'Eubée, d'une étendue de 3.620,7 kilomètres carrés, sous forme d'une région intéressante productive dans l'ensemble de l'espace hellénique et ceci est bien justifié pourquoi l'Eubée est en réalité une

effigié de toute la Grèce au point de vue de l'état géophysique, agraire, élevage de bestiaux et forestier, ainsi qu'en ce, qui concerne la composition de sa population. L'Eubée est une petite Grèce.

Par la suite les entourages physiques (climat, sol, eau, minéraux), les conditions économiques et sociales, la situation agricole, d'élevage de bestiaux et forestière de l'Eubée sont exposées, ainsi que les possibilités d'amélioration de cette situation sont déterminées.

Ensuite la population du département d'Eubée est également examinée (cette population s'élève à 166097 habitants, selon le dernier recensement de 1961), ainsi que ses changements de 1928 jusqu'à 1962.

La population est répartie en trois classes. Urbaine, semi-urbaine et agricole. Des explications sont données sur la continue réduction de la population rurale de l'Eubée, ainsi que pour l'augmentation de sa population urbaine (civile). La réduction de la population rurale de l'île est apparente par des pourcentages ci-dessous établis pour l'ensemble de sa population.

Recensement de l'année 1928	pourcentage	69,23	‰
»	» 1940	»	64,79 ‰
»	» 1951	»	61,94 ‰
»	» 1961	»	60,31 ‰

Parallelement la population de la ville de Chalkis, qui constitue la population urbaine de l'Eubée, a augmenté de 12,98 ‰ en 1928 à 17,20 ‰ en 1961. Dans la même proportion a aussi augmenté la population semi-urbaine de ce département, sans que cette augmentation soit observée dans toutes les bourgades, qui composent la population de cette classe de l'Eubée.

Ensuite les régions de chacune des communes ci-dessus, au point de vue physique, social et économique, ainsi que l'état agricole et d'élevage de bestiaux, sont de plus examinées et les possibilités d'amélioration de cet état sont déterminées sous le regard de l'exécution des buts objectifs de la présente thèse.

Tous les éléments constatés, relatifs au déplacement individuel des campagnards, d'après le sexe, l'âge, la situation de famille, le temps de déplacement et le lieu de destination sont mentionnés séparément pour chaque commune.

Les constatations principales des recherches effectuées sont les suivantes :

a) Dans les cas les plus nombreux le déplacement des campagnards de l'Eubée est dû à des raisons économiques et en ce, qui nous concerne, à l'indigence, l'impossibilité de trouver du travail, à la corrosion du sol et à l'insuffisance du revenu obtenu. Dans les cinq communes ci-dessus mentionnées ces raisons forment un pourcentage de 65 % à 70 % du total des raisons existantes.

Le pourcentage restant représente des raisons sociales, qui attirent les campagnards vers les villes et qui aussi les repoussent de la campagne. Ces raisons sociales peuvent être résumées au désir des campagnards de changer de profession ou d'habiter de travail, dans les villes sous de conditions meilleures de vie, profitant des bénéfices des assurances sociales et à d'autres raisons relatives.

b) Parmi ceux, qui quittent la campagne, les non mariés sont les plus nombreux, représentant un pourcentage de 60 à 65 % et en ce, qui concerne le sexe, les hommes sont les plus nombreux (voir les tableaux).

c) La tendance de s'établir dans les centres urbaines (urbanisme) et d'émigrer s'est surtout étendue durant la période entre 1952 à 1963 (pourcentage 55 - 80 %).

d) Ceux, qui généralement désertent la campagne, appartiennent à des personnes fortes organiques, aptes au travail, âgées de 17 à 30 ans. De ce fait l'économie agricole et industrielle de la Grèce est évidemment endommagée.

e) Dans les villes une partie considérable parmi des jeunes campagnards, qui s'y établissent, s'occupe de professions telles que menuisiers, maçons, mécaniciens, techniciens de machines, électriciens etc.

Dans la seconde partie de ce traité sont déterminées toutes les mesures proposées afin de limiter l'urbanisme et l'émigration des campagnards de l'Eubée et spécialement des habitants des six communes étudiées.

Les mêmes mesures peuvent être appliquées pour toute la Grèce, parce que l'Eubée est une effigie de l'ensemble du pays. Ces mesures ont pour but *en premier lieu* l'amélioration du niveau de vie social des campagnards de l'Eubée par l'extension des services sociaux, d'éducation, d'assurance, de prévoyance sociale, d'utilisation de l'énergie électrique, d'amélioration des conditions

d'alimentation, d'approvisionnement d'eau potable, de construction des habitations, de distraction, de confort etc.

En second lieu ces mesures tendent à la fondation d'une économie agricole saine, en vue d'assurer un suffisant revenu agricole net et si possible un travail journalier des campagnards. Parmi ces mesures les principales sont :

a) La conservation du sol incliné pour prévenir sa corrosion et la protection des forêts. b) L'utilisation plus fructueuse de l'eau pour des buts productifs. c) L'exploitation intensive de la richesse minérale et d) La protection par l'État des prix des produits de l'agriculture et de l'élevage de bestiaux, par ce que souvent ces prix ne sont pas satisfaisants pour les campagnards.

La présente thèse se termine par la conclusion, que l'étendue de l'urbanisme et de l'émigration des campagnards de l'Eubée et par analogie de tout le Pays sera sérieusement limitée par l'application de correcte et juste politique de l'État et d'autre côté par les efforts des campagnards eux-mêmes.

Ceci va influencer favorablement la situation démographique, sociale et économique entière, raison de plus, parce que les campagnards, et surtout ceux, qui habitent les montagnes, forment le meilleur matériel humain de la Grèce, pays qui a essentiellement le caractère agricole.

S U M M A R Y
THE REASONS FOR WHICH EUBOEA'S COUNTRYMEN
ARE TENDING TO REMOVE INTO THE URBAN
CENTERS AND TO EMIGRATE

(Research, statements and proposals for facing in Euboea these problems and from the other part in the whole of Greece).

NICOLAS CH. SETTAS, agriculturist, ex. manager of the Ministry of agriculture.

The present treatise has been written, suggested by Mr. Ch. Evelpidis, professor of the political agriculture in the High Agricultural College of Athens, approved by the latter as a doctorate essay. The objects of this treatise, which has been written after long, special researches are :

a) *To determine the number of countrymen, who removed during the thirty years period, from 1934 up to the end of July 1963, from the communities of Neos Pyrgos, Strofilia, Seta, Taxiarchai, Styra and Comitos of Euboea District, which represent the whole of the existing communities. These persons settled in the capital (Athens), in various other towns and in half civic and rural regions of Greece or emigrated abroad.*

b) *To investigate and find out the reasons for which these persons left their homes, alone or with their family and.*

c) *To suggest the measures to be taken by the State and the countrymen themselves, in order to limit the extension of these two social and economic phenomena, the tending to remove into the urban centers and to emigrate.*

The treatise is composed of two parts :

In the beginning of the first part are found general informations on Euboea Island, of a total surface of 3620,7 square kilometers, as a productive area in the whole of the Hellenic space and this is justified, because in reality Euboea resembles to the whole of Greece, in geophysical, agricultural, cattle breeding and forest situation, as well as regarding the composition of its population. Euboea is just a small Greece.

The physical surroundings (climate, soil, water, minerals), the economical and social conditions, the geographical, cattle

breeding and forest situation are furthermore exposed and the possibilities of improvement referring to this situation.

The population of Euboea District is also examined (amounting to 166.097 inhabitants, according to 1961 last census) and its changes from 1928 up to 1961. The population is divided in three classes, civic, half-civic and rural and explanations are given of the continual reduction of Euboea's rural population and the increase of the civic population. The reduction of the rural population of the island is apparent from the following percentages compared to the whole of its population :

Census of the year	1928	per cent	69,23 %
» » » »	1940	» »	64,79 %
» » » »	1951	» »	61,94 %
» » » »	1961	» »	60,31 %

From the other part HALKIS population, which constitutes Euboea's only civic population, has increased from a percentage of 12,89 on 1928 to 17,20 on 1961. In the same proportion has, also, increased the half civic population, without, however, to observe this increase in all the half civic country towns, of which this Euboea's special population is composed.

The regions of each of the above communities, in the point of view of their physical, social and economical surroundings, as well as the existing agricultural and cattle breeding situation, are, furthermore, also examined and the possibilities of improvement of this situation determined, subordinated to the fulfilment of the objective aims of this treatise.

All the elements found out, relative to the removal of countrymen as individuals according to sex, age, family situation, time of removal and place of destination are separately stated for each community.

The principal reasons resulting from the researches are the following :

a) In the most cases removal of the countrymen is due to *financial reasons* and as much as we are concerned to indigence, unemployment, corrosion of the soil and insufficient income. In the above mentioned five communities these reasons form a percentage of 65% to 70% of the whole of the existing reasons. The remaining percentage represents the social reasons, which attract the countrymen towards the capital and in the towns and in the same time repulses them from the country. These social reasons

may be resumed to the desire of the countrymen to change profession and work, to live in the towns, under better conditions of living, to profit from the benefits of the social insurances and other relative reasons.

b) Among those who remove, unmarried are more numerous, representing a percentage of 60% to 65% and regarding sex, the male sex exceeds.

c) The tending to remove into the urban centers and to emigrate has been extended especially during the period between 1952 - 1963 (percentage 55% - 80%).

d) Those who usually remove belong to strong persons able for work, 17 - 30 years old, causing undoubtedly a great harm to the agricultural and financial economy of Greece.

e) A considerable number among the young farmers, who remove in the towns, are occupied with professions such as carpenters, masons, mechanicals, electricians etc.

In the second part of this treatise are determined all the proposed measures in the object to limit the tending of Euboea's countrymen to remove into the urban centers and to emigrate, especially those of the six communities under study. The same measures could be applied to the whole of Greece, because Euboea is quite the same.

These measures aim *at first* the improvement of Euboea's countrymen social living standing, by the extension of the social services, the education, the insurance, the public welfare, the use of electrical energy, the improvement of the food conditions, the water supply, the construction of homes, the entertainment, the comfort etc.

And second the establishment of a sound agricultural economy, in order to ensure sufficient agricultural income and if possible continual daily employment of the countrymen. Among these measures the principal are:

a) The maintenance of the inclining soil to avoid corrosion and the protection of the forests.

b) More advantageous use of the water for productive purposes.

c) Intensive exploitation of the mineral wealth.

d) Protection by the State of the prices of the agricultural and cattle breeding products, because often same are not satisfactory to the countrymen,

The conclusion of the present treatise is that by the adoption of a correct policy by the State and the efforts of the countrymen themselves, the tending of Euboea's countrymen to remove into the urban centers or to emigrate will be seriously limited in Euboea and from the other part in the whole of Greece. This will favorably influence the demographic and socioeconomic situation, much more, because the countrymen, especially those remaining in the mountains form the best human material of Greece the predominating character of which is agricultural.

ΠΗΓΑΙ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

Α'. Χάρται, στατιστικαὶ ἐπετηρίδες, ἀποτελέσματα ἀπογραφῶν πληθυσμοῦ, γεωργίας καὶ λοιπὰ στοιχεῖα

1. Χάρται τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Εὐβοίας ὑπὸ κλίμακα 1:50.000.
2. Στατιστικαὶ Ἐπετηρίδες τῆς Ἑλλάδος.
3. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν γενικῶν ἀπογραφῶν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος τῶν ἐτῶν 1928, 1940, 1951 καὶ 1961.
4. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς γεωργικῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1950 καὶ τῆς γεωργικῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1961, (ἐνεργηθείσης ὁμοῦ μετὰ τῆς γενικῆς ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ).
5. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν προεργασιῶν τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ἰπηρεσίας (πρὸ τῆς γενικῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1961), ἐνεργηθειῶν τὸ 1960 ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν κρατικῶν γεωπόνων διὰ τὴν στατιστικὴν τῶν καλλιεργειῶν.
6. Εἰδικαὶ ἐκδόσεις τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ἰπηρεσίας περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς ἐσωτερικῆς μεταναστεύσεως μεταπολεμικῶς.
7. Δελτία καλλιεργειῶν καὶ γεωργικῆς παραγωγῆς, ἐκδ. Ἰπουρ. Γεωργίας.
8. Πρόγραμμα ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας, ἐκδ. τῶν Τεχνικῶν Χρονικῶν 1947.
9. Τὸ πενταετὲς πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας 1960-64 (Κυβερνήσεως Κ. Καραμανλῆ), ἐκδ. Ἰπουργ. Συντονισμοῦ 1960.
10. Τὸ πενταετὲς πρόγραμμα γεωργικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας 1960-1964, ἐκδ. τοῦ Ἰπουργείου Γεωργίας 1960.
11. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐτῶν 1964 καὶ 1965 ἀγροτικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας (Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου), ὡς τοῦτο ἀνεκοινώθη διὰ τοῦ ἡμερησίου Τύπου.
12. Ἡ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1963 ἐκθεσις ἐπὶ τῶν προβλημάτων ἀποσχολήσεως ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐμπειρογνομόνων τοῦ Ὄργανισμοῦ Οἴκον. Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως.

Β'. Συγράμματα καὶ βιβλία

13. Γεωργούλη Εὐθυμίου, Δασολόγου, Συγκαλλιέργεια χαλεπίου πεύκης καὶ ἀειφύλλων-πλατυφύλλων, ἐκδ. Ἰπουργείου Γεωργίας. 1964.

14. Εὐελπίδου Χρ., Καθηγητοῦ Ἡ γεωργία τῆς Ἑλλάδος, 1944.
15. Εὐελπίδου Χρ. Ἀγροτική πολιτική, 1956.
16. Εὐελπίδου Χρ. Στοιχεῖα ἀγροτικῆς κοινωνιολογίας, 1963.
17. Εὐελπίδου Χρ. Γεωργία ἀπὸ οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἄποψιν, 1963.
18. Ζολώτα Ξενοφ., Καθηγητοῦ, Ἀγροτικὴ Πολιτικὴ, 1934.
19. Κατακουζηνοῦ Δημ. Δρ., Γίνεται βιώσιμος σήμερον ἡ Ἑλλάς ; 1946.
20. Κυριακοῦ Γ., Ἀκαδημ., Δασικὴ Πολιτικὴ, ἄλλοτε καὶ τώρα, 1949.
21. Κοντοῦ Π. Ἀκαδημ., Δάση καὶ Κτηνοτροφία εἰς τὴν Ἑλλάδα, 1932.
22. Καλλιτσουνάκη Δ. Καθηγ., Ἐφηρμοσμένη Πολιτικὴ Οἰκονομία, 1957.
23. Μαργαροπούλου Π. Δασολόγου, Ὑδατικὴ διάβρωση καὶ χειμαρρῶν φαινόμενον 1963.
24. Μαργιολοπούλου Ἡλία, Καθηγ. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος, ἔκδ. 1938.
25. Κλιματικὰ στοιχεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ δικτύου, Δελτίον τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀστεροσκοπείου, ἔκδ. 1960.
26. Μαρσέλου Σ. καὶ Καρδούλα Γ. Γεωπόνων, Σύντομος γεωργοοικονομικὴ μελέτη τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας (Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν τόμος Ε', 1958).
27. Πάνου Δ. Δρ., Γεωπόνου, Ἡ ὄρεινὴ ὑπαιθρος, 1957.
28. Πάνου Δ. Ἑλληνικὴ Γεωπονικὴ, 1960.
29. Πεπελάση Ἀδαμαντίου Καθηγητοῦ, Ἡ πλεονάζουσα ἐργατικὴ δύναμις εἰς τὴν ἑλληνικὴν γεωργίαν, 1953-1960, Ἀθῆναι 1962.
30. Πεπελάση Ἀδαμ., Ἡ ἀπασχόλησις εἰς τὴν ἑλληνικὴν γεωργίαν κατὰ τὴν 10ετίαν 1963-1973, ἔκδ. τῆς Α.Τ.Ε., 1964.
31. Σέττα Νικολάου. Γεωπόνου, Τὸ δημογραφικὸν καὶ κοινωνικοοικονομικὸν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος, 1964.
32. Στεφανίδου Δημοσθ., Καθηγητοῦ, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἀγροτικὴν πολιτικὴν, 1947.
33. Σκρουμπῆ Βυρ. Δρ. καὶ Πινάτση Κων/νου, Γεωπόνων, Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀξιοποίησιν τῆς ἀρωματικῆς χλωρίδος τῆς Εὐβοίας, 1963.
34. Χατζιόλου Β. Κτηνιάτρου, Τὸ πρόβλημα τῆς κτηνοτροφίας ἐν Ἑλλάδι, 1941.
35. Ψαριανοῦ Π. Καθηγητοῦ, Μαθήματα Φυσικῆς Γεωγραφίας, 1960.
36. Ψαριανοῦ Π. καὶ Κολιοπούλου Γ., Στοιχεῖα ὑδρογεωλογίας, 1960.

Γ' . Περιοδικά

Άγροτική Οικονομία, Νέα Οικονομία, Γεωπονικά, Ἀρχεῖον κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν, Δασικά χρονικά, Δελτίον ἑλληνικῆς ἐπιτροπῆς ἀρδεύσεως, Ἀρχεῖον εὐβοϊκῶν μελετῶν, (ἐτησίαι ἔκδοσις τῆς Ἑταιρίας Εὐβοϊκῶν Σπουδῶν). Ὅλα τὰ περιοδικὰ ταῦτα ἐκδίδονται ἐν Ἀθήναις, πλὴν τοῦ περιοδικοῦ «Γεωπονικά», ἐκδιδομένου ἐν Θεσσαλονίκῃ. Γῆ μήτηρ, Δελτίον Γεωργ. πληροφοριῶν τῆς Δ/σεως Γεωργίας Ν. Εὐβοίας.

Δ' . Στατιστικά στοιχεία

Ληφθέντα παρὰ τῆς Διευθύνσεως Γεωργο-οικονομικῶν Μελετῶν καὶ τῆς Διευθύνσεως Κτηνοτροφίας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας Νομοῦ Εὐβοίας, τοῦ Δασαρχείου Χαλκίδος, τῶν Ἐπαρχιακῶν Γεωπόνων Ἰστιαίας καὶ Καρυστίας καὶ τοῦ κεντρικοῦ καταστήματος τῆς Δ.Ε.Η.

Αὐτόγραφοι σημειώσεις τοῦ συγγραφέως ἐκ τῆς ἐπιτοπίου ἐρένης τῆς ἀστυφιλίας καὶ τῆς μεταναστεύσεως ἀγροτῶν εἰδικῶς ἐκ τῶν ἐξ μελετωμένων Κοινοτήτων.

Ἐξεδόθησαν ἑξακόσια ἀντίτυπα
ὑπὸ τοῦ τυπογραφείου «Πιγκουίνος»
(ὁδὸς Λέκκα 21)

Διεύθυνσις τοῦ συγγραφέως :
ὁδὸς Ἀριστοτέλους 114
Ἀθῆναι — 104 — τηλ. 812-686